

Nieuwkoopse Plassen en De Haeck

Periode 2015 - 2021

provincie **HOLLAND**
ZUID

Colofon

Dit is een uitgave van de provincie Zuid-Holland
juni 2015

Provincie Zuid-Holland
Postbus 90602
2509 LP Den Haag
www.zuid-holland.nl

Samenstelling en redactie
Afdeling Projecten en Programma's, provincie Zuid-Holland

Productie begeleiding
Bureau Mediadiensten, provincie Zuid-Holland

Vormgeving
Haagsblauw

272704

Inhoud

1	Inleiding: een oer-Nederlands cultuurlandschap	6
1.1	Doel beheerplan	7
1.2	Vaststellingsprocedure	7
1.2.1	Tegen welke onderdelen van het beheerplan is beroep bij de rechter mogelijk?	8
1.3	Gebiedsbeschrijving	8
1.3.1	Ligging en begrenzing	10
1.3.2	Eigendoms- en beheersituatie	10
1.3.3	Gebruik van het gebied	11
1.4	Juridisch kader	11
1.4.1	Natura 2000	11
1.4.2	Natuurbeschermingswet 1998	11
1.4.3	Beschermde Natuurmonument	11
1.4.4	Ecologische Hoofdstructuur (EHS)	11
1.4.5	Kaderrichtlijn Water	12
1.4.6	Crisis- en Herstelwet	12
1.5	Leeswijzer	12
2	Ecologie nu en ambities tot 2033	13
2.1	Kernopgaven en instandhoudingsdoelstellingen	13
2.2	Kernopgaven	14
2.2.1	Evenwichtig systeem	14
2.2.2	Compleetheid in ruimte en tijd: verlanding weer op gang brengen	14
2.2.3	Overjarig riet: flexibel peilbeheer	15
2.2.4	Vochtige graslanden: buffercapaciteit verhogen	15
2.3	Instandhoudingsdoelstellingen: overzicht	15
2.3.1	Natura 2000-waarden: habitattypen	18
2.3.2	Natura 2000-waarden: habitatrichtlijnsoorten	21
2.3.3	Instandhoudingsdoelstellingen: broedvogels	23
2.3.4	Instandhoudingsdoelstellingen: niet-broedvogels	25
3	Economie nu en ambities tot 2033	27
3.1	Huidig gebruik binnen de Natura 2000-begrenzing	27
3.1.1	Landbouw	27
3.1.2	Rietsnijden en mostrekken	28
3.1.3	Beroepsvisserij	28
3.1.4	Recreatie	29
3.1.5	Natuurbeheer	29
3.1.6	Waterbeheer	30
3.1.7	Overige vormen van huidig gebruik	31
3.2	Huidig gebruik buiten de Natura 2000 begrenzing	31
3.2.1	Landbouw	31
3.2.2	Recreatie	31
3.2.3	Waterbeheer	31
3.2.4	Bedrijven	31
3.2.5	Professionele luchtvaart	31
3.2.6	Overige vormen van huidig gebruik	31

3.3	Beschrijving ambities tot 2033	31
3.3.1	Landbouw	32
3.3.2	Rietsnijden en rietteelt	32
3.3.3	Recreatie	34
3.3.4	Natuurbeheer	35
3.3.5	Verkeer, industrie en wonen	35
4	Beoordeling huidig gebruik	36
4.1	Methodiek	36
4.2	Passende beoordeling stikstofveroorzakende activiteiten	38
4.3	Resultaten beoordeling huidig gebruik	41
4.4	Afwegingsproces voor ecologie en toekomstige economische ontwikkelingen	43
4.4.1	Beschrijving afwegingsproces	43
4.4.2	Uitwerking: wel of geen vergunning nodig?	44
	Uitvoeringsprogramma	47
5	Maatregelenpakket en kosten Natura 2000	48
5.1	Maatregelen en kosten 2015 - 2021	48
5.1.1	Kosten beheerplanperiode 2015 - 2021	48
5.1.2	Toelichting maatregelen beheerplanperiode 2015 - 2021	49
5.1.3	Ontwikkelingsruimte 2015 - 2021	52
5.2	Doorkijk maatregelen na 2021	52
6	Monitoring en handhaving	56
6.1	Monitoring 2015 - 2021	56
6.2	Toezicht en handhaving	57
6.3	Evaluatie	57
6.4	Financiering	57
7	Aanzet tot een Gebiedsprogramma innovatie, onderzoek en maatregelen	58
7.1	Onderdeel Landbouw	58
7.2	Onderdeel Rietsnijden en rietteelt	58
7.3	Onderdeel Recreatie	59
7.4	Middelen	60
8	Begeleidingscommissie uitvoering beheerplan	61
9	Integraal advies voorzitters werkgroepen PAS op z'n Plaats	62
10	Verklarende woordenlijst	67
11	Referenties	70
12	Bronnen afbeeldingen	75

Bijlagen beheerplan	79
Bijlage B1-1 Organogram gebiedsproces beheerplan Natura 2000-gebied Nieuwkoopse Plassen en De Haeck	80
Bijlage B2-1 Ecologie – Beschrijving huidige toestand en ambities tot 2033	81
Bijlage B3-1 Overzicht vaarroutes Nieuwkoopse Plassen	120
Bijlage B6-1 Schema monitoring	122

1 Inleiding: een oer-Nederlands cultuurlandschap

Natuurgebied de Nieuwkoopse Plassen en De Haeck is echt Nederlands cultuurlandschap. Het plassengebied is een van de weinige overgebleven grote laagveengebieden in ons land. Het landschap is een monument voor de geschiedenis van het delven van veen in vorige eeuwen; de uitgebaggerde petgaten, opgehoogde legakkers en plassen zijn nog altijd zichtbaar.

De Nieuwkoopse Plassen en De Haeck zijn vandaag de dag een veilige haven voor veel zeldzame en kwetsbare dier- en plantensoorten. De uitgestrekte rietlanden, plassen en moerassen vormen een gevarieerd natuurgebied dat veel schatten herbergt. Zo huist in de Nieuwkoopse Plassen en De Haeck de op één na grootste kolonie purperreigers van Europa en groeit er zeldzaam veenmos. Daarom is het gebied in 2008 aangewezen als Natura 2000-gebied.

Het is ook natuur waar voor de mens veel te genieten valt: het plassengebied is in de zomer en de winter erg in trek bij watersportliefhebbers, wandelaars en schaatser. De Nieuwkoopse Plassen en De Haeck zijn een plek waar mensen de bijzondere natuur kunnen beleven, beschermen én gebruiken.

Wat is Natura 2000?

Natura 2000 is een Europees netwerk van beschermde natuurgebieden, bedoeld om geïsoleerd liggende natuur met elkaar te verbinden,

zodat planten en dieren tussen gebieden kunnen migreren. Voor de meest bedreigde soorten en leefgebieden is bepaald welke gebieden minimaal noodzakelijk zijn voor hun voortbestaan. Voor het behoud van de verschillende zeldzame leefgebieden, dier- en plantensoorten zijn natuurdoelen opgesteld, de zogeheten instandhoudingsdoelstellingen.

Waarom Natura 2000?

De biodiversiteit (soortenrijkdom) in Europa gaat al jaren snel achteruit. Duurzame bescherming van flora en fauna is hard nodig. Planten en dieren trekken zich weinig aan van landsgrenzen en het is daarom belangrijk om natuurbescherming in Europees verband aan te pakken. Zo voorkomen we dat de natuur in Europa en in Nederland steeds eenvormiger wordt. Elk Natura 2000-gebied heeft zijn eigen beheerplan waarin maatregelen staan om de kwetsbare flora en fauna in dat gebied duurzaam te beschermen.

Bevoegd gezag

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland en Gedeputeerde Staten van Utrecht zijn bevoegd gezag voor het Natura 2000-gebied, omdat het op hun grondgebied ligt. De staatssecretaris van Economische Zaken is bevoegd gezag voor het Natura 2000-gebied, omdat een deel van het gebied, de Schraallanden langs de Meije, eigendom van Staatsbosbeheer is en wordt beheerd door Staatsbosbeheer. Omdat het grootste deel van het Natura 2000-gebied in Zuid-Holland ligt, stellen Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland dit beheerplan op. Aangaande de uitgifte van vergunningen zijn Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland als enige bevoegd voor het gehele Natura 2000-gebied, uitgezonderd wanneer een verandering van het huidige gebruik hoofdzakelijk gevolgen heeft op de Natura 2000-doelen in genoemde Schraallanden. In dat geval zijn Gedeputeerde Staten van Utrecht bevoegd gezag. De betrokken provincies maken afspraken over samenwerking op het gebied van vergunningverlening voor het Natura 2000-gebied.

1.1 Doel beheerplan

Dit plan beschrijft wat de komende jaren moet gebeuren om de natuurdoelen voor het Natura 2000-gebied Nieuwkoopse Plassen en De Haeck te halen. Het beheerplan maakt duidelijk hoe de beschermde natuur in het plassengebied ervoor staat, welke maatregelen nodig zijn om de natuur te behouden of uit te breiden, wat het beheer kost

en hoe de financiering is geregeld. Elk Natura 2000-gebied heeft zijn eigen beheerplan.

Het doel van dit beheerplan voor de komende zes jaar is het behoud van de bestaande Natura 2000-waarden te garanderen. Behoud betekent in dit geval minimaal behoud van de huidige kwaliteit van de bestaande natuur en waar mogelijk kwaliteitsverbetering van de bestaande natuur of als dit nodig is vervanging van bestaande natuur. In dit beheerplan worden ook de voorwaarden vastgelegd waardoor de normale economische ontwikkeling kan plaatsvinden.

Duidelijkheid over beheer en gebruik

Een beheerplan geeft duidelijkheid. Voor organisaties die verantwoordelijk zijn voor natuur- en waterbeheer, zoals Natuurmonumenten, hoogheemraadschappen en de provincie geeft het beheerplan de kaders voor de realisatie van de Natura-2000 doelen aan. Maar ook duidelijkheid voor de omgeving, zoals agrariërs en recreatieondernemers. Zij lezen in het beheerplan welke activiteiten in en rond het natuurgebied zijn toegestaan en waar voorwaarden van kracht zijn om de natuur te beschermen. Welke vormen van gebruik kunnen doorgaan, waar hebben zij een vergunning voor nodig? De peildatum voor dit gebruik is de situatie zoals die bestond op 1 januari 2015. Dat alles vinden zij terug in het Natura 2000-beheerplan.

Samenwerking

De provincie Zuid-Holland is verantwoordelijk voor het opstellen van dit beheerplan. Daarbij heeft de provincie nauw samengewerkt met betrokken gebiedspartijen, waaronder grondeigenaren, verenigingen, beheerders, gemeenten, waterschappen, boeren en (recreatie)ondernemers. Zie ook bijlage B1-1, Organogram gebiedsproces beheerplan Natura 2000-gebied Nieuwkoopse Plassen en De Haeck.

1.2 Vaststellingsprocedure

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland en de Staatssecretaris van Economische Zaken stellen het definitieve beheerplan 2015-2021 voor het Natura 2000-gebied Nieuwkoopse Plassen en De Haeck vast, elk voor het eigen deel. Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland doen dit in overeenstemming met Gedeputeerde Staten van Utrecht. Zie ook de Inleiding onder het kopje Bevoegd gezag.

Het beheerplan kan gedurende zes weken vanaf de datum van terinzagelegging worden ingezien bij:

- het ministerie van Economische Zaken, Bezuidenhoutseweg 73 te Den Haag;
- de provincie Zuid-Holland, Zuid-Hollandplein 1 te Den Haag;
- de provincie Utrecht, Archimedesweg 6 te Utrecht;
- het Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht, Korte Oudekerkerdijk 7 te Amsterdam;
- het Hoogheemraadschap van Rijnland, Archimedesweg 1 te Leiden;
- het Hoogheemraadschap Stichtse Rijnlanden, Poldermolen 2 te Houten;
- de gemeente Alphen aan den Rijn, Stadhuisplein 1 te Alphen aan den Rijn;
- de gemeente Bodegraven-Reeuwijk, Raadhuisplein 1 te Bodegraven;
- de gemeente Nieuwkoop, Teylersplein 1 te Nieuwveen;
- de gemeente Ronde Venen, Croonstadtdlaan 111 te Mijdrecht;
- de gemeente Woerden, Blekerijlaan 14 te Woerden.

Tevens is het beheerplan te raadplegen via internet (www.zuid-holland.nl/natura2000). Tijdens deze periode van zes weken kan beroep worden aangetekend bij de Afdeling bestuursrecht-spraak van de Raad van State, Postbus 20019, 2500 EA Den Haag.

1.2.1 Tegen welke onderdelen van het beheerplan is beroep bij de rechter mogelijk?

De mogelijkheid om in beroep te gaan tegen het beheerplan is geregeld in artikel 39, tweede lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 (Nbw 1998): 'Een beroep tegen de vaststelling van een beheerplan als bedoeld in artikel 19a heeft uitsluitend betrekking op de beschrijvingen van handelingen die het bereiken van de instandhoudingsdoelstelling niet in gevaar brengen, en de daarbij in voorkomend geval aangegeven voorwaarden en beperkingen.'

Dit betekent concreet bij het Beheerplan 2015-2021 voor het Natura 2000-gebied Nieuwkoopse Plassen en De Haeck dat u in beroep kunt gaan tegen de inhoud van:

- hoofdstuk 3, paragraaf 3.1 en 3.2, Beschrijving huidig gebruik;
- hoofdstuk 4, Beoordeling huidig gebruik (met uitzondering van paragraaf 4.4, die als toelichting is bedoeld);
- de bijbehorende bijlage over de beoordeling van huidig gebruik in het bijlagenrapport voorbereidend onderzoek beheerplan, bijlage O4-1.

Voorwaarde is wel dat u een belanghebbende bent, dat wil zeggen een (rechts)persoon die rechtstreeks gevolgen ondervindt van het beheerplan. Een andere voorwaarde is dat u eerder tijdig een zienswijze hebt ingediend. Als u dat niet hebt gedaan, moet u kunnen aantonen dat u redelijkerwijs niet in staat bent geweest een zienswijze in te dienen. Bovendien kunt alleen beroep instellen tegen de gronden van het besluit van de vaststelling van het definitieve beheerplan waartegen u zich ook richtte in uw zienswijze, tenzij u redelijkerwijs niet kan worden verweten dat u tegen een bepaald onderdeel van dit besluit geen zienswijze naar voren hebt gebracht. Het is ook mogelijk dat u het niet eens bent met de wijzigingen in het definitieve beheerplan ten opzichte van het ontwerpbeheerplan.

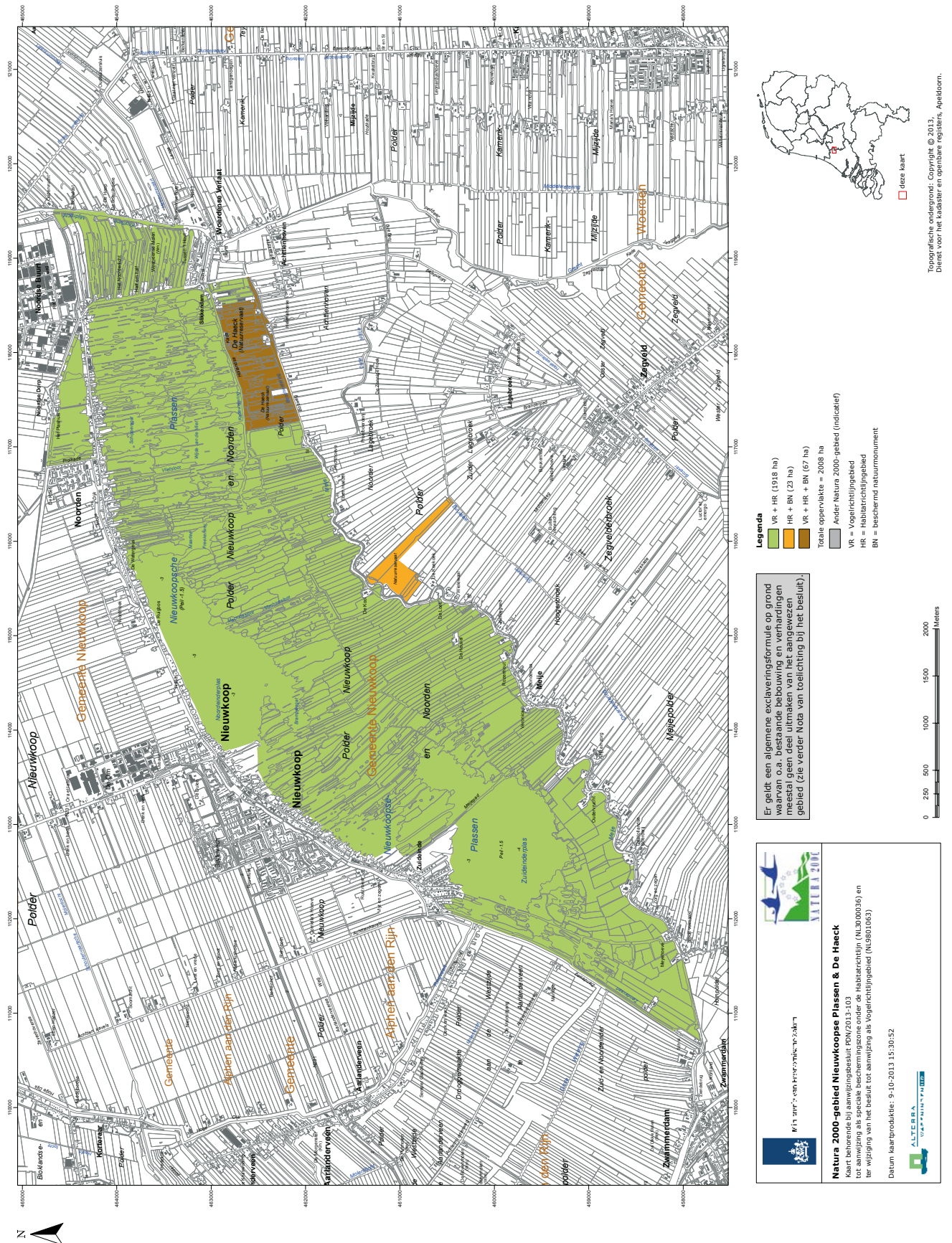
1.3 Gebiedsbeschrijving

De Nieuwkoopse Plassen en De Haeck vormen een bijzonder natuurgebied dat internationaal van belang is als broedgebied voor beschermde moerasvogels. Bijvoorbeeld de roerdomp, de purperreiger en de rietzanger. Daarnaast komen in het laagveenmoeras verschillende zeldzame of bedreigde habitattypen voor, zoals trilvenen, veenmosrietland en blauw-grasland. In de veenplassen groeien bijzondere waterplanten als krabbenscheer en kranswieren.

Verlandingsstadia

De belangrijkste en meest kenmerkende natuurwaarde van het gebied is de aanwezigheid van verschillende verlandingsstadia. Verlanding is het proces waarbij plassen, petgaten of sloten via de natuurlijke weg dichtgroeien en veranderen in land. Dit proces duurt tientallen tot honderden jaren en verloopt in verschillende stadia (dit heet ook wel successie): van de aangroei van riet tot de vorming van overgangsveen en uiteindelijk bos. Een aantal van deze tussenstadia, zoals trilveen en veenmos-

Figuur 1.1. Begrenzing van het Natura 2000-gebied Nieuwkoopse Plassen en De Haeck

rietland, is zeer zeldzaam en kwetsbaar. De verschillende verlandingsstadia zijn ook belangrijk omdat zij het leefgebied vormen van zeldzame diersoorten.

Het proces van verlanding is in de Nieuwkoopse Plassen en De Haeck vrijwel stil komen te liggen, voornamelijk als gevolg van onvoldoende waterkwaliteit (zie hoofdstuk 2.2). Hierdoor zijn de dieren- en plantensoorten die leven in de jonge verlandingsstadia achteruitgegaan.

1.3.1 Ligging en begrenzing

De Nieuwkoopse Plassen en De Haeck liggen in Zuid-Holland en Utrecht en hebben een totale oppervlakte van 2028 hectare. De Nieuwkoopse Plassen en De Haeck maken deel uit van het Hollands-Utrechts laagveengebied en liggen centraal in het Groene Hart. In het laagveengebied liggen meerdere Natura 2000-gebieden, waaronder Botshol, de Oostelijke Vechtplassen en Broekvelden, Vettenbroek en Polder Stein.

Het riviertje de Meije is de zuidelijke grens van de Nieuwkoopse Plassen en De Haeck – al maken ook de Schraallanden ten zuiden van de Meije nog deel uit van het Natura 2000-gebied. De Nieuwkoopse Plassen en De Haeck zijn omringd door agrarische graslanden, onder andere in de polder Nieuwkoop, de Meijepolder en de polder Zegveldbroek. De Nieuwkoopse Plassen en De Haeck vallen uiteen in vijf deelgebieden: het plassen- en moerasgebied, polder De Haeck, de Meijegraslanden, de polder Westveen en de Schraallanden langs de Meije, zie figuur 3.1 op pagina 28.

Begrenzing

Het Natura 2000-gebied is door de toenmalige minister van LNV (nu Economische Zaken) in ontwerp aangewezen op basis van de Europese Habitatrichtlijn en de Vogelrichtlijn. Bepalend voor de grenzen van het natuurgebied waren de ligging van de natuurlijke habitats en leefgebieden van de beschermde soorten waarvoor het gebied in ontwerp is aangewezen.

1.3.2 Eigendoms- en beheersituatie

Een groot deel van Nieuwkoopse Plassen en De Haeck is eigendom van Natuurmonumenten. De natuurbeschermingsorganisatie is eigenaar van het grootste deel van het plassen- en moerasgebied, delen van De Haeck en de Meijegraslanden. De Schraallanden langs de Meije zijn eigendom van Staatsbosbeheer. Ook is een deel van het

Tabel 1.1. Eigendomssituatie in de Nieuwkoopse Plassen en De Haeck

Deelgebied	Eigendom	Oppervlakte (hectare)
Plassen- en moerasgebied	Natuurmonumenten	1100
	(Semi)-overheden en particuliere eigenaren	250
De Haeck	Natuurmonumenten	61
	(Semi)-overheden en particuliere eigenaren	6
Meijegraslanden	Natuurmonumenten	257
	(Semi)-overheden en particuliere eigenaren	285
Schraallanden langs de Meije	Staatsbosbeheer	23
Westveen	Natuurmonumenten	17
	(Semi)-overheden en particuliere eigenaren	76

Natura 2000-gebied in handen van particulieren: percelen in de Meijegraslanden, Polder De Haeck en polder Westveen. Tot slot is ongeveer 250 hectare waterpercelen in het plassen- en moerasgebied in particulier eigendom. Een aantal percelen in het gebied is verpacht, zowel percelen van particulieren als van Natuurmonumenten.

Beheer

Het grootste deel van het gebied wordt beheerd door Natuurmonumenten; het plassen- en moerasgebied, De Haeck en een deel van de Meijegraslanden. De Schraallanden langs de Meije zijn in beheer bij Staatsbosbeheer. De overige percelen zijn in gebruik als landbouwgrond bij eigenaren of pachters. Daaronder zijn waterschappen, particuliere eigenaren en gemeenten. Drie hoogheemraadschappen voeren het beheer en onderhoud van de hoofdwatergangen uit:

- Hoogheemraadschap van Rijnland (Nieuwkoopse Plassen en Meijegraslanden);
- Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden (Polder De Haeck en de Schraallanden langs de Meije);
- Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht (Polder Westveen).

Onderhoud van (doorgaande) wegen, wandel- en fietspaden wordt uitgevoerd door de gemeenten Nieuwkoop en Woerden. Die gemeenten zijn ook verantwoordelijk voor het nautisch beheer.

De Nieuwkoopse Plassen: bloemrijke hooilanden en watergangen met gele plomp.

1.3.3 Gebruik van het gebied

Het grootste deel van Nieuwkoopse Plassen en De Haeck bestaat uit natuur. Het Natura 2000-gebied heeft echter ook duidelijk een economische functie. Een groot deel van de polder Westveen en de Meijegraslanden is in gebruik als landbouwgebied. Ook vinden er in het gebied andere economische activiteiten plaats, zoals rietteelt, mostrekken en visserij. De Nieuwkoopse Plassen en De Haeck zijn daarnaast een bekend waterrecreatiegebied. Er zijn speciale vaarroutes voor motorboten, kano's en elektrische boten. Ook lopen er wandel- en fietsroutes om het gebied. Sportvissen is een populaire activiteit. Als er 's winters ijs ligt, wordt er op de plassen geschaatst en geijszeild.

1.4 Juridisch kader

De juridische basis voor de Natura 2000-gebieden wordt gevormd door Europese regelgeving. In deze paragraaf leest u alle wetgeving die op Natura 2000 van toepassing is en de relatie met de Ecologische Hoofdstructuur.

1.4.1 Natura 2000

Een aanwijzing als Natura 2000-gebied vloeit voort uit twee richtlijnen: de Europese Vogelrichtlijn uit 1979 en Habitatrichtlijn uit 1992. De Vogelrichtlijn regelt de bescherming van leefgebieden van Europees bedreigde en kwetsbare vogelsoorten. Met de Habitatrichtlijn (1992) worden Europese (half-) natuurlijke habitats, bedreigde en kwetsbare dier- en plantensoorten beschermd. Uitvoeren van deze richtlijnen is een verantwoordelijkheid van de Europese lidstaten.

Aanwijzingsbesluit

De Rijksoverheid bepaalt waar een Natura 2000-gebied komt te liggen; dit gebeurt in het zogeheten aanwijzingsbesluit. Daarin staat onder meer hoe de grenzen van het gebied lopen en wat de natuurdoelen zijn (de instandhoudingsdoelstellingen). Het beheerplan is een uitwerking van het aanwijzingsbesluit.

1.4.2 Natuurbeschermingswet 1998

De bescherming van de leefgebieden van bedreigde vogels, dieren en habitats uit de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn is in Nederland verankerd in de Natuurbeschermingswet 1998 (Nbw 1998). In deze wet ligt ook vast wat wel en niet is toegestaan in deze gebieden. Ook de Programmatische Aanpak Stikstof (zie hoofdstuk 4.2) is in de Nbw 1998 verankerd.

1.4.3 Beschermd Natuurmonument

De Nieuwkoopse Plassen en De Haeck hebben ook deels de status van Beschermd Natuurmonument. Dit geldt voor de Schraallanden langs de Meije, een voormalig Staatsnatuurmonument, dat deels is opgegaan in het Natura 2000-gebied. Polder De Haeck is Beschermd Natuurmonument en opgegaan in het Natura 2000-gebied. Wettelijk gezien vervalt de status van Beschermd Natuurmonument wanneer dit overlapt met een aangewezen Natura 2000-gebied. Het beleid van het ministerie van Economische Zaken is er echter op gericht om in de Natura 2000-beheerplannen ook de natuurwaarden uit de oude aanwijzingsbesluiten als Beschermd Natuurmonument (BN) mee te nemen en uit te werken. Als dit voor de Natura 2000-doelen noodzakelijk is, wordt achteruitgang van de BN-waarden toegestaan.

1.4.4 Ecologische Hoofdstructuur (EHS)

De Ecologische Hoofdstructuur is het grootste aaneengesloten netwerk van natuurgebieden in Nederland. Er is overeenstemming over de locaties voor de natuurinrichting van de Meijegraslanden ten zuiden van de Nieuwkoopse Plassen als onderdeel van het EHS-gebied. De Ecologische Hoofdstructuur ligt vast in de provinciale structuurvisie en gemeentelijke bestemmingsplannen.

Landbouw in de Meijegraslanden.

1.4.5 Kaderrichtlijn Water

Sinds eind 2000 is de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) van kracht. Deze richtlijn voor alle lidstaten moet ervoor zorgen dat de kwaliteit van het oppervlakte- en grondwater in Europa in 2015 op orde is. Dat geldt dus ook voor de Nieuwkoopse Plassen en De Haeck.

1.4.6 Crisis- en Herstelwet

De Crisis- en Herstelwet, die in 2010 is aangenomen door de Eerste Kamer, heeft een aantal gevolgen voor de Nbw 1998 en dus voor Natura 2000. De Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) (zie hoofdstuk 4.2) is misschien wel het bekendste. Uitgebreide informatie over de gevolgen van de Crisis- en Herstelwet voor Natura 2000 vindt u op www.natura2000.nl.

1.5 Leeswijzer

Het beheerplan bestaat uit een hoofdrapport inclusief bijlagen en een achtergrondrapport, het onderzoeksrapport. Het hoofdrapport van het beheerplan bestaat uit een beleidsmatig deel en een uitvoeringsprogramma.

Het beleidsmatige deel van het beheerplan bestaat uit de volgende onderdelen:

- een algemene beschrijving van het gebied en het relevante beleid (hoofdstuk 1);
- een beschrijving van de ecologische instandhoudingsdoelstellingen, de huidige situatie van ecologie en de ecologische ambities tot 2033 (hoofdstuk 2);
- een beschrijving van de huidige situatie van de economie en de economische ambities tot 2033 (hoofdstuk 3);
- een beschrijving van de beoordeling van het huidige gebruik (hoofdstuk 4).

Het uitvoeringsprogramma beschrijft:

- de te nemen maatregelen, inclusief kosten (hoofdstuk 5);
- de monitoring en handhaving (hoofdstuk 6);
- een aanzet tot een gebiedsprogramma innovatie, onderzoek en maatregelen (hoofdstuk 7);
- doel en samenstelling van de Begeleidingscommissie (hoofdstuk 8).

De bijlagen B1-1 tot en met B6-1 die bij het hoofdrapport horen, vindt u achterin in het hoofdrapport. Andere bijlagen zijn opgenomen in een apart ingebonden onderzoeksbijlagenrapport met bijlagen O2-1 tot en met O4-7. Deze nummers (02, 03, 04) verwijzen naar de nummers van de hoofdstukken in het hoofdrapport.

2 Ecologie nu en ambities tot 2033

Het doel van Natura 2000 in de Nieuwkoopse Plassen en De Haeck is het behoud van zeldzame en bedreigde natuur. In dit hoofdstuk leest u om welke natuur het gaat; niet alleen beschermde dier- en plantensoorten, maar ook een aantal natuurlijke leefgebieden. Veel van de bijzondere natuur is voor zijn voortbestaan afhankelijk van de aanwezigheid van schoon en helder water. Het verbeteren van de waterkwaliteit in het plassengebied krijgt de komende jaren daarom extra aandacht.

2.1 Kernopgaven en instandhoudingsdoelstellingen

Welke kwetsbare natuur willen wij beschermen in de Nieuwkoopse Plassen en De Haeck? Het gaat hier om ruim twintig natuurwaarden waarvoor Nederland een internationale verplichting heeft en waarvoor de Nieuwkoopse Plassen en De Haeck een belangrijk gebied vormen. Aan deze natuurwaarden heeft de Rijksoverheid voor dit gebied instandhoudingsdoelstellingen gekoppeld. Veel van de natuurwaarden zijn afhankelijk van dezelfde omstandigheden of landschapstypen.

Deze zijn samen te vatten in een viertal kernopgaven.

Ook de kernopgaven zijn door de Rijksoverheid vastgelegd voor het plassengebied. De opbouw van de verschillende natuurdoelen binnen Natura-2000 roept bij mensen nogal eens vragen op. Want hoe hangen de verschillende doelen samen? De kernopgaven maken duidelijk wat de inspanningen in het gebied moeten zijn om bij te kunnen dragen aan het Europese Natura 2000-netwerk. Het zijn de overkoepelende doelen voor het gebied waarmee feitelijk de basis wordt gelegd voor de instandhoudingsdoelstellingen die aan de afzonderlijk natuurwaarden zijn meegegeven.

Hieronder ziet u in één oogopslag het verband tussen kernopgaven en instandhoudingsdoelstellingen.

Hoewel deze kernopgaven leidend zijn, zijn hier niet alle instandhoudingsdoelen onder te brengen. Naast de hierboven genoemde flora en fauna, zijn voor dit Natura 2000-gebied als instandhoudingsdoelstelling ook aangewezen de in het gebied voorkomende soorten krakeend, smient, kolgans en zwartkopmeeuw.

Tabel 2.1. Kernopgaven en instandhoudingsdoelstellingen

Kernopgave	Resultaat (instandhoudingsdoelstelling)
1. Evenwichtig systeem (verbeteren waterkwaliteit en -kwantiteit)	Uitbreiding: kranswierwateren, meren met krabbenscheer en fonteinkruiden, gestreepte waterroofkever, zwarte stern Behoud: kleine modderkruiper, bittervoorn, platte schijfhoren
2. Compleetheid in ruimte en tijd (opnieuw starten van verlandingsproces)	Uitbreiding: trilveen, veenmosrietland, vochtige heiden en blauwgrasland Behoud: ruigten en zomen, galigaanmoeras, hoogveenbos, groenknolorchis, grote zilverreiger, zeggekorfslak
3. Overjarig riet (herstel grote oppervlakten overjarig- en water riet)	Uitbreiding: roerdomp, noordse woelmuis Behoud: purperreiger, snor, rietzanger
4. Vochtige graslanden (vergroten oppervlakte blauwgrasland)	Uitbreiding: blauwgrasland

2.2 Kernopgaven

2.2.1 Evenwichtig systeem

De komende beheerplanperiode krijgt de waterhuishouding – dat is de kwaliteit én kwantiteit van het water – in de Nieuwkoopse Plassen extra aandacht. Want hoewel de waterkwaliteit in het plassengebied de laatste jaren is verbeterd, is er nog steeds veel inspanning nodig. Binnen Natura 2000 heet dat een *sense of urgency*: als de waterkwaliteit binnen nu en tien jaar niet omhoog gaat, dan ontstaat mogelijk een onherstelbare situatie. De kernopgaven Evenwichtig systeem en Compleetheid in ruimte en tijd zijn dan niet meer te realiseren. Omgekeerd is er veel winst te behalen als de waterkwaliteit verbetert. Dat zorgt ervoor dat de omstandigheden voor veel beschermde dier- en plantensoorten erop vooruit gaan. Op dit moment wordt de waterkwaliteit in de Nieuwkoopse Plassen en De Haeck grotendeels bepaald door een sterke invloed van gebiedsvreemd inlaatwater uit de Oude Rijn en voedselrijk water dat afkomstig is van de gebieden De Pot en de Meijegraslanden. Dit is hard water met veel sulfaat, stikstof en fosfaat; voedingsstoffen waar kwetsbare en belangrijke waterplanten zoals krabbenscheer of kranswieren erg gevoelig voor zijn. Mede door de hoge concentraties voedingsstoffen zijn watervegetaties beperkt aanwezig en is het verlandingsproces de laatste decennia vrijwel stil komen te liggen. In voedselrijk water kunnen belangrijke tussenfasen van de verlanding, zoals trilveen of veenmosrietland, namelijk niet ontstaan.

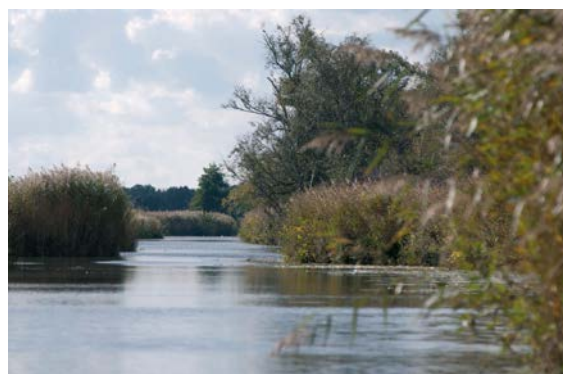
Hoewel er dus nog een flinke inspanning nodig is om de waterkwaliteit verder te verbeteren, is er al wel belangrijke vooruitgang geboekt. De huidige waterkwaliteit (ook van het inlaatwater) is al veel beter dan eind jaren tachtig van de vorige eeuw. Met name in de kleinere watergangen (centraal in het gebied) die niet direct in verbinding staan met inlaatwater is de waterkwaliteit de laatste jaren verder verbeterd.

Door defosfatering van het inlaatwater en het saneren van puntbronnen is de fosfaatconcentratie in de Nieuwkoopse Plassen en De Haeck fors gedaald. Ook is de waterkwaliteit verbeterd omdat de uitwisseling van water tussen de Meijegraslanden en het plassen- en moerasgebied is beperkt; bijvoorbeeld door het plaatsen van doorvaarbare stuwen. Als gevolg van deze verbeteringen zijn waterplanten in plassen- en moerasgebied de

laatste jaren wat meer in opkomst. Ook komt hier en daar het verlandingsproces weer op gang (vooral oeververlanding door de kleine lisdodde en riet).

Gebieden rondom de plassen worden nu nog gevoed met water uit de Nieuwkoopse Plassen. De Nieuwkoopse Plassen worden vervolgens aangevuld met water vanuit de Oude Rijn, dat van minder goede kwaliteit is. Door de wateraanvoer van het omringende gebied te verminderen (sanering glastuinbouw Noordse Buurt) of via een andere aanvoerroute te laten lopen, hoeven de Nieuwkoopse plassen minder te worden aangevuld met water uit de Oude Rijn. Hierdoor verbetert de waterkwaliteit in het plassengebied.

Om de waterkwaliteit verder te verbeteren, zijn er al stappen gezet: een pakket van maatregelen volgens de Kaderrichtlijn Water (KRW). Het is de verwachting dat veel dier- en plantensoorten in de Nieuwkoopse Plassen en De Haeck op termijn van deze maatregelen profiteren. Een uitgebreide beschrijving van de maatregelen in de komende beheerplanperiode (2015-2021) leest u in hoofdstuk 5.

De waterkwaliteit in de Nieuwkoopse Plassen en De Haeck is de afgelopen decennia verbeterd, maar er is nog veel werk te doen.

2.2.2 Compleetheid in ruimte en tijd: verlanding weer op gang brengen

Natuurmonumenten heeft met zijn Herstelplan Nieuwkoopse Plassen (zie hoofdstuk 5.1.) een basis gelegd voor opnieuw op gang brengen van het verlandingsproces. Met name het plan voor het graven van nieuwe petgaten de komende 15 jaar geeft een stimulans aan het plassengebied. Dit zorgt ervoor dat jonge(re) verlanding de ruimte krijgt, zodat zeldzame trilvenen en veenmosrietland zich op termijn weer kunnen ontwikkelen.

Zonder beheer gaan verlandingsstadia – bijvoorbeeld vochtige heide – over in bos als eindstadium. Om te voorkomen dat dit gebeurt, moet de heide steeds worden gemaaid. Een mogelijkheid om oppervlak te realiseren voor jonge verlandingsstadia is het vinden van locaties waar de vegetatie al verder is doorontwikkeld of van onvoldoende kwaliteit is. Met gerichte beheermaatregelen – zoals het graven van nieuwe petgaten of plaggen – krijgt vegetatie die hoort bij jonge verlandingsstadia weer de ruimte. Dit heet ook wel terugzetten in successie. De komende beheerplanperiode vindt uitwerking plaats naar locaties waar dit kan worden gerealiseerd (zie hoofdstuk 5.1.2). De vegetatiekartering (voorjaar en zomer 2009) biedt hier aanknopingspunten voor.

2.2.3 Overjarig riet: flexibel peilbeheer

De Nieuwkoopse Plassen en De Haeck kennen een (min of meer) vast waterpeil; herstel van schommelingen in het peil (natuurlijke peildynamiek) moet de ontwikkeling van waterriet stimuleren, een belangrijk leefgebied van beschermde broedvogels zoals de roerdomp. Mogelijkheden voor een flexibel peilbeheer zijn aanwezig in een deel van de Meijgraslanden, met name in de huidige onderbemalingen. Hier is ruimte om peilfluctuaties (hoger peil in winter, lager in zomer) toe te passen om ontwikkeling van waterriet en overjarig riet mogelijk te maken.

2.2.4 Vochtige graslanden: buffercapaciteit verhogen

Buffering is het vermogen van de bodem om veranderingen in de zuurgraad te neutraliseren. Voldoende buffercapaciteit zorgt ervoor dat kwetsbare begroeiing zoals rietlanden, moerasheide en blauwgraslanden zich kan ontwikkelen; dergelijke habitattypen zijn erg gevoelig voor verzuring. Wanneer de buffercapaciteit niet op peil blijft, raakt deze uitgeput en treedt verzuring op. Een mogelijke maatregel om de buffer te vergroten is het 's winters bevoeien van verzuringsgevoelige habitattypen met basenrijk water. Voorwaarde daarvoor is dat de waterkwaliteit volledig op orde is. Een andere mogelijkheid voor het verhogen van buffercapaciteit is het opbrengen van bagger (met als voorwaarde dat bagger van voldoende kwaliteit is).

2.3 Instandhoudingsdoelstellingen: overzicht

Hieronder leest u het overzicht van alle natuurdoelen (de instandhoudingsdoelstellingen) voor de Nieuwkoopse Plassen en De Haeck. Het betreft 27 instandhoudingsdoelstellingen. Deze doelstellingen gelden voor onbepaalde tijd en staan vermeld in het aanwijzingsbesluit.

Voor sommige natuurwaarden geldt als opgave behoud van oppervlakte en kwaliteit resp. behoud van omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie. Dit betekent dat de bestaande natuurwaarden moeten worden behouden (inclusief de kwaliteit). Daarnaast geldt voor sommige natuurwaarden een uitbreiding van oppervlakte en/of verbetering kwaliteit, resp. uitbreiding van omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie. Hier is de doelstelling niet alleen behoud, maar ligt er ook nog een uitbreidingsopgave.

In deze beheerplanperiode 2015-2021 wordt vooral gewerkt aan de behoudsopgave. Waar uitbreiding en/of verbetering mogelijk is, zullen de realisatiemogelijkheden in deze beheerplanperiode nader worden onderzocht. Realisatie in deze eerste beheerplanperiode is niet noodzakelijk; dit mag plaatsvinden een volgende beheerplanperiode tot 2033.

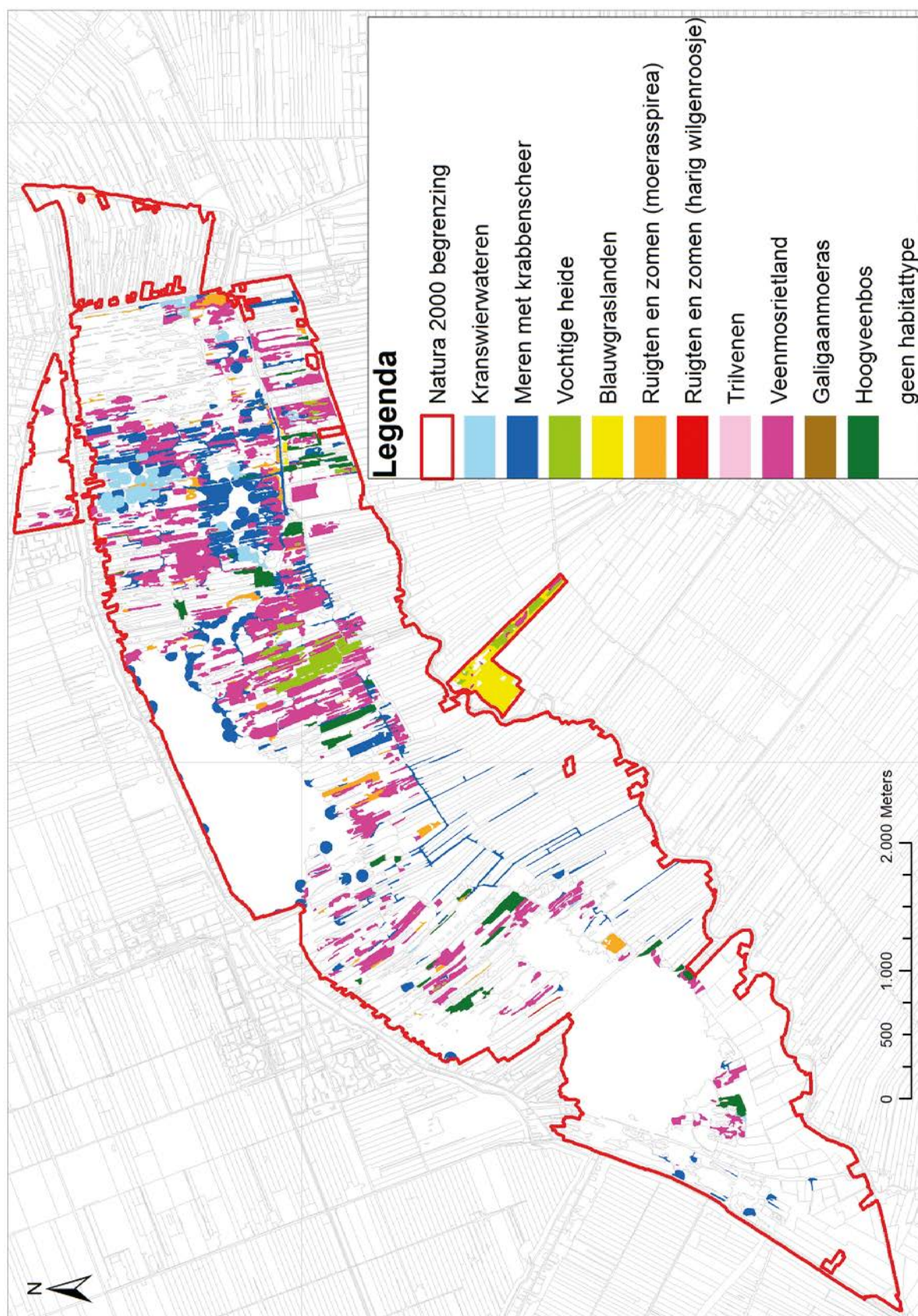
In de paragrafen hieronder zijn de natuurwaarden kort beschreven. Een uitgebreidere beschrijving is opgenomen in bijlage B2-1. In deze bijlage is naast de beschrijving van de huidige situatie ook een doorkijkje gemaakt naar de lange termijn. Juist omdat over deze lange termijn afspraken zijn gemaakt met gebiedspartijen, zijn ze richtinggevend voor toekomstige locaties voor uitbreidingen.

Tabel 2.2. Overzicht van de 27 natuurwaarden met hun instandhoudingsdoelstellingen

Code	Natura 2000-waarde	Instandhoudingsdoelstelling ¹
H3140	Kranswierwateren	Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit
H3150	Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden	Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit
H4010B	Vochtige heiden (laagveengebied)	Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit
H6410	Blauwgraslanden	Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit
H6430A	Ruigten en zomen (moerasspirea)	Behoud oppervlakte en kwaliteit
H7140A	Trilveen	Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit
H7140B	Veenmosrietland	Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit
H7210	Galigaanmoerassen	Behoud oppervlakte en kwaliteit
H91D0	Hoogveenbossen	Behoud oppervlakte en kwaliteit
Code	Soort	
Habitatrichtlijn		
H1016	Zeggekorfslak	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie
H1082	Gestreepte waterroofkever	Uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie
H1134	Bittervoorn	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie
H1149	Kleine modderkruiper	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie
H1318	Meervleermuis	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie
H1340	Noordse woelmuis	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie
H1903	Groenknolorchis	Behoud verspreiding, omvang en kwaliteit biotoop voor behoud populatie
H4056	Platte schijfhoren	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie
Vogelrichtlijn: broedvogels		
A021	Roerdomp	Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 6 paren
A029	Purperreiger	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 120 paren
A176	Zwartkopmeeuw	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 9 paren
A197	Zwarte stern	Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 115 paren
A292	Snor	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 25 paren
A295	Rietzanger	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 680 paren
Vogelrichtlijn: niet-broedvogels		
A027	Grote zilverreiger	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 60 vogels (seizoensmaximum)
A041	Kolgans	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 3.000 vogels (seizoensmaximum)
A050	Smient	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 3.500 vogels (seizoensmaximum)
A051	Krakeend	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 90 vogels (seizoensmaximum)

¹ De eerste beheerplanperiode richt zich op het garanderen van de bestaande Natura 2000-waarden.

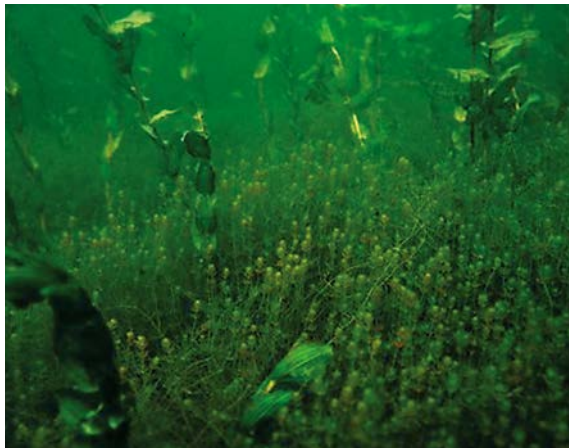
Figuur 2.1. Verspreiding van habitattypen in de huidige situatie in de Nieuwkoopse Plassen en De Haeck

2.3.1 Natura 2000-waarden: habitattypen

Kranswierwateren

Doel: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Goed ontwikkeld kranswierwater: helder, onbeschadwd water en een ruime bedekking met veel kranswieren.

Kranswieren zijn waterplanten die gedijen in helder, voedselarm tot matig voedselrijk water met weinig stroming (Bal et al., 2001, Higler, 2000). De aanwezigheid van kranswieren is over het algemeen een teken dat het water schoon en helder is. Kranswieren vormen een belangrijke voedselbron voor watervogels. Kranswierwateren komen op dit moment vooral in het plassen- en moerasgebied voor, met name rondom het Schippersgat.

Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden

Doel: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Begroeiing met kenmerken van het habitatype meren met krabbenscheer en fonteinkruiden.

Krabbenscheer en fonteinkruiden zijn waterplanten die drijven op het water of zweven onder het wateroppervlak. Ze komen voor in matig voedselrijke meren, plassen en andere relatief ondiepe, stilstaande wateren (Bal et al., 2001, Higler, 2000). In de Nieuwkoopse Plassen en De Haeck komt het habitatype met name voor rondom de Noordeinderplas, het Schippersgat, de Wijde van de Vliet en in sloten en vaarten. Het gaat daarbij vooral om begroeiing met witte waterlelie en gele plomp. De zwarte stern bouwt zijn nest op drijvende waterplanten zoals krabbenscheer.

Vochtige heiden (laagveengebied)

Doel: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Goed ontwikkelde vochtige heide. Hier zijn typische soorten als veenmossen, gewone dophei en ronde zonnedauw te zien.

De Nieuwkoopse Plassen zijn met een oppervlakte van tien á vijftien hectare één van de grootste groeiplaatsen van vochtige heide in Europa. Vochtige heide, ook wel moerasheide, komt voor op natte tot zeer vochtige plaatsen in het laagveen. Op vochtige heide komen veel dwergstruiken voor, zoals dophei en veenbes. Ook groeien er veel soorten korst- en veenmos. De planten op de vochtige heide zijn gevoelig voor verzuring en een hoge voedselrijkdom (o.a. Lamers et al., 2006). Vochtige heide gedijt het beste bij stabiele, hoge waterstanden. Het grootste aaneengesloten gebied van goed ontwikkelde moerasheide bij de Nieuwkoopse Plassen bevindt zich ten oosten van de Machinesloot. Daarnaast groeit het in De Haeck en in de Schraallanden.

Blauwgrasland

Doel: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Blauwgrasland met de typische soort spaanse ruiter in de Schraallanden langs de Meije.

Blauwgrasland heeft zijn naam te danken aan de blauwige glans en blauwe bloemen van een aantal van de voorkomende plantensoorten. Blauwgrasland kwam honderd jaar geleden veel voor in Nederland, maar de oppervlakte is sindsdien zeer sterk afgenomen. Er zijn in ons land nu nog slechts enkele tientallen hectaren blauwgrasland te vinden; kleine snippers die lijden onder verzuring, verdroging en een hoge voedselrijkdom. De Nederlandse blauwgraslanden zijn onder meer vanwege hun soortensamenstelling van groot Europees belang. Hoge voedselrijkdom (stikstofdepositie) leidt in blauwgrasland tot verzuring en verzuuring en daarmee tot versnelde successie naar soortenarme vegetaties waarin veel van de kenmerkende soorten (zoals de spaanse ruiter) zijn verdwenen. Blauwgrasland komt voor op voedselarme, basenhoudende grond die 's winters (net) onder water staat (plas dras) en 's zomers oppervlakkig tot ondiep uitdroogt. Herstel en uitbreiding van blauwgrasland kan plaatsvinden door opbrengen van voedselarme klei en het plaggen van de verzuurde (en voedselrijke) bovengrond. Zeldzame vogelsoorten als watersnip kunnen in blauwgraslanden broeden.

Ruigten en zomen (moerasspirea)

Doel: behoud oppervlakte en kwaliteit.

Ruigten en zomen met moerasspirea.

Ruigten en zomen zijn hoog opgaande begroeiingen van grassen en kruiden die voorkomen op zeer vochtige en natte, voedselrijke plekken aan oevers en langs greppels en ook op percelen die niet meer of nauwelijks worden gemaaid. Het is het leefgebied van onder meer de moerasspirea, een plant die familie is van de roos. In de Nieuwkoopse Plassen en De Haeck komt dit habitatype verspreid voor. De meeste liggen in het oostelijke deel van het plassen- en moerasgebied.

Overgangs- en trilveen (trilvenen)

Doel: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Trilveen.

Trilveen is een zeldzaam en bedreigd habitatype. In Nederland is nog zo'n honderd hectare trilveen over. Het bestaat uit mosrijke, op het water drijvende plantenmatten. De 'bodem' van trilveen wordt gevormd door de wortels van planten; vooral van gras- en zeggensoorten. Trilvenen zijn de

eerste tekenen van verlanding: het veranderen van open water in land. Trilveen is zeer gevoelig voor verzuring en een teveel aan voedsel. In het gebied komt trilveen heel weinig voor. Het meeste is te vinden in De Haeck, in de smalle contactzone tussen de rand van veenmosrietland en de overgang met het oppervlaktewater. In deze zone komt basen- en voedselarm water uit het veenmosrietland samen met het meer basen- en voedselrijke oppervlaktewater: een ideale mix voor trilveen.

Overgangs- en trilveen (veenmosrietlanden)

Doel: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Perceel waar korte tijd na ondiep plagen begroeiing ontstaat die kenmerkend is voor veenmosrietland.

Net als trilveen is veenmosrietland een teken van verlanding: het veranderen van open water in land. Veenmosrietland - een latere fase van verlanding - is steviger dan trilveen en meestal goed begaanbaar omdat zich een dik pakket van dood plantenmateriaal en veen heeft gevormd bovenop de oorspronkelijke, op het water drijvende plantmatten. Hoewel veenmosrietlanden vaker voorkomen dan trilveen, zijn ze nog altijd erg zeldzaam en bedreigd. Veenmosrietland komt voor onder voedselarme omstandigheden en is zeer gevoelig voor stikstofdepositie wat de voedselrijkdom verhoogd. Hoewel het onder relatief zure omstandigheden voorkomt, is veenmosrietland ook gevoelig voor verdere verzuring. In de Nieuwkoopse Plassen en De Haeck komt veenmosrietland door het hele gebied verspreid voor, het meest in het oostelijke en centrale deel van het plassen- en moerasgebied en in De Haeck.

Galigaanmoerassen

Doel: behoud oppervlakte en kwaliteit.

Galigaanmoeras.

Galigaanmoerassen zijn moerassen met planten waarvan het onderste gedeelte in het water staat. Galigaan is de dominante plantensoort: een vrij zeldzame, meer dan manshoge plant met scherp getande bladeren (Schaminée et al. 1995). In galigaanmoeras broedt de blauwborst. Dit is een zangvogel die met uitsterven was bedreigd, maar de afgelopen decennia een flinke opmars heeft gemaakt. Het habitatype komt in de Nieuwkoopse Plassen en De Haeck op een paar plaatsen voor; rond een aantal slootjes tussen de Machinesloot en de Maarten Freekenwei en rondom het Schepengaten. De oppervlakte is zeer beperkt.

Hoogveenbossen

Doel: behoud oppervlakte en kwaliteit.

Hoogveenbos.

Hoogveenbos komt voor op natte of vochtige grond en bestaat grotendeels uit elzen- of berkenbroekbos. Broekbossen zijn bossen die dankzij een hoge, stabiele grondwaterstand altijd nat zijn. In de ondergroei vormt zich veen en leven diverse

veenmossoorten. Belangrijk voor het bos is de aanwezigheid van dikke dode bomen. Een typische vogel in het hoogveenbos is de matkop, een bedreigde soort die in de dode bomen nestelt. Hoogveenbos is gevoelig voor verdroging. In de Nieuwkoopse Plassen en De Haeck komt hoogveenbos verspreid voor op doorgaans kleine oppervlakten. De wat grotere, aaneengesloten stukken bevinden zich vooral in het centrale deel van het gebied.

2.3.2 Natura 2000-waarden: habitatrichtlijnsoorten

Zeggekorfslak

Doel: behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Zeggekorfslak.

De zeggekorfslak is een zeldzame landslak die voorkomt in vochtige gebieden zoals moerassen en broekbossen op plekjes waar een constante, hoge luchtvochtigheid heerst waardoor ook de temperatuur er relatief constant is (Boesveld en Kalkman, 2007). De slak leeft van schimmels die op moerasplanten parasiteren. Schoon water is van vitaal belang voor overleving van de zeggekorfslak. Het leefgebied van de zeggekorfslak is gevoelig voor een te hoge voedselrijkdom.

Platte schijfhoren

Doel: behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

De platte schijfhoren is een kwetsbare waterslak die leeft in helder, stilstaand zoet water van veengebieden met een rijke plantengroei (Janssen en Vogel, 1965; Ferrier et al., 2006). Het leefgebied van de platte schijfhoren is gevoelig voor een te hoge voedselrijkdom. Voor de slak is zonlicht erg

Platte schijfhoren.

belangrijk; het water mag dus niet te sterk zijn dichtgegroeid of overschaduwd. De Nieuwkoopse Plassen vormen in Nederland een van belangrijkste leefgebieden van de platte schijfhoren. De waterslak komt in het gebied over een grote oppervlakte verspreid voor (Boesveld en Gmelig Meyling, 2008).

Gestreepte waterroofkever

Doel: uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.

Gestreepte waterroofkever.

De gestreepte waterroofkever is een zeldzame kever-soort die gedijt in schoon, open water met een rijke waterplanten- en oevervegetatie. Een groot deel van alle waterroofkeverpopulaties leeft in Nederland, in de rest van West-Europa komt de soort nauwelijks nog voor. De aanwezigheid van de waterroofkever is een aanwijzing voor een goede waterkwaliteit en een gezond ecosysteem. De soort is gevoelig voor vervuiling en een te hoge voedselrijkdom.

Bittervoorn

Doel: behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Bittervoorn.

De bittervoorn is een kwetsbare, karperachtige vis die leeft in helder stilstaand of langzaam stromend water. De bittervoorn gedijt in wateren met een rijke onderwaterbegroeiing en zoetwatermosselen (daarin legt de bittervoorn zijn eitjes) (De Lange en Van Emmerik, 2006). De vissoort lijdt onder intensief slootonderhoud: bij het uitbaggeren van slootjes worden de belangrijke onderwaterplanten en zoetwatermosselen op de kant geschept. De vis is gevoelig voor verontreiniging en te grote voedselrijkdom. Over de huidige verspreiding van de bittervoorn in de Nieuwkoopse Plassen en De Haeck is weinig bekend. De bittervoorn is in een beperkt aantal sloten waargenomen. Het is zeer waarschijnlijk dat gericht onderzoek meer locaties oplevert waar de soort aanwezig is

Kleine modderkruiper

Doel: behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Kleine modderkruiper.

De kleine modderkruiper is een bodemvisje dat in Nederland vooral voorkomt in sloten met dikke

modderlagen (Brouwer et al, 2009). De Nieuwkoopse Plassen en De Haeck zijn met hun stilstaande en langzaam stromende wateren ideale leefgebieden voor de vis (Brouwer et al 2009). Een hoge voedselrijkdom en intensief baggeren vormen bedreigingen voor de kleine modderkruiper. Baggeren zorgt ervoor dat onderwaterplanten en de bagger verdwijnen, wat de situatie voor de vissoort onleefbaar maakt. Over de kleine modderkruiper in de Nieuwkoopse Plassen en De Haeck is nog weinig bekend. Het is waarschijnlijk dat de kleine modderkruiper in een groter deel van het Natura 2000-gebied leeft, maar hierover zijn geen gegevens beschikbaar.

Meervleermuis

Doel: behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Meervleermuis.

In Europa is de meervleermuis een zeldzame diersoort, maar in Nederland komt hij veel voor. De meervleermuis leeft in waterrijke gebieden (minimaal 2,5 m breed) en vliegt van zonsondergang tot zonsopkomst (Decler et al, 2007). In Nederland verblijft de diersoort 's zomers vooral op kerkzolders, tussen muren en onder dakpannen. De winter brengen ze slapend door in groeven, grotten en kelders. In de Nieuwkoopse Plassen en De Haeck zijn de meeste meervleermuizen gesignaleerd boven het plassen- en moerasgebied. De Nieuwkoopse Plassen vormen een belangrijk jachtgebied voor kraamkolonies van de meervleermuis die op enkele kilometers afstand liggen. De naburige kraamkolonie bij Aarlanderveen is zelfs een van drie grootste kolonies van Noordwest-Europa. Voor het behoud van deze kolonies zijn de Nieuwkoopse Plassen dus van groot belang.

Noordse woelmuis

Doel: behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Noordse woelmuis.

De noordse woelmuis is een diersoort die gedijt in rietlanden, ruigtes en (kruidenrijk) grasland. De noordse woelmuis wordt bedreigd door verdroging en concurrentie van andere woelmuissoorten, zoals de veldmuis en de aardmuis. Deze concurrenten van de noordse woelmuis komen ook in het Nieuwkoopse Plassengebied voor. Omdat de noordse woelmuis verspreid leeft in relatief kleine groepen, is duurzame uitwisseling tussen de populaties van groot belang voor zijn voortbestaan. De woelmuis is in vrijwel het hele gebied van de Nieuwkoopse Plassen en De Haeck waargenomen.

Groenknolorchis

Doel: behoud verspreiding, omvang en kwaliteit biotoop voor behoud populatie.

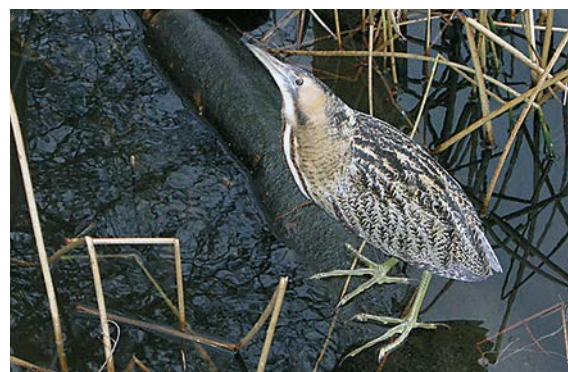
Groenknolorchis.

De groenknolorchis is een zeldzame orchidee die voorkomt in trilvenen en vochtige duinvalleien. De groenknolorchis geldt als zogeheten pioniersoort: het is een plant die zich snel vestigt, maar die ook snel weer verdwijnt als de omstandigheden veranderen. De plant verdwijnt uit trilvenen door voortgaande successie, bijvoorbeeld na het staken van het maaibeheer. Ook verzuring en een te hoge voedselrijkdom spelen hierbij een belangrijke rol (Jansen en Schaminée, 2008). Vanwege successie in trilveen en het vestigen van andere plantensoorten zijn de groeiplaatsen maar een korte tijd geschikt voor de plant. Het is dus van belang dat er voortdurend nieuwe groeiplekken ontstaan. De meeste groenknolorchissen groeien in het oostelijke deel van het plassen- en moerasgebied en op een aantal percelen in De Haeck. Aan de oostkant van de Machinesloot bevindt zich de grootste concentratie groenknolorchis.

2.3.3 Instandhoudingsdoelstellingen: broedvogels

Roerdomp

Doel: uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 6 paren.

Roerdomp.

De roerdomp is een bedreigde broedvogel die vooral voorkomt in moerassen met stevig riet van minimaal enkele jaren oud. De hoeveelheid roerdompen in Nederland neemt nog altijd af; een belangrijke reden voor deze teruggang is het verdwijnen van zijn leefgebied. De roerdomp broedt bij voorkeur in overjarig rietland of in zogeheten inundatieriet: riet dat 's winters onder water staat en 's zomers net droogvalt. In ondiep water tussen het waterriet en in vochtige, ruige graslanden vindt de roerdomp zijn voedsel. Land- en waterrecreatie bedreigen de rust van de roerdomp.

Purperreiger

Doel: behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 120 paren.

Purperreiger.

De purperreiger is een bedreigde broedvogel die huist in water- en moerasrijke landschappen. Na een gestage afname eind vorige eeuw neemt het aantal purperreigers in Nederland weer toe. De Nieuwkoopse Plassen vormen een van de belangrijkste broedgebieden van de vogelsoort in Nederland. De purperreiger nestelt bij voorkeur in riet dat 's winters onder water staat en 's zomers droogvalt (inundatieriet). Het leefgebied van de purperreiger is gevoelig voor een hoge voedselrijkdom en verdroging. Andere bedreigingen zijn intensieve rietteelt en verstoring door recreanten. In de Nieuwkoopse situatie broeden purperreigers bij gebrek aan inundatieriet in moerasbos dat vrij afgelegen ligt waardoor van verstoring door recreatie geen sprake is.

Zwartkopmeeuw

Doel: behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 9 paren.

Zwartkopmeeuw.

De zwartkopmeeuw is een vrij schaarse broedvogel die erg lijkt op de kokmeeuw, een bekende vogelsoort die veel voorkomt. Kolonies van de zwartkopmeeuw bevinden zich ook vaak midden in kolonies van de kokmeeuw. De laatste jaren nemen de aantallen zwartkopmeeuwen in Nederland toe. Het leef- en foerageergebied van de vogel is niet gevoelig voor te hoge voedselrijkdom. Wel is de zwartkopmeeuw erg gevoelig voor verstoring; de grootste bedreiging van de rust is waterrecreatie, zoals aanleggen van boten nabij een broedkolonie. In de Nieuwkoopse Plassen broeden deze meeuwen in een voor recreatie afgesloten gebied.

Zwarte stern

Doel: uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 115 paren.

Zwarte stern.

De zwarte stern is een vrij schaarse broedvogel die leeft in ondiepe moerassengebieden en wateren. De aantallen zwarte stern in Nederland nemen nog altijd af. De vogel leeft tijdens het broedseizoen bij zoet water en bouwt zijn nest op drijvende waterplanten zoals krabbenscheer, of op speciale uitgelegde nestvlotjes. In de Nieuwkoopse Plassen broedt de soort voornamelijk op deze nestvlotjes. De vogels zoeken voedsel tot op vele kilometers van het nest: in ondiepe moerassen, en boven sloten met een rijke oeverbegroeiing en kruidenrijke hooilanden. De soort is zeer gevoelig voor verstoring en veranderingen van het leefgebied.

Snor

Doel: behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 25 paren.

Snor.

De snor is een bedreigde moerasvogel die nestelt in oud riet bij meren en moerassen. Hij heeft zijn naam te danken aan zijn snorrende zanggeluid. Na jaren van achteruitgang lijkt het aantal broedparen in Nederland weer toe te nemen. Als broed- en foerageergebied heeft de snor de voorkeur voor overjarig rietland. De vogels maakt zijn nest in dichte begroeiing, tussen gebroken rietstengels, lisdodde, grote zeggen en gagel.

Rietzanger

Doel: behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 680 paren.

Rietzanger.

De rietzanger is een trekvogel die de winter doorbrengt in Afrika en 's zomers in Europa te vinden is. De rietzanger leeft in overjarige rietkragen, rietlanden en kruidenrijke ruigten. De vogel is vooral in Midden- en Zuid-Nederland in aantal afgenomen; in het westen en noorden van ons land komt de vogel nog relatief vaak voor. Het leefgebied van de rietzanger is niet gevoelig voor te hoge voedselrijkdom.

2.3.4 Instandhoudingsdoelstellingen: niet-broedvogels

Grote zilverreiger

Doel: behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 60 paren (seizoensmaximum).

Grote zilverreiger.

De grote zilverreiger is een bedreigde vogelsoort die de Nieuwkoopse Plassen en De Haeck vooral gebruikt als rustgebied en om voedsel te vinden. Grote zilverreigers pleisteren in ondiepe wateren, sloten en moerassen. De vogelsoort is erg schuw en laat zich snel verjagen bij nadering van mensen. Zijn rustplaatsen liggen veelal afgelegen, vaak in moeilijk toegankelijke of voor publiek afgesloten terreinen.

Kolgans

Doel: behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 3.000 vogels (seizoensmaximum).

Kolgans.

De kolgans is een trekvogel die in groten getale in Nederland overwintert. De vogelsoort heeft een voorkeur voor open landschappen in agrarisch

gebied. De kolgans gebruikt de grote plassen in het gebied als slaappleats. De soort is gevoelig voor verstoring van de rust, bijvoorbeeld door landbouwwerkzaamheden, gebruik van een geweer, vliegverkeer of recreatie.

Smient

Doel: behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 3500 vogels (seizoensmaximum).

Smient.

De smient is een trekvogel die in groten getale in Nederland overwintert. De vogels verblijven in natte gebieden, zoals grasland bij vaarten, plassen en meren. Smienten komen in grote aantallen in De Nieuwkoopse Plassen en De Haeck voor waar ze de plassen en ruimere watergangen gebruiken om te slapen. Voor een deel foerageren ze in de Meijegraslanden. De belangrijkste knelpunten voor de smient zijn het verdrogen van vochtige graslanden, verstoring en watervervuiling (Adriaens et al., 2007).

Krakeend

Doel: behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 90 vogels (seizoensmaximum).

Krakeend.

De krakeend is een vogelsoort die weer in grote aantallen in Nederland voorkomt. De eend, die in Nederland overwintert, heeft een voorkeur voor ondiepe, voedselrijke en zoete smalle wateren. De krakeend zoekt zijn voedsel in water waarin kranswieren en andere waterplanten groeien, bij voorkeur langs oevers. Krakeenden zijn vrij snel verstoord door watersporters; voldoende rust in de overwinteringsgebieden is essentieel.

3 Economie nu en ambities tot 2033

Dit hoofdstuk gaat in op de economische sectoren betrokken bij het Natura 2000-gebied Nieuwkoopse Plassen en De Haeck. Het huidige gebruik van deze sectoren is in dit hoofdstuk beschreven.

Deze beschrijving is de basis voor de beoordeling of deze activiteiten het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen niet in gevaar brengen.

De beoordeling zelf is beschreven en nader toegelicht in hoofdstuk 4.

Evenals bij de ecologie is bij de economie gekeken naar de belangrijkste regionale ontwikkeling.

Het behoud en de ontwikkeling van de ecologie zijn even belangrijk als die van de economie.

Onze aandacht hebben we hierbij vooral gericht op de belangrijkste economische sectoren in en om het Natura 2000-gebied: landbouw, rietsnijden, recreatie en natuurbeheer. Vertegenwoordigers van deze sectoren geven in paragraaf 3.3 aan wat zij als belangrijke ontwikkelingen zien. Deze toekomstbeschrijvingen in paragraaf 3.3 hebben geen relatie met de formele beoordeling, zoals beschreven in hoofdstuk 4. Wel kunnen zij leiden tot flankerende maatregelen voor deze sectoren. Zie hiervoor het uitvoeringsprogramma van dit beheerplan.

3.1 Huidig gebruik binnen de Natura 2000-begrenzing

Het huidige gebruik is voor dit beheerplan het feitelijk - legaal - gebruik zoals plaatsvond op 1 januari 2015. In deze paragraaf is een algemeen schets van het gebruik van het gebied tot en met 1 januari 2015 gegeven. Deze paragraaf geeft een beschrijving van de volgende vormen van gebruik: landbouw, rietsnijden en mostrekken, beroepsvisserij, recreatie, natuurbeheer, waterbeheer en de overige gebruiksvormen.

3.1.1 Landbouw

Het gebied is voor de landbouw opgedeeld in vier deelgebieden: Plassen- en moerasgebied, polder De Haeck, Meijegraslanden en polder Westveen (zie figuur 3.1). De landbouwactiviteiten worden hieronder kort per deelgebied besproken.

Plassen- en moerasgebied

In dit deelgebied vinden geen agrarische activiteiten plaats.

De Haeck

In Polder De Haeck liggen gronden met een agrarische bestemming, ongeveer 24 hectare.

In het bestemmingsplan zijn deze percelen begrensd als agrarisch gebied met hoge natuurwaarde.

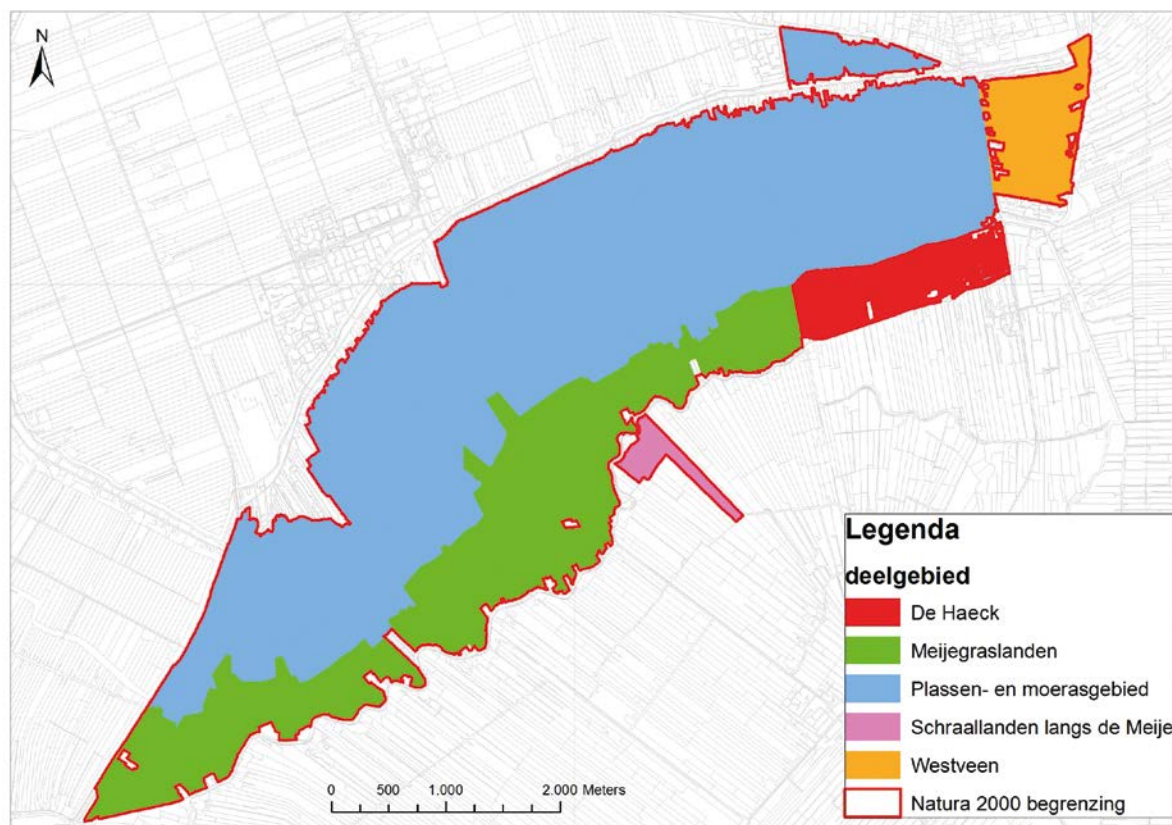
Meijegraslanden

De Meijegraslanden zijn 542 hectare groot. Hiervan is 285 hectare in bezit van particulieren en 257 hectare van Natuurmonumenten. De particuliere gronden worden voornamelijk gebruikt voor agrarische doeleinden. Ook gronden van Natuurmonumenten worden gebruikt voor landbouw (verpachting aan boeren). In de Meijegraslanden liggen 8 agrarische bedrijven. Het gehele gebied van de Meijegraslanden wordt beweid met uitzondering van enkele hooilandjes en een paar kleine stukjes bos. Deels wordt in het late voorjaar gemaaid, waarna koeien of schapen voor nabeweidings zorgen. Deels worden de weilanden van het voorjaar tot het najaar beweid.

Polder Westveen

Ook in polder Westveen liggen gronden met een agrarische bestemming. Het gaat om ongeveer 44,5 hectare. In het bestemmingsplan zijn deze percelen deels begrensd als agrarisch gebied met hoge natuurwaarde en deels aangemerkt als (te ontwikkelen) natuur.

Figuur 3.1. Deelgebieden binnen het Natura 2000-gebied Nieuwkoopse Plassen en De Haeck

3.1.2 Rietsnijden en mostrekken

Rietsnijden en rietteelt

Binnen de grenzen van het gebied wordt ongeveer 400 hectare rietland commercieel gemaaid. Dit is bijna een kwart van de totale oppervlakte. In het gebied zijn elf rietsnijdersbedrijven actief. Sommige werken op gronden van Natuurmonumenten (pacht). Het beheer is op alle rietpercelen hetzelfde. Na de rietoogst blijft sluik (bladafval) achter, dat ter plaatse verbrand wordt. Dit gebeurt tussen 1 januari en 15 april. De rietsnijders slaan gemaaid en opgebost riet op diverse plaatsen in hun rietlandpercelen op. Het riet wordt opgeslagen totdat het verwerkt kan worden op de verwerkingsplaatsen. De rietopslagplaatsen worden bereikt met kleine, platte vaartuigen (vletten). Om het oprukken van pijpenstrootje in het riet tegen te gaan, wordt door de rietsnijders eens in de (ongeveer) vijf jaar op sommige percelen gefreesd, anders ontstaat er bos. Jaarlijks wordt er ongeveer 5 tot 10 hectare gefreesd. Voor de bestrijding van haagwinde wordt gebruik gemaakt van MCPA, een herbicide die schadelijk is voor algen en vissen.

Mostrekkerij

In het gebied wordt door sommige rietsnijders ook veenmos getrokken (geoogst) en verkocht aan tuincentra. Veenmos wordt gebruikt vanwege het vermogen om water vast te houden. Dit wordt getrokken op percelen gesneden riet of bladriet waar mos groeit. Er zijn contracten of eigendomsrechten om op ongeveer 300 hectare mos te trekken. Deze worden echter niet alle benut, omdat er niet overal mos groeit en waar het groeit, is het vaak maar pleksgewijs. Ook is niet alle mos geschikt voor de verkoop. Het gebied waar mos wordt getrokken is ongeveer 160 hectare, waarvan ongeveer 60 hectare geschikt is voor de verkoop. Verder is de mosgroei zodanig dat er maximaal eens in de drie jaar mos kan worden getrokken. Er wordt ca. 9 hectare per jaar mos getrokken die kan worden verkocht.

3.1.3 Beroepsvisserij

In het gebied is een vijftal vissers actief met beroepsvistuigen. Zij vissen voornamelijk op paling en snoekbaars in een gebied van ongeveer 320 hectare. De visvangst is wettelijk bepaald. Dit betekent dat de visvangst momenteel mag plaatsvinden tussen 1 december en 1 september. In de

zomermaanden wordt er weinig gevist wegens het risico van schade aan de vistuigen door de recreatievaart.

3.1.4 Recreatie

De Nieuwkoopse Plassen en De Haeck vormen een prachtig gebied voor recreatie. Jaarlijks bezoekt een groot aantal mensen het gebied voor recreatie. Het gaat hierbij om recreatief vissen, varen, fietsen, wandelen en verblijfsrecreatie. In onderstaande paragrafen worden deze vormen van recreatie toegelicht.

Sportvisserij

De sportvisserissen vissen vooral op karper, witvis en snoek. De visvangst is aan beperkingen gebonden onder meer vanwege de voortplanting van de vissen en de bescherming van de broed- en foerageergebieden van vogels.

Varen

Dieper het gebied in zijn er echter beperkingen, hier zijn alleen roeien, kanoën en varen met elektrisch aangedreven vaartuigen toegestaan.

Zeilen.

Voor het varen met de laatste categorie boten zijn maximumafmetingen vastgelegd in de APV van de gemeente Nieuwkoop. Naast vaarroutes zijn hierin ook vastgelegd de overige geldende bepalingen voor het gebied.

Er zijn behalve jachthavens ook vrije aanlegplaatsen waar vaartuigen voor kortere tijd mogen afmeren. Ook varen er rondvaartboten in het plassengebied. Voor een overzicht van de vaarroutes die in de APV zijn vastgelegd zie bijlage B3-1.

Fietsen en wandelen

Door het gebied lopen korte wandelroutes. Fietsroutes lopen vooral om het gebied heen, maar doorkruisen het gebied op een paar plaatsen. Zie paragraaf 3.2.

Recreatieve luchtvaart

Er ligt een recreatieve luchthaven bij Aarlanderveen (gemeente Alphen aan den Rijn). Luchtballonnen varen regelmatig (laag) over en landen af en toe binnen het gebied op niet vooraf bepaalde plekken. Een andere vorm van luchtrecreatie rond het gebied zijn sportvliegtuigjes. Zie paragraaf 3.2.

Verblijfsrecreatie

Enige verblijfsrecreatie vindt plaats in het gebied, maar het meeste daarbuiten (zie paragraaf 3.2).

Overige recreatie

Er worden in het gebied in de winter toertochten op de schaats, schaatswedstrijden en ijszeilwedstrijden georganiseerd. In de zomer wordt er gezwommen. Er wordt gevaren met radiografisch bestuurbare modelboten en er worden excursies met rondvaartboten gehouden. In en rond het gebied worden evenementen georganiseerd zoals de triathlon Nieuwkoop en het regenboogevenement.

3.1.5 Natuurbeheer

Het gebied is voor het natuurbeheer opgedeeld in vijf deelgebieden: Plassen- en moerasgebied, Polder De Haeck, Meijegraslanden, Polder Westveen en de Schraallanden langs de Meije. Zie figuur 3.1. De natuurbeheeractiviteiten worden hieronder kort per deelgebied besproken. Tot slot worden er enkele opmerkingen over natuurbeheer in het gehele gebied gemaakt.

Plassen- en moerasgebied

In het gehele rietland vindt rietbeheer plaats onder beperkende voorwaarden. Soms wordt er gefreesd om het oprukken van pijpenstrootje tegen te gaan. In de graslanden wordt twee keer per jaar het gras gemaaid (zie ook hieronder bij de Meijegraslanden), in de dotterbloemgraslanden één tot twee keer per jaar. Onderhoud van bos of struweel (struikgewas) bestaat uit niets-doen-beheer, in sommige gevallen wordt er rondom gemaaid om uitbreiding ten koste van rietland of moeras te voorkomen. Plaatselijk wordt het struweel gesnoeid om enige openheid te creëren voor fauna of recreatie. Scheipoten, van oudsher afscheidingen van percelen bestaande uit zwarte elzen, worden

periodiek geknot door de rietsnijders. Waar kok- en zwartkopmeeuwen broeden, wordt alleen in de winter gemaaid. Om afkalving van legakkers te voorkomen, worden bomen en struiken aan de oevers van legakkers periodiek gesnoeid en wordt er oeverbeschoeiing aangebracht en onderhouden.

Polder De Haeck

Op de hooilanden, schraallanden en veenheiden wordt zomermaai-beheer toegepast. Delen van de schraallanden worden in september gemaaid en de kwelzone aan de Hollandse Kade wordt twee keer per jaar gemaaid. Wanneer het nodig is, worden lokaal greppels gegraven om verzuring tegen te gaan. Wanneer houtige soorten zich vestigen op de veenheide, dan worden deze verwijderd. Lokaal komt extensieve beweiding voor. Op de rietpercelen vindt rietbeheer plaats. Natuurmonumenten voert een actief beheer om het aantal bomen te beperken, om schaduwwerking en bladinvall in de hooilanden te beperken. Ook wordt het ontwikkelen van (gagel)struweel ten koste van bos nagestreefd.

De Meijgraslanden

De Meijgraslanden bestaan deels uit agrarisch grasland, en deels uit percelen met een natuurfunctie (percelen Natuurmonumenten). Er wordt twee keer per jaar gemaaid en het maaisel verwijderd. Er vinden voor- en najaarsbeweiding en seizoensbeweiding plaats. Bij de beweiding worden voornamelijk schapen en koeien ingezet. Natuurmonumenten maakt met gebruikers of pachters van haar percelen afspraken over de bemesting van deze percelen. Van de Meijgraslanden maken enkele rietlanden deel uit (zie hierboven bij Moeras- en plassengebied). Aan de oostkant van de Meijgraslanden ligt een composteringsdepot voor de opslag en verwerking van zomermaaisel en overige plantenresten. Dit is nodig omdat dit organisch materiaal in verband met waterkwaliteitseisen niet meer als oeverbescherming mag worden gebruikt.

Schraallanden langs de Meije

In het zuiden bevinden zich de Schraalgraslanden. Staatsbosbeheer past hier maai- en beweiding-beheer toe om de blauwgraslanden te behouden. Er wordt één keer per jaar gemaaid en het maaisel verwijderd. Op plaatsen die te nat zijn om te maaien, wordt ruigtebeheer toegepast. Dit betekent dat er elke twee tot drie jaar 's winters wordt gemaaid, waarna het maaisel wordt afgevoerd. Jaarlijks wordt een deel van de nectarplanten niet

gemaaid om het gebied geschikt te houden voor verschillende soorten insecten en spinnen.

Polder Westveen

Natuurmonumenten heeft in deze polder ca. 17 ha in eigendom. Hier vindt agrarisch graslandbeheer met beperking plaats.

Tot slot

Bij natuurbeheer in het gehele gebied horen activiteiten als toezicht houden, handhaving, monitoring en onderzoek. Verder stellen sommige habitattypen bijzondere eisen aan het (maai)beheer: maai-frequentie, maaihoogte, gefaseerd maaien, aangepast materieel enz. Bij overgangs- en trilvenen en galigaanmoerassen zijn beheermaatregelen er voornamelijk op gericht om nieuwe reeksen van opeenvolgende verlandingsstadia te starten: het plaggen van rietland en het uitgraven van sloten. Overlastsoorten als niet raszuivere ganzen, vossen en muskus- en beverratten (vooral langs de randen van het gebied) worden bestreden. Daarbij wordt onder bepaalde voorwaarden gebruik gemaakt van een geweer. Het Hoogheemraadschap van Rijnland past exotenbeheer toe op onder andere de grote watervanell. Via het Subsi-diëstelsel Natuur en Landschap (SNL) verleent Provincie Zuid-Holland subsidie voor het behoud en de ontwikkeling van (agrarische) natuur en landschap. Voor Natuurmonumenten geldt dat ook lidmaatschapsgelden als bron van eigen middelen dienen en waarmee het beheer wordt gefinancierd.

3.1.6 Waterbeheer

In het gebied is sprake van een gebrek aan gebieds-eigen water om het oppervlaktewater op peil te houden. Doordat de omliggende polders (droogma-kerijen) een stuk lager liggen, treedt wegzijging naar deze gebieden op. Daarnaast gaat er direct water naar de omliggende polders. Ook treedt er verdamping op. Hierdoor verdwijnt meer water uit het gebied dan er door neerslag wordt aangevuld. Het peilbeheer in de Nieuwkoopse Plassen bestaat uit een flexibel peil met een marge van 2 tot 4 centimeter afhankelijk van het moment in het jaar. Om het watertekort aan te vullen wordt gebiedsvreemd water ingelaten. Dit is nadelig voor de waterkwaliteit van het gebied. Verantwoordelijk voor de waterhuishouding van het gebied zijn het Hoogheemraadschap van Rijnland (het grootste deel van het gebied: het plassengebied en de Meijgraslanden), het Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden (het zuidoosten van het gebied)

en het Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht (polder Westveen). Hun activiteiten zijn onder andere:

- het schonen en baggeren van de hoofdwatergangen;
- peilbeheer (plaatsen peilschalen, zo nodig plaatsen noodpompen);
- het bedienen, onderhouden en vernieuwen van stuwen en gemalen;
- het controleren op de naleving van de jaarlijkse en groot-onderhoudsverplichting (schouw);
- het bestrijden van muskus- en beverratten.

Het Hoogheemraadschap van Rijnland houdt zich daarnaast ook bezig met:

- het schonen en baggeren van petgaten in verband met defosfatering;
- het gebruiken van een defosfateringsinstallatie;
- het schutten met de Ziende- en de Slikken-damsesluis;
- het verbeteren van de ecologische waterkwaliteit (Kaderrichtlijn Water, zie hoofdstuk 6.1.1).

3.1.7 Overige vormen van huidig gebruik

Tot overige vormen van huidig gebruik binnen het gebied worden gerekend woonschepen. Deze zijn in bijlage O4-01 terug te vinden onder het kopje “Bestemmingsplannen (binnen N2000-begrenzing)”.

3.2 Huidig gebruik buiten de Natura 2000 begrenzing

In het kader van dit beheerplan beoordelen wij huidig gebruik met als peildatum 1 januari 2015. In de voorgaande paragraaf is het huidig gebruik beschreven dat binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied plaatsvindt. Paragraaf 3.2 beschrijft huidig gebruik dat buiten de begrenzing plaatsvindt, inclusief de geëxclaveerde delen in het Natura 2000-gebied. Ook deze handelingen kunnen namelijk van invloed zijn op de instandhoudingsdoelstellingen (met name handelingen waarbij stikstofdeposities worden veroorzaakt) en worden om die reden beoordeeld. De beoordeling vindt plaats in hoofdstuk 4.

3.2.1 Landbouw

Rond het gebied bevinden zich rundvee-, varkens- en pluimveehouderijen, glastuinbouw, die vooral in de Noordse Buurt is geconcentreerd, en enkele akkerbouw- en sierteeltbedrijven. De glastuinbouw in de Noordse Buurt wordt momenteel gesaneerd.

3.2.2 Recreatie

Fietstochten worden vooral rondom het gebied gemaakt. Ballonvaart vindt zowel binnen als buiten het gebied plaats, net als overige lucht-recreatie (sportvliegtuigjes). Wat verblijfsrecreatie betreft: de meeste overnachtende gasten verblijven in de dorpen Nieuwkoop en Noorden, buiten het gebied. Langs de randen van het gebied

bevinden zich caravanparken, kampeerboerderijen, campings en recreatiewoningen, die vooral in de zomer en in weekeinden druk worden bezocht. Sommige kampeerboerderijen en campings hebben ook activiteiten in het gebied. Evenementen van velerlei aard, van sportief tot muzikaal, worden in en buiten het gebied georganiseerd.

3.2.3 Waterbeheer

In de omgeving van het gebied liggen veel landbouwgebieden in lager gelegen polders. Het peilbeheer voor deze gebieden leidt tot een versterkte wegzijging van water uit het plassen-gebied, waardoor er meer gebiedsvreemd water moet worden ingelaten.

3.2.4 Bedrijven

Rondom het gebied bevinden zich, naast bedrijven die met landbouw of recreatie van doen hebben, andere (kleine) bedrijven van (zeer) uiteenlopende aard, van asfaltcentrale tot timmerwerkplaats en van detailhandel en horeca tot groothandel en transport.

3.2.5 Professionele luchtvaart

Afhankelijk van de in gebruik zijnde startbanen, wind en bestemming zijn er vertrekkende vliegtuigen boven het gebied en de omgeving.

3.2.6 Overige vormen van huidig gebruik

Tot overige vormen van huidig gebruik buiten het gebied worden gerekend wegen, woonschepen en sportparken. Deze zijn in bijlage O4-01 terug te vinden onder het kopje “Bestemmingsplannen (buiten N2000-begrenzing)”.

3.3 Beschrijving ambities tot 2033

Naast de ontwikkeling van de ecologie is het belangrijk om een beeld te hebben van de ontwikkeling van de economie. Vertegenwoordigers van de belangrijkste regionale sectoren (landbouw, rietteelt, recreatie en natuurbeheer) hebben in

deze paragraaf aangegeven wat zij als belangrijke ontwikkelingen zien. Deze visie is de basis voor een uitvoeringsprogramma voor dit gebied. (zie verder hoofdstuk 7).

3.3.1 Landbouw

De melkveehouderij in Nederland en zeker in het Groene Hart en de omgeving van Nieuwkoop, levert een belangrijke bijdrage aan de samenleving door het veiligstellen van hoogwaardige voedselvoorziening, het bieden van werkgelegenheid én het beheer van het unieke en aantrekkelijke veenweidenlandschap. In het provinciaal groenbeleid wordt de landbouwsector gezien als de belangrijkste beheerder van het landschap.

Gezien het veranderende Europees landbouwbeleid zal een landbouwer het inkomen vooral uit de markt moeten halen. Behoud van een gelijkwaardige Europese en nationale concurrentiepositie in en rondom het Natura 2000-gebied Nieuwkoopse Plassen en De Haeck is van groot belang. Bij de Nieuwkoopse Plassen en de Haeck accepteert de sector dat er generieke milieumaatregelen genomen worden. Economische ontwikkeling en een positief rendement zijn noodzakelijk voorwaarden voor het kunnen investeren in die milieumaatregelen.

De ligging van bedrijven in en om het Natura 2000-gebied vraagt volgens de ondernemers om extra aandacht voor hieraan gerelateerde vraagstukken, zoals de depositie van stikstof bij het houden van vee. De sector geeft aan, om deze taken en functies te realiseren, ruimte nodig te hebben om te ondernemen. Ruimte om te kunnen groeien en, niet onbelangrijk, zekerheid over behoud van de ruimte voor ondernemen. Dit geeft voldoende zekerheid om te durven investeren in de bedrijfsvoering en voldoende zekerheid om bij

Jongvee in de Meijegraslanden.

de bank de financiering te krijgen. De ambitie van de sector is het kunnen en mogen volgen van de landelijke ontwikkeling van ca. 2,5% groei, waarbij verplichte maatregelen in het kader van reductie van de ammoniakemissie en uitspoeling van mineralen worden geïmplementeerd.

Om het voorgaande te kunnen bereiken vraagt de sector duidelijkheid. Het moet voor de ondernemers duidelijk zijn wat van hen verwacht wordt. Dat gaat niet alleen om Natura 2000, maar ook om de Ecologische Hoofdstructuur, Kaderrichtlijn Water en andere generieke doelstellingen. De landbouw wil zich, met hulp van de overheid, aanpassen aan de gestelde eisen, maar dan mogen de eisen niet veranderen zodra ze gesteld en vastgelegd zijn. De sector vraagt om gefaciliteerd te worden met ruimte voor uitbreiding en voor verbreding van de bedrijfsvoering met bijvoorbeeld energieproductie, wateropslag, 'zelfkazers' of andere toegevoegde waarde, kleinschalige recreatie, boerencampings, zorg en 'groenblauwe' diensten. Voor groene en blauwe diensten vraagt de sector adequate vergoedingen. Ook is er planologische duidelijkheid en ruimte voor een breed en divers ondernemerschap nodig. Het gaat niet alleen om wat niet mag, maar ook wat wel mag. Die duidelijkheid is essentieel voor de sector. Verder is er een goede verkaveling voor de toekomstige ontwikkeling van de bedrijven nodig, waarbij de agrarische bouwblokken zodanig van omvang zijn dat de agrariërs kunnen inspelen op nieuwe ontwikkelingen. De boeren zijn bereid om naast de primaire agrarische bedrijfsvoering (delen van) natuur te beheren. De boeren zijn bereid aan particulier natuurbeheer te doen.

3.3.2 Rietsnijden en rietteelt

Het plassengebied kent veel rietvelden en deze worden al jaren beheerd en bewerkt door rietsnijders. Riet wordt hoofdzakelijk in de winter gemaaid. Dit riet wordt gebruikt voor onder andere dakbedekking. De kwaliteit is goed en de vraag naar dit riet blijft, ondanks de economische recessie, redelijk constant.

In het werkgebied van de Nieuwkoopse Plassen zijn momenteel 11 rietsnijdersbedrijven actief. Tezamen werken zij met ongeveer 20 (fulltime) personen. Deze 11 bedrijven bewerken ongeveer 400 hectare rietveld. Bewerken betekent niet alleen het snijden van het riet, maar (in de toekomst) ook het zorgdragen voor vernieuwing van

Riet maaien.

de rietvelden. Dit kan alleen als daar geld voor vrijgemaakt wordt. De sector geeft aan dat de opbrengst van het rietsnijden investeringen door deze bedrijfstak op deze schaal niet toelaat.

Rietsnijders zijn ongeveer 4 maanden aan het maaien, met daarna nog een periode voor het verwerken van het riet en onder andere onkruidbestrijding. Al met al een half jaar. Dit betekent dat zij in deze periode hiermee hun inkomen moeten verdienen. Vanuit de sector is het wenselijk om voldoende rietvelden te hebben waar productie vanaf kan worden gehaald en daarmee voldoende inkomen kan worden gegenereerd. Rietsnijden in een natuurgebied als de Nieuwkoopse Plassen kent niet alleen deze economische kant. Ook de ecologie, het beheren van de natuur, zal altijd onderdeel van de werkzaamheden blijven. Juist de aanwijzing tot Natura 2000-gebied onderstreept het belang van de ecologische waarde. Het is zaak om nu en in de toekomst een goed evenwicht tussen de economische kant en ecologische kant van het beheer te houden.

Binnen de sector zullen de komende jaren een aantal veranderingen plaatsvinden. Onderstaand een overzicht van de belangrijkste ontwikkelingen in deze sector.

Het aantal rietsnijdersbedrijven dat in dit plassen-gebied werkt zal de komende jaren teruglopen. Door pensionering loopt het aantal bedrijven de komende zes jaar terug tot ongeveer 4.

Dit betekent dat de jongere generatie (rond de 50 jaar) meer ruimte en de mogelijkheid krijgt om met dit werk hun inkomen te verdienen. Het riet

dat gesneden wordt is van zeer goede kwaliteit. Verwachting is dat de verkoop van dit riet de komende jaren onverminderd zal doorgaan. Er valt dus altijd een goed inkomen te halen uit deze werkzaamheden. Verwacht wordt dat er, op lange termijn, na de jongere generatie een nieuwe generatie rietsnijders in het plassen-gebied actief zal zijn.

Zoals gezegd vindt het rietsnijden niet het hele jaar door plaats. Om een volledig inkomen te krijgen, verrichten veel rietsnijders nog andere werkzaamheden, zoals loonwerk, bermen maaien, mostrekken, enz. De sector is plaatsgebonden. Het overgrote deel van de rietsnijders is alleen werkzaam in de Nieuwkoopse Plassen. Vaak loont het niet om het werkmateriaal te vervoeren naar andere locaties. Arbeidskrachten van ver buiten het gebied, zeker uit het buitenland, verwacht de sector de komende jaren nog niet.

Behoud van de mogelijkheid voor de sector om in de toekomst andere werkzaamheden dan alleen rietsnijden te verrichten op de Nieuwkoopse Plassen, is van belang voor het behoud van de rietsnijders voor de Nieuwkoopse Plassen.

De beheerwerkzaamheden voor de rietsnijders veranderen de komende jaren. Het natuurbeheer stelt, mede als gevolg van de stikstofproblematiek, de komende jaren andere eisen aan het beheer. Dit gaat over zaken als (deels) zomermaaien i.p.v. wintermaaien en het afvoeren van sluik i.p.v. het verbranden van het sluik². Deze veranderende maatschappelijke vraag betekent dat de sector zich moet voorbereiden op aanpassingen in zijn werkzaamheden: nieuwe oplossingen en investeringen. Dit stelt de sector voor de vraag hoe dit bereikt kan worden. Juist door het gering aantal rietsnijders (in Nederland), zullen vernieuwing en innovatie niet uit de markt komen, maar zullen de eigen bedachte vernieuwingen en innovaties vorm gegeven moeten worden.

De werkzaamheden voor de komende jaren, de vernieuwingen, de afname van het aantal bedrijven, en misschien ook wel afname van de overheidssubsidie, stelt nieuwe eisen aan deze sector. Dit vraagt om verdere professionalisering van de sector, bijvoorbeeld in de vorm van bijscholingscursussen voor natuurbeheer. Maar

² Sluik: het plantenrestant dat overblijft op het land na het schonen van het riet.

ook vraagstukken op het gebied van efficiënter samenwerken en gezamenlijk gebruik, beheer en ontwikkeling van materialen, vragen van de sector bezinning en heroriëntatie op de wijze waarop de sector zich organiseert en partner van opdrachtgevers kan zijn.

3.3.3 Recreatie

Met het provinciaal groenbeleid is ingezet op verbetering van de recreatiemogelijkheden voor de inwoners van het grootstedelijk gebied van Zuid-Holland. Niet alleen is er bij de bewoners in dit drukke deel van de Randstad behoefte aan meer recreatiemogelijkheden, de mogelijkheid om in het buitengebied te recreëren is bovendien een belangrijke vestigingsfactor voor bedrijven. De Nieuwkoopse Plassen zijn een uniek stuk natuur in de Randstad. Daarbij is van belang om van deze natuur te genieten en te kunnen recreëren in en om deze plassen.

De ontwikkeling van de Nieuwkoopse Plassen als natuurgebied biedt kansen voor de dagrecreatie. Immers, de kwaliteit van de natuur verbetert en daarmee de aantrekkelijkheid als recreatiegebied. Lokale ondernemers kunnen inspelen op de groeiende vraag naar natuurvriendelijke recreatiemogelijkheden dichtbij de stad.

Een toename van natuurvriendelijke recreatie activiteiten behoeft geen negatief effect te hebben op de waarden van het gebied. In de huidige situatie is er al sprake van zonering van gebieden en al dan niet toegankelijkheid van een deel van het natuurgebied. Er zijn regels opgesteld over de soort en afmeting van de vaartuigen in deze gebieden. Samen met de regels over het varen tot een half uur na zonsondergang bieden ze in de toekomst voldoende zekerheid en bescherming voor zowel de natuur- als de recreatiemogelijkheden.

Suppen.

Niet alleen op het water, maar ook daaromheen neemt de recreatie toe: wandelen en fietsen wordt steeds belangrijker. De aanleg van nieuwe wandelpaden in o.a. de Meijegraslanden en het beter bereikbaar maken van het gebied voor de fiets zijn nu al in ontwikkeling. Deze ontwikkeling zal zich doorzetten.

De ontwikkeling van extra recreatiemogelijkheden in en om de plassen is goed voor de lokale economie. De ingrediënten om de recreatieve mogelijkheden uit te bouwen zijn aanwezig. Er liggen vele kansen voor ondernemers, die in staat zijn om met nieuwe concepten in te spelen op de bijzondere combinatie van unieke natuur in een Natura 2000-gebied, waterrecreatie op plassen in een afwisselende schilderachtige landschappelijke setting en dorpen, polders en veengebieden met een rijke cultuurhistorische achtergrond. De aantrekkelijkheid voor de waterrecreatie vraagt wel de nodige aandacht.

Er dient meer eenheid te komen in de bebording van de routes over water, de nu aangebrachte bebording voor mechanisch aangedreven vaartuigen is een aanvang van deze actie, de route-structuur zal meer duidelijk gemaakt moeten worden voor de dagrecreant, bij een verdere optimalisering zullen ook duidelijk gedeelten moeten worden aangegeven waar uitsluitend de route gevolgd moet worden. Juist door de toename van dagrecreanten, is het gebruik van nationaal erkende bebording van groot belang. Immers, herkenbare bebording (bijvoorbeeld inrij- of invaarverbod) maakt het ook voor iemand die een dagje komt varen makkelijker om zich aan de regels te houden.

Bij een toename van natuurvriendelijke recreatie dienen voorzieningen te worden gerealiseerd, die daartoe bijdragen, zoals een vuilwaterinnamestation en een tankstation voor inname van brandstof door motorvaartuigen. Nader onderzoek is nodig om te bekijken of en hoe deze voorzieningen rendabel geëxploiteerd kunnen worden.

In het verleden is onderzoek verricht naar het realiseren van een tweede doorvaart vanaf de Noorderplas naar de Meije. Deze doorvaart kan een positieve bijdrage leveren aan de spreiding van de recreanten op het water. Door eigendomsverhoudingen en de hoge kosten was een dergelijke doorvaart niet haalbaar. Aandacht zal er moeten blijven bestaan om deze doorvaart alsnog

te realiseren. Dit op een mogelijk ander punt in het gebied met name uit het oogpunt om de recreatiedruk te verminderen in de toekomst.

Een trailerhelling voor het te water laten van trailerbare kleine boten, met daarbij voldoende parkeermogelijkheden voor zowel de trailer als voor het trekkend voertuig kan een bijdrage leveren aan het meer gereguleerd gecontroleerd te water laten van deze boten. Daar waar de kunstwerken (sluizen) nu een beperking geven aan de grootte van de boten, zal bij het realiseren van een dergelijke helling ook moeten worden uitgegaan van maximum toelaatbare afmetingen voor deze voorziening. Het natuurkarakter en de rust in dit gebied staan voorop. In overleg met diverse provincies en waterschappen wordt ingezet op een nog betere afstemming van de bediening van de bruggen, sluizen en andere kunstwerken.

Nabij het te ontwikkelen Meijepark worden de bestaande reeds bestaande zwemmogelijkheden voor zowel inwoners als bezoekers verder geoptimaliseerd.

Deze ontwikkelingen vragen een actieve rol van de recreatiepartners, maar ook van de gemeente Nieuwkoop.

3.3.4 Natuurbeheer

Voor de ontwikkeling van de natuur in de Nieuwkoopse Plassen en de Haeck zijn nu en in de toekomst beheeractiviteiten en nieuwe investeringen nodig. Het instandhouden van de natuur met de Natura 2000-doelstelling en vraagt een voortzetting van het huidige beheer door Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer en een uitbreiding van het beheer met particuliere gronden en wateren. Daarnaast wordt het beheer aangepast aan onder andere de opgaven in relatie tot de stikstofaanpak en zullen deze beheerplanperiode nieuwe investeringen in de natuur in het gebied worden gedaan.

Samenwerking particuliere eigenaren

Vanaf 2013 is het voor de particulieren in het plassengebied ook mogelijk om subsidie aan te vragen voor het beheer van hun eigendommen in het plassengebied. Dit wordt geregeld in het Natuurbeheerplan van de provincie. Toch vraagt het aanvragen van deze subsidie wel de waarborg van een goed en professioneel beheer van de natuur(doelen). Momenteel wordt door de Vereniging Grond- en Watereigenaren onderzocht in

hoeverre zij als vereniging de belangen van de verschillende particuliere eigenaren kan behartigen en als opdrachtgever voor de beheerwerkzaamheden kan functioneren.

Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer

Deze terreinbeherende organisaties hebben veel eigendommen in het Natura 2000-gebied. Natuurmonumenten bezit en beheert gronden in het plassengebied en de Meijegraslanden, Staatsbosbeheer bezit de schraalgraslanden in de Meije (Zegveld) en voert het beheer over dit gebied. Voor het beheer en de ontwikkeling van deze gebieden, organiseren deze organisaties zelf financiering (bijvoorbeeld Life-subsidie) en krijgen zij van de overheid subsidie. Bij de besteding van deze middelen maken de terreinbeherende organisaties vaak gebruik van lokale of regionale opdrachtnemers. Hiervoor werken zij met kortdurende of langdurige pachtcontracten en overeenkomsten. Dit levert voor de betrokken ondernemer zekerheid van werk op. Op deze wijze dragen de terreinbeherende organisaties bij aan de lokale en regionale economie.

Met de aanwijzing van het gebied tot Natura 2000-gebied en de bijbehorende beheermaatregelen krijgen Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer investeringsmiddelen ter beschikking om werkzaamheden te laten uitvoeren. De mate waarin voor deze investering gebruik wordt gemaakt van lokale of regionale marktpartijen is op voorhand niet aan te geven.

De samenwerkende grondeigenaren en terreinbeherende organisaties hebben tezamen veel gronden waarvoor beheerwerkzaamheden moet worden verricht. In het plassengebied vinden veel van deze beheerwerkzaamheden plaats door lokale of regionale rietsnijders en mostrekkers. Ook wordt er nog op zeer beperkte schaal gevist in de plassen.

3.3.5 Verkeer, industrie en wonen

Ontwikkelingen op de terreinen verkeer, industrie en wonen tot 2033 zijn vooral ontwikkelingen op nationaal en/of Europees niveau. Het resultaat uit het traject Pas op z'n Plaats leert dat betreffende de stikstof specifieke maatregelen op regionaal niveau geen toegevoegde waarde hebben. De ontwikkeling van nieuwe technieken en wettelijke vereisten vindt vaak op nationaal of internationaal niveau plaats en deze zijn daarmee niet van lokale aard. Daarom worden zij niet behandeld in dit beheerplan.

4 Beoordeling huidig gebruik

Welke activiteiten kunnen plaatsvinden in en rond de Nieuwkoopse Plassen en De Haeck en waar hebt u een vergunning voor nodig? Om hierover duidelijkheid te scheppen, wordt in dit beheerplan al het huidig gebruik met als peildatum 1 januari 2015 beoordeeld. In dit hoofdstuk leest u hoe de provincie bij de beoordeling te werk is gegaan en wat de uitkomsten van deze beoordeling zijn. Tot slot wordt aangegeven waar nieuwe activiteiten aan moeten voldoen. Daarbij wordt benadrukt dat in het beheerplan geen handelingen worden opgenomen die na 1 januari 2015 zijn aangevangen of gewijzigd. Voor deze handelingen zal het reguliere vergunningregime van de Nbw 1998 (blijven) gelden. Verder is nog van belang op te merken dat vergunningen die op grond van de Nbw 1998 zijn verleend voortgaande aan de vaststelling van het beheerplan niet komen te vervallen door de vaststelling van dit beheerplan. Deze vergunningen blijven rechtsgeldig en het hiermee vergunde gebruik kan dan ook worden voortgezet.

4.1 Methodiek

De juridische basis voor (de beoordeling in) dit beheerplan is artikel 19a van de Nbw 1998. Op grond van deze bepaling wordt in beheerplannen beschreven welke instandhoudingsmaatregelen worden getroffen om de instandhoudingsdoelstellingen te bereiken.

De bepaling biedt ook een grondslag om in een beheerplan andere handelingen en ontwikkelingen te beschrijven (en daarmee toe te staan) op voorwaarde dat deze het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen niet in gevaar brengen. Voor zover dat handelingen zijn die – kort gezegd – niet noodzakelijk zijn voor het beheer van het gebied maar die (wel) significante gevolgen kunnen hebben, dan moet eerst een passende beoordeling worden opgesteld. Pas als daarmee de zekerheid is verkregen dat de natuurlijke kenmer-

Samenvatting beoordeling: huidige activiteiten kunnen doorgaan.

Uit de beoordeling van het huidige gebruik blijkt dat vrijwel alle handelingen die feitelijk plaatsvonden (met als peildatum 1 januari 2015), kunnen worden opgenomen in dit beheerplan (en dus worden voortgezet) zonder dat daar een vergunning op basis van de Nbw 1998 voor nodig is, omdat is gebleken dat de instandhoudingsdoelstellingen voor het gebied hierdoor niet in gevaar worden gebracht. Voor een aantal vormen van huidig gebruik geldt hierbij wel de voorwaarde dat mitigerende maatregelen of natuurherstelmaatregelen worden uitgevoerd. In tabel 4.1 is terug te vinden voor welke vormen van huidig gebruik er sprake is van deze voorwaardelijkheid. Vormen van (beoordeeld) huidig gebruik waarvan (nog) niet kan worden uitgesloten dat deze tot aantasting van natuurlijke kenmerken leiden, worden niet in het beheerplan opgenomen en zijn niet uitgezonderd van de vergunningplicht. Dit betreft ballonvaart en activiteiten die een significant negatieve invloed kunnen hebben op de waterkwaliteit in de Binnenveld.

ken van het gebied niet worden aangetast, dan kan het beheerplan worden vastgesteld, zo schrijft de Nbw 1998 voor. Wanneer een handeling wordt opgenomen in het beheerplan, dan is deze (op grond van artikel 19d, tweede lid, van de Nbw 1998) uitgezonderd van de vergunningplicht.

Onder huidig gebruik verstaan wij in dit beheerplan alle – legale – activiteiten die op 1 januari 2015 plaatsvonden. Wij hebben dus een peildatum gehanteerd. De reden voor het hanteren van deze peildatum van 1 januari 2015 is dat hiermee wordt aangesloten bij de peildatum van het Programma Aanpak Stikstof 2015-2021 (PAS-programma), waardoor voor de passende beoordeling van het huidig gebruik voor wat stikstofdepositie betreft kan worden verwezen naar het PAS-programma en de in dat kader opgestelde passende beoordeling

waaronder het in bijlage O4-2 opgenomen document PAS-gebiedsanalyse Herstelstrategieën voor Nieuwkoopse Plassen en De Haeck. Uit deze gebiedsanalyse blijkt dat door uitvoering van een uitgebalanceerd en robuust pakket aan herstelmaatregelen wordt gewaarborgd dat gedurende de eerste PAS-periode geen verslechtering optreedt van de kwaliteit van alle habitattypen en habitats van soorten waarvoor dit gebied is aangewezen. Bovendien is door de uitvoering van herstelmaatregelen, rekening houdend met gebiedsspecifieke kenmerken het halen van de instandhoudingsdoelstellingen in de opvolgende PAS-periodes mogelijk. Op grond van de passende beoordeling van het PAS-programma wordt geconcludeerd dat het huidig gebruik met als peildatum 1 januari 2015 (waarover de gebiedsanalyses met behulp van instrument AERIUS de gegevens bevatten) niet leidt tot een aantasting van de natuurlijke kenmerken. Hiervoor hoeft geen ontwikkelingsruimte te worden toegedeeld.

Volledigheidshalve wordt opgemerkt dat de peildatum voor huidig gebruik in het voortraject van het beheerplan gesteld is geweest op 1 januari 2012, omdat AERIUS toen (goed) zicht verschaftte op de omvang van de activiteiten die op dat moment plaatsvonden. De daarbij opgestelde passende beoordeling (opgenomen in bijlage O4-1a) heeft betrekking gehad op deze peildatum. Vanwege de aanpassing van de peildatum wegens het PAS-programma is een actualisatie verricht van de passende beoordeling. De actualisatie is opgenomen in bijlage O4-1b. In de actualisatie is nagegaan of sinds de eerdere peildatum 1 januari 2012:

- de vormen van huidig gebruik wezenlijk zijn veranderd,
- er vormen van huidig gebruik zijn bijgekomen.

Voor de goede orde: de actualisatie die is opgenomen in bijlage O4-1b ziet alleen op andere (mogelijke) gevolgen voor de natuurlijke kenmerken dan die van stikstofdepositie. Stikstofdepositie op de peildatum van 1 januari 2015 is als gezegd passend beoordeeld in de passende beoordeling van het PAS-programma waarvan de in bijlage O4-2 opgenomen PAS-gebiedsanalyse Herstelstrategieën voor Nieuwkoopse Plassen en De Haeck onderdeel is.

“Huidig gebruik” moet niet worden verward met “bestaand gebruik”, dat op grond van de Nbw 1998 is uitgezonderd van de vergunningplicht. Bestaand gebruik is – volgens de definitie in de Nbw 1998 – gebruik dat op 31 maart 2010 bekend was, of

redelijkerwijs bekend had kunnen zijn bij het bevoegd gezag. In dit beheerplan kijken we verder dan alleen naar bestaand gebruik. Het verschil tussen de kwalificatie “huidig gebruik” en “bestaand gebruik” is van belang. Als activiteiten die als ‘bestaand gebruik’ kunnen worden aangemerkt en vergunningvrij zijn, niet zijn beoordeeld en opgenomen in het beheerplan, behouden zij hun vrijstelling van vergunningplicht onder de voorwaarden zoals in de Nbw 1998 zijn aangegeven. Voor activiteiten daarentegen die na 31 maart 2010 zijn aangevangen of sindsdien gewijzigd en die niet zijn beoordeeld en opgenomen in het beheerplan, zijn niet vrijgesteld van de vergunningplicht.

De beoordeling van het huidig gebruik in dit beheerplan is beperkt tot handelingen die de instandhoudingsdoelstellingen in gevaar kunnen brengen. Dit kunnen activiteiten binnen en buiten het gebied zijn. Voor handelingen buiten het gebied zijn dat (veelal) activiteiten waarbij stikstofdepositie wordt veroorzaakt, zoals landbouw, industrie en verkeer. Stikstofdepositie kan namelijk een groot bereik hebben.

De beoordeling vindt plaats in de volgende vier stappen. De beoordeling heeft betrekking op huidig gebruik dat legaal wordt verricht.

Stap 0: te beoordelen vormen van huidig gebruik

Stap 0 is het bepalen van welke activiteiten moeten worden beoordeeld. Sommige activiteiten in het gebied waren al eens beoordeeld op grond van de Nbw 1998. Andere activiteiten waren nog niet eerder op grond van deze wet beoordeeld, dus die moesten wel worden beoordeeld.

Stap I: globale effectenanalyse (voortoets)

Stap I is het globaal bekijken van de mogelijke negatieve effecten van een activiteit op het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen; de zogenaamde voortoets. Als deze negatieve effecten met zekerheid kunnen worden uitgesloten, dan kan deze activiteit zonder meer in het beheerplan worden opgenomen (categorie 1). Voorbeeld: evenementen als het Nationaal Regenboogevenement of de Triathlon Nieuwkoop.

Stap II: nadere effectenanalyse (passende beoordeling)

Als significante effecten op de instandhoudingsdoelstellingen niet kunnen worden uitgesloten, dan worden de effecten nader geanalyseerd; er vindt een passende beoordeling plaats.

Passende beoordeling

Bij een passende beoordeling wordt nader onderzocht of er bij een activiteit inderdaad kans is op een aantasting van de natuurlijke kenmerken van het gebied. Daarbij wordt ook gekeken naar maatregelen die mogelijk zijn om effecten te mitigeren. Bij de passende beoordeling wordt in de beoordeling betrokken de mate waarin aan de instandhoudingsdoelstellingen wordt voldaan en wordt gekeken naar de specifieke milieukenmerken en omstandigheden van het gebied. Onder de specifieke milieukenmerken en omstandigheden worden ook begrepen de autonome instandhoudingsmaatregelen die worden getroffen in het gebied (en welke dus moeten worden onderscheiden van de hiervoor genoemde “mitigerende maatregelen”).

Een passende beoordeling kan verschillende uitkomsten hebben:

- Uit onderzoek blijkt met zekerheid dat de activiteit de natuurlijke kenmerken van het gebied niet aantast (categorie 2a).
- Uit onderzoek blijkt dat met mitigerende maatregelen kan worden verzekerd dat de natuurlijke kenmerken van het gebied niet worden aangetast (categorie 2b, voorbeelden: mostrekken, glastuinbouw).
- Uit onderzoek blijkt dat (nog) niet kan worden verzekerd dat de natuurlijke kenmerken van het gebied niet worden aangetast ook niet bij toepassing van mitigerende maatregelen (categorie 3).

Categorie 3 kan niet in het beheerplan worden opgenomen. Voor categorie 2 geldt dat – in de passende beoordeling – de cumulatiebeoordeling van stap III moet worden doorlopen en dat aan de hand daarvan kan worden beoordeeld of de activiteit, al dan niet onder voorwaarden, in het beheerplan kan worden opgenomen.

Stap III: Cumulatie (opeenstapeling)

Als bij stap II blijkt dat is verzekerd (al dan niet door middel van het treffen van mitigerende maatregelen) dat de activiteit de natuurlijke kenmerken van het gebied niet aantast, dan wordt vervolgens nog gekeken of deze activiteit wellicht in combinatie met andere activiteiten wel de natuurlijke kenmerken aantast. (Kleine) negatieve effecten kunnen samengevoegd (in cumulatie) alsnog voor een aantasting van de natuurlijke kenmerken zorgen. Is dat niet het geval, dan kunnen de activiteiten (al dan niet onder het

stellen van nadere voorwaarden) in het beheerplan worden opgenomen (en zijn deze op grond van de Nbw 1998 uitgezonderd van de vergunningplicht). De methodiek van beoordeling en de beoordeling zelf zijn beschreven in bijlage O4-1.

4.2 Passende beoordeling stikstofveroorzakende activiteiten

Huidig gebruik in en rond het gebied veroorzaakt stikstofdepositie. Veel natuur binnen het gebied Nieuwkoopse Plassen en de Haeck is daar gevoelig voor. Kwetsbare planten groeien door een teveel aan stikstof niet goed. Andere planten (grassen, braam en brandnetel) groeien hierdoor juist sneller en verdringen beschermde plantensoorten. De stikstofkwestie houdt de regio bezig. Dit beheerplan beschrijft hoe instandhoudingsdoelstellingen kunnen worden behaald ook voor stikstofgevoelige (sub)habitats, welke instandhoudingsmaatregelen (moeten) worden getroffen en welk huidig gebruik ondanks daarmee gepaard gaande stikstofdepositie kan worden voortgezet. Daarbij is het volgende in de beoordeling betrokken.

Op nationaal niveau is een systematiek ontwikkeld voor het oplossen van de stikstofproblematiek: de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS). Deze verbindt ecologie en economie. Het doel is het beschermen en ontwikkelen van kwetsbare, voor stikstof gevoelige natuur, terwijl tegelijkertijd economische ontwikkelingen mogelijk blijven. Aanleiding voor het Programma Aanpak Stikstof 2015-2021 is het gegeven dat in veel Natura 2000-gebieden overbelasting van stikstofdepositie een groot probleem is voor de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen voor de voor stikstof gevoelige natuur in die gebieden waartoe Nederland zich op grond van de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn verplicht heeft.

Aangezien de stikstofproblematiek niet alleen wordt veroorzaakt door bronnen in de nabijheid van een Natura 2000-gebied, maar ook door bronnen ver buiten Natura 2000-gebieden, is er door alle betrokken overheden op provinciaal en rijksniveau een gezamenlijke, samenhangende programmatische aanpak ontwikkeld. Deze aanpak bestaat uit brongerichte maatregelen en gebiedsspecifieke effectgerichte herstelmaatregelen. Als gevolg van de verbetering van de draagkracht van de natuur door de daling van de stikstofdepositie en de in het

Programma Aanpak Stikstof 2015-2021 opgenomen herstelmaatregelen kunnen in en rondom de Natura 2000-gebieden economische activiteiten, zoals bedrijfsuitbreidingen, worden toegelaten die stikstofdepositie veroorzaken. Hiertoe voorziet het programma in zogenoemde ‘ontwikkelingsruimte’.

Met de inwerkingtreding van het PAS-programma treedt een nieuw wettelijk regime voor vergunningverlening in werking (o.a. toedeling van ontwikkelingsruimte conform het PAS-programma, zie ook paragraaf 5.1.3). Vergunningaanvragen die nog zijn ingediend voorafgaand aan de inwerkingtreding van het PAS-programma kunnen, wanneer wordt voldaan aan de voorwaarden van het overgangsrecht zoals neergelegd in de Nbw 1998 (zie o.a. artikel 67a), onder het voorheen geldende regime worden afgedaan (al dan niet met toepassing van de Utrechtse Verordening veehouderij, stikstof en Natura 2000 Provincie Utrecht 2012).

Onderzoek instandhoudingsmaatregelen

In de Nieuwkoopse Plassen en De Haeck is – in het kader van het PAS-traject- onderzoek naar mogelijke instandhoudingsmaatregelen uitgevoerd. Het onderzoek richtte zich op negen stikstofgevoelige habitattypen in het gebied: Kranswierwateren, Meren met Krabbenscheer, Vochtige heiden (laagveengebied), Blauwgraslanden, Ruigten en zomen (moerasspirea), Overgangs- en trilvenen (trilvenen), Overgangs- en trilvenen (veenmosrietland), Galigaanmoerassen en Hoogveenbossen. Uit dit onderzoek komt naar voren dat er herstelstrategieën met maatregelen mogelijk zijn voor vrijwel alle bovenstaande habitats die de kwaliteit en kwantiteit van de leefgebieden garanderen (bijlage O4-2). Alleen voor veenmosrietland was aanvankelijk niet duidelijk of er een haalbare herstelstrategie was, omdat dit habitatype zeer weinig stikstofdepositie kan verdragen.

Advies gebiedswerkgroepen Pas op z'n Plaats

Op basis van deze conclusie zijn drie werkgroepen uit het gebied rond de Nieuwkoopse Plassen en De Haeck aan de slag gegaan. Zij hadden de opdracht om de hierboven genoemde herstelstrategieën aan te vullen, waarmee de ontwikkeling van veenmosrietland in het Natura 2000-gebied wordt veiliggesteld.

Veenmosrietland en stikstof Nieuwkoopse Plassen en De Haeck

De kritische depositie waarde (KDW) van veenmosrietland is 714 mol/hectare/jaar. Dit betekent dat met deze depositie het veenmosrietland zonder extra maatregelen in stand kan worden gehouden. Met het Aeries-model is voor dit Natura 2000-gebied een gemiddelde depositie van 1295 mol/hectare/jr in 2030 berekend.

Om de instandhouding te borgen is door ecologisch deskundigen beredeneerd dat veenmosrietland van goede kwaliteit een depositie van 1.000 mol/hectare/jaar kan hebben, in combinatie met de instandhoudingsmaatregelen. Om dit veenmosrietland van goede kwaliteit te krijgen zijn maatregelen mogelijk zoals plaggen en petgaten graven.

Omdat de depositie 1295 mol/hectare/jaar is, is het nodig om naast deze maatregelen, ook instandhoudingsmaatregelen te nemen om het teveel aan stikstof (295 mol/hectare/jaar) weg te nemen. Deze maatregelen ‘voeren’ het teveel aan stikstof af. Denk hierbij aan sluk afvoeren i.p.v. verbranden en zomermaaien van riet.

De werkgroepen adviseerden onder meer het jaarlijks graven van één hectare nieuwe petgaten, het rooien van bosranden en het stoppen met de verbranding van sluk³ na de rietooigst. Daarnaast adviseerde zij om maatregelen die leiden tot vermindering van stikstofemissie uit de landbouw te stimuleren, te zorgen voor voldoende financiën en een goed monitoringssysteem op te zetten.

Het gezamenlijk advies van de voorzitters van de drie werkgroepen vindt u in hoofdstuk 9. De bijbehorende onderzoeken zijn opgenomen in het bijlagenrapport voorbereidend onderzoek beheerplan onder O4-5 t/m O4-7. Alle herstelstrategieën voor De Nieuwkoopse Plassen en De Haeck leest u in hoofdstuk 5. Uit dit advies kan worden afgeleid dat er ook voor veenmosrietland voldoende kansrijke instandhoudingsmaatregelen zijn om de instandhoudingsdoelstellingen te behalen, ook bij een actuele depositiewaarde die hoger ligt dan de kritische depositiewaarde.

³ Sluk: het plantenrestant dat overblijft op het land na het schonen van het riet.

Deskundigenoordeel (expert judgement)

Het advies van Pas op z'n Plaats behelst instandhoudingsmaatregelen: maatregelen die het ertoe leiden dat de instandhoudingsdoelstellingen worden behaald. Om na te gaan of deze maatregelen dat ook daadwerkelijk bewerkstelligen is controle nodig. Een berekening met Aeries kon in dit geval geen uitsluitsel geven, Aeries rekent namelijk alleen met brongerichte maatregelen en niet met instandhoudingsmaatregelen. Daarom is het eindadvies Pas op z'n Plaats voorgelegd aan een aantal deskundigen. Deze deskundigen hebben unaniem positief geoordeeld over het eindadvies en hiermee ingestemd: dit betekent concreet dat de instandhoudingsmaatregelen in dit eindadvies (naast de generieke landelijke maatregelen voor de landbouw) voldoende zekerheid bieden dat de instandhoudingsdoelstellingen, ook voor veenmosrietland kunnen worden behaald (zie bijlage O4-4).

Bij de uitvoering van dit beheerplan is het wel belangrijk om de ontwikkeling van de instandhoudingsdoelstellingen te monitoren (zie hoofdstuk 7). De monitoringsgegevens kunnen aanleiding zijn om eventueel extra maatregelen te nemen of in geval van een positieve ontwikkeling maatregelen achterwege te laten. Dit is het 'hand aan de kraan'-principe. Gezien de aard van de maatregelen zijn er voldoende mogelijkheden om, als instandhoudingsdoelstellingen in gevaar (dreigen te) komen, maatregelen te intensiveren (bijvoorbeeld extra hectares zomermaaien).

Conclusie passende beoordeling Programma Aanpak Stikstof 2015-2021 voor huidig gebruik

Het PAS-programma bevat per gebied en op generiek niveau een integrale passende beoordeling van de brongerichte en gebiedsgerichte maatregelen voor de aanpak van de stikstofproblematiek die worden getroffen in en nabij een Natura 2000-gebied die onderdeel zijn van de PAS (alle Natura 2000-gebieden met stikstofgevoelige natuurwaarden). De integrale beoordeling brengt mee dat het aspect stikstof voor een Natura 2000-gebied geheel is afgewogen. In de passende beoordeling bij het PAS-programma, waar de gebiedsanalyse van Nieuwkoopse Plassen en de Haeck een onderdeel van is, zijn (met behulp van instrument AERIUS) ook de stikstofeffecten beoordeeld van al het huidig gebruik op de peildatum 1 januari 2015.

Op grond van de passende beoordeling van het PAS-programma wordt geconcludeerd dat het huidig gebruik op de peildatum 1 januari 2015 (wat stikstofdepositie betreft) geen significante verstoring of verslechtering van Natura 2000-instandhoudingsdoelstellingen veroorzaakt, mits de herstelmaatregelen die onderdeel vormen van de passende beoordeling worden uitgevoerd. Dit is door vaststelling van het PAS-programma geborgd en in dit beheerplan (verder) uitgewerkt.

Hiermee biedt de passende beoordeling van de PAS voor stikstofdepositie de ecologische onderbouwing om het huidig gebruik op de peildatum 1 januari 2015 uit te zonderen van de vergunningplicht (op grond van artikel 19d, tweede lid, van de Nbw 1998).

Interimmers

Aan het begin van deze paragraaf 4.2 is al uiteengezet dat de stikstofkwestie de regio bezig houdt. Een bijzonder probleem dat daarbij speelt, betreft de problematiek van de zogenaamde "interimmers". Dit zijn ondernemers, vooral agrariërs, die als gevolg van de niet tijdige implementatie van de Habitatrichtlijn al geruime tijd in onzekerheid verkeren over de rechtmatigheid van hun activiteiten terwijl zij over alle destijds benodigde vergunningen beschikken. Het gaat meer specifiek om bedrijven die in de periode na 14 februari 1997 (het moment waarop het gebied Nieuwkoopse Plassen is aangewezen als speciale beschermingszone in de zin van de Vogelrichtlijn) in bedrijfsomvang (bijvoorbeeld dierenaantallen) en stikstofdepositie op het gebied Nieuwkoopse Plassen en De Haeck zijn toegenomen. Het beheerplan maakt een einde aan de onzekerheid voor (onder andere) deze bedrijven. Dit wordt als volgt toegelicht.

In de passende beoordeling bij het PAS-programma, waarvan de gebiedsanalyse van Nieuwkoopse Plassen en De Haeck een onderdeel is, is het huidig gebruik op peildatum 1 januari 2015, waaronder ook dat van interimmers, passend beoordeeld. Ten aanzien van het huidig gebruik (dus ook dat van interimmers) kan op grond hiervan worden geconcludeerd dat er geen significante verstoring of verslechtering van Natura 2000 instandhoudingsdoelstellingen aan de orde is.

In het PAS-programma is overwogen dat het aan het desbetreffende bevoegde gezag voor de vergunningverlening zelf is om beleid te bepalen

ten aanzien van het legaliseren van deze situaties. Wij kiezen ervoor om interimers met stikstofdeposities op het Natura 2000-gebied Nieuwkoopse Plassen en De Haeck door middel van dit beheerplan (en de daaraan ten grondslag liggende passende beoordeling) uit te zonderen van de vergunningplicht conform artikel 19d, tweede lid, van de Nbw 1998. Door de uitzondering op de vergunningplicht die met de vaststelling van het beheerplan ontstaat, is het niet nodig om individuele vergunningen te verlenen. Deze aanpak heeft het belangrijke voordeel dat het een aanzienlijke beperking van de werklast meebrengt, zowel aan de kant van de bedrijven (deze hoeven niet zelf met een onderbouwde aanvraag inclusief passende beoordeling te komen) als aan de kant van de overheid (er is geen noodzaak tot het alsnog verlenen van honderden individuele vergunningen) zonder dat wordt ingeboet op kwaliteit. Ook bij het alternatief van individuele vergunningverlening zou namelijk dezelfde passende beoordeling bij het PAS-programma grondslag (kunnen) zijn voor de beoordeling.

Betreffende de omvang van de uit hoofde van dit beheerplan van de vergunningplicht uitgezonderde stikstofdeposities is nog het volgende van belang. De omvang van de stikstofdepositie op de peildatum 1 januari 2015 waarvoor geen vergunningplicht geldt (en ingevolge het PAS-programma ook bij latere wijzigingen of uitbreidingen geen ontwikkelingsruimte is benodigd) is de stikstofdepositie die in de periode van 1 januari 2012 tot en met 31 december 2014 per kalenderjaar ten hoogste werd veroorzaakt als gevolg van hetgeen daadwerkelijk werd verricht dan wel plaatsvond binnen de kaders van een omgevingsvergunning voor een activiteit als bedoeld in artikel 2.1, eerste lid, onderdeel e of i, van de Wabo, of een vergunning of melding krachtens de Wet milieubeheer of Hinderwet (zie artikel 5, vijfde en zesde lid, van de Ontwerp Regeling programmatische aanpak stikstof).

Gebruik waarvoor krachtens een andere wettelijke regelingen dan de Nbw 1998 een vergunning of toestemming is verleend of waarvoor een melding is gedaan (bijvoorbeeld de Wet milieubeheer, de Hinderwet, de Wabo, het Besluit melkrundveehouderijen, Besluit landbouw enzovoorts), maar dat op de peildatum niet feitelijk heeft plaatsgevonden, is voor wat stikstofdepositie betreft niet beoordeeld in het kader van het PAS-programma en de daarbij

behorende passende beoordeling en (in het verlengde daarvan) dit beheerplan. Dientengevolge valt dit (op basis van andere wettelijke grondslag dan de Nbw 1998) vergund gebruik niet onder de uitzondering op de vergunningplicht ex artikel 19d, tweede lid, van de Nbw 1998. Voor uitbreidingen van het feitelijk gebruik (dus ook ingeval hiervoor wel reeds een vergunning of toestemming is verleend of een melding is gedaan krachtens bijvoorbeeld de Wabo of de Wet milieubeheer) is het reguliere vergunningenregime van de Nbw 1998 van toepassing en dient in voorkomend geval conform de wettelijke bepalingen een melding te worden gedaan dan wel een Nbw-vergunning te worden aangevraagd.

4.3 Resultaten beoordeling huidig gebruik

Uit de passende beoordeling blijkt dat vrijwel alle in hoofdstuk 3 beschreven vormen van huidig gebruik geen gevaar vormen voor de instandhoudingsdoelstellingen. Deze kunnen in het beheerplan worden opgenomen en zijn daarmee vrijgesteld van de vergunningplicht. Alleen voor ballonvaart blijkt de kans op aantasting van de natuurlijke kenmerken niet uitgesloten, omdat er geen positieve effecten van natuurbeheer en natuurherstelmaatregelen tegenover staan. Deze activiteit mag daarom niet worden voortgezet.

Verder zijn er activiteiten met een negatieve invloed op de waterkwaliteit in de Binnenpolder die mogelijk een significant negatief effect hebben op een paar watergebonden habitattypen. Nader onderzoek is nodig naar:

- welke factoren de waterkwaliteit in de Binnenpolder bepalen;
- welke activiteiten op welke wijze deze kwaliteit beïnvloeden;
- mogelijke instandhoudingsmaatregelen.

Totdat deze onderzoeken zijn gedaan, kan niet worden beoordeeld of deze activiteiten in het beheerplan kunnen worden opgenomen.

Hiernaast ziet u het totaaloverzicht van alle beoordeelde vormen van huidig gebruik (tabel 4.1). Deze resultaten zijn uitgebreid beschreven in het bijlagenrapport voorbereidend onderzoek beheerplan, bijlage O4-1. Het huidig gebruik zelf is mede gebaseerd op informatie die is aangedragen door

Tabel 4.1. Overzicht beoordeelde vormen van huidig gebruik

Activiteit	Beoordeling	Voorwaarde
Binnen begrenzing N 2000 gebied		
Bestemmingsplannen	1	
Stikstofemissie	2a	Uitvoering Programma Aanpak Stikstof (generieke bronmaatregelen, natuurherstelmaatregelen Nieuwkoopse Plassen en De Haeck, bijsturing waar nodig op basis van monitoring)
Waterbeheer		
Waterbeheer (inlaat a.g.v. wegzijging)	2a	Uitvoeren bestaand KRW-maatregelen HHR beperken wegzijging vanuit De Haeck door HDSR
Peilbeheer	2a	Introduceren van flexibel peilbeheer in een deel van de Meijegraslanden. Peilbeheer in Polder Westveen is categorie 1
Overig waterbeheer	1	
Land- en tuinbouw		
Veehouderij	2a	Verminderen uitwisseling water Meijegraslanden naar rest plassengebied (KRW-maatregel isoleren)
Bedrijven en commerciële activiteiten		
Mostrekken	2b	Beëindigen mostrekken op habitatype Veenmosrietland en nieuwe percelen inrichten voor mostrekken (o.a. afspraken tussen gebruikers en Natuurmonumenten)
Riet snijden	2b	Afspraken m.b.t. spuiten van (m.n.) habitatype Veenmosrietland; Stoppen sluikbranden d.m.v. toename afvoer sluik op percelen Natuurmonumenten
Overige bedrijven en commerciële activiteiten	1	
Recreatie		
Activiteiten die een negatieve invloed hebben op de waterkwaliteit in de Binnenvolde	3	Nader onderzoek naar de factoren en activiteiten die de waterkwaliteit in de Binnenvolde bepalen is noodzakelijk
Ballonvaart	3	Maatregelen om met zekerheid significant negatieve effecten te voorkomen, zijn niet mogelijk
Overige recreatie	1	
Natuurbeheer		
Bestrijding schadeveroorzakende soorten	2b	Zonering in ruimte en tijd van faunabeheer (bijlagenrapport voorbereidend onderzoekbeheerplan bijlage O4-1)
Overig natuurbeheer	1	
Buiten begrenzing N 2000 gebied		
Bestemmingsplannen	1	
Stikstofemissie	2a	Uitvoering Programma Aanpak Stikstof (generieke bronmaatregelen, natuurherstelmaatregelen Nieuwkoopse Plassen en De Haeck, bijsturing waar nodig op basis van monitoring)
Waterbeheer	1	
Bedrijven en commerciële activiteiten	1	
Land- en tuinbouw		
Glastuinbouw	2a	Invzetten afbouwen waterdoorvoer naar glastuinbouw Noordse Buurt (doorvoeren KRW-maatregelen)
Overig land- en tuinbouw	1	
Recreatie		
Evenementen	1	
Recreatie	1	
Luchtvaart (professioneel)	2a	

NB. De peildatum voor huidig gebruik is 1 januari 2015.

de gebiedspartijen. In het overzicht worden met “stikstofemissie” bedoeld: alle activiteiten die stikstof veroorzaken, zoals landbouw industrie en verkeer (ook buiten het gebied). Afhankelijk van de uitkomst van de beoordeling wordt de activiteit in één van de vier volgende categorieën geplaatst:

1. Gebruiksvorm in beheerplan zonder wijzigingen/maatregelen.

Dit zijn huidige gebruiksvormen waarvan vast staat dat ze de natuurlijke kenmerken niet aantasten en daarmee geen gevolgen hebben op (het behalen van) de instandhoudingsdoelstellingen. Deze activiteiten kunnen worden opgenomen in het beheerplan en onverkort doorgang vinden.

2a. Gebruiksvormen in beheerplan

Dit zijn huidige gebruiksvormen waarvan aanvankelijk niet kon worden uitgesloten dat deze significant negatieve effecten zouden kunnen hebben, maar waarvan door middel van de passende beoordeling is verzekerd dat deze, beoordeeld in cumulatie, de natuurlijke kenmerken niet aantasten. Volledigheidshalve wordt opgemerkt dat daarbij in de passende beoordeling is rekening gehouden met autonome instandhoudingsmaatregelen.

2b. Gebruiksvorm in beheerplan met wijzigingen/maatregelen

Dit zijn huidige gebruiksvormen waarvan aanvankelijk niet kon worden uitgesloten dat deze significant negatieve effecten zouden kunnen hebben, maar waarvan door middel van de passende beoordeling is verzekerd dat deze, beoordeeld in cumulatie en rekening houdend met mitigerende maatregelen, de natuurlijke kenmerken niet aantasten. De mitigerende maatregelen leiden er dus toe dat de natuurlijke kenmerken niet worden aangetast. Hierbij valt te denken aan: tijdelijkheid van de activiteiten, ruimtelijke zonering, seizoen en vermindering van intensiteit van de activiteiten. De mitigerende maatregelen worden in dit beheerplan vastgelegd.

3. Gebruiksvorm niet in beheerplan

Dit zijn huidige gebruiksvormen waarbij de (kans op) aantasting van de natuurlijke kenmerken op basis van de passende beoordeling (nog) niet kunnen worden uitgesloten, ook niet door middel van toepassing van mitigerende maatregelen. Deze activiteiten kunnen niet in het Natura 2000-beheerplan worden opgenomen en kunnen

niet worden voortgezet. Mocht uit nader onderzoek anders blijken, dan kan (mogelijk) een vergunning worden verleend.

4.4 Afwegingsproces voor ecologie en toekomstige economische ontwikkelingen

Mogen bedrijven in en rond de Nieuwkoopse Plassen en De Haeck in de toekomst uitbreiden of gelden er voorwaarden? Welke nieuwe economische activiteiten zijn mogelijk in en rond het Natura 2000-gebied? Om hierover duidelijkheid te scheppen, heeft de provincie Zuid-Holland een aantal regels voor de beoordeling opgesteld: het zogeheten beoordelingskader.

4.4.1 Beschrijving afwegingsproces

De algemene regel voor nieuwe ontwikkelingen in en rond het Natura 2000-gebied is dat u een vergunning nodig hebt voor nieuwe activiteiten die kunnen leiden tot significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen. Bij nieuwe ontwikkelingen die mogelijk strijdig zijn met de instandhoudingsdoelstellingen, voert de provincie Zuid-Holland een beoordeling uit om vast te stellen of een vergunning nodig is.

- Er is geen vergunning nodig als: het zeker is dat de directe handeling of activiteit geen significante verstoring van soorten veroorzaakt. U hebt ook geen vergunning nodig als het zeker is dat de handeling of activiteit geen verslechtering van beschermde habitats of leefgebied en van beschermde soorten oplevert.
- Er is wel een vergunning nodig als: na beoordeling niet valt uit te sluiten dat een significante verstoring van soorten, een verslechtering van beschermde habitats of een verslechtering van leefgebied van beschermde soorten optreedt.

Voor meer informatie over de vergunningprocedure van de Natuurbeschermingswet 1998 kunt u contact opnemen met de afdeling vergunningen van de Omgevingsdienst Haaglanden:

bezoekadres	Zuid-Hollandplein 1, 2596 AW Den Haag
postadres	Postbus 14060, 2501 GB Den Haag
telefoon	070 21 899 00
e-mailadres	loket@odh.nl
website	www.omgevingsdiensthaaglanden.nl

4.4.2 Uitwerking: wel of geen vergunning nodig?

Om bovenstaand vergunningenkader te verduidelijken, leest u hieronder een overzicht van activiteiten waar vergunningen voor nodig zijn, of waar voorwaarden voor gelden.

Landbouw

Bij de vestiging van een nieuw landbouwbedrijf, intensivering van de bedrijfsvoering of schaalvergroting binnen en buiten de grenzen van het Natura 2000-gebied, kan een vergunning nodig zijn. Dit geldt ook wanneer er voor de bedoelde activiteiten reeds een vergunning of toestemming is verleend of een melding is gedaan krachtens bijvoorbeeld de Wabo of de Wet milieubeheer maar deze op de peildatum 1 januari 2015 niet feitelijk hebben plaatsgevonden.

Bedrijven en commerciële activiteiten

Voor nieuwvestiging, intensivering en schaalvergroting van bedrijven en commerciële activiteiten binnen en buiten de grenzen van het Natura 2000-gebied, is mogelijk een vergunning nodig. Dit geldt ook wanneer er voor de bedoelde activiteiten reeds een vergunning of toestemming is verleend of een melding is gedaan krachtens bijvoorbeeld de Wabo of de Wet milieubeheer maar deze op de peildatum 1 januari 2015 niet feitelijk hebben plaatsgevonden.

Recreatie

Voor nieuwe vormen van recreatie(voorzieningen) in het Natura 2000-gebied is mogelijk een vergunning nodig. Kleinschalige, nieuwe recreatie in en rondom Nieuwkoopse Plassen en De Haeck (denk aan skeeleren, nordic walking of niet-gemotoriseerde waterrecreatie) kan zonder vergunning plaatsvinden. Voorwaarde is wel dat deze activiteiten plaatsvinden op de daarvoor aangewezen wegen, paden en in aangewezen gebieden.

Voor nieuwe recreatieve activiteiten op een grotere schaal (denk aan georganiseerde hardlooppactiteiten, natuur-, speur-, wandel- en fietstochten) is geen vergunning nodig mits u aan de volgende voorwaarden voldoet:

- Organisatie, deelnemers en publiek moeten op de paden blijven.
- Geen afval in het gebied en langs de paden.
- Geen voorzieningen zoals toiletten, licht-, geluids- of omroepinstallaties in het gebied. Geluidsinstallaties moeten zijn afgewend van het gebied.

- Geen gemotoriseerde activiteiten in het gebied.
- Vuurwerk afsteken in het gebied is niet toegestaan.

Natuurbeheer – bestrijding schadeveroorzakende soorten

Het gebied is aangewezen op grond van de Vogelrichtlijn, en om die reden is de reguliere jacht in het gebied niet toegestaan. Wel vindt er bestrijding van schadeveroorzakende soorten (waaronder exoten) plaats. Het gaat hier met name om het bestrijden van verschillende soorten ganzen, maar ook vossen worden incidenteel bestreden ten gunste van het broedsucces van de purperreigers. Deze activiteiten zijn in een aantal gevallen beoordeeld op vergunningplicht in het kader van de Nbw 1998. Over het algemeen is het - onder voorwaarden - bestrijden van schadeveroorzakende soorten niet vergunningplichtig. Om de kans op significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen voor de vogelsoorten genoemd in tabel B7-1.5 (zie bijlage O4-1 uit het bijlagenrapport voorbereidend onderzoek beheerplan) als gevolg van de schadebestrijding ook in de toekomst uit te sluiten, worden de hiernavolgende voorwaarden aan deze vorm van huidig gebruik gesteld. Door deze voorwaarden wordt het huidig gebruik niet beperkt.

- Binnen een zone van 200 meter rondom het broedgebied van de verstoringgevoelige soorten purperreiger, zwartkopmeeuw en roerdomp vindt in de periode 1 april tot en met 15 juli geen gebruik van het geweer plaats.
- Binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied wordt een zonering in acht genomen ten aanzien van op het water rustende smienten en krakeenden van 200 meter in de periode van oktober tot en met april.
- Gezien de doelstellingen van het Natura 2000-gebied worden smient en overwinterende kolgans uitgesloten als bejaagbare soorten binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied, ook in het kader van beheer en schadebestrijding.
- Om voldoende uitwijkmogelijkheid te bieden voor foeragerende purperreigers, grote zilverreiger en wintergasten (op de Meijegraslanden) mag het totale perceeloppervlak binnen het Natura 2000-gebied waarop op één en dezelfde dag gebruik mag worden gemaakt van het geweer, niet groter zijn dan 50 hectare. In overleg met Natuurmonumenten kan hiervan worden afgeweken (tot maximaal 100 ha), maar alleen wanneer uit overleg tussen de Wildbeheereenheid en Natuurmonumenten blijkt dat er geen of weinig verstoring zal optreden. Deze maatregel geldt gedurende het gehele jaar.

Voorgaande betreft overigens alleen het plassen- en moerasgebied en de Meijegraslanden. Omdat de betreffende vogelsoorten niet in de Schraallanden langs de Meije voorkomen, leidt schadebestrijding daar niet tot effecten. Effecten daar op andere soorten en habitattypen zijn al uitgesloten op basis van de voortoets (Bijlagenrapport voorbereidend onderzoek beheerplan, bijlage O4-1).

De regels voor de bestrijding van schadeveroorzakende soorten worden nog afgestemd met de regels van het Faunafonds voor schade-uitkering, zodat net als in andere gebieden ook in de Meijegraslanden eventuele schade vergoed wordt door het Faunafonds. De provincie neemt het initiatief voor deze afstemming.

Overig Natuurbeheer

De noodzakelijke natuurbeheermaatregelen die gericht zijn op het halen van de instandhoudingsdoelstellingen zijn vergunningvrij mits aan de volgende voorwaarden wordt voldaan:

- Maatregelen vinden plaats conform de Gedragscode Natuurbeheer en de gedragscode Unie van Waterschappen.
- Voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient zoveel mogelijk gebruik te worden gemaakt van bestaande infrastructuur.
- Het gebruik van kunstmatige lichtbronnen is gedurende het gehele project niet toegestaan. Er mag uitsluitend licht worden gevoerd door het ingezette werkvoertuig gericht op het werk.
- Materiaal en materieel mogen niet in het beschermde natuurgebied worden geplaatst, tenzij dat noodzakelijk is voor het uitvoeren van de werkzaamheden.
- De voorwaarden gekoppeld aan de natuurbeheermaatregelen zoals opgenomen in dit beheerplan.

Met 'noodzakelijke natuurbeheermaatregelen' worden in het beheerplan en het bijlagenrapport naast 'beheermaatregelen' ook '(natuur)herstelmaatregelen' bedoeld.

Waterbeheer

Aanpassingen aan het watersysteem, aanpassingen of nieuwbouw van kunstwerken en wijzigingen in het (peil)beheer zijn mogelijk vergunningplichtig. Bijvoorbeeld als zij de natuur verstoren met geluid of licht. Of als zij zorgen voor ongewenste verdroging of vernatting.

Roeien op de Nieuwkoopse Plassen.

Nieuwe of aangepaste vormen van waterbeheer kunnen zonder een vergunning of bestuurlijk oordeel plaatsvinden als wordt voldaan aan de volgende voorwaarden:

- Beheer en onderhoud vinden plaats buiten de kwetsbare periodes van de natuurwaarden (zie bijlage O4-1).
- Beheer- en onderhoudsmethoden vinden plaats conform de Gedragscode Unie van Waterschappen.

Nieuwbouw en nieuwvestiging

Voor nieuwbouw en nieuwvestiging binnen de grenzen van het Natura 2000-gebied is het volgende van belang. Vergunningaanvragen worden getoetst aan de bepalingen van de Natuurbeschermingswet 1998 indien op voorhand niet is uitgesloten dat:

- een verslechtering van de kwaliteit van de natuurlijke habitats of de habitats van soorten in het Natura 2000-gebied, of
- een significant verstorend effect op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen, zal optreden.⁴

De bepalingen van de Natuurbeschermingswet 1998 gelden eveneens voor gebieden die op grond van het aanwijzingsbesluit van het Natura 2000-gebied zijn geëxclaveerd. Voor deze gebieden wordt er getoetst op mogelijke negatieve effecten als gevolg van bijvoorbeeld licht, geluid of stikstof (zogenaamde externe werking).

⁴ Naast de Natuurbeschermingswet 1998 zijn vanzelfsprekend ook het algemeen geldende provinciale ruimtelijke beleid en de gemeentelijke bestemmingsplannen van toepassing.

Uitvoeringsprogramma

5 Maatregelenpakket en kosten Natura 2000

In dit hoofdstuk leest u de maatregelen die de komende beheerplanperiode (2015-2021) worden genomen om de Natura 2000-kernopgaven en instandhoudingdoelstellingen te realiseren.

5.1 Maatregelen en kosten 2015 - 2021

5.1.1 Kosten beheerplanperiode 2015 - 2021

In onderstaande tabel leest u het totale overzicht van maatregelen en kosten in deze beheerplan-

periode. Deze periode staat behoud van natuur in de Nieuwkoopse Plassen en De Haeck centraal: minimaal behoud van de huidige kwaliteit van de bestaande natuur en waar mogelijk kwaliteitsverbetering van de bestaande natuur of, als dit nodig is, vervanging van bestaande natuur. Ook gaat veel aandacht uit naar maatregelen die de waterkwaliteit verbeteren. Hiervoor zijn de komende jaren al stappen nodig, omdat anders mogelijk een onherstelbare situatie ontstaat (sense of urgency).

Tabel 5.1. Totaaloverzicht kosten uitvoering beheerplan 2015 - 2021

Nr	Omschrijving	Verantwoordelijke instantie(s) uitvoering	Financier	Begrote kosten
1	Kosten beheer	Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer	PZH (budget Subsidieregeling Natuur en Landschap (SNL))	€ 7.200.000
2	KRW-maatregelen	Hoogheemraadschap van Rijnland	HSvR (Watergebiedsplan)	€ 11.800.000
3	KRW-maatregelen	Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden	HDSR (Watergebiedsplan)	PM
4	Herstelplan Natuurmonumenten	Natuurmonumenten en provincie Zuid-Holland	Ministerie van EZ, provincie Zuid-Holland, Natuurmonumenten (deels via Life +)	€ 1.374.869
5	Agrarisch gebruik met beperkingen in Meijegraslanden	Natuurmonumenten	n.v.t. (op basis van afspraken Natuurmonumenten met agrariërs)	n.v.t.
6	Herstelstrategieën	Provincie Zuid-Holland	PZH (SNL, budget Programmatische Aanpak Stikstof)	€ 4.754.500
7	Afspraken over spuiten van (met name) habitatype veenmosrietland	Natuurmonumenten (voor zover eigenaar gronden)	n.v.t. (geen kosten aan verbonden)	n.v.t.
8	Beëindigen mostrekken op habitatype veenmosrietland en nieuwe percelen inrichten voor mostrekken	Natuurmonumenten (voor zover eigenaar gronden)	Gezamenlijke financiering door Natuurmonumenten en gebruikers	n.v.t. (al uitgevoerd)
9	Bestrijding schadeveroorzakende soorten	Omgevingsdienst Haaglanden	n.v.t.	geen
10	Monitoring	Provincie Zuid-Holland	PZH (budget SNL- Monitoring). EZ (PAS-monitoring)	€ 18.000
11	Handhaving	Beheerders, omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid, gemeenten, waterschappen	ODZHZ (Regulier budget)	PM
12	Secretariaat Begeleidingscommissie	Provincie Zuid-Holland	PZH (Budget Natura 2000)	€ 125.000
13	Gebiedsprogramma Innovatie, onderzoek en maatregelen	Gebiedspartijen en financiers	o.a. PZH (budget Uitvoeringsprogramma Groen) + andere financiers	€ 3.000.000
Totaal				€ 28.272.369

5.1.2 Toelichting maatregelen beheerplanperiode 2015 - 2021

1. Kosten beheer

De kosten voor het huidige natuurbeheer in de Nieuwkoopse Plassen en De Haeck (inclusief Schraallanden langs de Meije) bedragen ongeveer € 1.200.000,- per jaar. Gerekend over de hele beheerplanperiode komt dit op zo'n € 7.200.000.

De maatregelen die nodig zijn om de huidige natuur te behouden en niet te laten achteruitgaan, komen grotendeels overeen met bestaand beleid en/of bestaande plannen. De maatregelen kunnen dan ook volledig uit bestaande budgetten worden betaald:

- Een aantal (algemene) natuurherstelmaatregelen wordt betaald uit budget van het Subsidiestelsel Natuur- en Landschapsbeheer (SNL).
- Maatregelen gericht op herstel van specifieke natuurdoelen worden gezamenlijk gefinancierd door de beheerders (Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer) en vanuit SNL.

2. KRW-maatregelen Rijnland

Om de waterkwaliteit in de Nieuwkoopse Plassen en De Haeck te verbeteren, heeft het Hoogheemraadschap van Rijnland een maatregelenpakket opgesteld dat inmiddels is uitgevoerd: de KRW-maatregelen. KRW – de Kaderrichtlijn Water – is een Europese richtlijn die ervoor moet zorgen dat de kwaliteit van het Europese oppervlakte- en grondwater in 2015 op orde is.

Het hoogheemraadschap werkt in eerste instantie aan het vergroten van de helderheid van het water en aan een inrichting die de soortenrijkdom in het gebied stimuleert. Zo zorgt het hoogheemraadschap er bijvoorbeeld voor dat de toevoer van voedingsstoffen vanuit de vogelkolonies en de Meijegraslanden naar de rest van het gebied wordt verminderd.

Hieronder leest u alle maatregelen uit het KRW-pakket van Hoogheemraadschap van Rijnland:

Tabel 5.2. Maatregelen KRW-pakket van het Hoogheemraadschap van Rijnland

Maatregelenpakket	Status	Opmerking
Behoud natuurvriendelijke oevers	Is uitgevoerd	Gaat om behoud en herstel van legakkers
Compartimenteren en isoleren	Is uitgevoerd	Isoleren van aalscholverkolonie in de Pot van de rest van het gebied. Bouw defosfateringsinstallatie langs de Uitweg.
Isoleren	Is uitgevoerd	Gaat om isoleren van de Meijegraslanden van de rest van het plassengebied: 'lekkende' sloten worden afgesloten met dammen of stuwen. De Meijegraslanden vormen een bron van voedingsstoffen, uitgespoeld uit naburige percelen.
Reguleren recreatievaart	Voorlopig opgeschort tot 3 ^e maatregelenperiode KRW (2021-2027)	Bestaande zonering voldoet op dit moment
Verminderen doorvoer vanuit de Nieuwkoopse Plassen naar omringende polders	In planfase (meeliftend op RO-ontwikkelingen)	Afname van doorvoer water uit plassen naar omringende polders, zodat de inlaatbehoefte en daarmee de inlaat van voedingsstoffen naar de Nieuwkoopse Plassen afneemt. Doorvoer water naar Noordse Buurt Hangt samen met gemeentelijk besluit om kassen gedeeltelijk te verwijderen.
Beperken schut- en lekverliezen	Beperken lekverliezen uitgevoerd; Beperken schutverliezen: voorlopig opgeschort tot 3 ^e maatregelenperiode KRW (2021-2027)	Renovatie Zientesluis (is uitgevoerd) en Slikkendammersluis om lekverliezen te beperken.
Aanleg vispassage	Voorlopig opgeschort	De huidige vispassage van de boezem naar Polder Nieuwkoop voldoet. Ook kunnen vissen van Polder Nieuwkoop naar de boezem zwemmen via het gemaal.
Peilverruiming	Is afgerond	In het peilbesluit is opgenomen dat het peil met 4 cm wordt verruimd (+/- 2 cm t.o.v. het huidige vaste peil): inlaat om ondergrens te behouden, uitmalen om bovengrens te behouden.
Actief Biologisch Beheer	Voorlopig opgeschort tot 3 ^e maatregelenperiode KRW (2021 – 2027)	Gaat om wegvangen van bodemwoelende vis.

Tabel 5.3. Maatregelen KRW-pakket van het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden

Maatregelenpakket	Status	Opmerking
Realiseren bufferzone in Achttienhoven	Planvorming is gestart in combinatie met het verbeteren van de landbouw structuur	Polder Achttienhoven, financiering op basis van waterschapsmiddelen en Nota Ruimte
Onderzoek verplaatsen waterinlaat De Haeck	Haalbaarheidsstudie wordt uitgevoerd	Gezamenlijk met Natuurmonumenten

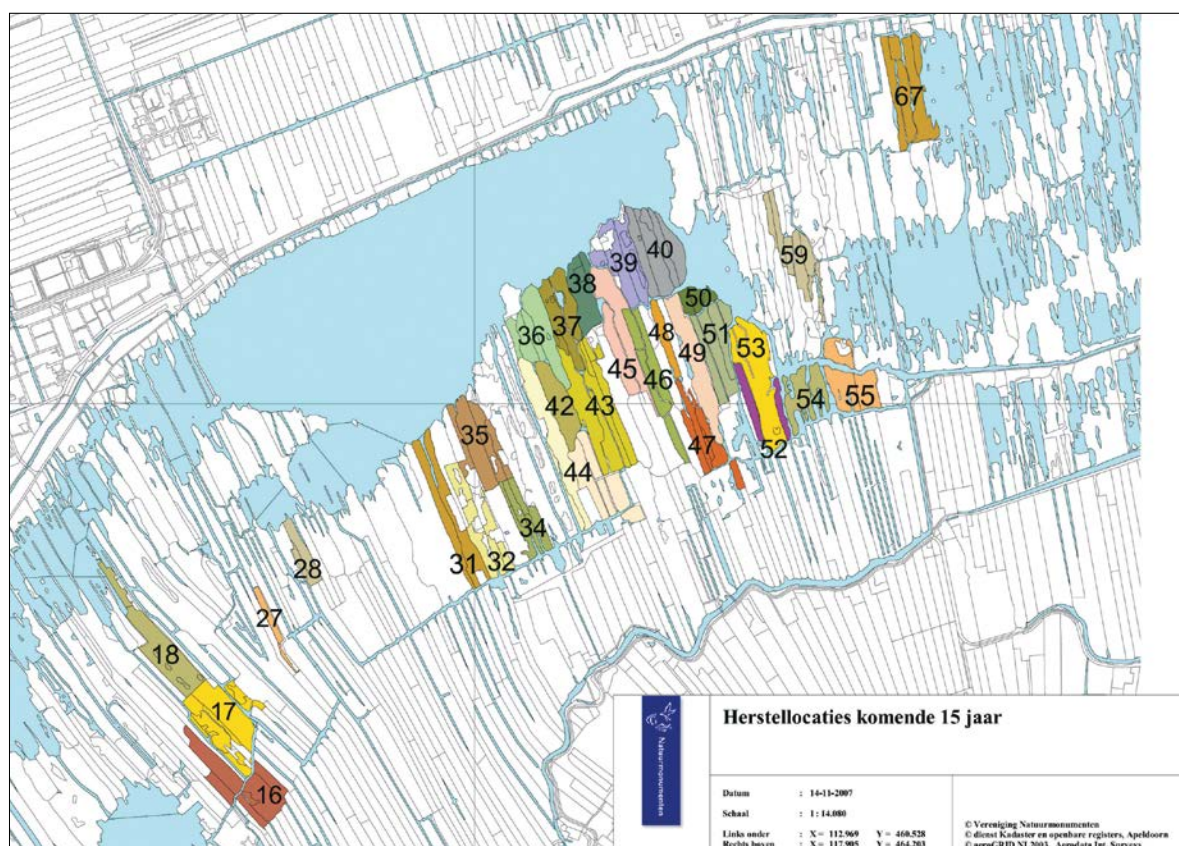
3. KRW-maatregelen De Stichtse Rijnlanden

Het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden heeft binnen het Watergebedsplan Zegveld en Oud-Kamerik (afgerond in 2011) maatregelen genomen om de toevoer van voedselrijk water vanuit het plassengebied naar De Haeck te beperken. De in- en uitlaat van de polder zijn geoptimaliseerd, zodat (relatief) voedselarm water uit het plassengebied de polder binnenkomt, in plaats van het voedselrijke water uit de Meije. Ook is onderzocht wat de mogelijkheden zijn voor peilfluctuatie, maar deze blijken beperkt. In polder Achttienhoven is het waterschap gestart met de planvorming voor het realiseren van een bufferzone. De kosten hiervan worden gedekt door het waterschap en uit de zogenaamde Nota Ruimte middelen.

4. Herstelplan Natuurmonumenten

Natuurmonumenten is begin 2012 gestart met een groot natuurherstelproject in de Nieuwkoopse Plassen (rapport 'Nieuwe petgaten in Nieuwkoop', augustus 2009). Het gaat vooral om het graven van petgaten (3 tot 5), zodat daar het verlandingsproces opnieuw op gang kan komen. Op historische legakkers worden verouderde en verzuurde rietlanden geplagd. In totaal gaat het om ongeveer 50 hectare aan mogelijke nieuwe petgaten, de meeste in het middendeel van het plassengebied. In figuur 5.1 ziet u locaties voor petgaten en plaggen voor de komende 15 jaar. Voor het Herstelplan van Natuurmonumenten is voor een deel een Europese LIFE-subsidie gekregen.

Figuur 5.1. Locaties voor petgaten en plaggen in middendeel van de Nieuwkoopse Plassen

Tabel 5.4. Kostenspecificatie van de verschillende herstelstrategieën (gebaseerd op de eenheidsprijzen-tabel van Dienst Landelijk Gebied, 12 mei 2011) en Van den Broek et al. (2012)

Herstelstrategieën 2015-2021	Kosten	
Maatregelen voor blauwgrasland	■ Proef met aanrijken van den bodem met basen in Schraallanden langs de Meije, mogelijk d.m.v. winterinundatie	€ 40.000
	■ Plaggen 30 hectare in Hazeleger, als blijkt dat aanrijken van de bodem met basen niet effectief is.	€ 200.000
Maatregelen voor trilvenen	■ Graven 6 hectare nieuwe petgaten (in combinatie met Herstelplan Natuurmonumenten)	Via maatregelen voor veenmosrietland
	■ Plaggen 1 hectare in combinatie met aanvoer van basenrijk oppervlaktewater	€ 10.000
Maatregelen voor veenmosrietland	■ Graven 6 hectare nieuwe petgaten (in combinatie met Herstelplan Natuurmonumenten)	€ 1.200.000
	■ Rooien 1,35 hectare bosranden langs watergangen	€ 45.900
	■ Diep plaggen van 3 hectare veenmosrietland	€ 150.000
	■ Ondiep plaggen van 21 hectare veenmosrietland	€ 693.000
	■ Afvoeren in plaats van verbranden van het sluis in Veenmosrietland (H7140B) en pijpenstrootjerietland	€ 2.415.600
	■ Omschakelen van winter- naar zomermaaien in pijpenstrootjerietland over 25,2 hectare (4,2 ha/jaar)	Via SNL
Totaal		€ 4.754.500

5. *Agrarisch gebruik met beperkingen in Meijegraslanden*
Natuurmonumenten is vanaf 1 januari 2010 op een groot deel van haar percelen binnen de Meijegraslanden overgegaan van agrarisch gebruik naar aangepast agrarisch gebruik. Dit betekent dat de mestgift is beperkt, zodat er minder voedingsstoffen in het oppervlaktewater terecht komen. Deze maatregel draagt bij aan de verdere verbetering van de waterkwaliteit. Het gaat hierbij om de percelen met agrarische bestemming en niet om de percelen die al een natuurbestemming hebben.

6. Herstelstrategieën

Voor de uitvoering van de herstelstrategieën stelt de provincie Zuid-Holland uitvoeringsovereenkomsten op met Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer. Ook particuliere terreinbeheerders kunnen herstelmaatregelen uitvoeren en daartoe uitvoeringsovereenkomsten aangaan met de provincie Zuid-Holland. In bovenstaande tabel leest u om welke maatregelen het gaat. Een uitgebreide onderbouwing van de vindt u in de uitwerking van de PAS-herstelstrategieën voor Nieuwkoopse Plassen en De Haack en het rapport PAS op z'n Plaats, advies werkgroep natuur (bijlagenrapport voorbereidend onderzoekbeheerplan bijlage O4-2 respectievelijk bijlage O4-7).

7. Afspraken over spuiten van (met name) habitatype veenmosrietland

Voor de bestrijding van haagwinde wordt op rietlanden gebruik gemaakt van het bestrijdingsmiddel MCPA. Met betrekking tot het gebruik van spuiten (MCPA) op eigendommen van Natuurmonumenten maakt Natuurmonumenten afspraken met rietsnijders.

8. Beëindigen mostrekken op habitatype veenmosrietland en nieuwe percelen inrichten voor mostrekken

Sommige rietsnijders oogsten op habitatype veenmosrietland veenmos voor verkoop aan de bloemenhandel. In de periode tot en met 2014 is op eigendommen van Natuurmonumenten mos op habitatype veenmosrietland getrokken. Dit mostrekken is in samenwerking met de mostrekkers afgebouwd. Ter compensatie zijn elders percelen ingericht voor het mostrekken. Het beheer is hier aangepast, zodat de opbrengst is geoptimaliseerd. Dit gebeurt door frezen en afschuiven en met gebruikmaking van het huidige aantal boten en composteerplaatsen.

9. Bestrijding schadeveroorzakende soorten

Zie voor een toelichting hoofdstuk 4.4.2, natuurbeheer.

10. Monitoring

Een toelichting op de monitoring staat in hoofdstuk 6 en in bijlage B6-1.

11. Handhaving

Onder regie van de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid is een handhavingsplan opgesteld, zie ook hoofdstuk 6.2.

12. Secretariaat Begeleidingscommissie

Er is een onafhankelijke begeleidingscommissie ingesteld, zie hoofdstuk 8 van dit beheerplan. De provincie voert het secretariaat van deze begeleidingscommissie, waarvan de kosten zijn begroot op € 125.000,-

13. Gebiedsprogramma innovatie, onderzoek en maatregelen.

Een toelichting op het gebiedsprogramma innovatie, onderzoek en maatregelen staat in hoofdstuk 7.

5.1.3 Ontwikkelingsruimte 2015 - 2021

Door de trendmatige daling van de stikstofdepositie als gevolg van vaststaand beleid en de verdere daling die wordt bereikt met de brongerichte maatregelen, vermindert de overbelasting door stikstof in de Natura 2000-gebieden. Deze vermindering van de stikstofdepositie draagt bij aan het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen voor de voor stikstof gevoelige habitattypen en leefgebieden in de Natura 2000-gebieden die in het programma zijn opgenomen. Voor elk van deze gebieden is in de PAS-gebiedsanalyses, die deel uitmaken van de PAS, de conclusie getrokken dat, gezien deze depositiedaling alsook de geplande herstelmaatregelen, de instandhoudingsdoelstellingen op termijn kunnen worden gerealiseerd en dat intussen geen verslechtering van de kwaliteit van de voor stikstof gevoelige habitattypen en leefgebieden van soorten optreedt. Door de vermindering van de stikstofdepositie is er ook ruimte voor economische ontwikkelingen. De PAS maakt daartoe 'depositieruimte' en 'ontwikkelingsruimte' beschikbaar voor activiteiten die stikstofdepositie veroorzaken. Deze depositieruimte en ontwikkelingsruimte zijn betrokken bij de ecologische beoordeling in de PAS-gebiedsanalyses.

De totale hoeveelheid stikstofdepositie die voor de groei van bestaande activiteiten en nieuwe economische ontwikkelingen beschikbaar is, is de zogenoemde 'depositieruimte'. Hiervan kan een gedeelte in de vorm van zogenoemde 'ontwikkelingsruimte' door het bevoegd gezag worden

toegekend aan activiteiten die een zodanige stikstofdepositie veroorzaken op een voor stikstof gevoelige habitatype of leefgebied van soorten in een Natura 2000-gebied dat er voor die activiteit vooraf toestemming is vereist. Gedacht kan worden aan bijvoorbeeld de vestiging of uitbreiding van een veehouderijbedrijf in of nabij een Natura 2000-gebied, de aanleg of verbreding van een weg nabij een Natura 2000-gebied of de vestiging van een industriële activiteit die stikstof emitteert in de nabijheid van een Natura 2000-gebied. Een ander deel van de depositieruimte is beschikbaar voor autonome ontwikkelingen en voor activiteiten waarvoor geen toestemming hoeft te worden verleend. Hierbij gaat het om algemene maatschappelijke ontwikkelingen, zoals bevolkingsgroei (woningen, verwarming) en de groei van het autogebruik. Verder kan het gaan om activiteiten die vallen onder zogeheten 'grenswaarden' of om activiteiten die een stikstofdepositie veroorzaken die slechts tijdelijk is en van zo geringe aard dat een verslechtering van de habitattypen en leefgebieden op voorhand is uitgesloten. Hierbij valt te denken aan activiteiten die weliswaar stikstof emitteren maar die op relatief grote afstand van een Natura 2000-gebied plaatsvinden of aan tijdelijke werkzaamheden met een gemotoriseerd apparaat in de nabijheid van een Natura 2000-gebied.

Aan welke eisen moet worden voldaan om in aanmerking te komen voor ontwikkelingsruimte is door de provincie Zuid-Holland vastgelegd in een provinciale beleidsregel. Zo wil de provincie o.a. voorkomen dat ondernemers ontwikkelingsruimte aanvragen die niet direct gebruikt wordt of dat één nieuwe grote aanvraag zoveel ruimte gebruikt dat er onvoldoende overblijft voor andere initiatieven.

5.2 Doorkijk maatregelen na 2021

Hieronder leest u de maatregelen na 2021 die zijn gericht op uitbreiding en verdere kwaliteitsverbetering van de natuur. Uitvoering van deze maatregelen begint in overleg met de partners in het gebied. In de onderstaande tabel 5.5 ziet u het overzicht van alle uitbreidings- en verbeteringsmaatregelen met een toelichting.

1. Herstelstrategieën

Uitbreiding blauwgrasland in de Meijegraslanden
De doelstelling voor blauwgrasland is gericht op uitbreiding oppervlak en verbetering van de

Tabel 5.5. Overzicht maatregelen na 2021

Nr	Omschrijving	Verantwoordelijke instantie(s)	Dekking	Begrote kosten
1	Herstelstrategieën ■ Uitbreiding blauwgrasland in de Meijegraslanden ■ Vochtige heiden ■ Overjarig rietland voor roerdomp in de Meijegraslanden	Provincie Zuid-Holland	SNL, budget Programmatische Aanpak Stikstof (totaalkosten PAS € 14,1 miljoen minus kosten € 4,7 miljoen in 2015 - 2021)	€ 9.429.000
2	Afspraken vaarbepierking in noordoostelijk deel	Gemeente (APV) in overleg met vergunninghouders	P.M.	P.M.
3	Vaarbepierking Noordeinderplas	Gemeente (APV) in overleg met vergunninghouders	P.M.	P.M.
4	Natuurbeheer Polder Westveen	Natuurmonumenten	Natuurmonumenten	P.M.

kwaliteit. De Meijegraslanden vormen daarvoor in potentie een geschikte locatie. De komende beheerplanperiode zetten de gebiedspartijen stappen richting een concreet inrichtingsplan voor de Meijegraslanden.

Vanwege het sterk agrarische karakter van de Meijegraslanden en het economisch belang daarvan, hebben de provincie Zuid-Holland en gebiedspartijen (Stichting Meijegraslanden, Natuurmonumenten) afgesproken dat de Meijegraslanden alleen worden gebruikt voor Natura 2000-doelstellingen waarvoor elders in het plassen- en moerasgebied geen mogelijkheden zijn. Op basis van deze afspraak is besloten om de Meijegraslanden te gebruiken voor de uitbreiding van de oppervlakte blauwgrasland.

De Meijegraslanden.

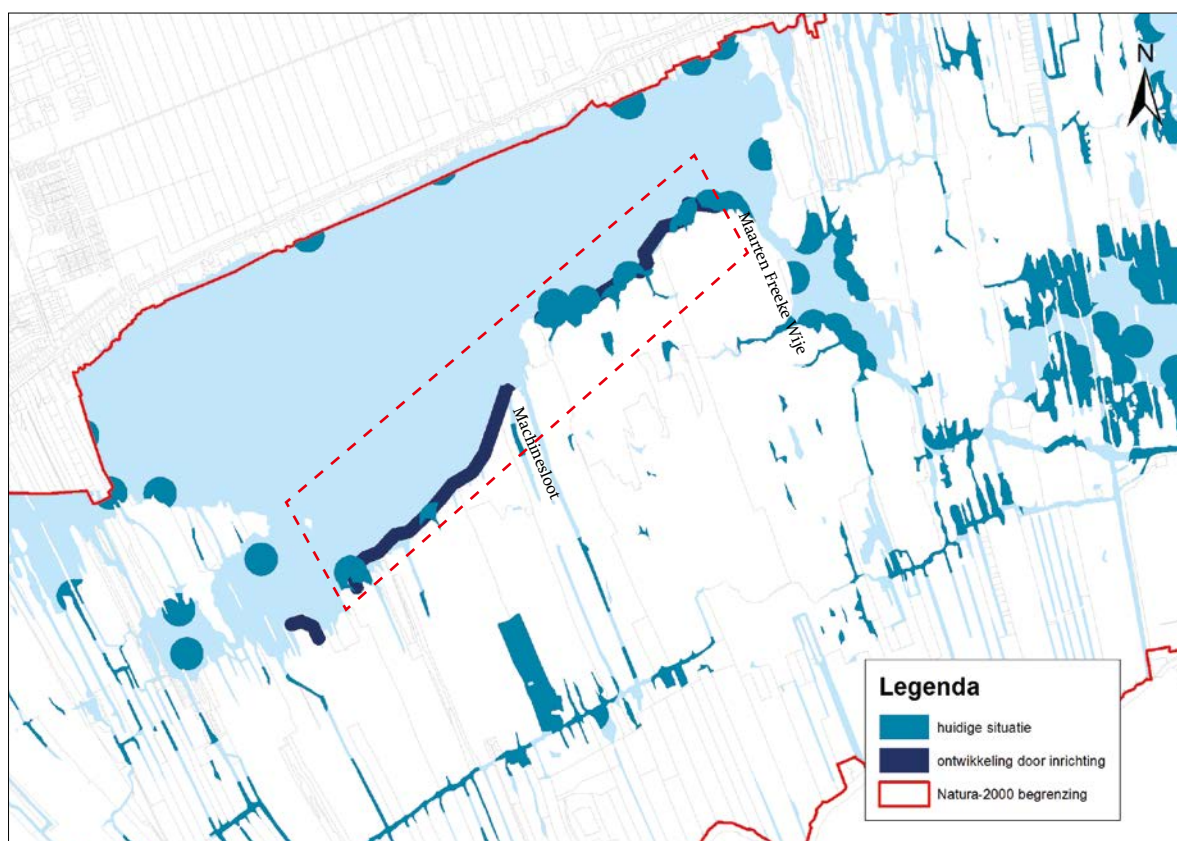
Om samen met de Schraallanden langs de Meije te komen tot een duurzaam in stand te houden oppervlak blauwgrasland, is voor de Meijegraslanden een zoekgebied van maximaal 30 hectare

bepaald. Dit oppervlak is mede gebaseerd op de omvang van het leefgebied van een duurzame populatie van de vlindersoort zilveren maan; een typische soort voor blauwgrasland. De aanwezigheid van deze vlinder is een aanwijzing voor een goede kwaliteit van het habitatype. De beste mogelijkheden voor blauwgrasland liggen op de percelen van Natuurmonumenten ten westen van het Hazeleger⁵. Na plaggen ontstaat hier een goede uitgangssituatie. Gebiedspartijen werken de komende periode samen de precieze locaties uit.

In de gebieden in en rond het Hazeleger worden de mogelijkheden voor herstel van blauwgrasland onderzocht door experimenteel en op heel kleine schaal te plaggen. In dit experiment wordt schone (relatief voedselarme) klei op enkele plots in het gebied aangebracht om de buffercapaciteit van het blauwgrasland te verbeteren. Gebiedspartijen hebben in augustus 2013 afspraken gemaakt over de nadere uitwerking van de inrichtingsvoorstellen voor blauwgrasland en roerdompbiotoop. Daarbij wordt een gevoeligheidsanalyse uitgevoerd naar de effecten op economische ontwikkelmogelijkheden van agrarische bedrijven in de nabijheid van de in te richten percelen. Een voorwaarde voor de inrichting is dat er een gelijk speelveld blijft voor de agrarische bedrijven. Wanneer de aanleg van blauwgrasland leidt tot de noodzaak om extra innovatieve stikstofreducerende maatregelen te nemen, dan zal de provincie hieraan bijdragen, zodat een gelijke concurrentiepositie van de bedrijven gewaarborgd blijft.

⁵ Over de locaties zijn eind augustus 2013 afspraken gemaakt met Natuurmonumenten en Stichting Meijegraslanden.

Figuur 5.2. Locatiemaatregel Oeverzone Noordeinderplas (globaal weergegeven).

Overjarig rietland voor roerdomp in de Meijegraslanden
Het Natura 2000-doel voor de roerdomp is uitbreiding en verbetering van de populatie. De Meijegraslanden vormen hiervoor in potentie een geschikte locatie⁶. De komende beheerplanperiode zetten de gebiedspartijen stappen richting een concreet inrichtingsplan en eventueel aanleg in de Meijegraslanden.

Vanwege het sterk agrarische karakter van de Meijegraslanden en het economisch belang daarvan, hebben de provincie Zuid-Holland en gebiedspartijen (Stichting Meijegraslanden, Natuurmonumenten) afgesproken dat de Meijegraslanden alleen worden gebruikt voor Natura 2000-doelstellingen waarvoor elders in het plassen- en moerasgebied geen mogelijkheden zijn. Op basis van deze afspraak is besloten om de Meijegraslanden te gebruiken voor de uitbreiding van de roerdomppopulatie. Het beheer van

deze rietlanden voorkomt dat door successie er veenmosrietland ontstaat.

Voor de roerdomp gaat het om het inrichten van leefgebied voor vijf broedparen⁷ waar zo'n peilfluctuatie mogelijk is, dat zich overjarig riet in de vorm van water- en inundatieriet en rietmoeras kan ontwikkelen. De opgave is het inrichten van maximaal 50 hectare, om een zo robuust en optimaal leefgebied te kunnen creëren. De maatregelen komen ten goede aan moerasvogels, met name de roerdomp, maar ook aan soorten als de snor, de rietzanger, de zwarte stern en de noordse woelmuis. Het nieuwe leefgebied voor roerdomp wordt zo beheerd dat het zich niet ontwikkelt tot stikstofgevoelig veenmosrietland. Het wordt dan ook niet gekwalificeerd als stikstofgevoelig, waardoor het geen belemmering oplevert voor de ontwikkeling van bedrijven.

⁶ Tussen de Stichting Meijegraslanden, Natuurmonumenten, de gemeente Nieuwkoop en de provincie Zuid-Holland is overeenstemming over de locaties voor schraalgrasland en overjarig riet in de Meijegraslanden.

⁷ De opgave in het definitieve aanwijzingsbesluit is draagkracht van het leefgebied voor zes broedparen. Op één locatie (Jorisstuk - en dat is tegelijk ook de enig mogelijke locatie) binnen het plassen- en moerasgebied broedt jaarlijks ongeveer één paar roerdompen.

2. Afspraken vaarbepierking in noordoostelijk deel

In het noordoostelijke deel van het plassen- en moerasgebied geldt een algemeen vaarverbod omdat dit gebied belangrijk is voor een groot aantal habitatsoorten, vogels en habitatrichtlijnsoorten. Er is één vergunning afgegeven om door dit gebied heen te varen. De vergunning legt geen beperkingen op aan vaarroutes. Omdat de vergunninghouder het gebied alleen als verbindingsroute gebruikt, is het mogelijk afspraken te maken over welke routes gebruikt kunnen worden. In deze beheerplanperiode wordt hierover overleg gevoerd met de vergunninghouder.

3. Vaarbepierking Noordeinderplas

Op grond van bovengenoemde (KRW) natuurherstelmaatregelen, wordt verwacht dat er voldoende mogelijkheden zijn voor uitbreiding van krabbescheer, waaronder op termijn in de nieuw te graven petgaten. Zo niet, dan kan als maatregel langs de zuidoever van de Noordplas een zone van maximaal veertig meter breed worden ingesteld waarin niet mag worden gevaren met mechanisch aangedreven vaartuigen. In het aansluitende Oostelijk deel (Maarten Freeken Wije) van de zone zijn al kwalificerende vegetaties aanwezig. Verwacht mag worden dat de kolonisatie snel verloopt. Een eventuele vaarbepierking zal, indien nodig, ingesteld worden in de donkerblauwe zone langs de zuidoever van de Noorderplas (Figuur 5.2).

Bij het instellen van de zone en de te verwachten ontwikkeling worden bestaande vaarroutes niet doorbroken en blijven bestaande waterdoorgangen en havens bereikbaar. Dit is met name van belang voor laverende zeilvaartuigen op de doorgaande route van en naar de Noordplas en Maarten Freeken Wije. De zone zal worden vastgelegd in de APV. De betrokken partijen (Natuurmonumenten, recreatieondernemers en gemeente) willen dat deze maatregel pas wordt ingevoerd als blijkt dat uitbreiding elders uitblijft en daarmee de uitbreidingsopgave voor Krabbescheer (H3150) niet gehaald wordt.

4. Natuurbeheer polder Westveen

Natuurmonumenten wil in de polder Westveen schone sloten en bloemrijke graslanden realiseren. Deze ambitie draagt bij aan de algehele natuurwaarde van de polder. Ook leidt dit tot de versterking van het foerageergebied van de zwarte stern en de purperreiger.

6 Monitoring en handhaving

6.1 Monitoring 2015 - 2021

Monitoring is een belangrijk hulpmiddel om dit inzicht te krijgen over de realisatie van de instandhoudingsdoelen. Monitoring is ook nodig om er achter te komen of en hoe (economische) activiteiten binnen het Natura 2000-gebied invloed uitoefenen op de ontwikkeling van de natuurwaarden. De monitoring biedt de noodzakelijke gegevens om na zes jaar (aan het eind van de beheerplanperiode) de resultaten van alle Natura 2000-inspanningen te evalueren.

De monitoring in de Nieuwkoopse Plassen en De Haeck bestaat voor de Natura 2000-habitattypen uit het karteren van vegetaties, en het inventariseren van kwaliteitsbepalende flora en fauna. Ook de waterkwaliteit wordt gemonitord. Daarnaast worden voor de Natura 2000-habitatrichtlijnsoorten en vogels de aantallen en verspreiding gemonitord. Ook worden de aspecten die van belang zijn voor de kwaliteit van het leefgebied (zoals rust en voldoende voedselaanbod) in de gaten gehouden, dit gebeurt op basis van deskundigenoordeel van de terreinbeheerders. Het Programma Aanpak Stikstof voorziet in het landelijke kader voor de monitoring van stikstofgevoelige natuurwaarden, herstelmaatregelen en stikstofdepositie (wat moet hoe vaak worden gemonitord?) en de bijsturing. Provincie Zuid-Holland werkt de onderdelen natuurwaarden en herstelmaatregelen concreet uit voor de verschillende Natura 2000-gebieden. De stikstofdepositie wordt gemonitord via AERIUS.

Monitoring van soorten en habitats

In bijlage B6-1 is een monitoringsplan voor deze beheerplanperiode opgenomen. Het gaat om alle habitats, habitatrichtlijnsoorten, broedvogels en niet-broedvogels uit de instandhoudingsdoelstellingen van dit beheerplan.

Het monitoringsprogramma voor Nieuwkoopse Plassen is gebaseerd op de volgende documenten:

- Natura 2000-aanwijzingsbesluit;
- de landelijke Profieldocumenten die voor alle Natura 2000-habitats zijn opgesteld;
- Document voor vegetatiekartering (2013).

Bij het opstellen van het monitoringsprogramma zijn een aantal keuzes gemaakt. De belangrijkste is dat zo optimaal mogelijk gebruik gemaakt moet worden van bestaande monitoringsprogramma's. De zijn vooral de SNL-monitoring, de jaarlijkse SOVON vogeltellingen, en de reguliere monitoring die door de terreinbeheerders en waterschappen wordt uitgevoerd. De uitkomst is dat er eens in de 12 jaar een vegetatie/habitattypenkaart gemaakt wordt. Plantensoorten worden eens per 6 jaar geïnventariseerd. Faunasoorten worden eens per 3 jaar geïnventariseerd. Dit geldt ook voor het vegetatiemeetnet, waarbij op een aantal vaste punten in het gebied gemonitord wordt.

Ten opzichte van de bestaande monitoringsprogramma's is een extra inspanning nodig. Voor aquatische doelen worden de plassen al gemonitord door het Hoogheemraadschap van Rijnland. Maar de kleine slootjes in het gebied worden nog niet gemonitord. Hiervoor zet de provincie een aanvullend monitoringsprogramma op.

Voor een aantal soorten (gestreepte waterroofkever, zeggekorfslak, platte schijfhoren en meer-vleermuis) is de monitoring nog niet structureel goed geregeld. Ook hiervoor zet de provincie een aanvullend monitoringsprogramma op.

In de landelijke Profieldocumenten zijn voor een aantal habitattypen mossen en paddenstoelen opgenomen. Deze worden niet opgenomen in het monitoringsprogramma, omdat het een forse inspanning is die vrijwel niets toevoegt.

Nieuwkoopse Plassen.

Naast de feitelijke tellingen en metingen, wordt bij de monitoring ook gebruikt gemaakt van beoordeling van ecologische vereisten via een 6-jaarlijkse enquête met de beheerders. Hiermee komt specifieke gebiedskennis beschikbaar voor het monitoringsprogramma.

Als nulmeting worden de gegevens gebruikt zoals ze in dit beheerplan staan. Deze gegevens komen uit de periode 2000 - 2010. Inzet is om de monitoring van terreinen van particulieren mee te laten lopen met de monitoring die al plaatsvindt via de terreinbeheerders en het waterschap. Hierover moeten nog nadere afspraken gemaakt worden. Met het Hoogheemraadschap van Rijnland en Natuurmonumenten zijn afspraken gemaakt om een aantal typische soorten mee te nemen in hun monitoring. In bijlage B6-1, tabel B6-1.2, is een overzicht gegeven.

6.2 Toezicht en handhaving

De omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid heeft een handavingsplan opgesteld.

6.3 Evaluatie

In de eerste beheerplanperiode vindt een tussen-tijdse evaluatie plaats van de toestand en trend van de Natura 2000-instandhoudingsdoelstellingen en de uitgevoerde maatregelen. Tijdens deze evaluatie worden de vorderingen in het instandhoudings-beheer bekeken om – indien nodig – tussentijds bij te sturen.

6.4 Financiering

Dekking van de (financiële) middelen voor de monitoring vindt plaats uit verschillende bronnen. Belangrijkste bron is het onderdeel monitoring van de Subsidie Natuur- en Landschap. De natuur-terreinbeheerders zijn bereid een aantal aanvullende soorten mee te nemen bij SNL-monitoring. Het waterschap monitort (vanwege KRW) aquatische doelen in het plassengebied. Provincie Zuid-Holland is opdrachtgever voor het vegetatie-meetnet en jaarlijkse vogeltellingen door SOVON. Provincie Zuid-Holland zal de aanvullende monitoring (aquatische doelen in kleine slootjes en een aantal soorten) financieren.

7 Aanzet tot een Gebiedsprogramma innovatie, onderzoek en maatregelen

Dit hoofdstuk gaat in op het gebiedsprogramma met de wensen naar onderzoek, innovatie en maatregelen van de verschillende sectoren voor de komende zes jaar. Het is een uitwerking van de beschrijvingen in hoofdstuk 3.3. Dit gebiedsprogramma is geen onderdeel van de officiële maatregelen, maar uitvoering van dit gebiedsprogramma is wel belangrijk. Juist omdat in dit gebiedsprogramma innovatie en kwaliteitsverbetering een belangrijke rol speelt, is het een ondersteuning bij het realiseren van de instandhoudingsdoelen.

7.1 Onderdeel Landbouw

De vraagstukken die worden beschreven in hoofdstuk 3.3.1 omvatten onderzoeksvoorstellen tot het aanpassen. Aanpassen aan de eisen van Natura 2000, KRW, mestwetgeving enzovoorts. Dit vraagt om innovatie. Voor de korte termijn gaat het vooral om de toepassing van reeds ontwikkelde innovaties. Zo subsidieert de provincie Zuid-Holland

Landbouw in de Nieuwkoopse Plassen.

onderwaterdrainage en steunt de provincie met o.a. het Productschap Zuivel de ontwikkeling van innovatieve mesttoedieningssystemen voor de veenweiden. Voor de langere termijn komt er een programma voor de ontwikkeling van systeeminnovaties in de gehele veenweiden. Het Veenweiden Innovatiecentrum Zegveld kan daarbij ondersteunend zijn. Het doel is de winst die deze innovaties op de langere termijn kunnen geven eerlijk te verdelen in ruimte voor de ondernemer en winst voor de maatschappij. Bedrijven zouden actief gesteund moeten worden bij de implementatie van innovaties die verder gaan dan de wettelijk vereisten. Er zijn meerdere bedrijven die daartoe bereid zijn.

7.2 Onderdeel Rietsnijden en rietteelt

De vraagstukken die worden beschreven in hoofdstuk 3.3.2 leiden tot de volgende onderzoeksvoorstellen:

1. *Onderzoek verdergaande professionalisering van de sector rietsnijden.*

Dit onderzoek is gericht op de organisatievorm van de rietsnijders. Eén van de doelen is om als betrouwbare partner voor opdrachtgevers te kunnen functioneren.

2. *Nader onderzoek naar verdergaande mechanisatie en investeringsvormen*

Doel van het onderzoek is om te bekijken of en hoe voor de (relatief kleine) sector rietsnijden innovatieve werkwijzen en apparatuur inclusief investeringen ontwikkeld kunnen worden.

3. *Onderzoek toekomst verwerking riet en sluijk*

Om het karakteristieke open landschap van de Nieuwkoopse Plassen te behouden, maaien de rietsnijders ieder jaar honderden tonnen riet.

Dit vindt voornamelijk plaats in de periode van half december tot half april. Het riet dan is afgestorven en bruikbaar als dakbedekking. Planten anders dan riet, ook wel 'sluik' genoemd, zijn niet bruikbaar als dakriet. Dit sluik blijft achter en wordt verbrand.

In de toekomst gaat dit veranderen. De stikstofreductie vraagt een andere manier van beheer. Een deel van de rietproductie verschuift van de winter naar de zomer en het verbranden van het sluik moet afnemen. Dit vraagt om nieuwe oplossingen, want zomerriet is niet geschikt als dakbedekking en niet verbranden levert veel restmateriaal op.

Rietschoven.

Natuurmonumenten onderkende dit vraagstuk enkele jaren geleden al. Zij zijn begonnen met het composteren van het sluik en dit af te zetten bij burgers en veehouders. Toch krijgt met de aanstaande verandering in beheer de hoeveelheid te composteren materiaal een dermate grote omvang dat dit om nieuwe oplossingen vraagt. Innovatie en verdergaande professionalisering door de betrokken bedrijven is nodig om dit vraagstuk op te lossen. Hiervoor is nader onderzoek nodig. Doel is te onderzoeken welke afzetmogelijkheden er zijn voor het restmateriaal (biomassa) uit de rietproductie.

Mogelijke vormen zijn:

- Met behulp van pyrolyse (alle) beschikbare biomassa omzetten in energiedragers met een grotere energiedichtheid (olie). Aandachtspunten zijn de mobiliteit, continue volumestroom voor afzet en de totale volumestroom aan geproduceerd product.
- Splitsen van aanvoerstromen en een eigen afzet ontwikkelen. Vooral in de biologische landbouw lijkt de vraag naar ruwvoer toe te nemen. Gronden van Natuurmonumenten hebben van oudsher een biologische status en biomassa van deze gronden is inzetbaar op biologische bedrijven.
- Grootschalige en professionele compostering op locatie.
- Verwerking in bouwmaterialen.

Belangrijk aandachtspunt is dat het vervoer van onbewerkte biomassa, alleen bij hoogwaardige toepassing, centraal buiten het gebied plaats kan vinden en industriële verwerking vaak een homogene en continue aanvoer vraagt.

Vanuit samenwerking tussen onderzoekers en de rietsnijders, is onderzoek nodig naar de verwerking van de -in de toekomst- beschikbare biomassa. Het accent ligt in eerste instantie op het in kaart brengen van het volume en tijdstip van een 'continue' stroom biomassa vanuit het gebied. Door middel van analyse en praktijkexperimenten kan de waarde van het materiaal worden vastgesteld. Daarna volgt een nadere uitwerking.

7.3 Onderdeel Recreatie

Op basis van de beschrijving van Recreatie in hoofdstuk 3.3.3, concludeert de sector dat de aantrekkelijkheid van de waterrecreatie de nodige aandacht vraagt. De waterrecreatiesector komt met de volgende voorstellen:

1. Eenheid bebording

Er dient eenheid te komen in de bebording van de routes over het water. Door de toename van dagrecreanten is het gebruik van nationaal erkende bebording van groot belang. Herkenbare bebording zoals aangegeven in het Binnenvaart Politie Reglement (BPR) maakt het ook voor iemand die een dagje komt varen duidelijk aan welke regels hij of zij zich dient te houden. De bebording is op papier uitgewerkt en de waterrecreatiesector heeft de intentie om, in samenwerking met de gemeente Nieuwkoop, deze bebording zo mogelijk vóór het vaarseizoen van 2015 te realiseren.

2. Voorzieningen watersport

Bij een toename van natuurvriendelijke recreatie dienen voorzieningen te worden gerealiseerd, die daaraan kunnen bijdragen, zoals een vuilwaterinnamestation en een brandstoftankstation voor boten. Nader onderzoek of dit nu wel gewenst is, zal noodzakelijk zijn. Ook zal moeten worden nagegaan door wie dit zal worden

gerealiseerd. Exploitanten van jachthavens binnen het plassen gebied kunnen daartoe niet worden verplicht, daar niet één van de nu bestaande havens aan de verplichtingscriteria voldoet.

3. *Tweede doorvaart Noordenseplas naar de Meije*
Verkenning naar de mogelijkheid voor het realiseren van een tweede doorvaart vanaf de Noordenseplas naar de Meije. De verkenning is allereerst bedoeld om na te gaan of een onderzoek naar de haalbaarheid van deze verbinding nu wel zinvol is. Wat milieubelasting betreft zal deze doorvaart alleen maar zijn toe te juichen. Hiermee zal de recreatiedruk in het plassen gebied verder worden verminderd, dit door de spreiding van het aantal vaartuigen over een groter gebied. Wel zal aan deze doorvaart een maximale grootte van toe te laten vaartuigen moeten worden verbonden. Deze afmetingen zijn voor andere gebiedsdelen weergegeven in de Algemene Politie Verordening (APV) van de gemeente Nieuwkoop.

4. *Trailerhelling*
Een trailerhelling voor het te water laten van trailerbare kleine boten, met daarbij voldoende parkeermogelijkheden zal een bijdrage leveren aan het meer gereguleerd en gecontroleerd te water laten van deze boten,

5. *Afstemming bediening bruggen, sluizen. etc.*
Het blijven inzetten op een nog betere afstemming van de bediening van de kunstwerken in het Hollandse Plassen gebied, dit in overleg met diverse provincies en waterschappen.

6. *Optimaliseren zwemgebied*
Het bestaande zwemgebied verder optimaliseren voor inwoners en bezoekers nabij het te ontwikkelen Meijepark. De eerste woningen zijn gebouwd in de Zuidhoek, de verdere ontwikkeling van het Meijepark krijgt meer vorm.

Deze ontwikkelingen vragen een actieve rol van de recreatiepartners, maar ook van de gemeente Nieuwkoop.

7.4 Middelen

Centraal bij deze voorstellen staat de bereidheid van de gebiedspartijen om zich in te spannen voor deze voorstellen. Om deze inzet goed te laten verlopen, vraagt dit regie en de mogelijkheid om gezamenlijk tot uitvoering en tot een gebiedsprogramma met concrete acties te komen. Hierdoor kunnen verschillende partijen (zowel bedrijfsleven als overheden) hun financiële bijdrage leveren bij deze uitvoering.

De provincie Zuid-Holland heeft in haar Uitvoeringsprogramma Groen aangegeven dat er middelen beschikbaar zijn voor systeeminnovatie landbouw, wandelroutes, inzet ten behoeve van vaarroutes op het hoofdvaarwegenstelsel (BRTN-netwerk) en dat er ruimte is voor medefinanciering van gebiedsprogramma's. Daarnaast zullen bedrijven, gemeenten en waterschappen ook de mogelijkheid hebben om mee te financieren.

Om de regie over dit gebiedsprogramma goed te voeren, kan de Begeleidingscommissie hier een rol spelen. Het is aan de betrokken partijen zelf om hier afspraken over te maken.

8 Begeleidingscommissie uitvoering beheerplan

Voor de uitvoering van het beheerplan is een onafhankelijke begeleidingscommissie opgericht die de voortgang van de maatregelen in de gaten houdt. De leden van de commissie vormen een brede afspiegeling van de betrokken partijen uit het plassengebied. De Begeleidingscommissie komt vier keer per jaar bijeen.

Taken

Naast het volgen van de voortgang van de Natura 2000-maatregelen, heeft de Begeleidingscommissie een belangrijke signaalfunctie: zij geeft eventuele knelpunten aan bij betrokken overheden (gemeenten, provincie, Rijk en waterschappen). Ook kunnen bewoners en ondernemers uit het gebied bij de commissie terecht met vragen en opmerkingen. Daarvoor kunnen bewoners zich wenden tot de website van de gemeente Nieuwkoop.

Zwarte stern met jongen.

Samenstelling

In de commissie zitten vertegenwoordigers van:

- De gemeenten Alphen aan den Rijn, Bodegraven-Reeuwijk, Nieuwkoop, Ronde Venen en Woerden;
- Hoogheemraadschap van Rijnland;
- Gebruikersbelang Plassengebied Nieuwkoop
- LTO Noord;
- Het Actieve Groene Hart;
- Natuurmonumenten;
- Commerciële Club Nieuwkoop;
- Rietsnijders en vissers;
- Vereniging van Grond- en Watereigenaren Nieuwkoopse Plassen;
- Staatsbosbeheer;
- Provincie Zuid-Holland.

De voorzitter van de commissie is de burgemeester van de gemeente Nieuwkoop. Het secretariaat wordt gevoerd door de provincie Zuid-Holland.

9 Integraal advies voorzitters werkgroepen PAS op z'n Plaats

College van Gedeputeerde Staten
Provincie Zuid-Holland
Postbus 90602
2509 LP Den Haag

Den Haag, 26 november 2012

Onderwerp: Advisering PAS op z'n Plaats

Geacht college,

In de afgelopen maanden hebben wij met 3 werkgroepen gewerkt aan maatregelenpakketten op basis van het Plan van aanpak "PAS op z'n Plaats" om met bron-, beheer- en effectgerichte maatregelen Veenmosrietland te behouden in het Natura 2000-gebied Nieuwkoopse Plassen en De Haeck.

Onze opdracht was om samen met de regionale partners, de gemeenten, het waterschap en de maatschappelijke partijen pakketten van bron-, beheer- en effectgerichte maatregelen op te stellen die het behoud en de ontwikkeling van Veenmosrietland in het aan te wijzen Natura 2000-gebied Nieuwkoopse Plassen en de Haeck veilig stellen. Ecologie en economie moeten in het gebied in evenwicht zijn. Doel hiervan is om te voorkomen dat het gebied rond de Nieuwkoopse Plassen en De Haeck een categorie 2 gebied wordt in de PAS waarin geen ontwikkelruimte (groei) van bedrijvigheid rond de plassen mogelijk is en waarin vergunningverlening op basis van de Natuurbeschermingswet mogelijk is. De uitvoering van onze opdracht heeft meer tijd gekost dan geraamd onder andere omdat voor het opstellen van het landbouwadvisie meer gedetailleerd inzicht nodig was in de verspreiding van de stikstofdepositie vanuit de landbouw. Het beschikbaar krijgen van de gegevens liep vertraging op door de beperkte inzet die daarvoor bij ELI beschikbaar was. Voor het Landbouwadvisie en het advies van IWRV is gebruik gemaakt van de gegevens van Aerius 1.4. Het natuuradvies en dit integrale eindadvies maken gebruik van gegevens uit Aerius 1.5. Voor het handhaven van het evenwicht tussen ecologie en economie in de regio is het van groot belang dat veranderingen in de modelberekeningen van Aerius niet leiden tot aanpassing van maatregelen.

Hoofdpijnen advies

Behoud van het Veenmosrietland is afhankelijk van het uitvoeren van een pakket aan beheer- en effectgerichte natuurmaatregelen. Daarmee is het mogelijk om ecologie en economie in evenwicht te houden en het gebied ontwikkelruimte te geven. De vergunningverlening voor de Natuurbeschermingswet kan hiermee vlot getrokken worden voor normale bedrijfsuitbreidingen. Generieke en lokale bronmaatregelen dragen bij aan het verder beperken van de stikstofdepositie en bevorderen daarmee de kwaliteit van Veenmosrietland door het remmen van de successiesnelheid van Veenmosrietland. Lokale bronmaatregelen zijn echter geen voorwaarde voor de Natuurbeschermingswetvergunning.

De resultaten geven ons aanleiding om u als volgt te adviseren:

1. Voer haalbare en betaalbare maatregelen van de werkgroepen natuur en landbouw uit, inhoudend:
 - Uitvoering van een pakket beheer- en effectgerichte maatregelen voor natuur binnen het Natura 2000-gebied.
 - Stimuleer het realiseren van maatregelen om de stikstofemissie uit de landbouw te beperken waarbij het toekomstperspectief voor de landbouw behouden blijft.
2. Zorg voor voldoende financiële middelen voor de uitvoering van het maatregelenpakket voor natuur en landbouw. Voor natuur vergt dit ruim € 13,6 miljoen in 18 jaar (3 beheerplanperioden). Voor het stimuleringspakket voor landbouwmaatregelen is dit ongeveer € 15 miljoen in de eerste beheerplanperiode en daarna nog € 25,5 miljoen voor de laatste twee periodes.
3. Zet een goed monitoringssysteem op, aansluitend op de periode waarin een Beheerplan van kracht is, om de effecten van maatregelen op het herstel van Veenmosrietland en de ontwikkeling van de andere habitattypen, de stikstofdepositie en de landbouwsector te bepalen. Voer in dat kader een goede nulmeting uit.
4. Ga in overleg met de regionale partners, gemeenten, waterschappen, maatschappelijke partners over de opzet van een helder en integraal gebiedsproces voor de beleidsontwikkeling van onder andere de Kaderrichtlijn Water en de EHS.
5. Zorg voor heldere en eenduidige en rechtszekere vergunningverlening in de overgangsperiode tot de definitieve PAS (DPAS) functioneert. Maak aan het gebied helder hoe vergunningsprocedures lopen in de overgangsperiode tot en na vaststelling van de DPAS.

Uitgangspunten advies

Bij ons advies zijn wij ervan uitgegaan dat de stikstofdepositie daalt tot circa 1295 mol/ha/jr⁸ in het jaar 2030 in het gebied Nieuwkoopse Plassen en de Haeck als gevolg van (inter)nationale generieke brongerichte maatregelen. Verder gaan wij ervan uit dat er altijd 192 hectare kwalificerend Veenmosrietland in het gebied aanwezig moet zijn.

De werkgroep natuur heeft een pakket ontwikkeld bestaande uit beheer- en effectgerichte maatregelen dat aanvullend is op het reguliere beheer dat al wordt uitgevoerd.

Dit pakket maatregelen is voorgelegd aan een groep ecologische deskundigen met de vraag om te beoordelen of het voldoende is om het behoud van Veenmosrietland in Nieuwkoopse Plassen en de Haeck zeker te kunnen stellen. Deze groep deskundigen concludeerde dat met de uitvoering van het totale pakket natuurmaatregelen de achteruitgang van het Natura 2000-doel Veenmosrietland gestopt wordt en dat er potentie is voor uitbreiding van de oppervlakte en/of het verbeteren van de kwaliteit van Veenmosrietland in het gebied Nieuwkoopse Plassen en De Haeck bij de verwachte daling van de depositie tot 1295 mol stikstof in 2030.

Deze conclusie van de ecologen is voor ons de reden om u te adviseren het gehele aanvullende pakket beheer- en effectgerichte natuurmaatregelen in uitvoering te nemen. Op deze wijze kunnen landbouw en industrie gebruik maken van de ontwikkelruimte in de PAS.

Voorwaarde voor het behoud en het herstel van de natuurwaarden in de Nieuwkoopse Plassen is dat er voldoende geld beschikbaar is voor het reguliere beheer en onderhoud van de beoogde natuurdoelen. De Subsidieregeling Natuur en Landschap moet daarom opengesteld worden voor de overstap vanuit Programma Beheer en voor nieuwe aanvragen. Wij hebben vastgesteld dat er op dit moment geen financiering beschikbaar is voor nieuwe aanvragen in het kader van de Subsidieregeling Natuur en Landschap.

Voor behoud en ontwikkeling van Veenmosrietland en een aantal andere habitattypen is het beperken van de stikstofdepositie tot een niveau dat lager is dan de 1295 mol N per hectare per jaar gunstig. Lokale maatregelen op korte afstand van kwalificerend veenmosrietland hebben daarbij een relatief groot effect.

⁸ Aeries 1.5

Wij adviseren daarom om naast de natuurmaatregelen aanvullend voor de landbouw een stimuleringspakket te ontwikkelen voor versnelde implementatie voor stikstofreducerende maatregelen.

Uitvoering van het stimuleringspakket voor de landbouw versterkt het perspectief van deze sector in het veenweidengebied. Het stimuleringspakket bestaat uit het introduceren van nieuwe werkwijzen, een investeringsprogramma, een innovatieprogramma en een pakket lokale maatregelen.

Het Innovatieprogramma zal ook een spin off hebben voor de landbouw in het veenweidengebied en daarmee bijdragen aan de vermindering van de achtergronddepositie door de landbouw. Aanpassingen in de landelijke regelgeving ten aanzien van mestopslag, mestaanwending en stalvloeren heeft als effect dat de stikstofemissie vanuit deze bronnen daalt. In verband met het uitgangspunt voor een gelijk economisch speelveld zijn dit geen regionale bronmaatregelen.

Hieronder geven wij een samenvatting van de voorgestelde maatregelen per werkgroep.

Natuur

Voor het behoud van 192 hectare Veenmosrietland is het nemen van herstelmaatregelen en een intensivering van het natuurbeheer noodzakelijk bovenop het reguliere beheer. Binnen het plangebied wordt nog onderzocht of er, naast veenmosrietland op grondeigendom van Natuurmonumenten, ook veenmosrietland aanwezig is op particuliere terreinen zodat door middel van gericht beheer de instandhoudingsdoelstelling Natura 2000 beter gewaarborgd zal worden.

Het streven is om lokale partijen als de rietsnijders actief bij het gebiedsproces te betrekken. Ook particulieren willen participeren in het behoud van Veenmosrietland en in aanmerking komen voor een vergoeding die nodig is om de noodzakelijke maatregelen uit te voeren. Een en ander vergroot ook het draagvlak voor natuurbeheer in het algemeen en dat in de Nieuwkoopse Plassen en De Haeck in het bijzonder.

De maatregelen bestaan uit 2 sporen: herstelmaatregelen voor het opnieuw op gang brengen van de successie in het gebied en wijzigingen van het huidige beheer.

Herstelmaatregelen:

- Jaarlijks graven van 1 hectare petgaten waardoor de verlanding opnieuw op gang komt.
- Jaarlijks rooien van bosranden ten behoeve van kragtevorming, 15 meter breed en 150 meter lang.
- Jaarlijks diep plaggen van 0,5 hectare kwalificerend veenmosrietland, waardoor de kwaliteit van dit veenmosrietland tijdelijk zal toenemen.

Beheermaatregelen:

- Jaarlijks ondiep plaggen van 3,5 hectare kwalificerend veenmosrietland, ten behoeve van de verspreiding van karakteristieke soorten.
- Jaarlijks zomermaaien van 84 hectare niet-kwalificerend veenmosrietland, zodat er altijd 192 hectare veenmosrietland in het gebied aanwezig is.
- Het stoppen van het verbranden van sluis na de riet oogst en in plaats daarvan het sluis afvoeren op maximaal 183 hectare om de stikstofdepositie af te laten nemen en verrijking van de bodem te voorkomen.

Er zal een monitoringsprogramma moeten worden opgesteld om de effectiviteit van de maatregelen te kunnen volgen.

Voor uitvoering van deze natuurmaatregelen, inclusief monitoring, is over een periode van 2013 tot 2030 circa € 13,6 miljoen nodig. Jaarlijks is gemiddeld een bedrag van € 755.000 nodig.

Landbouw

Door landelijk beleid wordt de stikstofdepositie op termijn teruggedrongen door het vastleggen van een aantal maatregelen in AMvB's. Aanvullend daarop is een verdere beperking van de stikstofemissie te bereiken. Voor het veenweidegebied rondom de Nieuwkoopse Plassen geldt dat er nog innovaties nodig zijn om bestaande technieken geschikt te maken voor dit gebied. Zowel bij ondernemers als bij onderzoeksinstellingen zijn hiervoor al kansen geselecteerd. Voor de uitvoering van maatregelen geldt de voorwaarde dat dit gebeurt in aansluiting op het investeringsritme van bedrijven. De invoering ervan vraagt ruim tijd, tot 2030.

Wij adviseren u om voor de landbouw in het gebied rondom de Nieuwkoopse Plassen een stimuleringspakket te ontwikkelen voor het versneld beperken van de stikstofemissie. Ondersteuning door de overheid bij de invoering van innovaties in het gebied versterkt het draagvlak voor de uitvoering van de verplichte generieke maatregelen. Wij adviseren u om de uitvoering te koppelen aan de monitoring. Een eerste pakket uitvoerbare maatregelen bestaat uit stimuleringsregelingen voor de volgende onderdelen:

1. Het optimaliseren van het voer- en beweidingsmanagement door de invoering van de Kringloopwijzer voor een zone van 10 km rondom het plassengebied. Met deze maatregelen is een reductie in de stikstofemissie van 10% per bedrijf mogelijk.
2. Het uitvoeren van eenvoudige aanpassingen aan stallen en mestopslagen en het aanleggen van onderwaterdrainage voor een zone van 10 km rondom het plassengebied.
3. Het versneld invoeren van het PPP-pakket, extensivering/herstructurering van de bedrijfsvoering voor bedrijven binnen 500 meter van kwalificerend veenmosrietland. Hiermee is een emissiereductie van 10% per bedrijf te bereiken.
4. Het als eerste ontwikkelen van emissiearm mestuitrijdsysteem voor veenweiden, dat in het kader van een breder innovatieprogramma voor het veenweidegebied wordt uitgevoerd in samenwerking met het VIC.

Aanpassing van stalvloeren, mestopslag en mestaanwending zijn effectieve maatregelen om de stikstofemissie te beperken. Deze maatregelen hebben grote gevolgen voor het economisch rendement. Wij stellen u voor om bij het rijk aan te geven dat de invoering van deze maatregelen afhankelijk is van landelijke regelgeving.

De kosten van deze maatregelen zijn als volgt:

Maatregel	Totale kosten 2013-2030	1 ^e fase stimulerings- regeling (beheerplan- periode 2013-2018)
Voer- en beweidingsmanagement, kringloopwijzer	€ 1.500.000	€ 1.500.000
Aanpassingen stal, mestopslag, onderwaterdrainage	€ 28.800.000	€ 9.600.000
Lokale landbouwmaatregelen 500 meter zone veenmosrietland	€ 730.000	€ 730.0000
Innovatieprogramma	€ 9.500.000	€ 3.200.0000
Landelijke invoering stalvloeren e.d.	€ 31.500.000	—
Totaal	€ 72.030.000	€ 15.030.000

Industrie, verkeer, wonen en recreatie

De werkgroep industrie, verkeer, wonen en recreatie ziet geen mogelijkheden voor het treffen van lokale bronmaatregelen vanwege de geringe bijdrage en diversiteit van de bronnen. Voorgesteld wordt om, in lijn met de landbouwmaatregelen, op rijksniveau aan te dringen op generiek beleid en invoering van landelijke subsidieregelingen voor innovatie voor het terugdringen van de stikstofdepositie.

Tot slot: uitvoering met “hand aan de kraan”

Bij de uitvoering van de maatregelenpakketten adviseren wij u om de volle drie beheerplanperioden te benutten. Voor de natuurmaatregelen is dat van belang omdat deze op de lange termijn effect hebben door de lange verlandingscyclus van veenmosrietland. Voor het treffen van bronmaatregelen bij landbouw en industrie is aansluiting op het investeringsritme van bedrijven nodig, zodat optimaal gebruik gemaakt kan worden van innovaties. Door het op te zetten monitoringsprogramma aan te laten sluiten op de beheerplanperioden ontstaat de mogelijkheid om tijdig bij te sturen als de maatregelen niet het gewenste effect hebben op de natuurdoelen.

Met dit advies hopen wij invulling te hebben gegeven aan uw opdracht.

Hoogachtend,

J. Heijkoop, voorzitter werkgroep landbouw PAS op z'n Plaats

M.R. Houtzagers, voorzitter werkgroep natuur, bodem en water PAS op z'n Plaats

J.E.M. van Velsen, voorzitter werkgroep industrie, verkeer, wonen en recreatie PAS op z'n Plaats

10 Verklarende woordenlijst

Aanwijzingsbesluit

Besluit waarin een Natura 2000- gebied wordt aangewezen en begrensd en waarin de instandhoudingsdoelstellingen van het gebied worden aangegeven.

Aerius

AERIUS is het computerprogramma dat als ruimtelijk rekeninstrument wordt ingezet in het kader van de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS). Het is een instrument in de uitwerking van een gebiedsgerichte aanpak van de stikstofproblematiek. Ook is het een rekeninstrument ter ondersteuning van het vergunningsproces in het kader van Natura 2000. Met behulp van AERIUS wordt op gebiedsniveau, per Natura 2000-gebied, een stikstofanalyse uitgevoerd. Met de stikstofanalyse wordt de stikstofproblematiek in de natura 2000-gebieden gekwantificeerd, zodat met alle relevante elementen kan worden onderbouwd dat de stikstofproblematiek hanteerbaar gemaakt kan worden, de achteruitgang van habitattypen kan worden uitgesloten en er voldoende ruimte blijft bestaan voor economische ontwikkelingen. Met AERIUS wordt geanalyseerd of aanvullende gebiedsgerichte maatregelen noodzakelijk zijn om de stikstofdepositie verder terug te dringen. Wanneer dit het geval is kunnen deze in AERIUS worden uitgewerkt in de vorm van een scenario en kan het effect van maatregelen worden doorgerekend.

Beheerplan

Dit is een plan waarin wordt vastgelegd hoe het gebied zal worden beheerd en welke maatregelen daartoe zullen worden genomen. In een beheerplan wordt vastgelegd hoe, op welke wijze en wanneer de instandhoudingsdoelstellingen voor een gebied gehaald worden. Tevens kan het beheerplan beschrijven welke handelingen en ontwikkelingen in het gebied en daarbuiten, in voorkomend geval onder nader in het beheerplan aangegeven voorwaarden en beperkingen, het bereiken van de instandhoudingsdoelstelling niet

in gevaar brengen, mede gelet op de instandhoudingsmaatregelen die worden getroffen.

Beschermd natuurmonument

Een gebied beschermd volgens de natuurbeschermingswet 1998, maar niet aangewezen en/of aangemeld als Vogel- en/of Habitatrichtlijngebied.

Bestaand gebruik

Gebruik dat op 31 maart 2010 bekend is, of redelijkerwijs bekend had kunnen zijn bij het bevoegd gezag. Dit volgt uit artikel 1, aanhef en sub m, Nbw 1998.

Bevoegd gezag

Overheidsinstelling die is belast met een bepaalde taak, bijvoorbeeld vergunningverlening of vaststellen van beheerplannen.

Cumulatie

In het Natura 2000-beheerplan wordt cumulatie op het beheerplanniveau beoordeeld.

Dat wil zeggen dat in beginsel wordt gekeken naar de som van:

1. Effecten ten gevolge van bestaand gebruik,
2. effecten van al vergund gebruik, en
3. effecten van voorgenomen maatregelen die in het Natura 2000-beheerplan zullen worden opgenomen. De drie bovengenoemde effecten zullen, zelfstandig of gecumuleerd, niet mogen leiden tot significante negatieve effecten.

Depositie

Neerslag of afzetting van luchtverontreinigende stoffen op bodem, water, planten, dieren of gebouwen. Het gaat in milieuverband om depositie van verzurende (bijvoorbeeld ammoniak) en vermestende stoffen.

Deskundigenoordeel

Beoordeling door één of meer deskundigen op grond van hun kennis en ervaring (Eng. expert judgement).

EHS

Ecologische Hoofdstructuur: een samenhangend netwerk van in (inter)nationaal opzicht belangrijke duurzaam te behouden ecosystemen.

De EHS is opgebouwd uit natuurkerngebieden, natuurontwikkelingsgebieden en ecologische verbindingzones.

Gedragscode

Document waarin regels en richtlijnen worden gegeven voor gedrag, bijvoorbeeld om natuurwaarden te ontzien.

Herstelstrategie

Reeks van effectgerichte maatregelen die voor een bepaald habitat effectief (kunnen) zijn om de instandhoudingsdoelstelling te bereiken.

Habitat

Kenmerkend leefgebied van een soort; leefomgeving.

Habitatrichtlijn

EU-richtlijn (EU-richtlijn 92/43/EEG van 21 mei 1992) die als doel heeft het in stand houden van de biodiversiteit in de Europese Unie door het beschermen van natuurlijke en halfnatuurlijke habitats en de wilde flora en fauna.

Habitattype

Land- of waterzone met bijzondere geografische, abiotische en biotische kenmerken die zowel geheel natuurlijk als halfnatuurlijk kunnen zijn.

Habitatrichtlijnsoort

Soort die wordt vermeld in één van de bijlagen van de Habitatrichtlijn.

Instandhouding

Het behoud of herstel van natuurlijke habitats en populaties van wilde dier- en plantensoorten.

Instandhoudingsdoelstelling

Voor elk Natura 2000-gebied is in het aanwijzingsbesluit bepaald welke natuurwaarden behouden moeten worden. In de gebieden die vanuit de Vogelrichtlijn zijn aangewezen gaat het om vogelsoorten. De instandhoudingsdoelstelling geeft dan per soort aan voor hoeveel vogels het gebied een goed leefgebied moet zijn (behoudsdoel) of worden (ontwikkelingsdoel: vergroting van het oppervlak en/of verbetering van de kwaliteit van het gebied). In de gebieden die vanuit de Habitatrichtlijn zijn aangewezen gaat het om habitats (de leefgebieden) of soorten. De instandhoudingsdoelstelling geeft aan hoeveel leefgebied er moet

blijven (behoudsdoel) of komen (ontwikkelingsdoel) en of de kwaliteit daarvan behouden of verbeterd moet worden.

Instandhoudingsmaatregel

Maatregel die nodig is voor het behoud of herstel van natuurlijke habitats en populaties van wilde dier- en plantensoorten in een gunstige staat van instandhouding.

Huidig gebruik

Het feitelijke legale gebruik dat tot c.q. op de peildatum 1 januari 2015 plaatsvond. Met 'legaal' is bedoeld dat activiteiten die in strijd zijn met (andere dan de Nbw 1998-) regelgeving (zoals het bestemmingsplan maar ook de Wet milieubeheer of de Wabo) in het kader van het beheerplan niet worden beoordeeld (of gelegaliseerd). Voor wat betreft stikstofdeposities wordt als 'feitelijk' gebruik in aanmerking genomen de stikstofdepositie die in de periode van 1 januari 2012 tot en met 31 december 2014 per kalenderjaar ten hoogste werd veroorzaakt als gevolg van hetgeen daadwerkelijk werd verricht danwel plaatsvond binnen de kaders van een omgevingsvergunning voor een activiteit als bedoeld in artikel 2.1, eerste lid, onderdeel e of i, van de Wabo, of een vergunning of melding krachtens de Wet milieubeheer of Hinderwet.

Kaderrichtlijn Water (KRW)

De Kaderrichtlijn Water is een Europese richtlijn die voorschrijft dat de waterkwaliteit van de Europese wateren vanaf 2015 aan bepaalde eisen moet voldoen. De richtlijn is sinds eind 2000 van kracht voor het waterbeheer, dat wil zeggen voor het totaal aan activiteiten die tot doel hebben om het grond- en oppervlaktewater zo goed mogelijk te beheren.

Kritische depositiewaarde

De grens waarboven het risico niet kan worden uitgesloten dat de kwaliteit van het habitattype significant wordt aangetast als gevolg van de verzurende en/of vermestende invloed van de atmosferische stikstofdepositie.

Monitoring

Het door de tijd blijven volgen van het verloop van de waarde van een of meer grootheden volgens een vastgestelde werkwijze.

Natura 2000

Een samenhangend netwerk van leefgebieden en soorten die van belang zijn vanuit het perspectief

van de Europese Unie als geheel, ingesteld door de Europese Unie. Op deze gebieden is de Vogel- en/of Habitatrichtlijn van toepassing.

Natura 2000-gebied

Gebied behorende tot het Natura 2000-netwerk; in Nederland een gebied beschermd volgens de Natuurbeschermingswet 1998, tevens aangewezen en/of aangemeld als Vogel- en/of Habitatrichtlijn-gebied (art 10a Nbw).

Ontwerpbeheerplan

Het ontwerp van het beheerplan; wordt op grond van artikel 3:11, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht ter inzage gelegd (zienswijzen).

Ontwikkelingsruimte

Ruimte voor nieuwe economische ontwikkelingen, die wordt uitgedrukt in molen (enkelvoud: mol). De eenheid “mol” geeft de hoeveelheid stikstof aan. Het betreft hier stikstofdepositie die door die ontwikkelingen wordt veroorzaakt.

PAS

De Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) verbindt ecologie en economie. Het doel is het beschermen en ontwikkelen van kwetsbare, voor stikstof gevoelige natuur, terwijl tegelijkertijd economische ontwikkelingen mogelijk blijven.

Passende beoordeling

Met een passende beoordeling wordt vastgesteld of er door een project, handeling of plan er een kans bestaat op een significant negatief effect. Dit op basis van de beste wetenschappelijke kennis ter zake, waarbij alle aspecten van het project of een andere handeling op zichzelf én in combinatie met andere activiteiten of plannen worden geïnventariseerd en beoordeeld.

Puntbron

Bron van geconcentreerde lozingen van verontreinigde stoffen.

Significant negatief effect

Een wezenlijke verslechtering van de kwaliteit en/of vermindering van de omvang van een habitat-type, zoals bedoeld in het instandhoudingsdoel ten gevolge van menselijk handelen, afhankelijk van de staat van instandhouding en de trends en natuurlijke fluctuaties in omvang/kwaliteit van habitattypen dan wel in populatieomvang van soorten.

Stikstofdepositie

De neerslag van stikstof (uit de lucht).

Successie

De geleidelijke vervanging van het ene vegetatietype door het andere.

Dit kan een natuurlijk proces zijn, maar wordt vaak door menselijke ingrepen versneld.

Typische soort

Het profielendocument bevat per habitat(sub)type een tabel met typische soorten. Deze verzameling van typische soorten als geheel is (conform de systematiek van de Europese Commissie) gebruikt bij het beoordelen van de staat van instandhouding (kwaliteit) op landelijk niveau. Er worden een aantal verschillende typische soorten onderscheiden: exclusieve (E) en karakteristieke (K) soorten; dit zijn soorten waarvan de ecologische vereisten alleen, respectievelijk vooral, voorkomen in het desbetreffende habitatype; en constante soorten (C); dit zijn soorten die in elk gebied met het desbetreffende habitatype aanwezig zijn, maar niet tot het habitatype beperkt zijn. Ca-soorten geven een indicatie van een goede abiotische toestand, Cb-soorten geven een indicatie van een goede biotische structuur.

Verzuring

Afname buffercapaciteit, waardoor de pH afneemt.

Vogelrichtlijn

Een EU-richtlijn (EU-Richtlijn 79/409/EEG van 2 april 1979) die tot doel heeft om alle natuurlijk in het wild levende vogelsoorten op het grondgebied van de Europese Unie te beschermen, inclusief en in het bijzonder de leefgebieden van kwetsbare en bedreigde soorten.

11 Referenties

Adriaens, P. Anselin, A., K. Decler, K. Devos, V. Goethals, G. Spanoghe, E. Stienen en G. Vermeersch., 2007. Vogels. Bijlage 1 Vogelrichtlijn en belangrijke trekvogels. In: Decler, K. (red.) (2007).

Alterra, december 2012. Overzicht van kritische depositiewaarden voor stikstof, toegepast op habitattypen en leefgebieden van Natura 2000, rapportnummer 2397, Alterra, Wageningen

Bal, D., H.M. Beijer, M. Fellingner, R. Haverman, A.J.F.M. van Opstal en F.J. van Zadelhof, 2001. Handboek Natuurdoeltypen: Tweede, geheel herziene editie. Expertisecentrum LNV, Wageningen.

Bilius, M. en A. Wiersma, 2002. Uitwerkingsplan RBS. Object: de Meije. Periode 2003-2012. Staatsbosbeheer, Utrecht.

Bilius, M. en A. van Leerdaam, 2007. Interne memo Staatsbosbeheer.

Beemster, N 1997. Dynamisch waterpeil in de Oostvaardersplassen, effecten op broedvogels in relatie tot vegetatieontwikkeling. Flevovericht nr. 400, RWS Directie IJsselmeergebied, Lelystad.

Bink, F.A., 1992. Ecologische atlas van de dagvlinders van Noordwest-Europa. Schuyt & Co Uitgevers, Haarlem.

Boesveld, A. en V. Kalkman, 2007. Verspreiding en Habitat van de Zeggekorfslak *Vertigo Moulinsiana* in Zuid-Holland. EIS2007-04, Stichting European Invertebrate Survey – Nederland.

Boesveld, A. en A.W. Gmelig Meyling, 2008. Inhaalslag verspreidingsonderzoek. Mollusken van de Europese Habitatrichtlijn. Platte schijfhoorn *Anisus vorticulus*. Resultaten van het inventarisatiejaar 2007. Anemoon rapport 2008-06. Stichting ANEMOON, Bennebroek.

Boon, L., 2006. Herstelplan voor de moerasvogel-natuur Nieuwkoopse Plassen. Vereniging Natuurmonumenten, 's Graveland.

Brouwer, T., M. Boonman, Th. de Jong en G. Hoogerwerf, 2009. Visstandbemonstering en visstandbeoordeling voor het KRW-monitoringsprogramma en het meetnet monitoring Oude Rijn gebied 2007. Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden, Utrecht.

Bruderer, B. und S. Komenda-Zehnder, 2005. Einfluss des Flugverkehrs auf die Avifauna -Schlussbericht mit Empfehlungen. Schriftenreihe Umwelt Nr. 376. Bundesamt für Umwelt, Wald und Landschaft, Bern.

Bruyne, R.H. de, H. Wallbrink en A.W. Gmelig Meyling, 2003. Bedreigde en verdwenen land- en zoetwatermollusken in Nederland (Mollusca). EIS-Nederland -Stichting Anemoon, Leiden.

Buro Bakker, 2008. Haalbaarheid van de instandhoudingsdoelstellingen voor Natura 2000-gebied Nieuwkoopse Plassen en De Haack. Buro Bakker, Assen.

Coeck, J., D. Buysse, G. van Thuyne en C. Belpaire, 2007. Dieren en planten. Bijlage 2 en 4 Habitatrichtlijn. In: Decler, K. (red.) (2007).

Cuppen, J.G.M., 2005. De Gestreepte waterroofkever (*Graphoderus bilineatus*) in Zuid-Holland. Stichting European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.

Cuppen, J.G.M., 2008. Gestreepte waterroofkever (*Graphoderus bilineatus*). In: J.A.M. Janssen en J.H.J. Schaminée (red.) Europese natuur in Nederland. Soorten van de Habitatrichtlijn. KNNV Uitgeverij, Zeist.

- Cuppen, J.G.M. en B. Koese, 2005. De Gestreepte waterroofkever *Graphoderus bilineatus* in Nederland: een eerste inhaalslag. EIS-Nederland, Leiden.
- Cuppen, J.G.M., O. Vorst, B. Koese en H. Sierdsema, 2007. De Gestreepte waterroofkever (*Graphoderus bilineatus*) in Nederland. Inhaalslag 2006/2007. Stichting European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.
- Damm, T. en R. van 't Veer, 2010. Vegetatie- en soortkartering Nieuwkoopse Plassen en De Haeck 2009. In opdracht van Provincie Zuid-Holland, Natuurmonumenten en Alterra. Van der Goes en Groot rapportnummer 2010-8.
- De Lange, M.C. en W.A.M. van Emmerik, 2006. Kennisdocument Bittervoorn *Rhodeus amarus* (Bloch, 1782). Kennisdocument 15. Sportvisserij Nederland, Bilthoven. (Bittervoorn).
- De Ridder, R., 2010. Voortoets natuurontwikkeling in de polder Nieuwkoop-Noorden in relatie tot de Natuurbeschermingswet. Dienst Landelijk Gebied Regio West.
- Decler, K. (red.), 2007. Europees beschermde natuur in Vlaanderen en het Belgische deel van de Noordzee. Habitattypen I: Dier- en plantensoorten. Mededelingen van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek INBO.M.2007.01, Brussel.
- Decler, K., A. Anselin en D. Bauwens, 2007. Dieren en planten. Bijlage 2 en 4 Habitatrichtlijn (zoogdieren). In: Decler (red.), 2007.
- Den Held, J.J. en A.J. den Held, 1976. Het Nieuwkoopse plassen gebied. Thieme, Zutphen.
- Desmense, M., 2011. Watergebiedsplan Nieuwkoop en omstreken. Samenvatting. Hoogheemraadschap van Rijnland, Leiden.
- Diggelen, J. en Brouwer, E., in concept 2007. Aanvoer van fosfaat via broedvogelkolonies en het sediment in de Nieuwkoopse plassen. B-WARE Research Centre, Nijmegen
- DLG, 2008. Hoofdlijnotitie concept visie Meijegraslanden. 'De Meijegraslanden als natuurgebied'. Dienst Landelijk Gebied regio West, Utrecht.
- Dijkstra, K-D.B, V.J. Kwakman, R. Ketelaar en M.J.T. van der Weide, 2002. Nederlandse fauna 4: De Nederlandse Libellen (Odonata). KNNV Uitgeverij, Zeist.
- Fechter, R. und G. Falkner, Weichtiere. Mosaik Verlag GmbH, München.
- Gloër, P. and K. Groh, 2007. A contribution to the biology and ecology of the threatened species *Anisus vorticulus* (Troschel, 1834) (Gastropoda: Pulmonata: Planorbidae). Mollusca 25 (1): 33-40.
- Gmelig Meyling, A.W., R.H. de Bruyne en I. van Lente, 2007. Inhaalslag verspreidingsonderzoek. Mollusken van de Europese Habitatrichtlijn. Platte schijfhoren *Anisus vorticulus*. Resultaten van het inventarisatiejaar 2006. Stichting ANEMOON, Bennebroek.
- Graveland, J. 1997. Dichtheid en nestsucces van Kleine Karekiet *Acrocephalus scirpaceus* en Rietzanger *A. schoenobaenus* in jong en overjarig riet. Limosa 70: 151-162.
- GS Provincie Zuid-Holland, 2010. Bestuurlijk oordeel GS Provincie Zuid-Holland vergunningplicht Zuidhoek Gemeente Nieuwkoop.
- 't Hart, A. en W. van Steenis, 2009. Nieuw licht op biotopen Noordse woelmuis Nieuwkoopse Plassen. Van Nature 19 (5): 16.
- Hemel, R.B.J., L. Nederlof, C.J.M. van Vliet, W.J.M. Heijkers, H.M. Holtman, R.E. van de Kamp, I. van Leth, L.B. Oomes, F.P. Blom en A. J. Menkveld (2005) Watergebiedsplan Zegveld en Oud-Kamerik. Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden, Houten. Versie 25 juli 2005.
- Heunks, C., S.K. Lubbe, F. van Vliet en K.L. Krijgsveld, 2007. Effecten van militaire activiteiten in het Waddengebied op beschermde soorten en habitats. Overzicht van de literatuur en effectanalyse in het licht van de instandhoudingsdoeleinden. Rapport 07-073. Bureau Waardenburg, Culemborg.
- Higler, B., 2000. Natuurlijke levensgemeenschappen van de Nederlandse binnenwateren deel 7, Laagveenwateren. EC-LNV, Wageningen.

- Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht, 2010. Werken aan water in en met de omgeving. Waterbeheerplan Amstel, Gooi en Vecht 2010-2015. Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht, Amsterdam.
- Hoogheemraadschap van Rijnland, 2009. Watergebiedsplan Nieuwkoop en omstreken. Inventarisatie. Hoogheemraadschap van Rijnland, Leiden.
- Hoogheemraadschap van Rijnland, 2009. Waterbeheerplan 4: 2010-2015. Vastgesteld 9 december 2009. Hoogheemraadschap van Rijnland, Leiden.
- Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden, 2009. Waterbeheerplan 2010-2015 'Water Voorop!'. Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden, Utrecht.
- Inspectie Verkeer en Waterstaat, 2010. Handhavingsrapportage Schiphol 2010. 1 november 2009 – 1 mei 2010.
- Jalink, N.H., 1996. Indicatorsoorten voor verdroging, verzuring en eutrofiëring in laagveen-moerassen. Staatsbosbeheer, Driebergen.
- Jansen, J.A.M. en J.H.J. Schaminée, 2003. Europese natuur in Nederland. Habitattypen. KNNV uitgeverij, Utrecht.
- Jansen, J.A.M. en J.H.J. Schaminée, 2008. Europese natuur in Nederland. Soorten van de Habitatrichtlijn. Tweede sterk herziene en uitgebreide druk. KNNV uitgeverij, Utrecht.
- Janssen, A.W. en E.F. Vogel, 1965. Zoetwatermollusken van Nederland. NJN, Amsterdam.
- Kiwa Water Research en EGG, 2007. Knelpunten en kansenenalyse Natura 2000-gebieden. Kiwa Water Research/EGG, Nieuwegein/Groningen.
- Krijgsveld, K.L., R.R. Smits en J. van der Winden, 2008. Verstoringsgevoeligheid van vogels. Update literatuurstudie naar de reacties van vogels op recreatie. Rapport 08-173. Bureau Waardenburg, Culemborg.
- Kuiper, J.G.J., 1947. Bijdrage tot de kennis der zoetwaterweekdieren van het natuurmonument Naardermeer. *Basteria* 11(1-3): 1-87.
- La Haye, M. en J.M. Drees, 2004. Beschermingsplan Noordse woelmuis. Rapport EC-LNV nr.270. Ministerie van LNV, Den Haag. (Noordse woelmuis)
- Lamers, L.P.M., J. Geurts, B. Bontes, J. Sarneel, H. Pijnappel, H. Boonstra, J. Schouwenaars, M. Klinge, J. Verhoeven, B. Ibelings, E. van Donk, W. Verberk, B. Kuijper, H. Esselink en J. Roelofs, 2006. Onderzoek ten behoeve van het herstel en beheer van Nederlandse laagveenwateren. Eindrapportage 2003-2006 (fase 1). In opdracht van het Ministerie van LNV.
- Lammertsma, D.R., F.J.J. Niewold, H.A.H. Jansman, H.P. Koelwijn en A.T. Kuiters, 2008. Kansen voor de otter in de regio Nieuwkoopse Plassen-Reeuwijkse Plassen-Krimpenerwaard. Een haalbaarheidsstudie. Alterra rapport 1822. Alterra, Wageningen.
- Lensink, R., R.R. Smits, R.J. Jonkvorst en L.S.A. Anema, 2009. Luchthavens en beschermde natuur. Mogelijkheden en grenzen. Rapport 09-037. Bureau Waardenburg, Culemborg.
- Lensink, R., B.G.W. Aarts en L.S. Anema, 2011. Bestaand gebruik kleine luchtvaart en beheerplannen Natura 2000. Naar een uniforme en transparante behandeling van dit onderwerp in alle beheerplannen. Eindconcept 21 januari 2011.
- LNV, 2005. Algemene Handreiking Natuurbeschermingswet 1998 Ministerie van LNV, Den Haag.
- LNV, 2008 en 2009. Profieldocumenten habitattypen¹⁵ en habitat- en vogelrichtlijnsoorten. Geraadpleegd in april 2009 via <http://www.minlnv.nl>.
- Lucassen, E.C.H.E.T., R. Bobbink, A.J.P. Smolders, P.J.M. van der Ven, L.P.M. Lamers en J.G.M. Roelofs, 2003. Interactive effects of low pH and high ammonium levels responsible for the decline of *Cirsium dissectum* (L.) Hill. *Plant Ecology* 165: 45-52.

¹⁵ Van de profieldocumenten van een aantal habitattypen is in april 2009 een actualisatie verschenen waarin enkele errata zijn verwerkt.

- Michielsen, B.F., 2009. Hoogheemraadschap Rijnland (conceptrapport 2009). Hoogheemraadschap van Rijnland, Leiden.
- Michielsen, B.F., 2009. Vooronderzoek effectiviteit slibmaatregelen. Hoogheemraadschap Rijnland. Hoogheemraadschap van Rijnland, Leiden.
- Natuurmonumenten, 2003. Natuurvisie Nieuwkoopse Plassen 2003-2020. Van Baggerbeugels en Kraggen-vreters. Natuurmonumenten, 's-Gravenland.
- Provincie Zuid Holland, 2006. Beleidsplan Groen, Water en Milieu 2006-2010. Provincie Zuid-Holland, Den Haag.
- Provincie Zuid Holland, 2008. Nota uitvoering verdrogingsbeleid Zuid-Holland. Vastgesteld op 16 september 2008. Provincie Zuid-Holland, Den Haag.
- Roelofs, J.G.M., 1991. Inlet of alkaline river water into peaty lowlands: effects on water quality and *Stratiotes aloides* L. stands. *Aquatic Botany* 39, 267-293.
- Schaminée, J.H.J. en J.A.M. Jansen (red), 2009. Europese natuur in Nederland. Natura 2000-gebieden van laag Nederland. KNNV uitgeverij, Zeist.
- Schaminée, J.H.J., E.J. Weeda en V. Westhoff, 1995. De vegetatie van Nederland. Deel 2: Planten-gemeenschappen van wateren, moerassen en natte heiden. Opulus press, Uppsala/Leiden.
- Smolders, A.J.P., L.P.M. Lamers, E.C.H.E.T. Lucassen, G. Van der Velde en J.G.M. Roelofs, 2006. Internal eutrophication: How it works and what to do about it – a review. *Chemistry and Ecology* 22: 93-111.
- SOVON en CBS, 2005. Trends van vogels in het Nederlandse Natura 2000-netwerk. SOVON-informatierapport 2005/09. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- Steunpunt Natura 2000, 2007. Uitwerking effect-analyse. Interbestuurlijk Regiebureau Natura 2000, Utrecht.
- Steunpunt Natura 2000, 2009. Stappenplan Cumulatietoets. Interbestuurlijk Regiebureau Natura 2000, Utrecht.
- Stiboka, 1970. Bodemkaart van Nederland schaal 1: 50.000, Toelichting bij kaartblad 31 Oost en West Utrecht. Stiboka, Wageningen.
- Stichting Anemoon, 2007. Inhaalslag verspreidings-onderzoek Mollusken van de Europese Habitat-richtlijn. Resultaten van het inventarisatiejaar 2007. Platte schijfhoren *Anisus vorticulus*. Stichting Anemoon, Heemstede.
- Stortelder, A.H.F., P.W.F.M. Hommel en R.W. de Waal (red.), 1998. Bosccosystemen van Nederland 1. Broekbossen. KNNV, Utrecht.
- Taakgroep juridische aspecten PAS, 2010. Juridische aspecten van de Programmatische aanpak stikstof. Werkdocument d.d. 19 april 2010.
- Terrier, A., E. Castella, G. Falkner and I.J. Killeen, 2006. Species account for *Anisus vorticulus* (Troschel, 1834) (Gastropoda: Planorbidae), a species listed in Annex II and IV of the Habitats Directive. *Journal of Conchology* 39: 193-205.
- Terwan, P., 2012. Kort verslag 'ecologenoverleg' Meijegraslanden d.d. 29 oktober 2012. Stichting Meijegraslanden, Natuurmonumenten en Provincie Zuid-Holland.
- Terwan, P., 2013a. Kort verslag overleg Meijegras-landen d.d. 22 februari 2013. Stichting Meijegras-landen en Natuurmonumenten.
- Terwan, P., 2013b. Kort verslag overleg Meijegraslan-den d.d. 24 april 2013. Stichting Meijegraslanden, Natuurmonumenten en Provincie Zuid-Holland.
- Terwan, P., 2013c. Kort verslag overleg Meijegraslan-den d.d. 14 mei 2013. Stichting Meijegraslanden, Natuurmonumenten en Provincie Zuid-Holland.
- Tolman, M.E. en D.P. Pranger, 2009. Vegetatie-kartering De Meije, Armenland ruwiel en Kamerik-Teylingens, 2008. EGG-consult, Pranger & Tolman ecologen, Groningen.
- Van den Broek, T., F. Smolders en M. van der Welle, 2011. Bodemchemisch onderzoek Veenmosrietlanden in de Nieuwkoopse Plassen en De Haack: Onderzoek in relatie tot de kritische depositiewaarde voor stikstof. Royal Haskoning rapportnummer 9W9365. In opdracht van Provincie Zuid-Holland.

Van den Broek, T., M. van der Welle en L. Kok, 2012. PAS-op-z'n-Plaats. Effectgerichte maatregelen voor het creëren van randvoorwaarden voor behoud en ontwikkeling van Veenmosrietlanden in het Natura 2000-gebied Nieuwkoopse Plassen en De Haeck Royal Haskoning rapportnummer 9X1493. In opdracht van Provincie Zuid-Holland.

Van der Welle, M., I. Jensen en T. van den Broek, 2012. Hydro-ecologische en bodemchemische systeem-analyse Schraallanden langs de Meije. Royal Haskoning rapport nummer 9W4238. In opdracht van Provincie Utrecht en Hoogheem-raadschap De Stichtse Rijnlanden.

Van den Broek, T. en M. van der Welle, 2013. Concept Ontwerpbeheerplan bijzondere natuurwaarden Nieuwkoopse Plassen en De Haeck periode 2014 – 2019: Een bijdrage aan het Europese programma Natura 2000. Royal HaskoningDHV rapportnummer 9Y2947ao dd. 12 juli 2013. In opdracht van Provincie Zuid-Holland.

Van der Winden, J. en R.M.G. van der Hut, 2004. Moerasvogels in De Venen: Bepaling van streef-waarden en oppervlaktes moeras voor prioritaire soorten. Bureau Waardenburg bv (rapport 04-050). In opdracht van Vogelbescherming Nederland.

Van der Winden, J. en R.G. Verbeek, 2009. Discussie-nota uitwerking instandhoudingsdoelstellingen moerasvogels Oostelijke Vechtplassen voor de Bethunepolder. Bureau Waardenburg, Culemborg.

Van Dobben, H.F. en A. van Hinsberg, 2008. Overzicht van kritische depositiewaarden voor stikstof, toegepast op habitattypen en Natura 2000-gebieden. Alterra-rapport 1654. Alterra/ Milieu- en Natuurplanbureau. Wageningen/ Bilthoven.

Van Emmerik, W.A.M. en J.S. Peters, 2009. Invloed van lokvoer op de waterkwaliteit. Sportvisserij Nederland, Bilthoven.

Van Tweel-Groot, L., 1997. Beheervisie De Haeck 1997-2012. Vereniging Natuurmonumenten, 's Gravenland.

Verbeek, R. en L. Boon, 2006. Broedvogels van het Nieuwkoopse plassengebied in 2006. Stageverslag in opdracht van Natuurmonumenten.

Visser (1996) Invloed van wandelrecreatie op de fauna van de Amsterdamse waterleidingduinen - Een inventariserend literatuuronderzoek; In: Smit, C. (2001) Effecten van militair gebruik en recreatie op flora en fauna – een literatuuronderzoek; Expertisecentrum LNV; nr.2001-037; Wageningen.

VZZ/Universiteit Leiden, 2006. Nederland 'meer' vleermuisland! Omgaan met meervleermuizen in het landschap. VZZ, Leiden.

Waterschap Amstel, Gooi en Vecht, 2012. Watergebiedsplan Westelijke Venen 2012-2022. Ontwerp, versie maart 2012.

Weeda, E.J., R. Westra, Ch. Westra en T. Westra, 1987. Nederlandse oecologische Flora. Wilde planten en hun relaties deel 2. IVN, Amsterdam.

Weeda, E.J., R. Westra, Ch. Westra en T. Westra, 1988. Nederlandse oecologische Flora. Wilde planten en hun relaties deel 3. IVN, Amsterdam.

12 Bronnen afbeeldingen

Figuren

Figuren 1.1 en 5.2

Bron: ministerie van Economische Zaken

Figuur B2-1.1. Verspreiding van habitattypen in de huidige situatie.

Bron: Royal HaskoningDHV (2013)

Figuur B2-1.2. Verspreiding en kwaliteit van kranswierwateren in de huidige situatie.

Bron: RoyalHaskoningDHV (2013)

Figuur B2-1.3. Verspreiding en kwaliteit van meren met krabbenscheer en fonteinkruiden in de huidige situatie.

Bron: RoyalHaskoningDHV (2013)

Figuur B2-1.4. Contouren waarbinnen mogelijkheden liggen voor verbetering en uitbreiding van kranswierwateren.

Bron: RoyalHaskoningDHV (2013)

Figuur B2-1.5. Contouren waarbinnen mogelijkheden liggen voor verbetering en uitbreiding van meren met krabbenscheer en fonteinkruiden.

Bron: RoyalHaskoningDHV (2013)

Figuur B2-1.6. Verspreiding en kwaliteit van vochtige heiden (laagveengebied) in de huidige situatie.

Bron: RoyalHaskoningDHV (2013)

Figuur B2-1.7. Verspreiding en kwaliteit van blauwgrasland in de huidige situatie.

Bron: RoyalHaskoningDHV (2013)

Figuur B2-1.8. Geadviseerde locaties voor inrichting van de Meijegraslanden voor roerdomp en blauwgrasland.

Bron: RoyalHaskoningDHV (2013)

Figuur B2-1.9. Verspreiding en kwaliteit van ruigten en zomen (moerasspirea) in de huidige situatie.

Bron: RoyalHaskoningDHV (2013)

Figuur B2-1.10. Verspreiding van overgangs- en trilveen (trilvenen) in de huidige situatie.

Bron: RoyalHaskoningDHV (2013)

Figuur B2-1.11. Contouren waarbinnen mogelijkheden liggen voor verbetering en uitbreiding van trilveen.

Bron: RoyalHaskoningDHV (2013)

Figuur B2-1.12. Verspreiding van overgangs- en trilveen (veenmosrietlanden) in de huidige situatie.

Bron: RoyalHaskoningDHV (2013)

Figuur B2-1.13. Contouren waarbinnen mogelijkheden liggen voor verbetering en uitbreiding van veenmosrietland.

Bron: RoyalHaskoningDHV (2013)

Figuur B2-1.14. Verspreiding van galigaanmoeras in de huidige situatie. Bron: RoyalHaskoningDHV (2013)

Figuur B2-1.15. Verspreiding van hoogveenbos in de huidige situatie.

Bron: RoyalHaskoningDHV (2013)

Figuur B2-1.16. Verspreiding van de platte schijfhoren in 2006 en 2007.

Bron: Stichting Anemoon (2007).

Figuur B2-1.17. Verspreiding van de gestreepte waterroofkever in 2007 en 2008.

Bronnen: Natuurmonumenten (2008), European Invertebrate Survey (EIS; Cuppen et al., 2007)

Figuur 2-1.18. Contouren waarbinnen mogelijkheden liggen voor verbetering en uitbreiding van het leefgebied van de gestreepte waterroofkever.

Bron: RoyalHaskoningDHV (2013)

Figuur B2-1.19. Verspreiding van bittervoorn en kleine modderkruiper in de periode 2006-2008.

Bron: Natuurmonumenten

Figuur B2-1.20. Verspreiding van de meervleermuis in achtereenvolgens 2003, 2008 en 2009.

Bron: RoyalHaskoningDHV (2013)

Figuur B2-1.21. Verspreiding van de noordse woelmuis in de huidige situatie.

Bron: RoyalHaskoningDHV (2013)

Figuur B2-1.22. Verspreiding van de groenknolorchis in de huidige situatie.

Bron: Damm en Van 't Veer (2010)

Figuur B2-1.23. Potentieel geschikt leefgebied voor de roerdomp.
Bron: RoyalHaskoningDHV (2013)

Figuur B2-1.24. Contouren waarbinnen mogelijkheden liggen voor verbetering en uitbreiding van het leefgebied van de roerdomp.
Bron: RoyalHaskoningDHV (2013)

Figuur B2-1.25. Kansrijke locaties voor creëren van leefgebied voor de roerdomp door te plaggen op vaste (klei) bodems.
Bron: RoyalHaskoningDHV (2013)

Figuur B2-1.26. Potentieel geschikt leefgebied voor de purperreiger.
Bron: RoyalHaskoningDHV (2013)

Figuur B2-1.27. Potentieel geschikt leefgebied voor de zwarte stern.
Bron: RoyalHaskoningDHV (2013)

Figuur B2-1.28. Contouren waarbinnen mogelijkheden liggen voor verbetering en uitbreiding van het leefgebied van de zwarte stern.
Bron: RoyalHaskoningDHV (2013)

Figuur B2-1.29. Potentieel geschikt leefgebied voor de snor.
Bron: RoyalHaskoningDHV (2013)

Figuur B2-1.30. Geschikt leefgebied voor de rietzanger.
Bron: RoyalHaskoningDHV (2013)

Figuur 5.1
Bron: Natuurmonumenten

Figuur 5.2
Bron: Joop Kranenburg

Figuren B2-1.1, B2-1.2, B2-1.3, B2-1.6, B2-1.7 en B2-1.9
Bron: Van 't Veer

Figuur B2-1.16
Bron: Stichting Anemoon

Figuren B2-1.17 en B2-1.19
Bron: Natuurmonumenten

Figuur B2-1.22
Bron: Van der Goes en Groot

Figuren B3-1.1, B3-1.2 en B3-1.3
Bron: Provincie Zuid-Holland

Foto's

Voorkant

Foto: zonder titel (purperreiger)
Bron: Vogel- en natuurclub Katwijk

Foto: Goed ontwikkelde vochtige heide
Bron: Natuurlandschap.nl

Foto: Blauwgrasland met typische soort spaanse ruiter in Schraallanden langs de Meije
Bron: Natuurmonumenten

Foto: Hoogveenbos
Bron: Natuurmonumenten

Foto: Rietzanger
Bron: 3.bp.blogspot.com

Hoofdstuk 1

Foto: De Nieuwkoopse Plassen
Bron: Natuurmonumenten

Foto: De Nieuwkoopse Plassen - bloemrijke hooilanden en watergangen met gele plomp
Bron: Natuurmonumenten

Foto: Landbouw in de Meijegraslanden
Bron: Paulus Jansen

Hoofdstuk 2

Foto: De waterkwaliteit in de Nieuwkoopse Plassen en De Haeck is de afgelopen decennia verbeterd, maar er is nog veel werk te doen.
Bron: Natuurlandschap.nl

Foto: Goed ontwikkeld kranswierwater
Bron: Deltares

Foto: Begroeiing met kenmerken van het habitatype meren met krabbenscheer
Bron: Provincie Zuid-Holland

Foto: Goed ontwikkelde vochtige heide
Bron: Natuurlandschap.nl

Foto: Blauwgrasland met typische soort spaanse ruiter in Schraallanden langs de Meije
Bron: Natuurmonumenten

Foto: Ruigten en zomen met moerasspirea
Bron: Wikipedia

Foto: Trilveen
Bron: Dienst Landelijk Gebied

Foto: Perceel waar korte tijd na ondiep plaggen begroeiing ontstaat die kenmerkend is voor veenmosrietland
Bron: Natuurkennis.nl

Foto: Galigaanmoeras
Bron: Roos Loeb

Foto: Hoogveenbos
Bron: Natuurmonumenten

Foto: Zeggekorfslak
Bron: L1 Nieuws en sport in Limburg

Foto: Platte schijfhoren
Bron: Leibniz-Institut für Ostseeforschung Warnemünde

Foto: Gestreepte waterroofkever
Bron: RTV Lokaal Nieuwloop

Foto: Bittervoorn
Bron: Wikipedia

Foto: Kleine modderkruiper
Bron: Swordfish-Diving Waspik

Foto: Meervleermuis
Bron: Houd Stadswelden
Groen Harderwijk

Foto: Noordse woelmuis
Bron: Natuurmonumenten

Foto: Groenknolorchis
Bron: Natuurmonumenten

Foto: Roerdomp
Bron: gemeente Nieuwkoop

Foto: Purperreiger
Bron: Vogeldagboek.nl

Foto: Zwartkopmeeuw
Bron: Natuurfoto Zeevang

Foto: Zwarte stern
Bron: Natuurkaart

Foto: Snor
Bron: Vogeltrackers.nl

Foto: Rietzanger
Bron: 3.bp.blogspot.com

Foto: Grote zilverreiger
Bron: Natuurbericht.nl

Foto: Kolgans
Bron: Wikipedia

Foto: Smient
Bron: 3.bp.blogspot.com

Foto: Krakeend
Bron: Natuurmonumenten

Hoofdstuk 3

Foto: Zeilen
Bron: Watersportvereniging
Noord-Zuid Nieuwkoop

Foto: Jongvee in de
Meijegraslanden
Bron: Natuurmonumenten

Foto: Riet maaien
Bron: Willem Beijeman

Foto: Suppen
Bron: Nikano

Hoofdstuk 4

Foto: Roeien op de
Nieuwkoopse Plassen
Bron: Nieuwegeinse Roeivereniging
De Doorslag

Hoofdstuk 5

Foto: De Meijegraslanden
Bron: John Pietersen

Hoofdstuk 6

Foto: Nieuwkoopse Plassen
Bron: National Geographic

Hoofdstuk 7

Foto: Landbouw in de
Nieuwkoopse Plassen
Bron: Natuurmonumenten

Foto: Rietschoven
Bron: RTV Bodegraven

Hoofdstuk 8

Foto: Zwarte stern met jongen
Bron: Vogelwerkgroep Nijmegen e.o.

Bijlage B2-1

Foto: Kranswierwater
Bron: Natuur Nieuwegein

Foto: Krabbenscheer
Bron: Natuurmonumenten

Foto: Veenpluis
Bron: Natuurmonumenten

Foto: Spaanse ruiter
Bron: Natuurmonumenten

Foto: Ronde zonnedauw
Bron: Natuurmonumenten

Achterkant

Foto: Riet maaien
Bron: Willem Beijeman

Foto: Jongvee in de
Meijegraslanden
Bron: Natuurmonumenten

Foto: Landbouw in de
Nieuwkoopse Plassen
Bron: Natuurmonumenten

Foto: zonder titel (smienten)
Bron: 4 mijl van Karding.nl

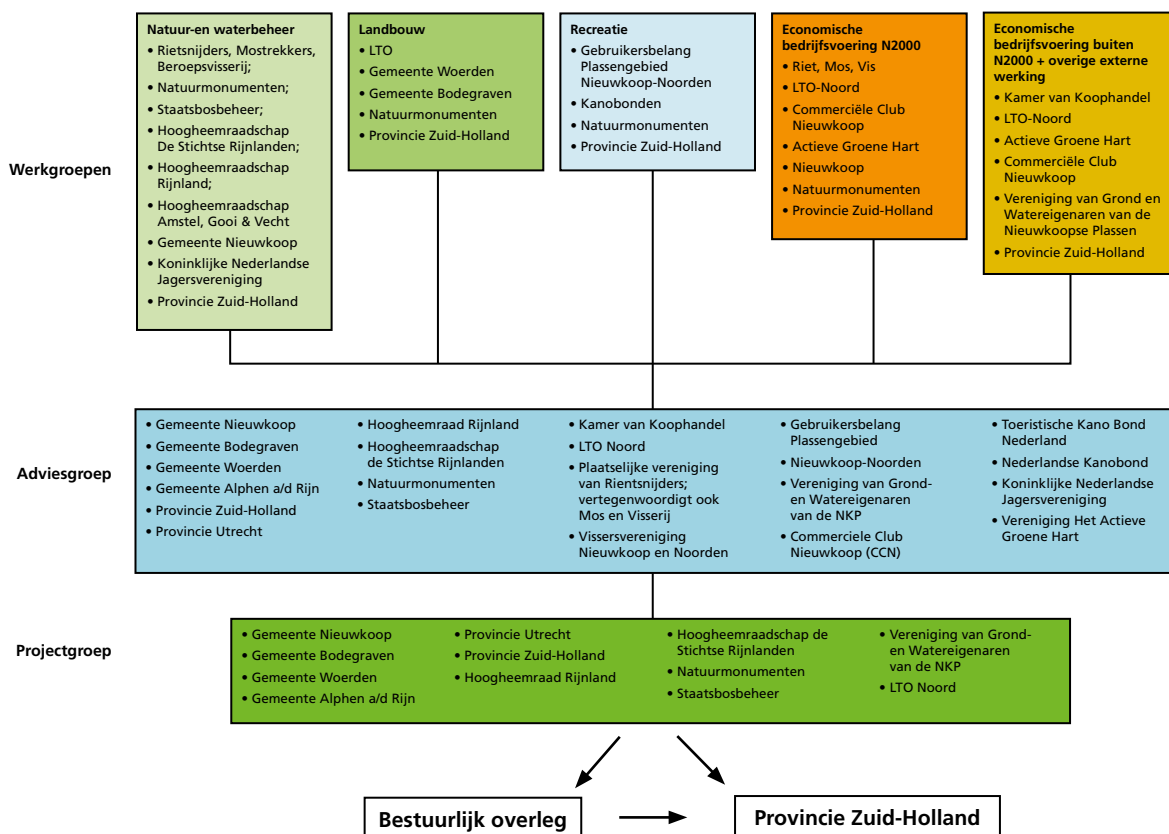
Bijlagen beheerplan

Inhoud

Bijlage B1-1 Organogram gebiedsproces beheerplan Natura 2000-gebied Nieuwkoopse Plassen en De Haeck	80
Bijlage B2-1 Ecologie – Beschrijving huidige toestand en ambities tot 2033	81
1 Ecologie nu tot 2033	81
1.1 Habitattypen	81
1.1.1 Waterplanten	81
1.1.2 Vochtige heide (laagveengebied)	85
1.1.3 Blauwgrasland	87
1.1.4 Ruigten en zomen (moerasspirea)	89
1.1.5 Overgangs- en trilveen (trilvenen)	90
1.1.6 Overgangs- en trilveen (veenmosrietlanden)	92
1.1.7 Galigaanmoerassen	94
1.1.8 Hoogveenbossen	95
1.2 Habitatrichtlijnsoorten	97
1.2.1 Zeggekorfslak	97
1.2.2 Platte schijfhoren	97
1.2.3 Gestreepte waterroofkever	99
1.2.4 Bittervoorn	101
1.2.5 Kleine modderkruiper	102
1.2.6 Meervleermuis	103
1.2.7 Noordse woelmuis	104
1.2.8 Groenknolorchis	106
1.3 Broedvogels	107
1.3.1 Roerdomp	107
1.3.2 Purperreiger	110
1.3.3 Zwartkopmeeuw	111
1.3.4 Zwarte stern	112
1.3.5 Snor	114
1.3.6 Rietzanger	116
1.4 Niet-broedvogels	117
1.4.1 Grote zilverreiger	117
1.4.2 Kolgans	118
1.4.3 Smient	118
1.4.4 Krakeend	119
Bijlage B3-1 Overzicht vaarroutes Nieuwkoopse Plassen	120
Bijlage B6-1 Schema monitoring	122

Bijlage B1-1

Organogram gebiedsproces beheerplan Natura 2000-gebied Nieuwkoopse Plassen en De Haeck

Bijlage B2-1

Ecologie – Beschrijving huidige toestand en ambities tot 2033

1 Ecologie nu en tot 2033

In deze bijlage leest u hoe de beschermde natuur in de Nieuwkoopse Plassen en De Haeck ervoor staat, van habitattypen als kranswierwateren tot broedvogels als de roerdomp. Daarnaast laat de bijlage zien welke ambities de provincies tot 2033 heeft en hoe zij deze in concrete doelen heeft uitgewerkt. De provincie heeft ervoor gekozen om de instandhoudingsdoelstellingen die per type en soort zijn vastgesteld als ambities tot 2033 over te nemen.

1.1 Habitattypen

1.1.1 Waterplanten

De Nieuwkoopse Plassen en De Haeck kennen twee soorten waterbegroeiingen die zijn

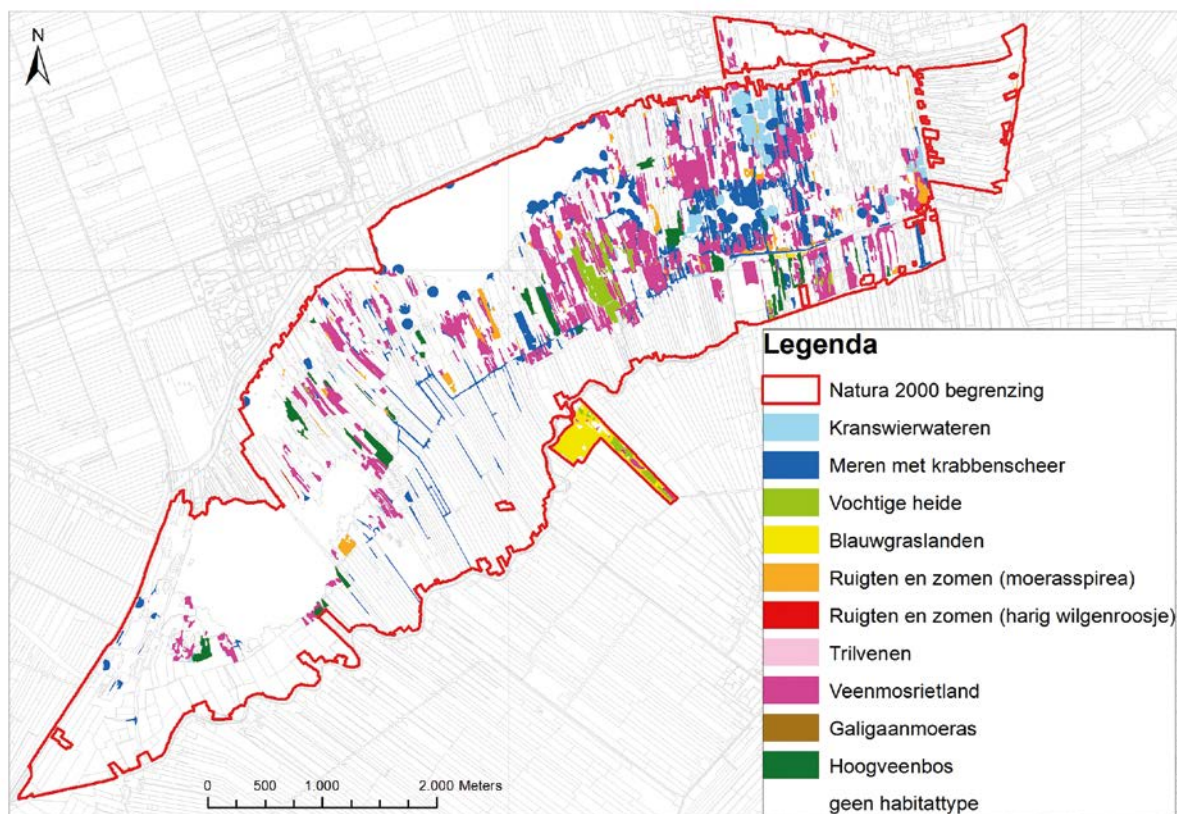
beschermd volgens de Europese Habitatrichtlijn: kranswierwateren en meren met krabbenscheer en fonteinkruiden. De ambities voor beide habitattypen zijn hetzelfde. Daarom zijn zij samengevat onder één noemer: waterplanten.

Kranswierwateren

Kranswieren zijn waterplanten die gedijen in helder, voedselarm tot matig voedselrijk water met weinig stroming. De aanwezigheid van kranswieren is over het algemeen een teken dat het water schoon en helder is. Kranswieren vormen een belangrijke voedselbron voor watervogels. Kranswierwateren komen op dit moment vooral in het plassen- en moerasgebied voor, vooral rondom het Schippersgat.

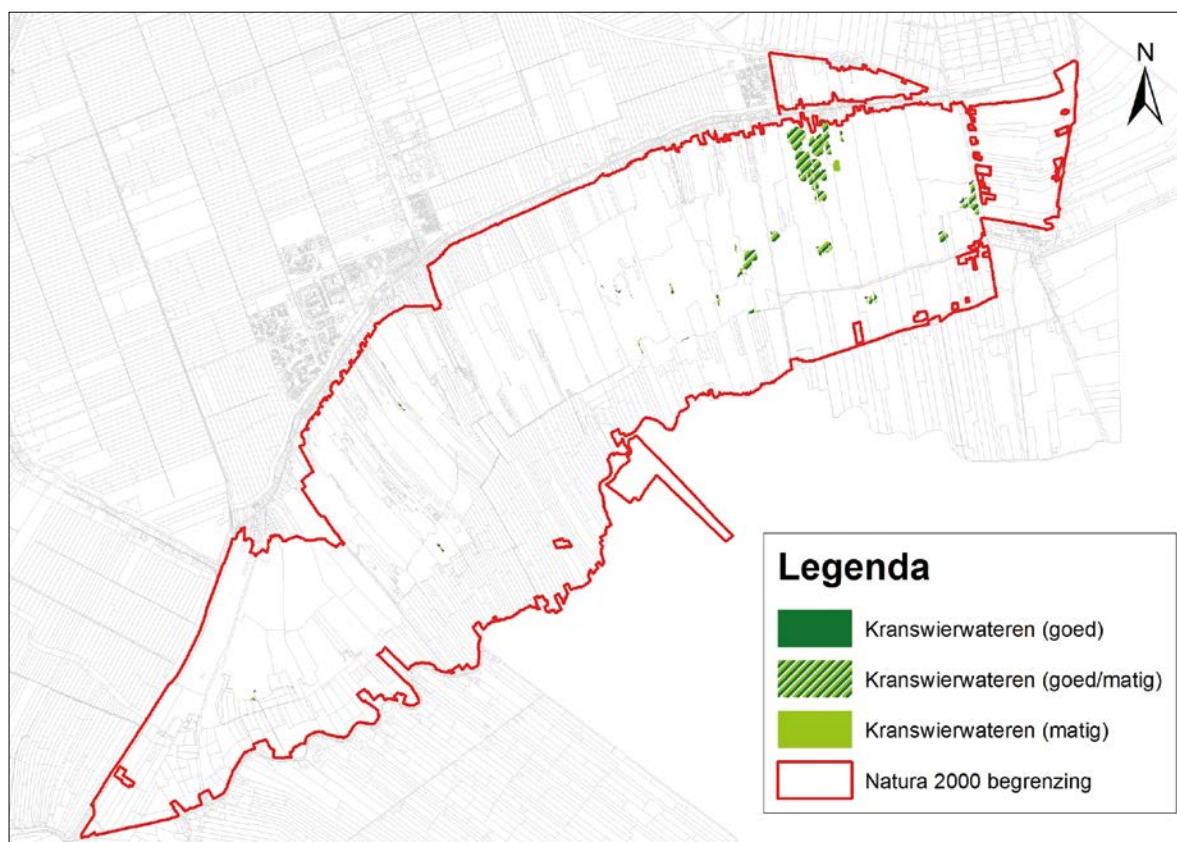
Figuur B2-1.1. Verspreiding van habitattypen in de huidige situatie.

Bron: Royal HaskoningDHV (2013)

Figuur B2-1.2. Verspreiding en kwaliteit van kranswierwateren in de huidige situatie.

Bron: RoyalHaskoningDHV (2013)

Huidige toestand kranswierwateren

Midden jaren negentig waren kranswieren door de slechte waterkwaliteit vrijwel geheel uit de Nieuwkoopse Plassen verdwenen. Sindsdien zijn er maatregelen zijn genomen om de waterkwaliteit te verbeteren, wat een gunstig effect had op het herstel van de kranswieren. Wel loopt de aangroei van de wieren wat achter bij het herstel van de waterkwaliteit (na-ijleffect). In de grote plassen ontbreken de wieren nog geheel. Over het alge-

meen is de kwaliteit van de kranswieren matig. Knelpunt is vooral de hoge voedselrijkdom van het water (stikstof en fosfaat); de kranswieren worden weggeconcentreerd door planten die sneller voedsel kunnen opnemen.

Kwaliteitsbeoordeling

In tabel B2-1.1 is de kwaliteitsbeoordeling van kranswierwateren per deelgebied samengevat.

Kranswierwater.

Krabbenscheer.

Tabel B2-1.1. Beoordeling huidige kwaliteit kranswierwateren

Deelgebied	opp. (ha.) ¹⁰	vegetatie- typen	typische soorten	abiotiek	structuur en functie	eindoordeel
De Haeck	0,48	goed	matig	goed	matig	matig
Westveen	0	n.v.t., habitatype komt niet voor				
Meijegraslanden	0	n.v.t., habitatype komt niet voor				
Plassen- en moerasgebied	19,56	goed	matig	matig	matig	matig
Schraallanden langs de Meije	0	n.v.t., habitatype komt niet voor				

¹⁰ De oppervlakten goed/matig zijn geschat op basis van het oppervlak open water door Dhr. R. van 't Veer (januari 2013).

Ambitie tot 2033

Zie de ambitie tot 2033 van meren met krabbenscheer en fonteinkruiden.

Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden

Krabbenscheer en fonteinkruiden zijn waterplanten die drijven op het water of zweven onder het wateroppervlak. Ze komen voor in matig voedselrijke meren, plassen en andere relatief ondiepe, stilstaande wateren. In de Nieuwkoopse Plassen en De Haeck komt het habitatype vooral voor rondom de Noordeinderplas, het Schippersgat,

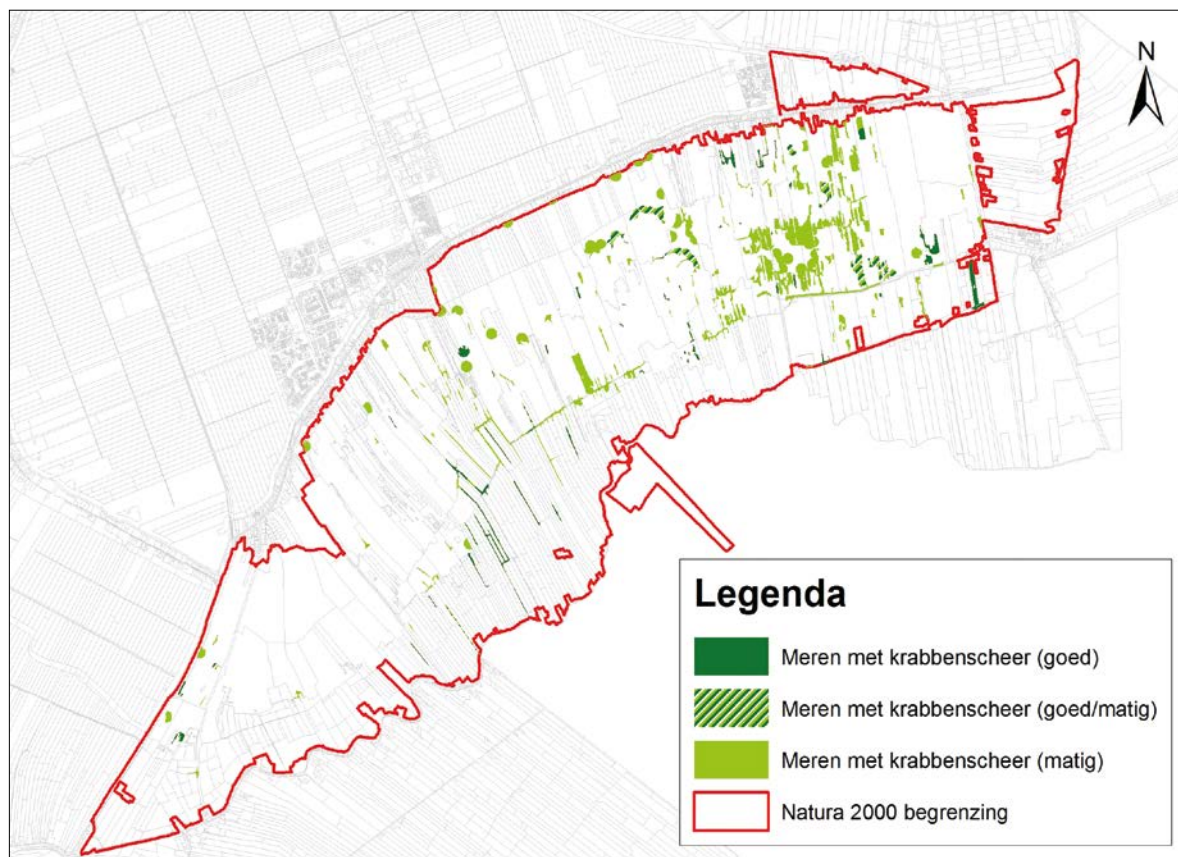
de Wijde van de Vliet en in sloten en vaarten.

Het gaat daarbij vooral om begroeiing met witte waterlelie en gele plomp. De zwarte stern broedt op dit soort drijvende planten.

Huidige toestand meren met krabbenscheer en fonteinkruiden

Krabbenscheer en fonteinkruiden in de Nieuwkoopse Plassen en De Haeck zijn bezig met een herstel; kansen voor verdere groei zijn aanwezig. Het belangrijkste knelpunt voor beide soorten is de voedselrijkdom van het water (stikstof, fosfaat en

Figuur B2-1.3. Verspreiding en kwaliteit van meren met krabbenscheer en grote fonteinkruiden in de huidige situatie. Bron: RoyalHaskoningDHV (2013)

Tabel B2-1.2. Beoordeling huidige kwaliteit meren met krabbenscheer en fonteinkruiden

Deelgebied	opp. (ha.) ¹¹	vegetatie- typen	typische soorten	abiotiek	structuur en functie	eind- oordeel
De Haeck	4,19	goed	matig	goed	goed	matig
Westveen	0	n.v.t., habitatype komt niet voor				
Meijegraslanden	5,81	goed	matig	matig	goed	matig
Plassen- en moerasgebied	85,72	goed	matig	matig	goed	matig
Schraallanden langs de Meije	0	n.v.t., habitatype komt niet voor				

¹¹ De oppervlakten goed/matig zijn geschat op basis van het oppervlak open water door Dhr. R. van 't Veer (januari 2013)

sulfaat). De totale stikstofconcentraties zijn overal in Nieuwkoopse Plassen en De Haeck te hoog. De gemiddelde fosfaatconcentratie in het plassen- en moerasgebied is wat aan de hoge kant, in de Meijegraslanden is de fosfaatconcentratie zelfs veel te hoog. Daarnaast vormen hoge sulfaatconcentraties een specifiek knelpunt voor krabbenscheervegetaties.

Gezien de huidige waterkwaliteit valt niet te verwachten dat de meren met krabbenscheer zich zonder verdere maatregelen voldoende kunnen

herstellen (qua kwaliteit en oppervlakte). Het succes van eerdere stappen om de waterkwaliteit te verbeteren, geeft wel aan dat kansen absoluut aanwezig zijn.

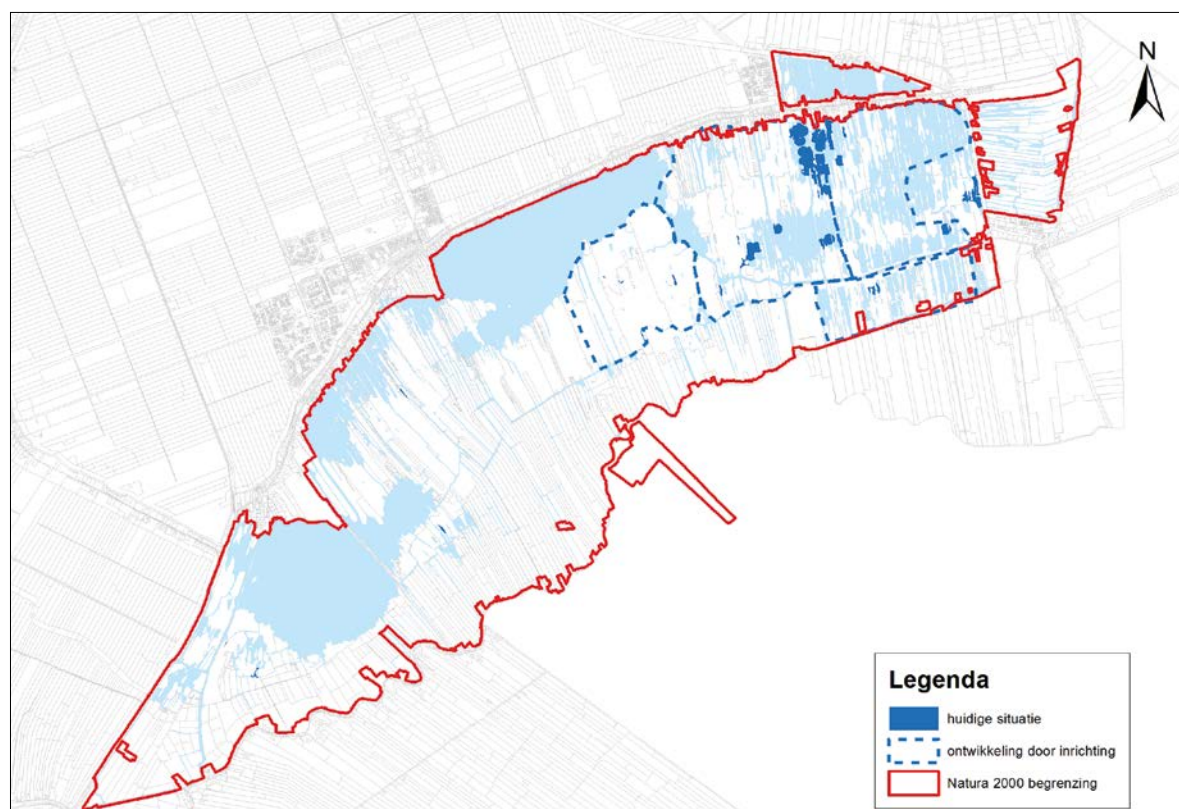
Kwaliteitsbeoordeling

In tabel B2-1.2 is de kwaliteitsbeoordeling van meren met krabbenscheer samengevat.

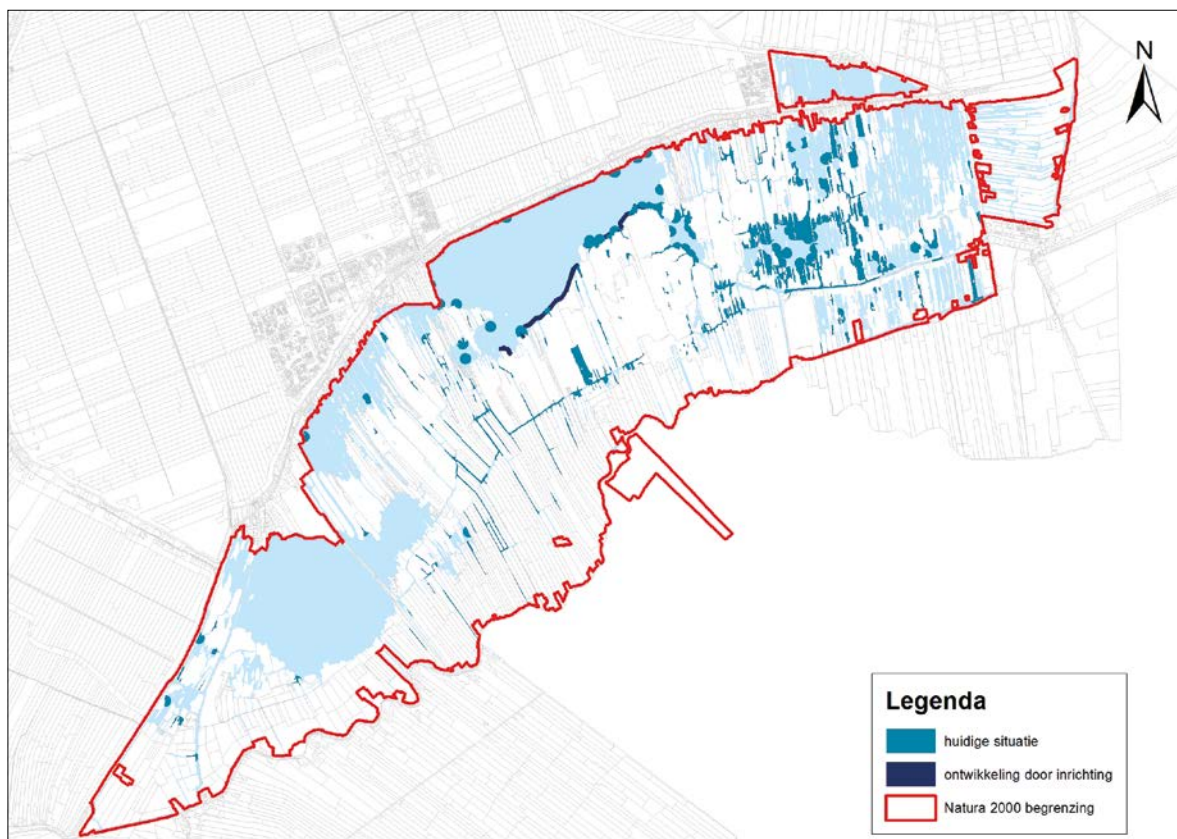
Ambitie tot 2033

De instandhoudingsdoelstelling voor kranswieren en meren met krabbenscheer en fonteinkruiden is

Figuur B2-1.4. Contouren waarbinnen mogelijkheden liggen voor verbetering en uitbreiding van kranwierwateren. Bron: RoyalHaskoningDHV (2013)

Figuur B2-1.5. Contouren waarbinnen mogelijkheden liggen voor verbetering en uitbreiding van meren met krabbenscheer en fonteinkruiden. Bron: RoyalHaskoningDHV (2013)

uitbreiding van de oppervlakte en verbetering van de kwaliteit. De provincie Zuid-Holland heeft daarvoor de volgende langetermijndoelstellingen (tot 2033) uitgewerkt:

- *Verbeteren waterkwaliteit*
Omdat de waterkwaliteit in de Nieuwkoopse Plassen en De Haeck nog altijd verbetert, is de verwachting dat er op meerdere plekken nieuwe, kwalitatief hoogwaardige kranswierwateren ontstaan. Hetzelfde geldt voor krabbenscheer en fonteinkruiden: deze krijgen in het gebied een kans.
- *Minder toevoer 'vreemd' water*
Een vermindering van de behoefte aan water van buiten het gebied leidt op termijn tot een verbetering in kwaliteit en uitbreiding in oppervlakte van kranswierwateren, krabbenscheer en fonteinkruiden. Water van buiten het plassengebied is namelijk rijker aan voedsel dan het 'eigen' water in de Nieuwkoopse Plassen. Een verdere kwaliteitsverbetering is mogelijk door de sloten af te dammen die de Meijegraslanden en het Nieuwkoopse Plassengebied verbinden. Dit

gebeurt in 2013. Voor De Haeck geldt dat 'vreemd' water niet langer door het hele gebied moet kunnen stromen. Dit is te bereiken door de waterinlaat en – uitlaat samen te voegen.

- *Verlanding weer op gang brengen*
Opnieuw op gang brengen van het proces van verlanding zorgt ervoor dat de oppervlakte aan kranswier, krabbenscheer en fonteinkruiden kan toenemen. Het graven van petgaten in het centrale deel van de plassen is hiervoor een passende maatregel.

1.1.2 Vochtige heide (laagveengebied)

De Nieuwkoopse Plassen zijn met een oppervlakte van tien á vijftien hectare één van de grootste groeiplaatsen van vochtige heide in Europa. Vochtige heide, ook wel moerasheide, komt voor op natte tot zeer vochtige plaatsen in het laagveen. Op vochtige heide komen veel dwergstruiken voor, zoals dophei en veenbes. Ook groeien er veel soorten korst- en veenmos. De planten op de vochtige heide zijn gevoelig voor verzuring en een hoge voedselrijkdom. Vochtige heide gedijt het beste bij stabiele, hoge waterstanden. Het grootste

Vochtige heide.

aaneengesloten gebied van goed ontwikkelde moerasheide bij de Nieuwkoopse Plassen bevindt zich ten oosten van de Machinesloot. Daarnaast groeit het in De Haeck en in de Schraallanden.

Huidige toestand

Een groot deel van de vochtige heide in de Nieuwkoopse Plassen en De Haeck is goed ontwikkeld, maar er is ook een deel verdroogd en verzuurd.

De kwaliteit van de vochtige heide is de afgelopen jaren achteruitgegaan door een te hoge voedselrijkdom (stikstofdepositie). Beheer is het belangrijkste knelpunt. Vochtige heide moet gemaaid worden, anders gaat het over in bos. Door de heide in de zomer te maaien, krijgt het de kans zich te herstellen. Daarnaast is het belangrijk dat het verwijderen van mos ('mostrekken') wordt afgebouwd. Mostrekken is schadelijk voor de groei van vochtige heide, omdat gewenste mossoorten verdwijnen en er algemeen mos voor terugkomt.

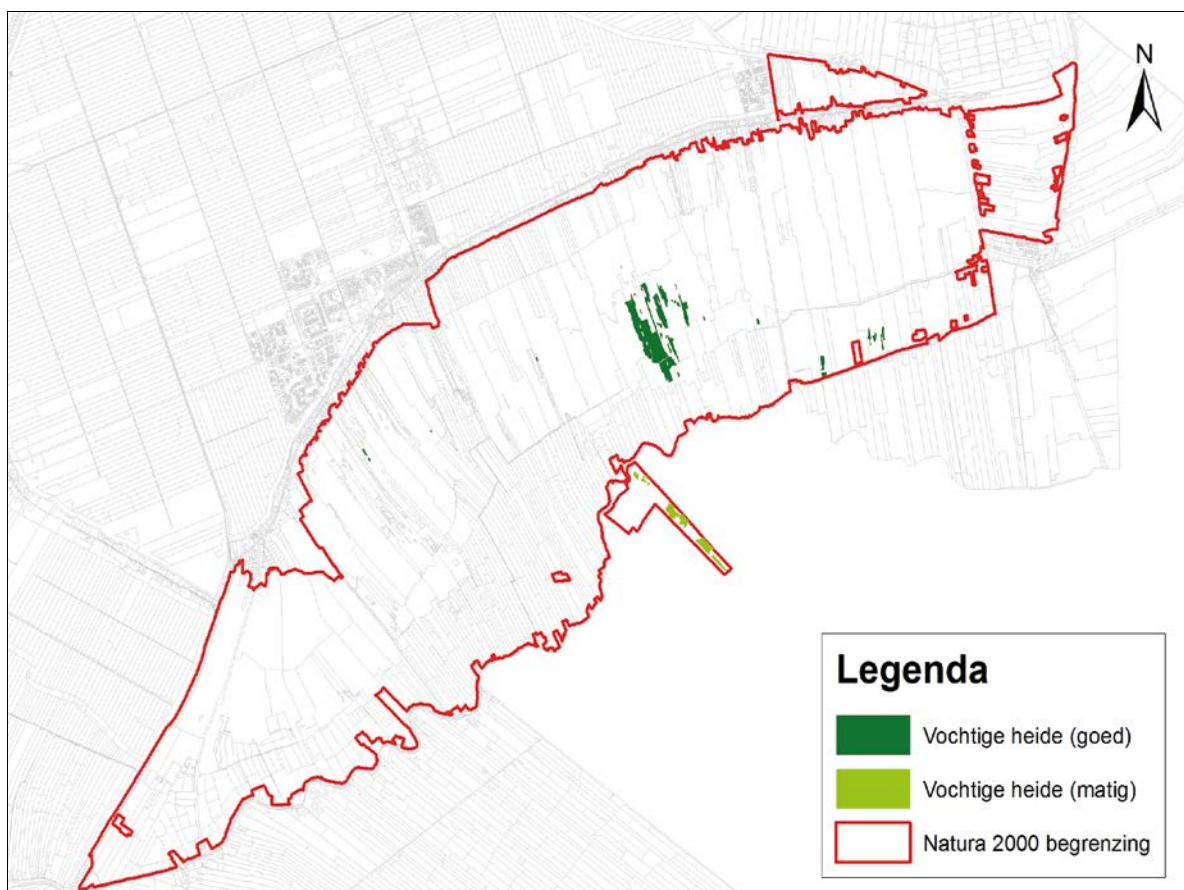
Kwaliteitsbeoordeling

In tabel B2-1.3 is de beoordeling van de kwaliteit van vochtige heide in Nieuwkoopse Plassen en De Haeck samengevat.

Ambitie tot 2033

De instandhoudingsdoelstelling voor de vochtige heide is uitbreiding van de oppervlakte en verbetering van de kwaliteit. De provincie Zuid-Holland heeft daarvoor de volgende langetermijndoelstellingen (tot 2033) uitgewerkt:

Figuur B2-1.6. Verspreiding en kwaliteit van vochtige heiden (laagveengebied) in de huidige situatie.
Bron: RoyalHaskoningDHV (2013)

Tabel B2-1.3. Beoordeling huidige kwaliteit vochtige heide

Deelgebied	opp. (ha.)	vegetatietypen	typische soorten	structuur en functie	eindoordeel
De Haeck	1,06	goed	goed	goed	goed
Westveen	0	n.v.t., habitatype ontbreekt			
Meijegraslanden	0	n.v.t., habitatype ontbreekt			
Plassen- en moerasgebied	13,27	goed	goed	goed	goed
Schraallanden langs de Meije	3,08	matig	goed	goed	matig

■ *Verbetering door beheer*

Een andere manier van beheren verbetert de kwaliteit van de vochtige heide. Een eerste stap is over te gaan op 's zomers maaien in plaats van 's winters. Als de waterkwaliteit van de Nieuwkoopse Plassen en De Haeck voldoende is, dan wordt het mogelijk om de vochtige heide 's winters te bevoeien. Dat vergroot de buffercapaciteit (de mate waarin het gebied is bestand tegen verzuring) van de heide en verbetert zo de kwaliteit. De waterkwaliteit is naar verwachting over zes tot acht jaar op orde (aan het einde van de eerste of het begin van de tweede beheerplanperiode).

■ *Oppervlakte vergroten*

Op basis van vegetatiekartering is te bekijken of het mogelijk is dat vochtige heide zich door successie kan ontwikkelen. Vochtige heide op laagveen, zoals in de Nieuwkoopse Plassen, is een eindstadium van het verlandingsproces: het veranderen van open water in land.

1.1.3 Blauwgrasland

Blauwgrasland heeft zijn naam te danken aan de blauwige glans en blauwe bloemen van een aantal van de voorkomende plantensoorten. Blauwgrasland kwam honderd jaar geleden veel voor in Nederland, maar de oppervlakte is sindsdien zeer sterk afgenomen. Er zijn in ons land nu nog slechts enkele tientallen hectaren blauwgrasland te vinden; kleine snippers die lijden onder verzuring, verdroging en een hoge voedselrijkdom. De Nederlandse blauwgraslanden zijn onder meer vanwege hun soortensamenstelling van groot Europees belang. Hoge voedselrijkdom (stikstofdepositie) leidt in blauwgrasland tot verzuring en verzuuring en daarmee tot versnelde successie naar soortenarme vegetaties waarin veel van de kenmerkende soorten (zoals de spaanse ruiter) zijn verdwenen. Blauwgrasland komt voor op voedsel-

arme, basenhoudende grond die 's winters (net) onder water staat (plas dras) en 's zomers oppervlakkig tot ondiep uitdroogt. Herstel en uitbreiding van blauwgrasland kan plaatsvinden door opbrengen van voedselarme klei en het plaggen van de verzuurde (en voedselrijke) bovengrond. Zeldzame vogelsoorten als watersnip kunnen in blauwgraslanden broeden.

Huidige toestand

In de Nieuwkoopse Plassen en De Haeck komt blauwgrasland vooral voor in de schraallanden langs de Meije en in De Haeck. Ook is het te vinden aan de randen van slootjes. De hoeveelheid blauwgrasland in de Nieuwkoopse Plassen is door verdroging en verzuring sterk afgenomen. Regenwater voert mineralen uit de bodem af (uitloging), omdat het grondwater is weggezakt (wegzijging). De basen in de bodem worden niet opnieuw aangevuld door kwel, met als gevolg dat de grond verzuurt.

Kwaliteitsbeoordeling

In tabel B2-1.4 is de beoordeling van de kwaliteit van blauwgrasland in Nieuwkoopse Plassen en De Haeck samengevat.

Spaanse ruiter.

Tabel B2-1.4. Beoordeling huidige kwaliteit blauwgrasland.

Deelgebied	opp. (ha.)	vegetatietypen	typische soorten	structuur en functie	Eindoordeel
De Haeck	0,41	matig	matig	matig*	matig
Westveen	0	n.v.t., habitatype ontbreekt			
Meijegraslanden	0	n.v.t., habitatype ontbreekt			
Plassen- en moerasgebied	0	n.v.t., habitatype ontbreekt			
Schraallanden langs de Meije	14,90	matig	matig	goed	matig

* beoordeling goed t.a.v. opslag, matig resp. slecht t.a.v. functionele omvang De Haeck resp. Plassen- en moerasgebied

Ambitie tot 2033

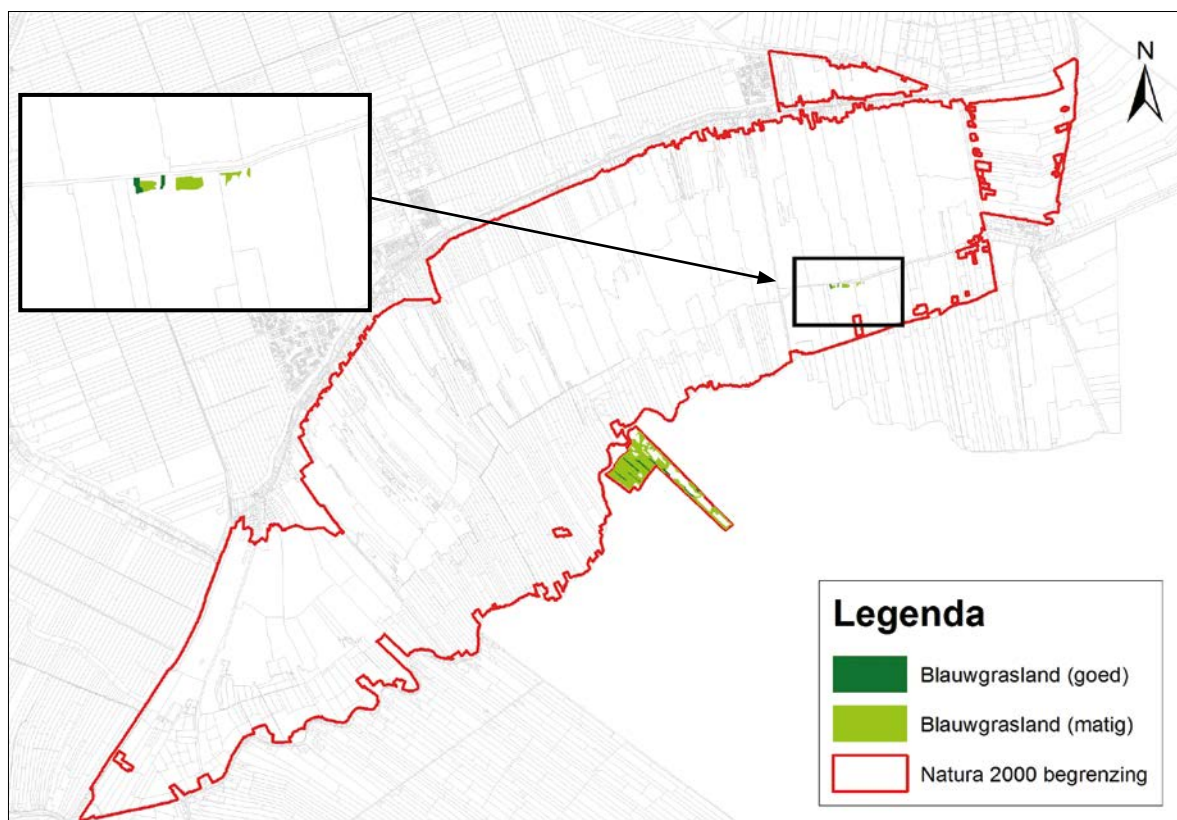
De instandhoudingsdoelstelling voor de blauwgraslanden is uitbreiding van de oppervlakte en verbetering van de kwaliteit. De provincie Zuid-Holland heeft daarvoor de volgende lange-termijndoelstellingen (tot 2033) uitgewerkt:

- *Gerichte beheermaatregelen*
Op het terrein van Staatsbosbeheer kunnen gerichte beheermaatregelen de kwaliteit van het bestaande oppervlak aan blauwgrasland verbeteren:

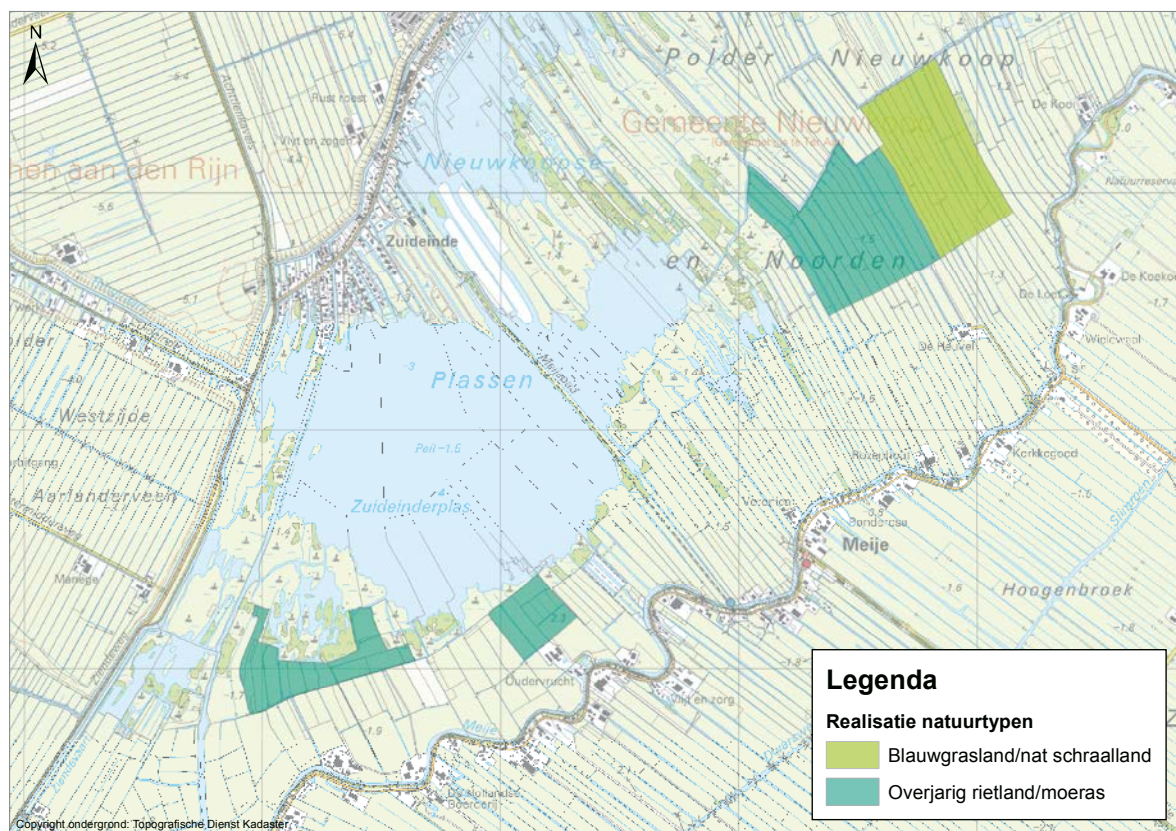
- 's Winters delen van de Schraallanden langs de Meije onder water zetten (winterinundatie). In de Haeck is het mogelijk om het waterpeil te laten fluctueren (peilfluctuatie instellen), zodat de blauwgraslanden daar 's winters onder water komen te staan. Wel is het dan belangrijk om de bestaande bebouwing op De Haeck tegen het water te beschermen. Het 's winters bevoeien van het blauwgrasland maakt het gebied beter bestand tegen verzuring (verhoogt de buffercapaciteit). Ook hier geldt dat daarvoor de waterkwaliteit in De Haeck geheel op orde moet zijn.

Figuur B2-1.7. Verspreiding en kwaliteit van blauwgrasland in de huidige situatie.

Bron: RoyalHaskoningDHV (2013)

Figuur B2-1.8. Geadviseerde locaties voor inrichting van de Meijegraslanden voor roerdomp en blauwgrasland. Bron: RoyalHaskoningDHV (2013)

- Aanbrengen van schone klei om de buffercapaciteit in De Haeck te vergroten. Door verzuring is de buffercapaciteit daar sterk afgenomen. Klei is van nature basenrijk en gaat de verzuring tegen. Op de percelen langs de Hollandse Kade is aanbrengen van klei niet nodig, daar vindt basenaanvoer plaats via kwel.
- *Onderzoek herstel mogelijkheden*
In de Haeck is het mogelijk om op kleine schaal veen te onderzoeken of het blauwgrasland zich daar kan herstellen. Bijvoorbeeld door te plaggen en op enkele delen in De Haeck klei aan te brengen om de buffercapaciteit van het blauwgrasland te verbeteren.
- *Plaggen in de Meijegraslanden*
Blauwgrasland kan zich ontwikkelen door op de hoge delen van de percelen Hazeleger in de Meijegraslanden voedselrijke en veraarde bovengrond te plaggen. De percelen waar dit mogelijk is, zijn in beheer bij Natuurmonumenten.

1.1.4 Ruigten en zomen (moerasspirea)

Ruigten en zomen zijn hoog opgaande begroeiingen van grassen en kruiden die voorkomen op zeer vochtige en natte, voedselrijke plekken aan oevers en langs greppels, en zijn ook te zien op percelen die niet meer of nauwelijks worden gemaaid. Het is het leefgebied van onder meer de moerasspirea, een plant die familie is van de roos. In de Nieuwkoopse Plassen en De Haeck komt dit habitattype verspreid voor. De meeste liggen in het oostelijke deel van het plassen- en moerasgebied.

Huidige toestand

De kwaliteit en hoeveelheid ruigten en zomen (moerasspirea) zijn goed. Ruigtekruiden overheersen (echte valerianen en moerasspirea) en de oppervlakte beslaat enkele hectares.

Kwaliteitsbeoordeling

In tabel B2-1.5 is de beoordeling van de kwaliteit van ruigten en zomen in Nieuwkoopse Plassen en De Haeck samengevat.

Tabel B2-1.5. Beoordeling huidige kwaliteit ruigten en zomen

deelgebied	opp. (ha.)	vegetatietypen	typische soorten	structuur en functie	eindoordeel
De Haeck	0,65	goed	goed	goed	goed
Westveen	0,17	goed	goed	goed	goed
Meijegraslanden	0	n.v.t., habitatype ontbreekt			
Plassen- en moerasgebied	17,63	goed	goed	goed	goed
Schraallanden langs de Meije	0	n.v.t., habitatype ontbreekt			

Ambitie tot 2033

De instandhoudingsdoelstelling voor ruigten en zomen (moerasspirea) is behoud van de oppervlakte en de kwaliteit. Dit doel is te bereiken via het reguliere beheer. Aanvullende maatregelen zijn niet nodig.

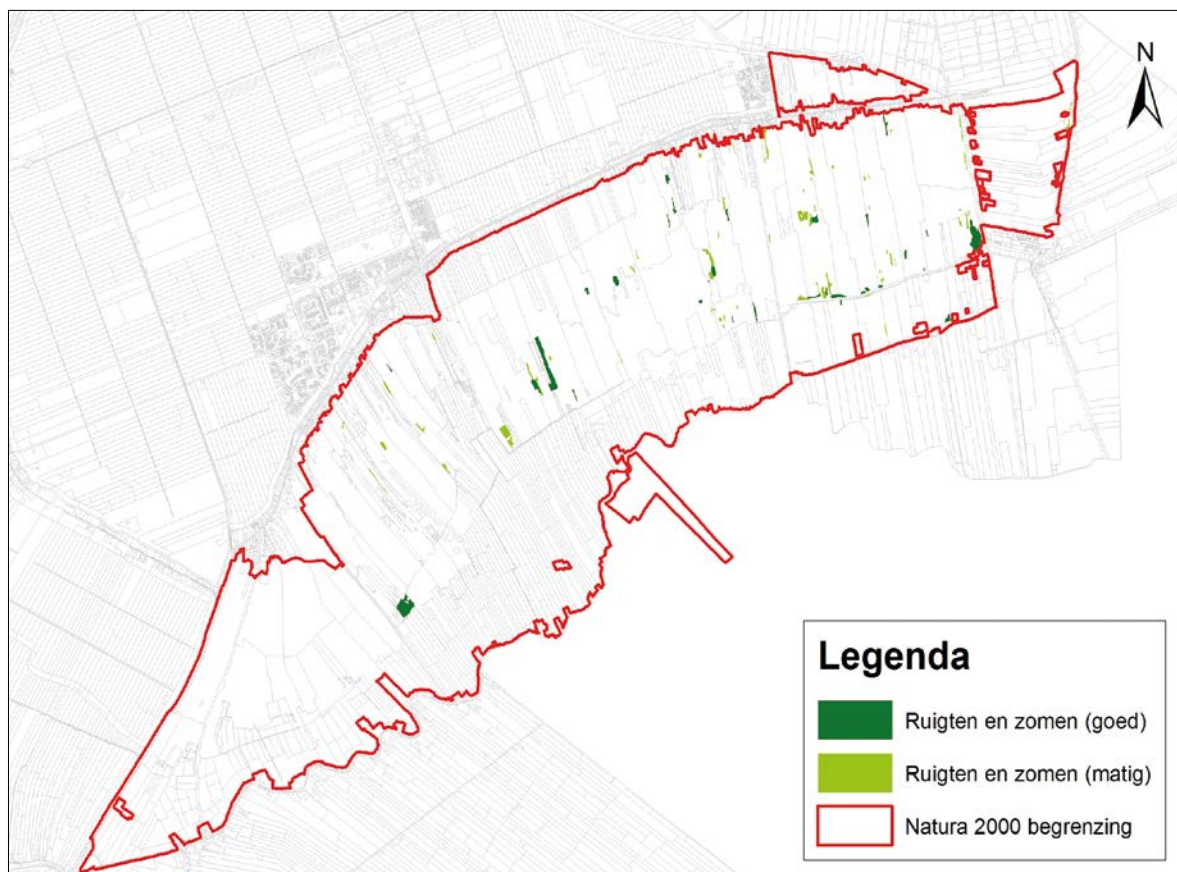
1.1.5 Overgangs- en trilveen (trilvenen)

Trilveen is een zeldzaam en bedreigd habitatype. In Nederland is nog zo'n honderd hectare trilveen over. Het bestaat uit mosrijke, op het water drijvende plantenmatten. De 'bodem' van trilveen

wordt gevormd door de wortels van planten, vooral van gras- en zeggensoorten. Trilvenen zijn de eerste tekenen van verlanding; het veranderen van open water in land. Trilveen is zeer gevoelig voor verzuring en een teveel aan voedsel. In het gebied komt trilveen heel weinig voor. Het meeste is te vinden in De Haeck, in de smalle contactzone tussen de rand van veenmosrietland en de overgang met het oppervlaktewater. In deze zone komt basen- en voedselarm water uit het veenmosrietland samen met het meer basen- en voedselrijke oppervlaktewater: een ideale mix voor trilveen.

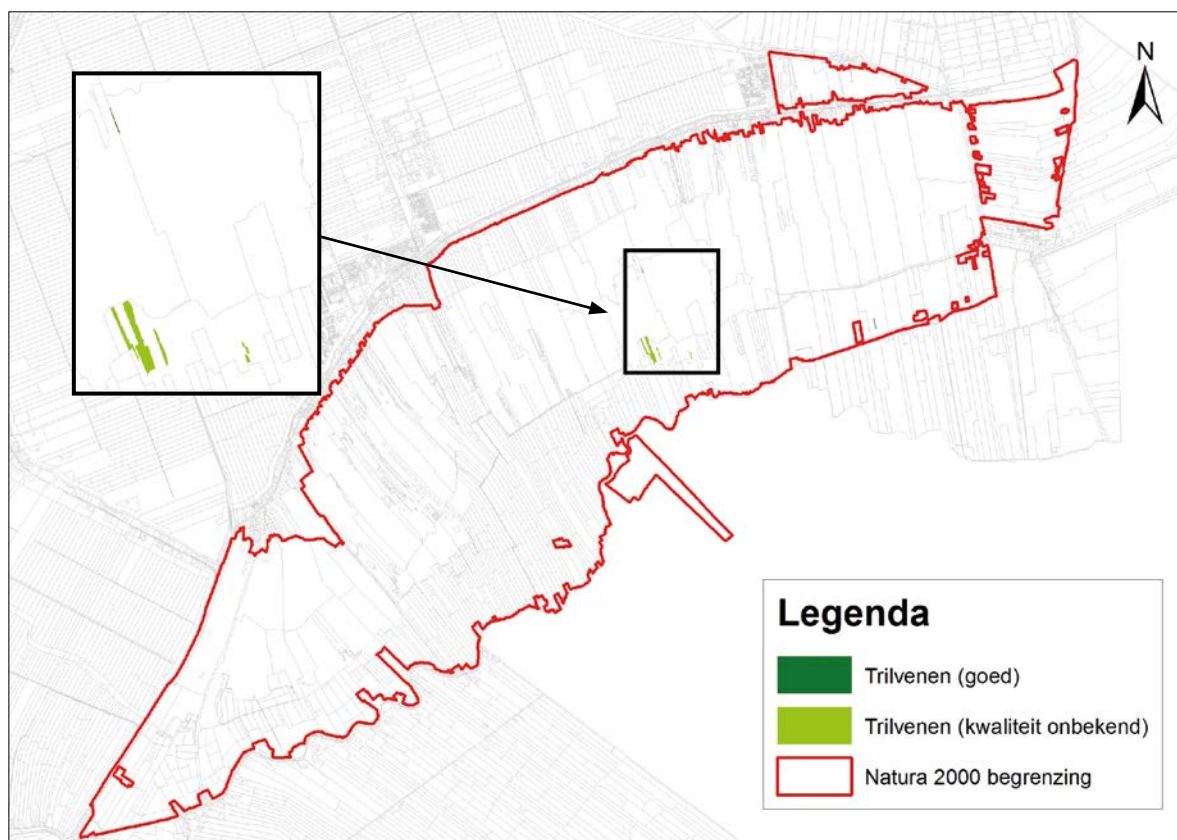
Figuur B2-1.9. Verspreiding en kwaliteit van ruigten en zomen (moerasspirea) in de huidige situatie.

Bron: RoyalHaskoningDHV (2013)

Figuur B2-1.10. Verspreiding van overgangs- en trilveen (trilvenen) in de huidige situatie.

Bron: RoyalHaskoningDHV (2013)

Huidige toestand

Het trilveen in de Nieuwkoopse Plassen en De Haeck is over het algemeen in redelijke conditie, maar het kan zich nauwelijks uitbreiden. Dit komt in de eerste plaats door verlanding in het gebied nog maar weinig plaatsvindt; door dit gebrek aan dynamiek in het plassengebied heeft trilveen nauwelijks kans om te ontstaan. Andere knelpunten zijn verdroging, verzuring en een teveel aan voedsel.

Kwaliteitsbeoordeling

In tabel B2-1.6 is de beoordeling van de kwaliteit van trilveen in Nieuwkoopse Plassen en De Haeck samengevat.

Ambitie tot 2033

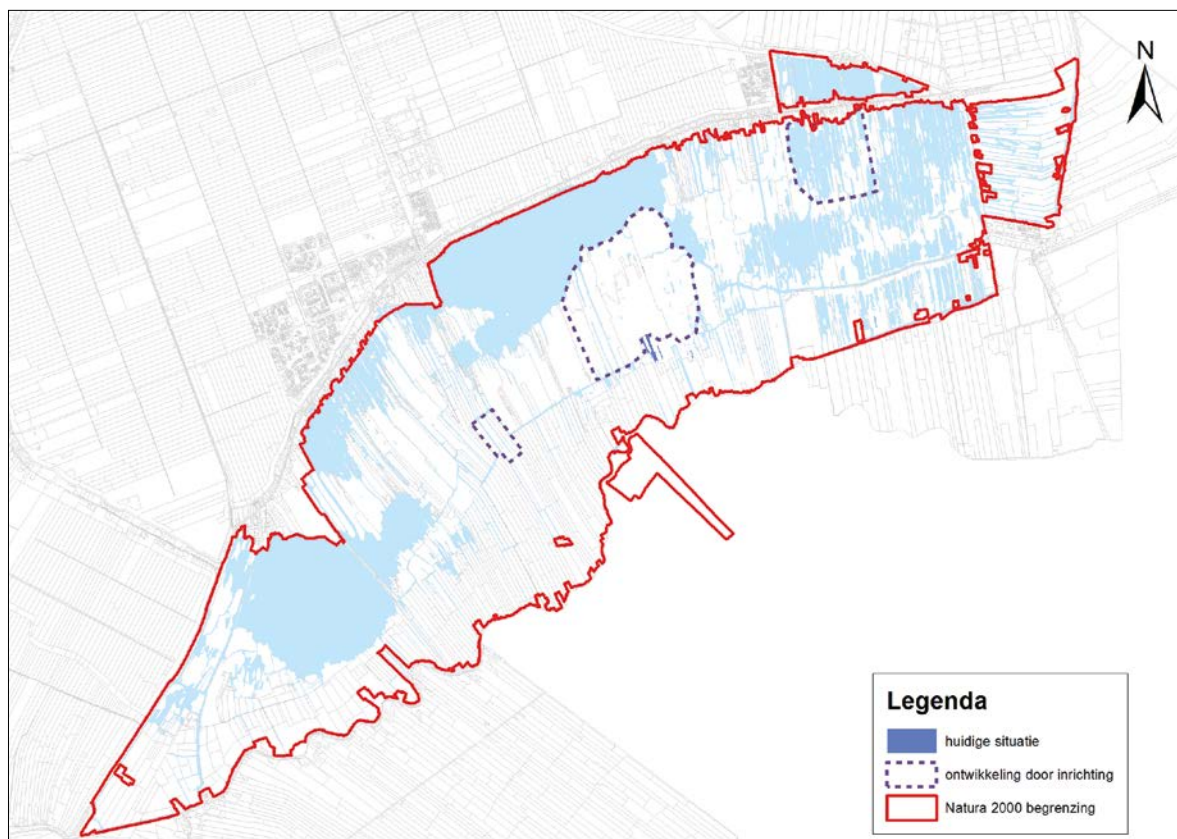
De instandhoudingsdoelstelling voor het trilveen is uitbreiding van de oppervlakte en verbetering van de kwaliteit.

Tabel B2-1.6. Beoordeling huidige kwaliteit trilveen.

Deelgebied	opp. (ha.)	vegetatietypen	typische soorten	structuur en functie	eindoordeel
De Haeck	0,01	goed	goed	slecht*	slecht
Westveen	0	n.v.t., habitatype ontbreekt			
Meijegraslanden	0	n.v.t., habitatype ontbreekt			
Plassen- en moerasgebied	1,17	goed	slecht	slecht*	slecht
Schraallanden langs de Meije	0	n.v.t., habitatype ontbreekt			

* beoordeling goed t.a.v. opslag, slecht t.o.v. functionele omvang De Haeck en Plassen- en moerasgebied

Figuur B2-1.11. Contouren waarbinnen mogelijkheden liggen voor verbetering en uitbreiding van trilveen. Bron: RoyalHaskoningDHV (2013)

De provincie Zuid-Holland heeft daarvoor de volgende langetermijndoelstellingen (tot 2033) uitgewerkt:

- **Verbeteren waterkwaliteit**
Voor de ontwikkeling van trilveen is voedselarm en basenrijk water belangrijk. Dat betekent dat de waterkwaliteit op orde moet zijn. Naar verwachting is dit over zes tot acht jaar (aan het einde van de eerste of het begin van de tweede beheerplanperiode).
- **Verlanding weer op gang brengen**
Door het verlandingsproces opnieuw op gang te brengen, krijgt trilveen op de lange termijn nieuwe kansen. Een passende maatregel hiervoor is het graven van nieuwe petgaten.
- **Plaggen**
Ook plaggen van veen geeft trilveen de mogelijkheid om zich binnen enkele jaren opnieuw te ontwikkelen. Op een aantal plekken in het gebied zijn hier mogelijkheden voor.

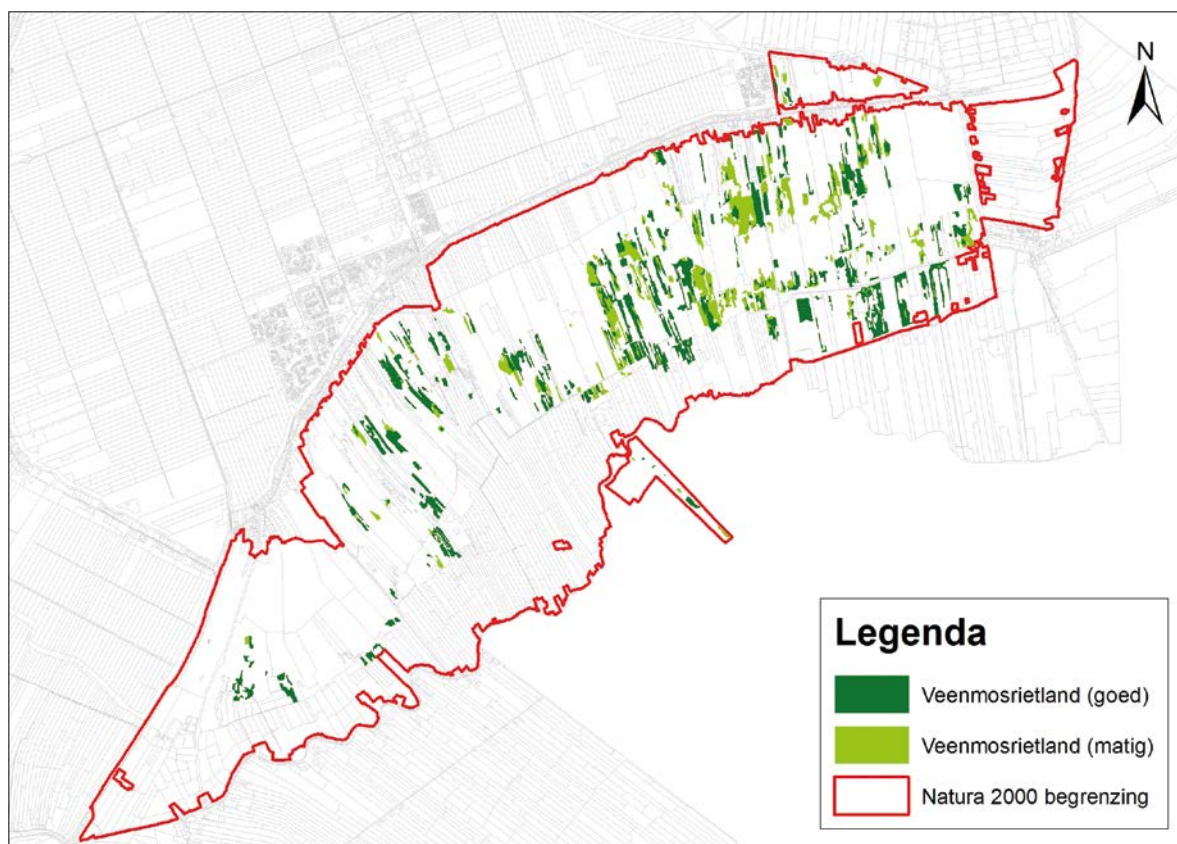
1.1.6 Overgangs- en trilveen (veenmosrietlanden)

Net als trilveen is veenmosrietland een teken van verlanding: het veranderen van open water in land. Veenmosrietland - een latere fase van verlanding - is steviger dan trilveen en meestal goed begaanbaar omdat zich een dik pakket van dood plantenmateriaal en veen heeft gevormd bovenop de oorspronkelijke, op het water drijvende plantmatten. Hoewel veenmosrietlanden vaker voorkomen dan trilveen, zijn ze nog altijd erg zeldzaam en bedreigd. Veenmosrietland komt voor onder voedselarme omstandigheden en is zeer gevoelig

Ronde zonnedaauw.

Figuur B2-1.12. Verspreiding van overgangs- en trilveen (veenmosrietlanden) in de huidige situatie.
Bron: RoyalHaskoningDHV (2013)

voor stikstofdepositie wat de voedselrijkdom verhoogd. Hoewel het onder relatief zure omstandigheden voorkomt, is veenmosrietland ook gevoelig voor verdere verzuring. In de Nieuwkoopse Plassen en De Haeck komt veenmosrietland door het hele gebied verspreid voor, het meest in het oostelijke en centrale deel van het plassen- en moerasgebied en in De Haeck.

Huidige toestand

In de Nieuwkoopse Plassen en De Haeck komt veenmosrietland door het hele gebied verspreid voor, het meest in het oostelijke en centrale deel van het plassen- en moerasgebied en in De Haeck.

Het veenmosrietland is matig tot goed ontwikkeld. Daar staat het er slecht voor. Het belangrijkste knelpunt voor de instandhouding van veenmosrietland in de Nieuwkoopse Plassen is momenteel verzuring door de hoge stikstofdepositie. Dit zorgt ervoor dat de verlanding van het veenmosrietland veel sneller gaat dan onder natuurlijke omstandigheden. Zonder beheermaatregelen verdwijnt het veenmosrietland geheel.

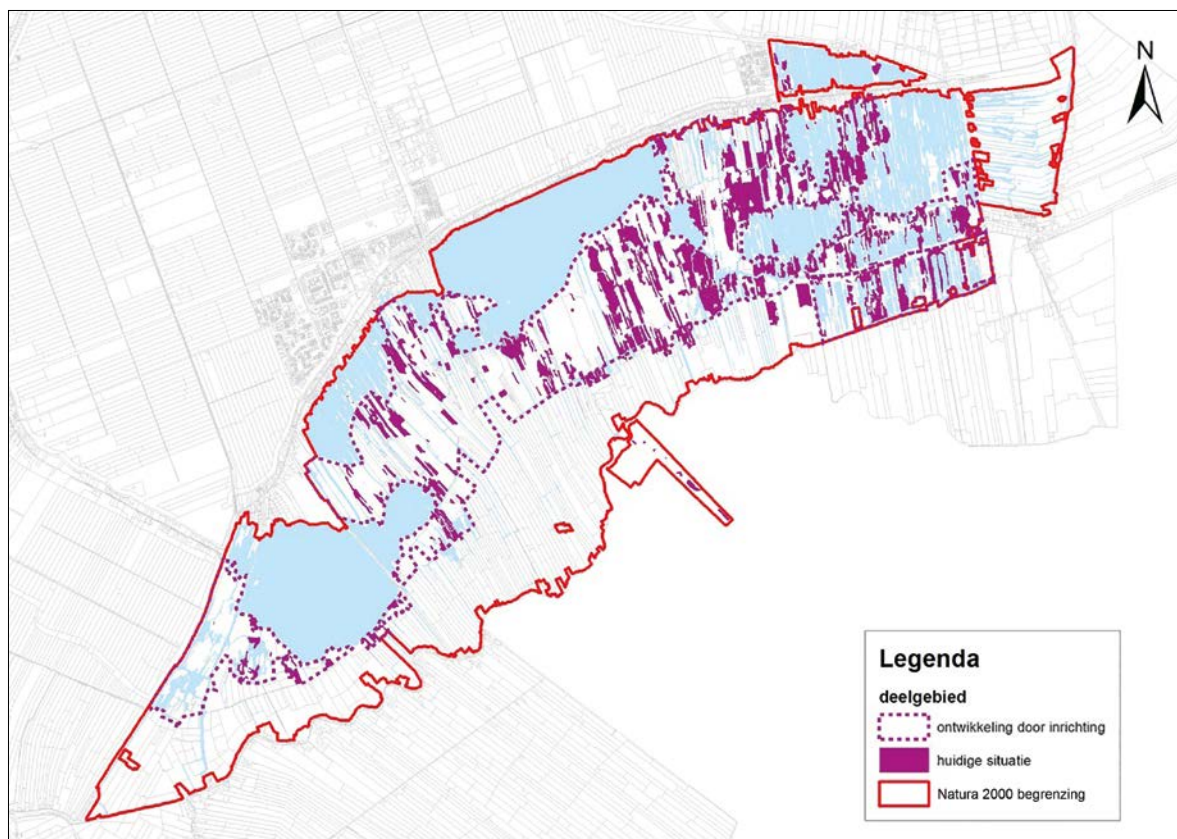
Kwaliteitsbeoordeling

In tabel B2-1.7 is de beoordeling van de kwaliteit van veenmosrietland in Nieuwkoopse Plassen en De Haeck samengevat.

Tabel B2-1.7. Beoordeling huidige kwaliteit veenmosrietland

Deelgebied	opp. (ha.)	vegetatietypen	typische soorten	structuur en functie	totaal
De Haeck	15,88	goed	matig	goed	matig
Westveen	0	n.v.t., habitatype ontbreekt			
Meijegraslanden	1,34	goed	matig	matig	matig
Plassen- en moerasgebied	150	goed	matig	goed	matig
Schraallanden langs de Meije	0,78	matig	matig	slecht	slecht

Figuur B2-1.13. Contouren waarbinnen mogelijkheden liggen voor verbetering en uitbreiding van veenmosrietland. Bron: RoyalHaskoningDHV (2013)

Ambitie tot 2033

De instandhoudingsdoelstelling voor veenmosrietland is uitbreiding van de oppervlakte en verbetering van de kwaliteit. De provincie Zuid-Holland heeft daarvoor de volgende lange-termijndoelstellingen (tot 2033) uitgewerkt:

- *Verlanding weer op gang brengen*
De beste mogelijkheid voor uitbreiding van het veenmosrietland op de langere termijn is het opnieuw starten van het verlandingsproces, bijvoorbeeld door het graven van petgaten. Diep plaggen van verruigde rietlanden zorgt er ook voor dat de hoeveelheid veenmosrietland groeit.
- *Afspraken voor gehele gebied*
De kwaliteit van bestaande veenmosrietlanden is te verbeteren het maken van afspraken voor het hele gebied, vooral over de aanpak van sluikbranden en het stoppen met spuiten en mostrekken.

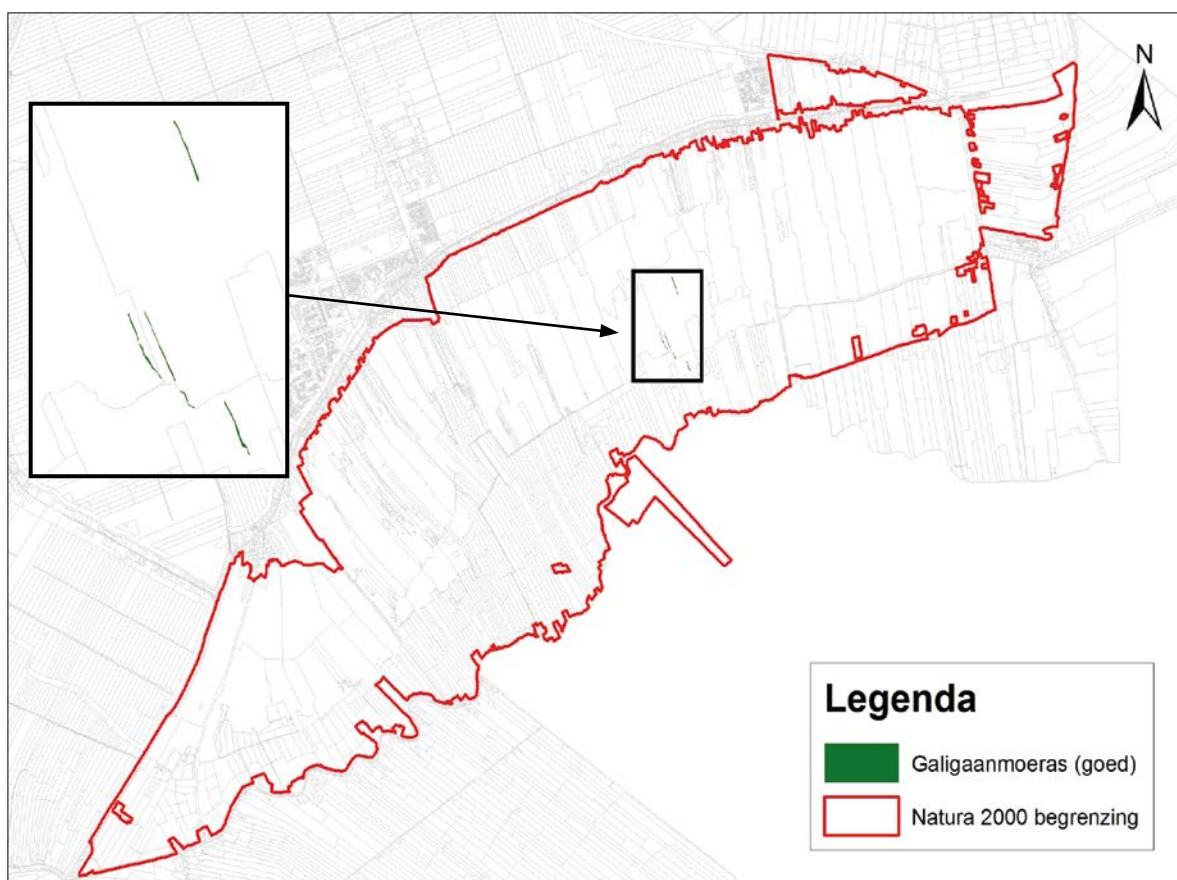
1.1.7 Galigaanmoerassen

Galigaanmoerassen zijn moerassen met planten waarvan het onderste gedeelte in het water staat. Galigaan is de dominante plantensoort: een vrij zeldzame, meer dan manshoge plant met scherp getande bladeren (Schaminée et al. 1995). In galigaanmoeras broedt de blauwborst. Dit is een zangvogel die met uitsterven was bedreigd, maar de afgelopen decennia een flinke opmars heeft gemaakt. Het habitatype komt in de Nieuwkoopse Plassen en De Haeck op een paar plaatsen voor; rond een aantal slootjes tussen de Machinesloot en de Maarten Freekenwei en rondom het Schepengaten. De oppervlakte is zeer beperkt.

Huidige toestand

Het galigaanmoeras in de Nieuwkoopse Plassen en de Haeck is goed ontwikkeld. Hoewel het maar op een paar plaatsen voorkomt, breidt het galigaanmoeras zich de laatste jaren op de oevers van rietlanden sterk uit. Deze toename is waarschijnlijk te danken aan de verbetering van de waterkwaliteit. Aandachtspunt is het vaste waterpeil; galigaanmoerassen gedijen het beste bij een hoge waterstand en voldoende schommelingen in het

Figuur B2-1.14. Verspreiding van galigaanmoeras in de huidige situatie. Bron: RoyalHaskoningDHV (2013)

waterpeil. Dit gaat namelijk de opbouw van strooisel tegen dat zich onder oudere galigaanbegroeiingen ophoopt. Het strooisel zorgt ervoor dat andere planten geen kans krijgen en het moeras erg soortenarm wordt.

Kwaliteitsbeoordeling

In tabel B2-1.8 is de beoordeling van de kwaliteit van galigaanmoeras in Nieuwkoopse Plassen en De Haeck samengevat.

Ambitie tot 2033

De instandhoudingsdoelstelling voor galigaanmoerassen is behoud van de oppervlakte en de kwaliteit.

Dit doel is te bereiken via het reguliere beheer. Aanvullende maatregelen zijn niet nodig.

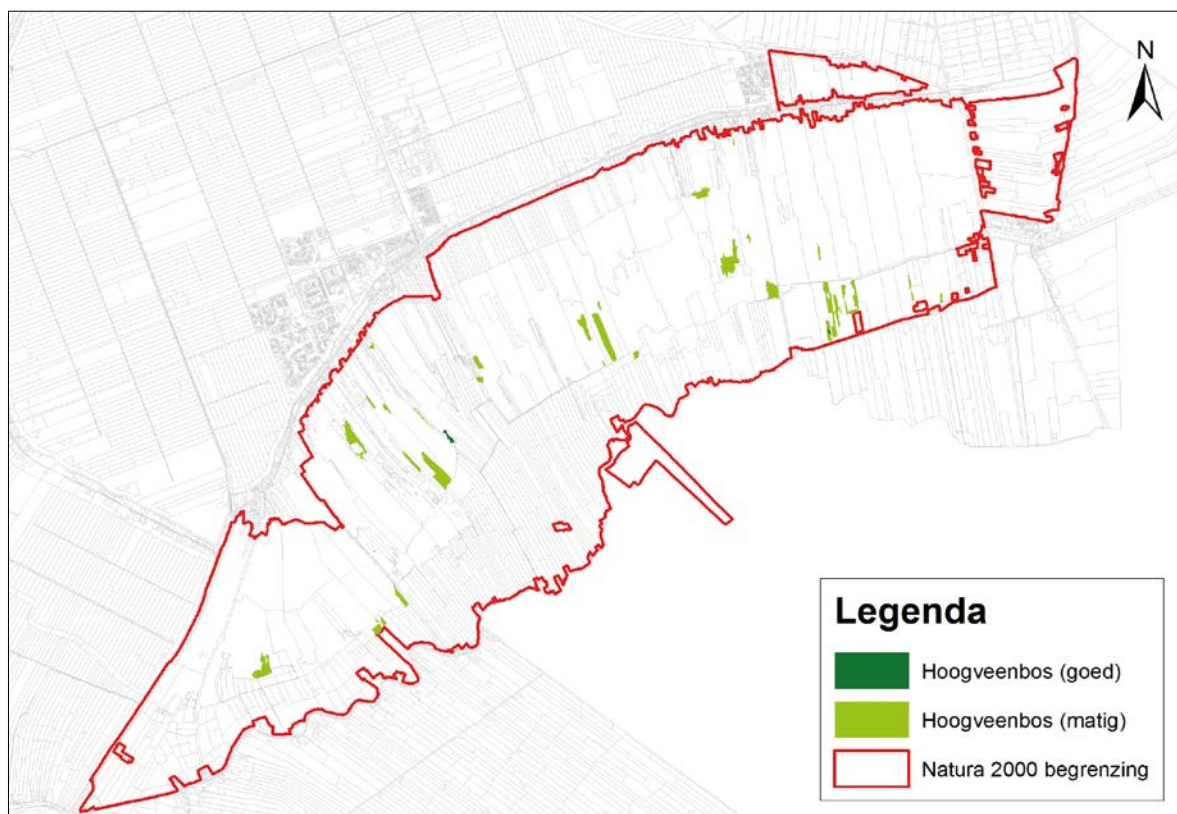
1.1.8 Hoogveenbossen

Hoogveenbos komt voor op natte of vochtige grond en bestaat grotendeels uit elzen- of berkenbroekbos. Broekbossen zijn bossen die dankzij een hoge, stabiele grondwaterstand altijd nat zijn. In de ondergroei vormt zich veen en leven diverse veenmossoorten. Belangrijk voor het bos is de aanwezigheid van dikke dode bomen. Een typische vogel in het hoogveenbos is de matkop, een bedreigde soort die in de dode bomen nestelt. Hoogveenbos is gevoelig voor verdroging. In de Nieuwkoopse

Tabel B2-1.8. Beoordeling huidige kwaliteit galigaanmoeras

Deelgebied	opp. (ha.)	vegetatietypen	typische soorten	structuur en functie	eindoordeel
De Haeck	0	n.v.t., habitatype ontbreekt			
Westveen	0	n.v.t., habitatype ontbreekt			
Meijegraslanden	0	n.v.t., habitatype ontbreekt			
Plassen- en moerasgebied	0,21	goed	goed	matig	matig
Schraallanden langs de Meije	0	n.v.t., habitatype ontbreekt			

Figuur B2-1.15. Verspreiding van hoogveenbos in de huidige situatie. Bron: RoyalHaskoningDHV (2013)

Plassen en De Haeck komt hoogveenbos verspreid voor op doorgaans kleine oppervlakten. De wat grotere, aaneengesloten stukken bevinden zich vooral in het centrale deel van het gebied.

Huidige toestand

Het hoogveenbos in de Nieuwkoopse Plassen en De Haeck is over het algemeen matig ontwikkeld. Een uitzondering vormt het plassen- en moerasgebied; daar staat het hoogveenbos er relatief goed voor. Het hoogveenbos heeft goede mogelijkheden om zich op termijn verder te ontwikkelen, vooral op de plekken waar regenwater (de belangrijkste voedingsbron) blijft liggen. Ook kunnen de huidige hoogveenbossen zich handhaven. Het belangrijkste knelpunt bij de ontwikkeling is de aanwezigheid van appelbes.

Die kan in jonge fasen van berkenbroekbos snel gaan domineren. Door sterke beschaduwing benadeelt hij andere soorten. Daarnaast belemmeren hoge voedselrijkdom en verdroging herstel en ontwikkeling van het hoogveenbos.

Kwaliteitsbeoordeling

In tabel B2-1.9 is de beoordeling van de kwaliteit van hoogveenbos in Nieuwkoopse Plassen en De Haeck samengevat.

Ambitie tot 2033

De instandhoudingsdoelstelling voor het hoogveenbos is behoud van de oppervlakte en de kwaliteit. Dit doel is te bereiken via het reguliere beheer. Aanvullende maatregelen zijn niet nodig.

Tabel B2-1.9. Beoordeling huidige kwaliteit hoogveenbos

Deelgebied	opp. (ha.)	vegetatietypen	typische soorten	structuur en functie	eindoordeel
De Haeck	4,90	matig	goed	slecht	slecht
Westveen	0	n.v.t., habitatype ontbreekt			
Meijegraslanden	0,38	n.v.t., habitatype ontbreekt			
Plassen- en moerasgebied	23,49	matig	goed	matig	matig
Schraallanden langs de Meije	0	n.v.t., habitatype ontbreekt			

1.2 Habitatrichtlijnsoorten

1.2.1 Zeggekorfslak

De zeggekorfslak is een zeldzame landslak die voorkomt in vochtige gebieden zoals moerassen en broekbossen op plekken waar een constante, hoge luchtvochtigheid heerst waardoor ook de temperatuur er relatief constant is. De slak leeft van schimmels die op moerasplanten parasiteren. Schoon water is van vitaal belang voor overleving van de zeggekorfslak. Het leefgebied van de zeggekorfslak is gevoelig voor een te hoge voedselrijkdom.

Huidige toestand

In de Nieuwkoopse Plassen en De Haeck bevindt zich één populatie zeggekorfslakken. De populatie is vitaal en bestaat vrijwel zeker uit enkele honderden dieren. De slakken leven in een verland petgat in 't Ondiepe, het meest zuidelijke deel van het plassengebied. Het plassengebied vormt een geschikt leefgebied voor de zeggekorfslak. Er zijn voldoende pollen van geschikte waardplanten en door het constante waterpeil is het er vochtig genoeg. Omdat de oevers niet zeer intensief worden gemaaid, vormt het huidige beheer geen knelpunt.

Kwaliteitsbeoordeling

In tabel B2-1.10 is de beoordeling van de kwaliteit van het leefgebied van de zeggekorfslak in de huidige situatie in de Nieuwkoopse Plassen en De Haeck samengevat. Het gebied is in potentie geschikt voor de zeggekorfslak. Er zijn voldoende pollen van geschikte waardplanten aanwezig en door het constante peil is het milieu altijd vochtig

genoeg. Omdat de oevers niet zeer intensief gemaaid worden, vormt het huidige beheer evenmin een knelpunt.

Ambitie tot 2033

De instandhoudingsdoelstelling voor de zeggekorfslak is behoud van de omvang en de kwaliteit van het leefgebied voor het behoud van de populatie. De provincie Zuid-Holland heeft daarvoor de volgende langetermijndoelstellingen (tot 2033) uitgewerkt:

■ Waterkwaliteit vergroten

Het is waarschijnlijk dat de soort profiteert van maatregelen die gericht zijn op het verbeteren van de waterkwaliteit. Om deze te verbeteren, zijn inmiddels verschillende maatregelen in uitvoering of uitgevoerd (KRW en PAS).

■ Groter leefgebied

Behoud van de zeggekorfslak is mogelijk door het leefgebied te vergroten. Dit kan bijvoorbeeld door het graven van petgaten; langs de randen van de nieuwe gaten ontstaat geschikt leefgebied voor de soort. Ook het stoppen van branden in het rietland (PAS-maatregel voor veenmosrietland) zorgt voor een toename van geschikt leefgebied.

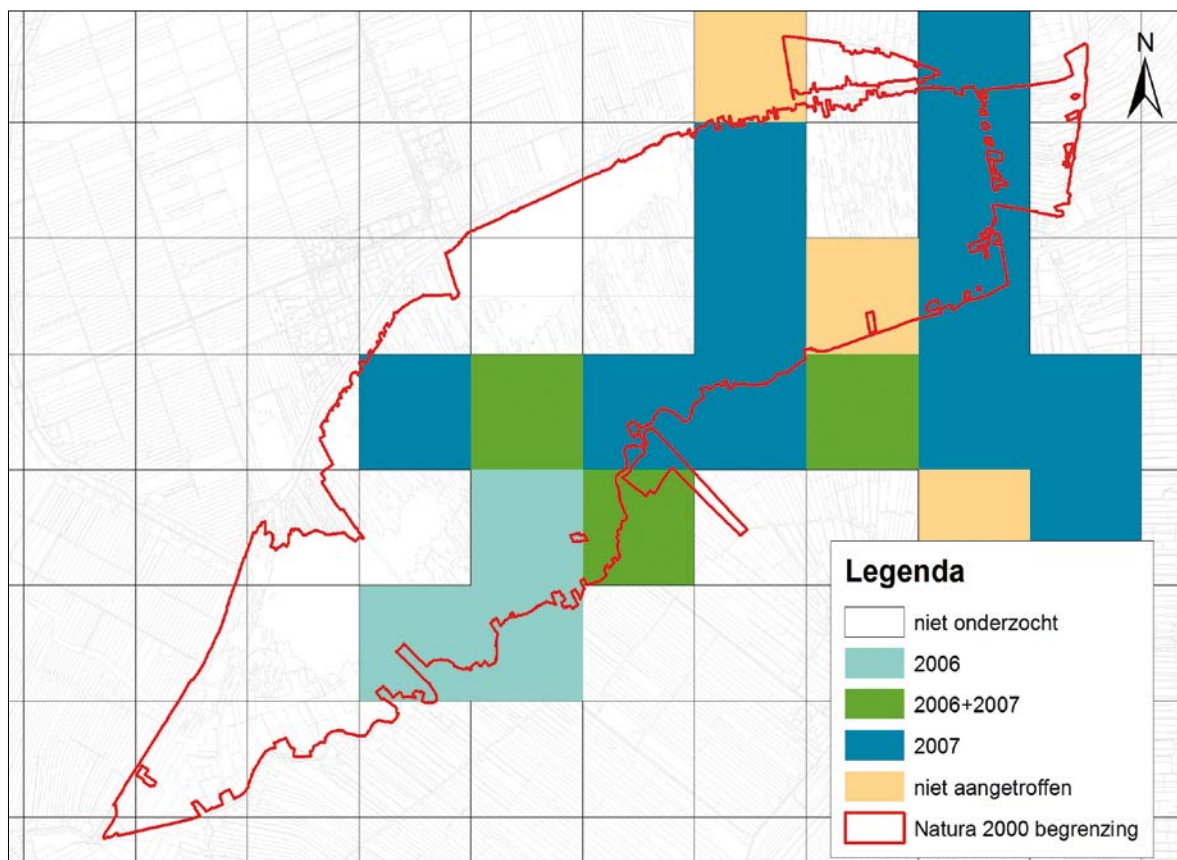
1.2.2 Platte schijfhoren

De platte schijfhoren is een kwetsbare waterslak die leeft in helder, stilstaand water van veengebieden met een rijke plantengroei. Het leefgebied van de platte schijfhoren is gevoelig voor een te hoge voedselrijkdom (stikstofdepositie). Voor de slak is zonlicht erg belangrijk; het water mag dus niet te sterk zijn dichtgegroeid of overschaduwd.

Tabel B2-1.10. Beoordeling huidige kwaliteit leefgebied zeggekorfslak

Deelgebied	Relevant voor soort in huidige situatie	Kwaliteitsaspect			Totaal
		Ecologische randvoorwaarde	Abiotiek	Samenhang met andere gebieden	
De Haeck	nee				n.v.t.
Westveen	nee				n.v.t.
Meijegraslanden	nee				n.v.t.
Plassen- en moerasgebied	ja	goed (grote zeggen, Galigaan)	vermoedelijk goed	n.v.t. (soort is honkvast met gering dispersievermogen)	vermoedelijk goed
Schraallanden langs de Meije	nee				n.v.t.

Figuur B2-1.16. Verspreiding van de platte schijfhoren in 2006 en 2007. Bron: Stichting Anemoon (2007)

De Nieuwkoopse Plassen vormen in Nederland een van belangrijkste leefgebieden van de platte schijfhoren. De waterslak komt in het gebied over een grote oppervlakte verspreid voor.

Huidige toestand

In potentie vormen de plassen in De Haeck en het plassen- en moerasgebied geschikt leefgebied voor de platte schijfhoren, vooral op de plaatsen waar rijke onderwatervegetatie met drijfbladplanten voorkomt.

Kwaliteitsbeoordeling

In tabel B2-1.11 is de beoordeling van de kwaliteit van het leefgebied van de platte schijfhoren in de huidige situatie in de Nieuwkoopse Plassen en De Haeck samengevat. In potentie vormen de plassen in de Haeck en het plassen- en moerasgebied geschikt leefgebied, vooral waar een rijke onderwatervegetatie met drijfbladplanten voorkomt. Ook de abiotische condities lijken geschikt voor de soort: niet te ionenrijk, matig eutroof,

Tabel B2-1.11. Beoordeling huidige kwaliteit leefgebied platte schijfhoren o.b.v. deskundigenoordeel

Deelgebied	Relevant voor soort in huidige situatie	Kwaliteitsaspect			Totaal
		Ecologische randvoorwaarde	Abiotiek	Samenhang met andere gebieden	
De Haeck	Ja	in potentie goed	in potentie goed	onbekend	onbekend
Westveen	Nee				n.v.t.
Meijegraslanden	Nee				n.v.t.
Plassen- en moerasgebied	Ja	in potentie goed	in potentie goed	onbekend	onbekend
Schraallanden langs de Meije	Nee				n.v.t.

stilstaand water met veenbodem. Dit blijkt ook uit het feit dat de soort in een groot aantal kilometerhokken is aangetroffen. Het is niet bekend of de samenhang met andere gebieden van belang is voor de soort (bijlage O2-2).

Ambitie tot 2033

De instandhoudingsdoelstelling voor de platte schijfhoren is behoud van de omvang en de kwaliteit van het leefgebied voor het behoud van de populatie. De provincie Zuid-Holland heeft daarvoor de volgende langetermijndoelstellingen (tot 2033) uitgewerkt:

- **Waterkwaliteit vergroten**
De platte schijfhoren profiteert van maatregelen die gericht zijn op het verbeteren van de waterkwaliteit. Om deze te verbeteren, zijn inmiddels verschillende maatregelen in uitvoering of uitgevoerd (KRW en PAS).

1.2.3 Gestreepte waterroofkever

De gestreepte waterroofkever is een zeldzame keversoort die gedijt in schoon, open water met een rijke waterplanten- en oevervegetatie. Een groot deel van alle waterroofkeverpopulaties leeft in Nederland,

in de rest van West-Europa komt de soort nauwelijks nog voor. De aanwezigheid van de waterroofkever is een aanwijzing voor een goede waterkwaliteit en een gezond ecosysteem. De soort is gevoelig voor vervuiling en een te hoge voedselrijkdom.

Huidige toestand

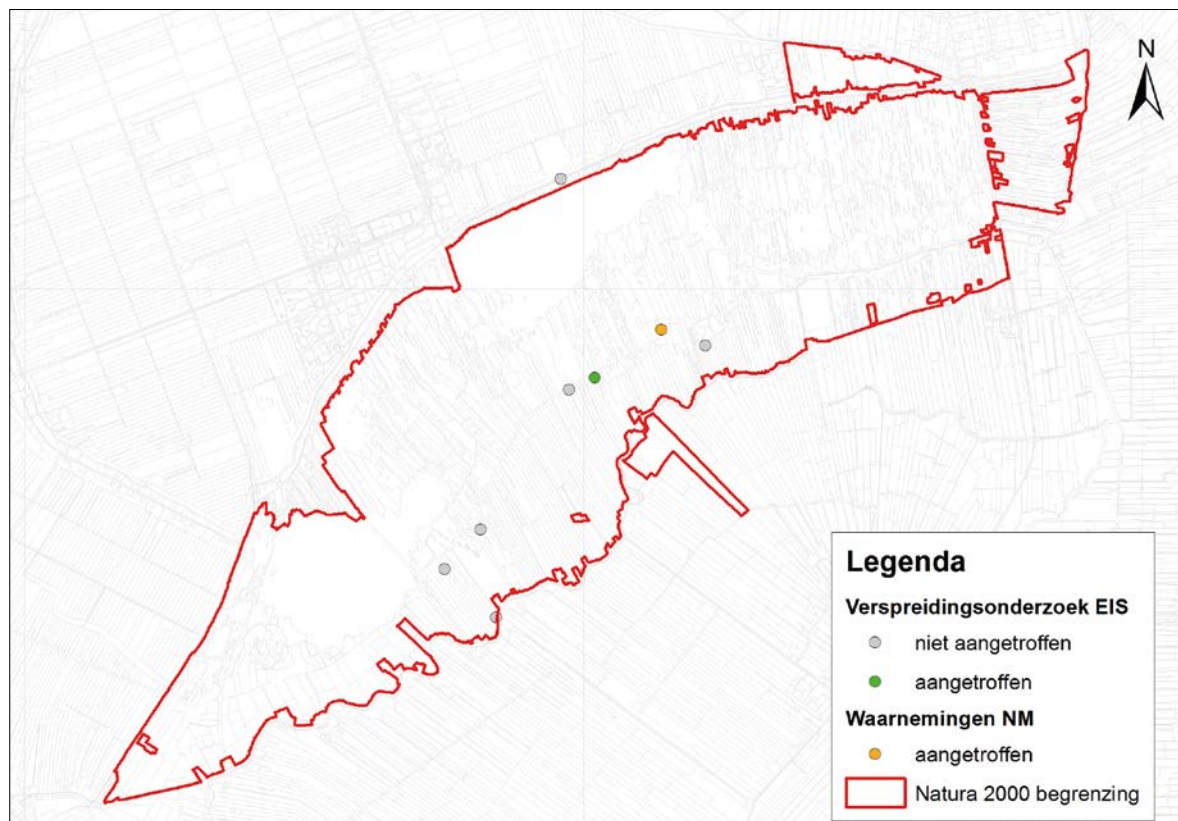
In de Nieuwkoopse Plassen en De Haeck is de soort pas in 2003 ontdekt. De waterroofkever is vooral aangetroffen in een klein gebied in het centrale deel van de Nieuwkoopse Plassen. Het is zeer waarschijnlijk dat gericht onderzoek meer locaties oplevert waar de soort leeft. De Nieuwkoopse Plassen en De Haeck zijn voor het grootste deel een geschikt leefgebied voor de gestreepte waterroofkever: er is spaarzame watervegetatie, de oevers zijn goed begroeid en zonnige plekken zijn ruim aanwezig.

Kwaliteitsbeoordeling

In tabel B2-1.12 is de beoordeling van de kwaliteit van het leefgebied van de platte schijfhoren in de huidige situatie in de Nieuwkoopse Plassen en De Haeck samengevat. In potentie vormen de plassen in de Haeck en het plassen- en moerasgebied geschikt leefgebied, vooral waar een rijke onderwatervegetatie met drijfbladplanten voor-

Figuur B2-1.17. Verspreiding van de gestreepte waterroofkever in 2007 en 2008.

Bronnen: Natuurmonumenten (2008), European Invertebrate Survey (EIS; Cuppen et al., 2007)

Tabel B2-1.12. Beoordeling huidige kwaliteit leefgebied gestreepte waterroofkever o.b.v. deskundigen-oordeel

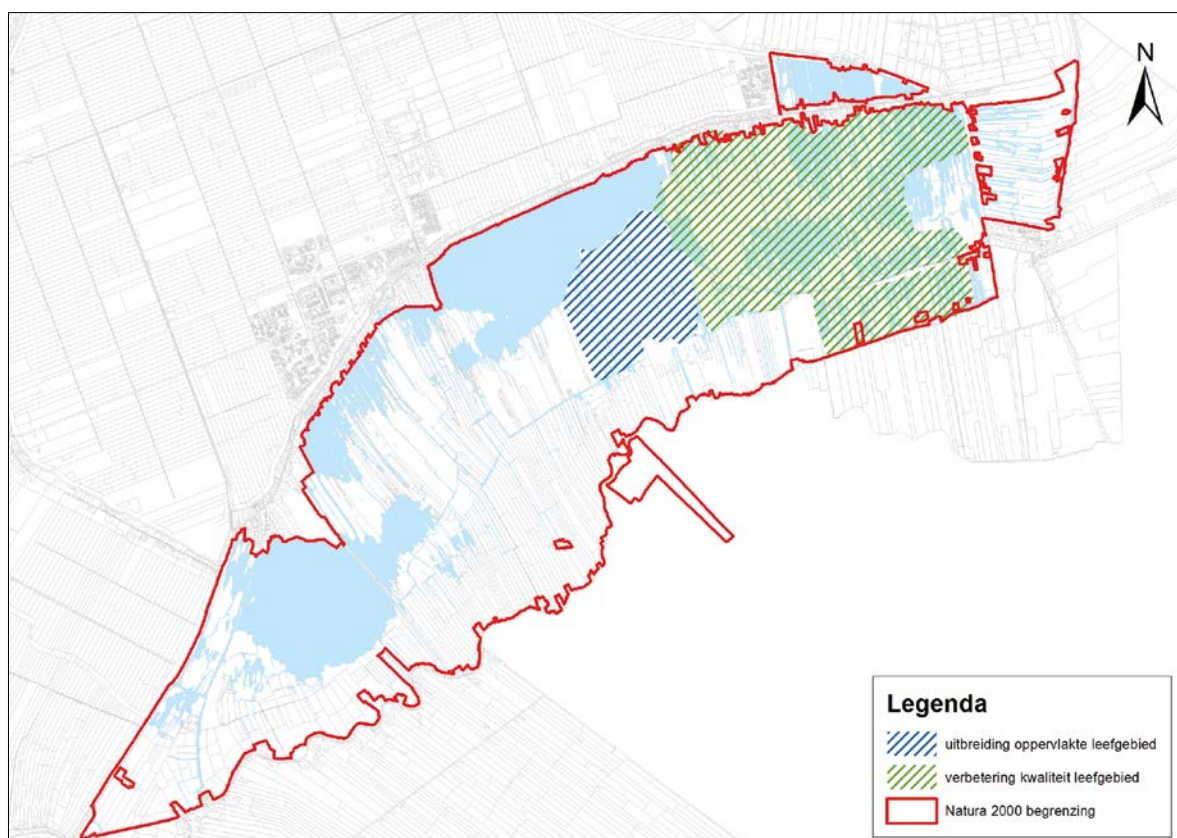
Deelgebied	Relevant voor soort in huidige situatie	Kwaliteitsaspect			Totaal
		Ecologische randvoorwaarde	Abiotiek	Samenhang met andere gebieden	
De Haeck	ja	grotendeels goed	goed	minder relevant, beperkt dispersievermogen	grotendeels goed
Westveen	nee				n.v.t.
Meijegraslanden	nee				n.v.t.
Plassen- en moerasgebied	ja	grotendeels goed	goed	minder relevant, beperkt dispersievermogen	grotendeels goed
Schraallanden langs de Meije	nee				n.v.t.

komt. Ook de abiotische condities lijken geschikt voor de soort: niet te ionenrijk, matig eutroof, stilstaand water met veenbodem. Dit blijkt ook uit het feit dat de soort in een groot aantal kilometerhokken is aangetroffen. Het is niet bekend of de samenhang met andere gebieden van belang is voor de soort (bijlage O2-2).

Ambitie tot 2033

De instandhoudingsdoelstelling voor de gestreepte waterroofkever is uitbreiding van de omvang en verbetering van de kwaliteit van het leefgebied voor de uitbreiding van de populatie. De provincie Zuid-Holland heeft daarvoor de volgende langetermijndoelstellingen (tot 2033) uitgewerkt:

Figuur 2-1.18. Contouren waarbinnen mogelijkheden liggen voor verbetering en uitbreiding van het leefgebied van de gestreepte waterroofkever. Bron: RoyalHaskoningDHV (2013)

- **Waterkwaliteit verbeteren**

De verdere verbetering van de waterkwaliteit biedt kansen voor een gunstige ontwikkeling van de gestreepte waterroofkever: zowel zijn leefgebied als zijn populatie gaat erop vooruit. Voor de instandhouding van de soort zijn de een aantal punten van belang. Het gaat ten eerste om het voorkomen van vervuiling van het water. Ook is het belangrijk dat het waterpeil niet te veel daalt en er sprake is van een variabel waterpeil (natuurlijk peilbeheer). Ook is het zaak om te voorkomen dat geschikte wateren te veel in de schaduw komen te liggen.

- **Leefgebied vergroten**

Graven van nieuwe petgaten zorgt ervoor dat de gestreepte waterroofkever er nieuw leefgebied bij krijgt, mits de gaten niet geïsoleerd zijn van de omgeving.

1.2.4 Bittervoorn

De bittervoorn is een kwetsbare, karperachtige vis die leeft in helder stilstaand of langzaam stromend water. De bittervoorn gedijt in wateren met een

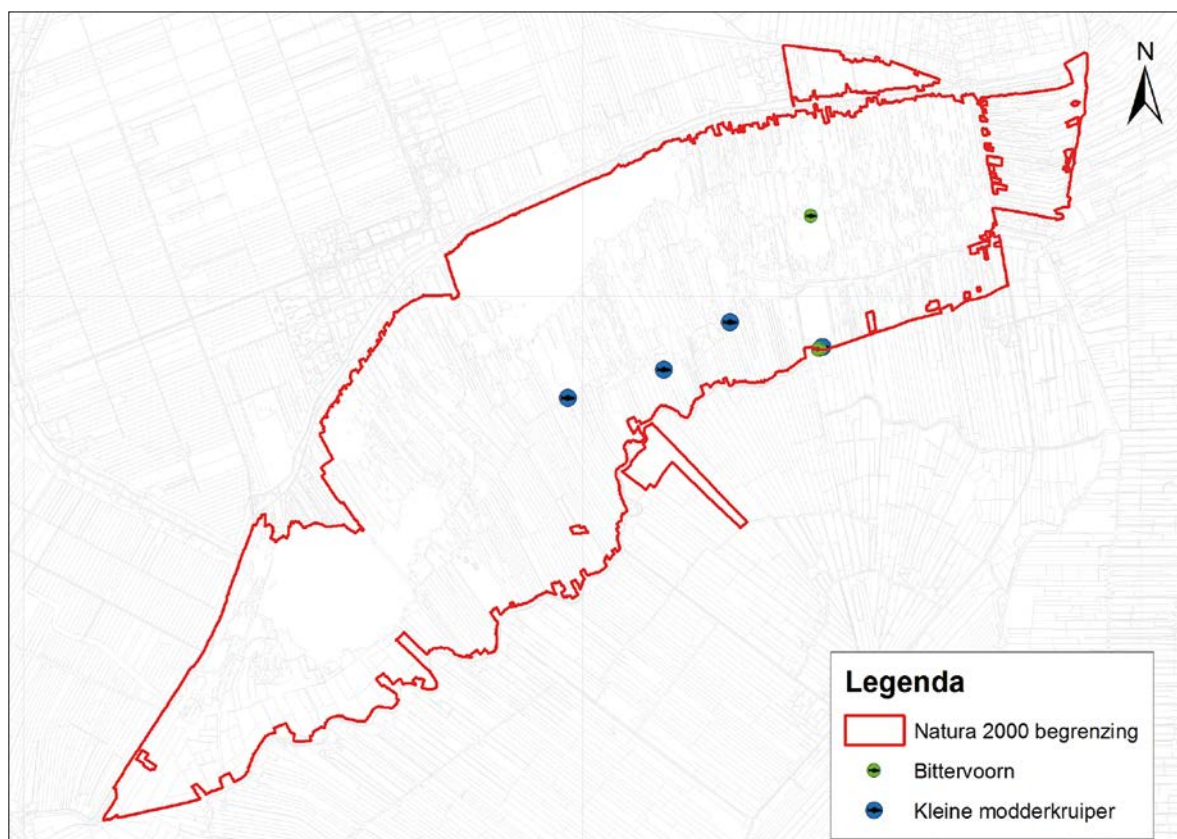
rijke onderwaterbegroeiing en zoetwatermosselen (daarin legt de bittervoorn zijn eitjes). De vissoort lijdt onder intensief slootonderhoud: bij het uitbaggeren van slootjes worden de belangrijke onderwaterplanten en zoetwatermosselen op de kant geschept. De vis is gevoelig voor verontreiniging en te grote voedselrijkdom. Over de huidige verspreiding van de bittervoorn in de Nieuwkoopse Plassen en De Haeck is weinig bekend. De bittervoorn is in een beperkt aantal sloten waargenomen. Het is zeer waarschijnlijk dat gericht onderzoek meer locaties oplevert waar de soort aanwezig is.

Huidige toestand

Op dit moment vormen De Haeck en de Schraallanden langs de Meije geschikt leefgebied voor de soort. Dit geldt ook voor het plassen- en moerasgebied, al is de bittervoorn hier vooralsnog niet aangetroffen. Vanwege het agrarische gebruik en het slootonderhoud zijn de Meijegraslanden en Westveen op dit moment minder geschikt als leefgebied voor de vis.

Figuur B2-1.19. Verspreiding van bittervoorn en kleine modderkruiper in de periode 2006-2008.

Bron: Natuurmonumenten

Tabel B2-1.13. Beoordeling huidige kwaliteit leefgebied bittervoorn o.b.v. deskundigenoordeel

Deelgebied	Relevant voor soort in huidige situatie	Kwaliteitsaspect			Totaal
		Ecologische randvoorwaarde	Abiotiek	Samenhang met andere gebieden	
De Haeck	ja	goed	in potentie goed	onbekend	goed
Westveen	ja	onbekend, aanwezigheid zoetwatermosselen en onderwater vegetatie niet bekend	onbekend	onbekend	matig
Meijegraslanden	ja	onbekend, aanwezigheid zoetwatermosselen en onderwater vegetatie niet bekend	onbekend	onbekend	matig
Plassen- en moerasgebied	ja	in potentie goed	in potentie goed	onbekend	goed
Schraallanden langs de Meije	ja	goed	in potentie goed	goed	goed

Kwaliteitsbeoordeling

In tabel B2-1.13 is de beoordeling van de kwaliteit van het leefgebied van de bittervoorn in de huidige situatie in de Nieuwkoopse Plassen en De Haeck samengevat. De Haeck en de Schraallanden langs de Meije vormen geschikt leefgebied voor de soort, wat blijkt uit het voorkomen van de soort. Het plassen- en moerasgebied is geschikt als leefgebied, vanwege gunstige abiotische condities (maar is hier vooralsnog niet aangetroffen). Dit geldt vooral voor de delen met een goed ontwikkelde watervegetatie. De Meijegraslanden en Polder Westveen zijn op dit moment wellicht wat minder geschikt door het agrarische gebruik vanwege het intensievere slootonderhoud en afwezigheid van een rijke onderwatervegetatie.

Ambitie tot 2033

De instandhoudingsdoelstelling voor de bittervoorn is behoud van de omvang en de kwaliteit van het leefgebied voor het behoud van de populatie. De provincie Zuid-Holland heeft daarvoor de volgende langetermijndoelstelling (tot 2033) uitgewerkt:

- **Verbeteren kwaliteit leefgebied**
Met het verbeteren van de waterkwaliteit kan de bittervoorn zich in potentie vestigen in vrijwel het hele Natura 2000-gebied. Wel is het beheer een aandachtspunt, vooral het baggeren van slootjes. Om het beheer gericht te kunnen uitvoeren, is het belangrijk om de verspreiding van de bittervoorn nauwkeurig in kaart te brengen. Ook is het van belang om het baggeren gefaseerd aan te pakken.

1.2.5 Kleine modderkruiper

De kleine modderkruiper is een bodemvisje dat in Nederland vooral voorkomt in sloten met dikke modderlagen. De Nieuwkoopse Plassen en De Haeck zijn met hun stilstaande en langzaam stromende wateren ideale leefgebieden voor de vis. Een hoge voedselrijkdom en intensief baggeren vormen bedreigingen voor de kleine modderkruiper. Baggeren zorgt ervoor dat onderwaterplanten en de bagger verdwijnen, wat de situatie voor de vissoort onleefbaar maakt. Over de kleine modderkruiper in de Nieuwkoopse Plassen en De Haeck is nog weinig bekend. De vis komt voor in De Haeck en op een aantal locaties in de Schraallanden langs de Meije (niet op kaart). Het is waarschijnlijk dat de kleine modderkruiper in een groter deel van het Natura 2000-gebied leeft, maar hierover zijn geen gegevens beschikbaar.

Huidige toestand

De Nieuwkoopse Plassen en De Haeck vormen in hun geheel een geschikt leefgebied voor de kleine modderkruiper.

Kwaliteitsbeoordeling

In tabel B2-1.14 is de beoordeling van de kwaliteit van het leefgebied van de kleine modderkruiper in de huidige situatie in de Nieuwkoopse Plassen en De Haeck samengevat. In het hele gebied wordt voldaan aan de ecologische randvoorwaarden en abiotische condities. Nieuwkoopse Plassen en De Haeck vormt dus een geschikt leefgebied voor de kleine modderkruiper.

Tabel B2-1.14. Beoordeling huidige kwaliteit leefgebied kleine modderkruiper o.b.v. deskundigenoordeel

Deelgebied	Relevant voor soort in huidige situatie	Kwaliteitsaspect			Totaal
		Ecologische randvoorwaarde	Abiotiek	Samenhang met andere gebieden	
De Haeck	ja	goed	goed	goed	goed
Westveen	ja	goed	goed	goed	goed
Meijegraslanden	ja	goed	goed	goed	goed
Plassen- en moerasgebied	ja	goed	goed	goed	goed
Schraallanden langs de Meije	ja	goed	goed	goed	goed

Ambitie tot 2033

De instandhoudingsdoelstelling voor de kleine modderkruiper is behoud van de omvang en de kwaliteit van het leefgebied voor het behoud van de populatie. De provincie Zuid-Holland heeft daarvoor de volgende langetermijndoelstelling (tot 2033) uitgewerkt:

- *Verbeteren kwaliteit leefgebied*
Met het verbeteren van de waterkwaliteit kan de kleine modderkruiper zich in potentie vestigen

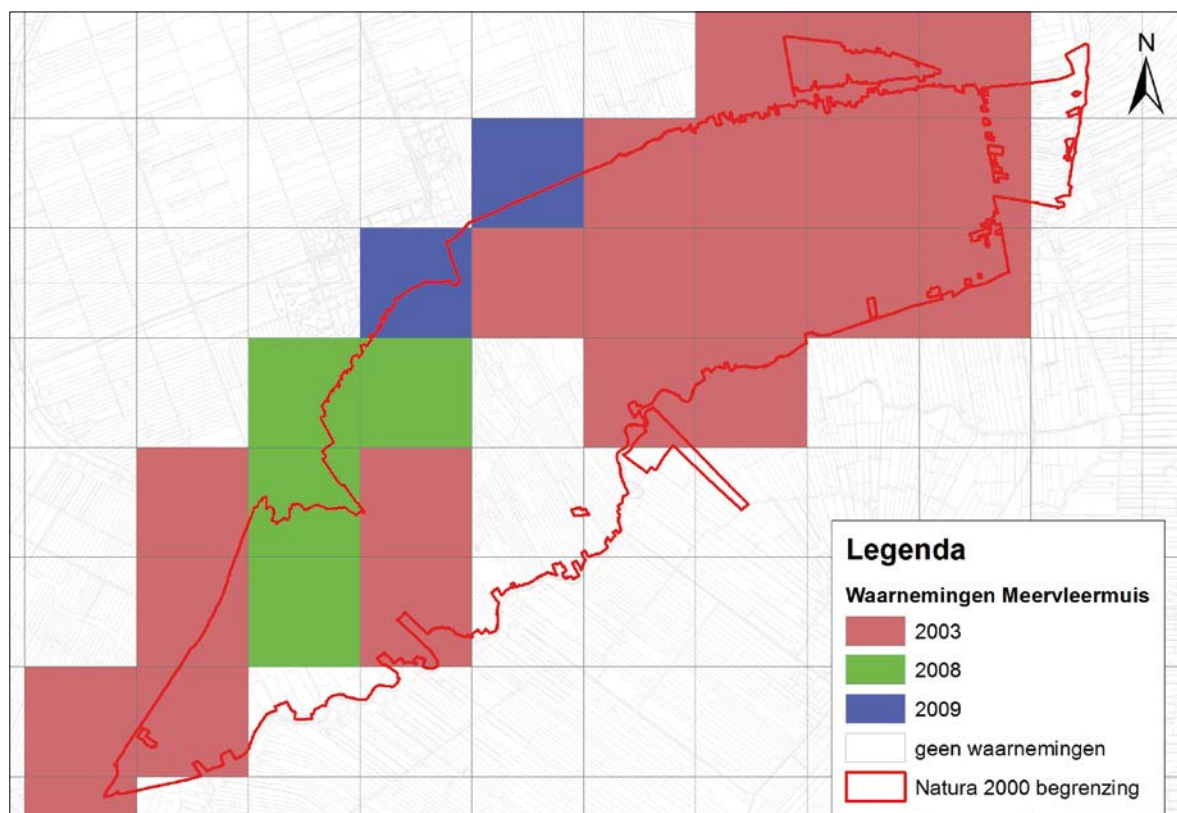
in vrijwel het hele Natura 2000-gebied. Wel is het beheer een aandachtspunt, vooral het intensief baggeren van slootjes. Om het beheer gericht te kunnen uitvoeren, is het belangrijk om de verspreiding van de bittervoorn nauwkeurig in kaart te brengen. Ook is het van belang om het baggeren gefaseerd aan te pakken.

1.2.6 Meervleermuis

In Europa is de meervleermuis een zeldzame diersoort, maar in Nederland komt hij veel voor.

Figuur B2-1.20. Verspreiding van de meervleermuis in achtereenvolgens 2003, 2008 en 2009.

Bron: RoyalHaskoningDHV (2013)

Tabel B2-1.15. Beoordeling huidige kwaliteit leefgebied meervleermuis o.b.v. deskundigenoordeel

Deelgebied	Relevant voor soort in huidige situatie	Kwaliteitsaspect			Totaal
		Ecologische randvoorwaarde	Abiotiek	Samenhang met andere gebieden	
De Haeck	ja	goed	goed	goed	goed
Westveen	nee				n.v.t.
Meijegraslanden	nee				n.v.t.
Plassen- en moerasgebied	ja	goed	goed	goed	goed

De meervleermuis leeft in waterrijke gebieden en vliegt van zonsondergang tot zonsopkomst. In Nederland verblijft de diersoort 's zomers vooral op kerkzolders, tussen muren en onder dakpannen. De winter brengen ze slapend door in groeven, grotten en kelders. In de Nieuwkoopse Plassen en De Haeck zijn de meeste meervleermuizen gesignaleerd boven het plassen- en moerasgebied. De Nieuwkoopse Plassen vormen een belangrijk jachtgebied voor kraamkolonies van de meervleermuis die op enkele kilometers afstand liggen. De naburige kraamkolonie bij Aarlanderveen is zelfs een van drie grootste kolonies van Noordwest-Europa. Voor het behoud van deze kolonies zijn de Nieuwkoopse Plassen dus van groot belang.

Huidige toestand

De Haeck en het plassen- en moerasgebied vormen geschikt foerageergebied voor de meervleermuis. Dit is vooral te danken aan het waterrijke, open landschap. Het gebied is goed verbonden met de kraamkolonies in de buurt.

Kwaliteitsbeoordeling

In tabel B2-1.15 is de beoordeling van de kwaliteit van het leefgebied van de meervleermuis in de huidige situatie in de Nieuwkoopse Plassen en De Haeck samengevat. De Haeck en het plassen- en moerasgebied vormen geschikt foerageergebied voor de meervleermuis door de aanwezigheid van een waterrijk, open landschap. Het gebied is goed verbonden met de kraamkolonies in de buurt.

Ambitie tot 2033

De instandhoudingsdoelstelling voor de meervleermuis is behoud van de omvang en de kwaliteit van het leefgebied voor behoud van de populatie. Dit doel is te bereiken via het reguliere beheer. Aanvullende maatregelen zijn niet nodig.

1.2.7 Noordse woelmuis

De noordse woelmuis is een diersoort die gedijt in rietlanden, ruigtes en (kruidenrijk) grasland. De noordse woelmuis wordt bedreigd door verdroging en concurrentie van andere woelmuissorten, zoals de veldmuis en de aardmuis. Deze concurrenten van de noordse woelmuis komen ook in het Nieuwkoopse Plassengebied voor. Omdat de noordse woelmuis verspreid leeft in relatief kleine groepen, is duurzame uitwisseling tussen de populaties van groot belang voor zijn voortbestaan. De woelmuis is in vrijwel het hele gebied van de Nieuwkoopse Plassen en De Haeck waargenomen.

Huidige toestand

Het grootste deel van de Nieuwkoopse Plassen en De Haeck vormt een geschikt leefgebied voor de noordse woelmuis.

Kwaliteitsbeoordeling

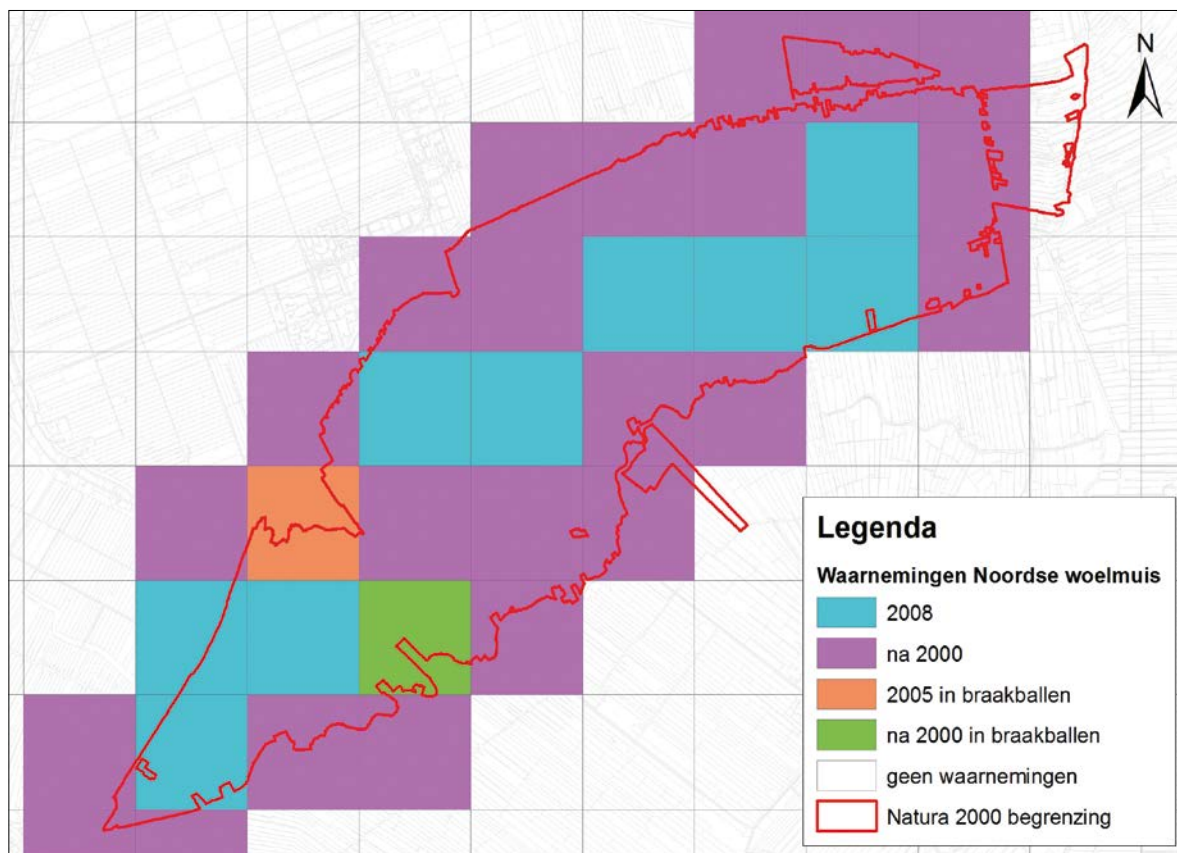
In tabel B2-1.16 is de beoordeling van de kwaliteit van het leefgebied van de noordse woelmuis in de huidige situatie in de Nieuwkoopse Plassen en De Haeck samengevat. De noordse woelmuis komt voor in de Haeck, de Schraallanden langs de Meije, de Meijegraslanden en het plassen- en moerasgebied. Hier komt geschikt biotoop voor. De aard- en veldmuis komen niet of nauwelijks voor in deze deelgebieden. Het niet voorkomen van de aardmuis hangt vermoedelijk samen met het jaarlijks maaien van de percelen. De Schraallanden langs de Meije missen samenhang met de omgeving door de geïsoleerde ligging. Op dit punt scoort dit deelgebied dan ook slecht.

Ambitie tot 2033

De instandhoudingsdoelstelling voor de noordse woelmuis is behoud van de omvang en de kwaliteit van het leefgebied voor behoud van de populatie. De provincie Zuid-Holland heeft daarvoor de volgende langetermijndoelstellingen (tot 2033) uitgewerkt:

Figuur B2-1.21. Verspreiding van de noordse woelmuis in de huidige situatie.

Bron: RoyalHaskoningDHV (2013)

■ **Terugbrengen ruigte en riet**

De noordse woelmuis profiteert van het opnieuw op gang brengen van het verlandingsproces. Het gaat dan vooral om het terugbrengen van ruigte en riet op plekken waar nu vooral struweel en bos voorkomt. Ruigte en riet zijn vroege, natte stadia van de verlanding.

■ **Beheer**

Door middel van maaibeheer moet worden voorzien in een mozaïek van korte vegetaties en stroken overstaande vegetatie.

Tabel B2-1.16. Beoordeling huidige kwaliteit leefgebied noordse woelmuis o.b.v. deskundigenoordeel

Deelgebied	Relevant voor soort in huidige situatie	Kwaliteitsaspect			Totaal
		Ecologische randvoorwaarde	Abiotiek	Samenhang met andere gebieden	
De Haeck	Ja	goed	goed	goed	goed
Westveen	Nee				n.v.t.
Meijegraslanden	Nauwelijks	goed	goed	goed	goed
Plassen- en moerasgebied	Ja	goed	goed	goed	goed
Schraallanden langs de Meije	Nee	goed	goed	slecht, geïsoleerde ligging	slecht

1.2.8 Groenknolorchis

De groenknolorchis is een zeldzame orchidee die voorkomt in trilvenen en vochtige duinvalleien. De groenknolorchis geldt als zogeheten pioniersoort: het is een plant die zich snel vestigt, maar die ook snel weer verdwijnt als de omstandigheden veranderen. De plant verdwijnt uit trilvenen door voortgaande successie, bijvoorbeeld na het staken van het maaibeheer. Ook verzuring en een te hoge voedselrijkdom spelen hierbij een belangrijke rol. Vanwege successie in trilveen en het vestigen van andere plantensoorten zijn de groeiplaatsen maar een korte tijd geschikt voor de plant. Het is dus van belang dat er voortdurend nieuwe groeiplekken ontstaan. De meeste groenknolorchissen groeien in het oostelijke deel van het plassen- en moerasgebied en op een aantal percelen in De Haeck. Aan de oostkant van de Machinesloot bevindt zich de grootste concentratie groenknolorchis.

Huidige toestand

De huidige groeiplaatsen in de Nieuwkoopse Plassen en De Haeck vormen een geschikt leefgebied voor de groenknolorchis. Het grootste knelpunt is het ontbreken van dynamiek in het landschap. Dit zorgt voor het ontstaan van telkens nieuw leefgebied van de groenknolorchis.

Kwaliteitsbeoordeling

In tabel B2-1.17 is de beoordeling van de kwaliteit van de standplaats van de groenknolorchis in de huidige situatie in de Nieuwkoopse Plassen en De Haeck samengevat. De huidige groeiplaatsen vormen een geschikt leefgebied. Het grootste knelpunt is het ontbreken van dynamiek, waardoor telkens nieuw leefgebied ontstaat, bijvoorbeeld door het graven van nieuwe petgaten waarin de verlanding opnieuw op gang kan komen.

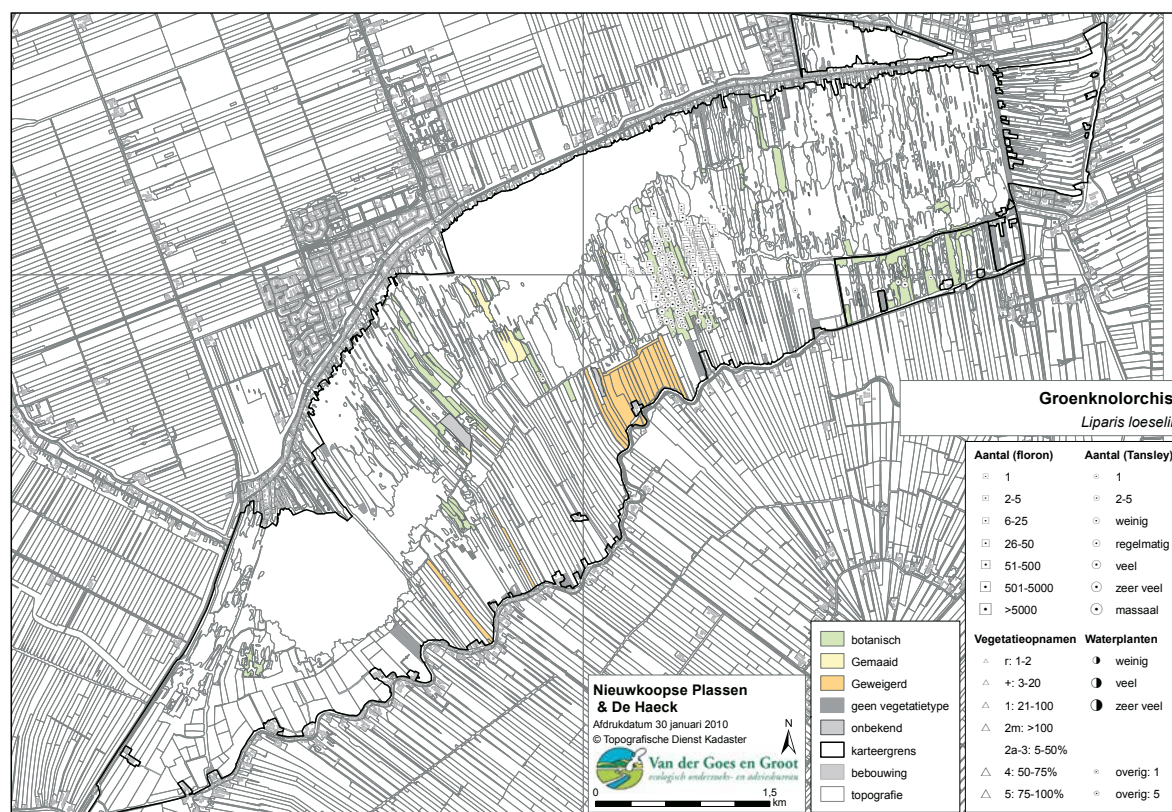
Ambitie tot 2033

De instandhoudingsdoelstelling voor de groenknolorchis is behoud van de verspreiding, omvang en kwaliteit van de biotoop voor het behoud van de populatie. De provincie Zuid-Holland heeft daarvoor de volgende langetermijndoelstelling (tot 2033) uitgewerkt:

■ Verbeteren waterkwaliteit

Verbetering van de waterkwaliteit in de Nieuwkoopse Plassen en De Haeck zorgt waarschijnlijk voor toename van het aantal Groenknolorchissen.

Figuur B2-1.22. Verspreiding van de groenknolorchis in de huidige situatie. Bron: Damm en Van 't Veer (2010)

Tabel B2-1.17. Beoordeling huidige kwaliteit leefgebied groenknolorchis o.b.v. deskundigenoordeel

Deelgebied	Relevant voor soort in huidige situatie	Kwaliteitsaspect			Totaal
		Ecologische randvoorwaarde	Abiotiek	Samenhang met andere gebieden	
De Haeck	ja	goed	goed	onbekend	goed
Westveen	nee				n.v.t.
Meijegraslanden	nee				n.v.t.
Plassen- en moerasgebied	ja	goed	goed	onbekend	goed
Schraallanden langs de Meije	nee				n.v.t.

- *Terugbrengen veenmosrietland en moerasheide*
De groenknolorchis profiteert van het opnieuw opstarten van het verlandingsproces. Het gaat dan vooral om het terugbrengen van veenmosrietland en moerasheide, vroege stadia van de verlanding. Dynamiek in het landschap is noodzakelijk om de soort op de lange termijn te behouden. Een passende maatregel hiervoor is het graven van petgaten. Dit brengt met zich mee dat groenknolorchis op locaties verdwijnt en op andere plekken verschijnt, zoals in een natuurlijk systeem gebeurt.

waterrijke rietlanden en overgangen van rietland naar grasland.

Kwaliteitsbeoordeling

In tabel B2-1.18 is de beoordeling van de kwaliteit van het leefgebied van de roerdomp in de huidige situatie in de Nieuwkoopse Plassen en De Haeck samengevat. De roerdomp broedt bij voorkeur in overjarig rietland of inundatieriet. Dit ontbreekt momenteel in Nieuwkoopse Plassen en De Haeck, voornamelijk als gevolg van het peilbeheer. Het plassen- en moerasgebied is in potentie goed geschikt als foerageergebied, met waterrijke rietlanden en overgangen van rietland naar grasland.

Ambitie tot 2033

De instandhoudingsdoelstelling voor de roerdomp is uitbreiding en de omvang en/of verbetering van de kwaliteit van van het leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 6 paren. De provincie Zuid-Holland heeft daarvoor de volgende langetermijndoelstellingen (tot 2033) uitgewerkt:

- *Meer broed- en foerageergebied*
Het aantal broedende paartjes roerdompen kan omhoog door grotere stukken hoogwaardig broedgebied (vooral inundatieriet) te realiseren. Belangrijk is vooral dat het waterpeil weer fluctueert (flexibel peilbeheer), zodat inundatieriet kan ontstaan. Mogelijkheden daarvoor zijn vooral aanwezig in de Meijegraslanden, omdat hier rietontwikkeling op vaste bodem kan plaatsvinden. Als er geen vaste bodem is, zoals in nieuwe petgaten, beweegt het landschap namelijk mee met het waterpeil. Als leefgebied heeft de roerdomp ook overgangen van riet (nat) naar grasland (droog) nodig. Voor uitbreiding van het aantal broedparen van één naar zes komt dat neer op 10 tot 50

1.3 Broedvogels

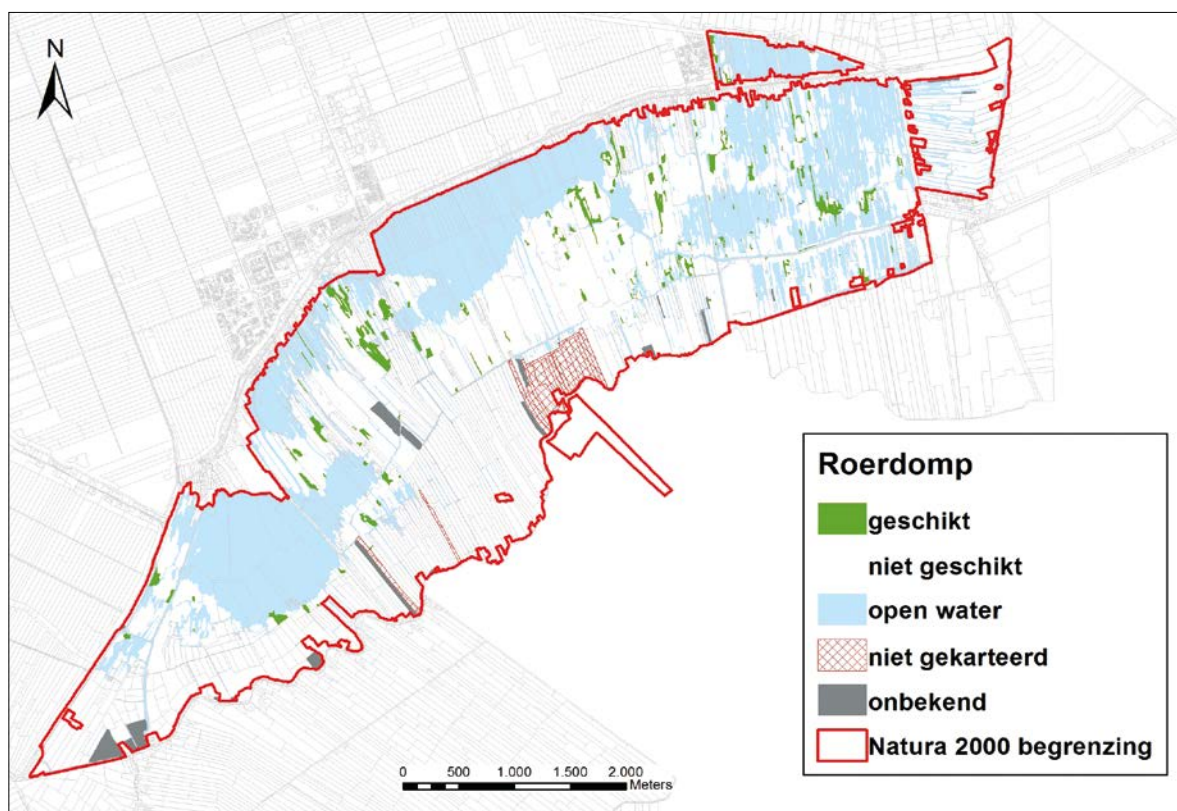
1.3.1 Roerdomp

De roerdomp is een bedreigde broedvogel die vooral voorkomt in moerassen met stevig riet van minimaal enkele jaren oud. De hoeveelheid roerdompen in Nederland neemt nog altijd af; een belangrijke reden voor deze teruggang is het verdwijnen van zijn leefgebied. De roerdomp broedt bij voorkeur in overjarig rietland of in zogeheten inundatieriet: riet dat 's winters onder water staat en 's zomers net droogvalt. In ondiep water het tussen het waterriet en in vochtige, ruige graslanden vindt de roerdomp zijn voedsel. Land- en waterrecreatie bedreigen de rust van de roerdomp.

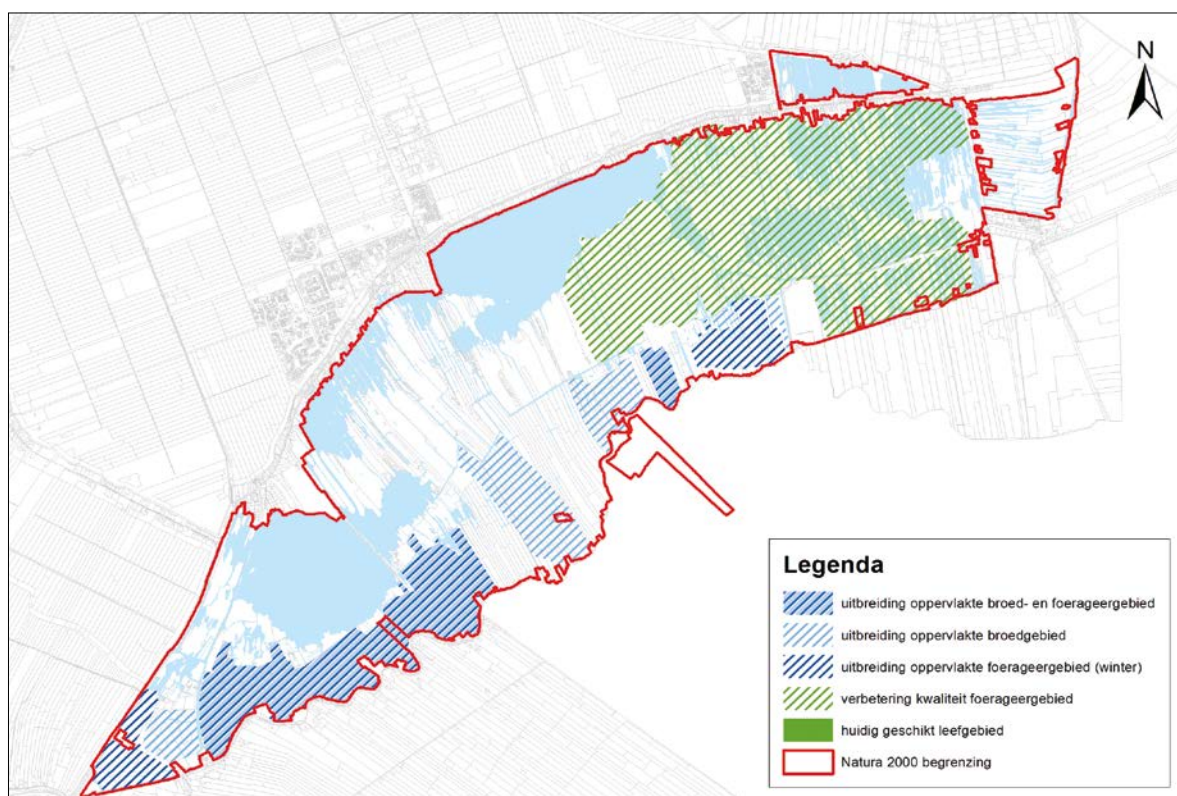
Huidige toestand

Inundatieriet, de beste broedplek voor de roerdomp, ontbreekt op dit moment in de Nieuwkoopse Plassen en De Haeck. Dit komt vooral door statisch waterpeil in het gebied. In 2009 en 2011 is één broedend paar roerdompen in de Nieuwkoopse Plassen en De Hack aangetroffen, op een plek die zo was ingericht dat inundatieriet zich kon ontwikkelen. Het plassen- en moerasgebied is in potentie geschikt als foerageergebied, met

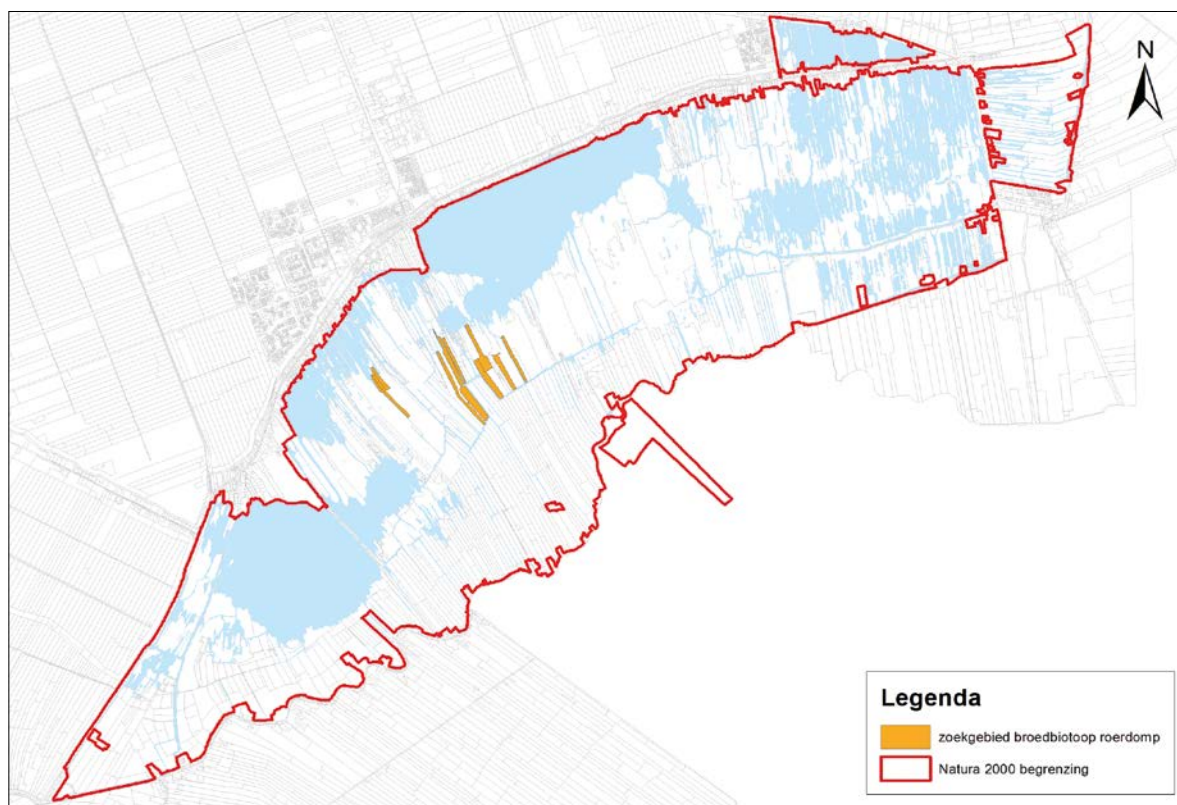
Figuur B2-1.23. Potentieel geschikt leefgebied voor de roerdomp. Bron: RoyalHaskoningDHV (2013)

Figuur B2-1.24. Contouren waarbinnen mogelijkheden liggen voor verbetering en uitbreiding van het leefgebied van de roerdomp. Bron: RoyalHaskoningDHV (2013)

Figuur B2-1.25. Kansrijke locaties voor creëren van leefgebied voor de roerdomp door te plaggen op vaste (klei) bodems. Bron: RoyalHaskoningDHV (2013)

Tabel B2-1.18. Beoordeling huidige kwaliteit leefgebied roerdomp o.b.v. deskundigenoordeel

Deelgebied	Relevant voor soort in huidige situatie	Kwaliteitsaspect					Totaal
		Leefgebied	Broedgebied		Rust- en foerageergebied		
		Compleet- heid m.b.t. moerastypen	Ecologische randvoor- waarde	Abiotiek	Ecologische randvoor- waarde	Abiotiek	
De Haeck	nee						n.v.t.
Westveen	nee						n.v.t.
Meijegraslanden	nee						n.v.t.
Plassen- en moerasgebied	ja	slecht	slecht, in potentie geschikt broedgebied ontbreekt	in potentie matig: helder water, maar geen natuurlijke peilbeheer mogelijk	in potentie goed	zie broedgebied	slecht
Schraallanden langs de Meije	nee						n.v.t.

hectare extra overjarig rietland. Dit vergroot ook de oppervlakte van het foerageergebied van de roerdomp.

- *Nieuwe broedplekken creëren*
Plaggen op plekken met een vaste (klei)bodem is een mogelijkheid om op de korte termijn nieuwe broedplekken te creëren. Een mogelijke beperking is de aanwezigheid van de noordse woelmuis, voor wie vaste (klei)bodem juist erg belangrijk is.
- *Kwaliteitsverbetering foerageergebied*
Door greppels te graven en te onderhouden is het mogelijk de kwaliteit van het foerageergebied te vergroten. De roerdomp kan zich dan voeden met de amfibieën die in de nieuwe greppels leven.

1.3.2 Purperreiger

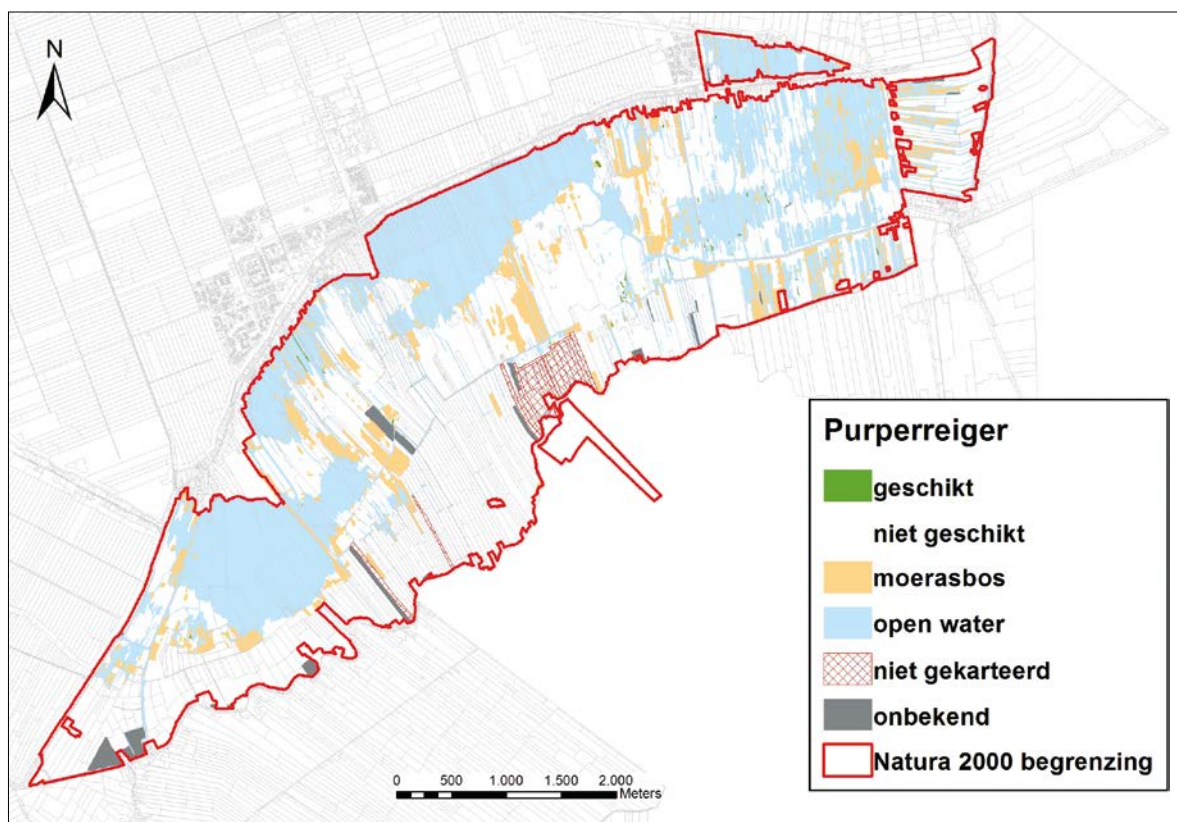
De purperreiger is een bedreigde broedvogel die huist in water- en moerasrijke landschappen. Na een gestage afname eind vorige eeuw neemt het aantal purperreigers in Nederland weer toe. De Nieuwkoopse Plassen vormen een van de belangrijkste broedgebieden van de vogelsoort in

Nederland. De purperreiger nestelt bij voorkeur in riet dat 's winters onder water staat en 's zomers droogvalt (inundatieriet). Het leefgebied van de purperreiger is gevoelig voor een hoge voedselrijkdom en verdroging. Andere bedreigingen zijn intensieve rietteelt en verstoring door recreanten.

Huidige situatie

De kolonie purperreigers in Nieuwkoopse Plassen en De Haeck is een van de grootste kolonies in Nederland en vormt een belangrijke sleutelpopulatie. In 2009 zijn in totaal 133 nesten van de purperreiger geteld, verspreid over twee grotere en één kleinere kolonie. In 2011 was het aantal flink toegenomen tot 174 nesten. De purperreigers broeden vooral in struweel, omdat inundatieriet niet of nauwelijks voorkomt in de Nieuwkoopse Plassen en De Haeck. Niet alleen binnen het Natura 2000-gebied, maar ook in de directe omgeving is (potentieel) foerageergebied aanwezig: heldere, ondiepe slootjes en natte graslanden. Door middel van externe werking is er met betrekking tot deze soort dus een mogelijke relatie tussen de omgeving en de instandhoudingsdoelstelling.

Figuur B2-1.26. Potentieel geschikt leefgebied voor de purperreiger. Bron: RoyalHaskoningDHV (2013)

Tabel B2-1.19. Beoordeling huidige kwaliteit leefgebied purperreiger o.b.v. deskundigenoordeel

Deelgebied	Relevant voor soort in huidige situatie	Kwaliteitsaspect					Totaal
		Leefgebied	Broedgebied		Rust- en foerageergebied		
		Compleet- heid m.b.t. moerastypen	Ecologische randvoor- waarde	Abiotiek	Ecologische randvoor- waarde	Abiotiek	
De Haeck	nee						n.v.t.
Westveen	ja	slecht, cruciale moerastypen ontbreken	slecht, geschikt broedgebied ontbreekt	slecht	matig	slecht	slecht
Meijegraslanden	ja	slecht, cruciale moerastypen ontbreken	slecht, geschikt broedgebied ontbreekt	slecht	matig	slecht	slecht
Plassen- en moerasgebied	ja	matig, inundatie- en waterriet ontbreken grotendeels	matig, inundatie- en waterriet ontbreken grotendeels	matig, inundatie en waterriet ontbreken door vast peil	matig, inundatie- en waterriet ontbreken grotendeels	matig, inundatie en waterriet ontbreken door vast peil	matig
Schraallanden langs de Meije	nee						n.v.t.

Kwaliteitsbeoordeling

In tabel B2-1.19 is de beoordeling van de kwaliteit van het leefgebied van de purperreiger in de huidige situatie in de Nieuwkoopse Plassen en De Haeck samengevat. Moerasbos wordt beschouwd als suboptimaal broedgebied en dit aspect is dan ook beoordeeld als matig. In het gebied is potentieel foerageergebied aanwezig in de vorm van heldere, ondiepe slootjes en natte graslanden. Foerageergebied in de vorm van inundatieriet ontbreekt.

Ambitie tot 2033

De instandhoudingsdoelstelling voor de purperreiger is behoud van de omvang en de kwaliteit van het leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 120 paren. Dit is mogelijk zonder dat daar aanvullende maatregelen voor nodig zijn. Wel is het belangrijk om de huidige rust in het plassengebied in stand te houden.

1.3.3 Zwartkopmeeuw

De zwartkopmeeuw is een vrij schaarse broedvogel die erg lijkt op de kokmeeuw, een bekende vogelsoort die veel voorkomt. Kolonies van de zwartkopmeeuw bevinden zich ook vaak midden in kolonies van de kokmeeuw. De laatste jaren nemen de aantallen zwartkopmeeuwen in Nederland toe. Het leef- en foerageergebied van de vogel is niet gevoelig

voor te hoge voedselrijkdom. Wel is de zwartkopmeeuw erg gevoelig voor verstoring; de grootste bedreiging van de rust is waterrecreatie, zoals aanleggen van boten nabij een broedkolonie.

Huidige toestand

In Nieuwkoopse Plassen en De Haeck bevindt zich een broedkolonie tussen de kokmeeuwenkolonie op een eilandje in het oostelijke deel van het plassen- en moerasgebied. De hoeveelheid broedpaartjes lijkt stabiel: zo'n 12 tot 15 paren.

Kwaliteitsbeoordeling

In tabel B2-1.20 is de beoordeling van de kwaliteit van het leefgebied van de zwartkopmeeuw in de huidige situatie in de Nieuwkoopse Plassen. Gezien het feit dat de soort al geruime tijd kan standhouden, is aangenomen dat de omstandigheden goed zijn.

Ambitie tot 2033

De instandhoudingsdoelstelling voor de zwartkopmeeuw is behoud van de omvang en de kwaliteit van het leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 9 paren. Dit is mogelijk zonder dat daar aanvullende maatregelen voor nodig zijn. De verwachting is dat de soort zelfs zal uitbreiden.

Tabel B2-1.20. Beoordeling huidige kwaliteit leefgebied zwartkopmeeuw o.b.v. deskundigenoordeel

Deelgebied	Relevant voor soort in huidige situatie	Kwaliteitsaspect					Totaal
		Leefgebied	Broedgebied		Rust- en foerageergebied		
		Compleet- heid m.b.t. moerastypen	Ecologische randvoor- waarde	Abiotiek	Ecologische randvoor- waarde	Abiotiek	
De Haeck	nee						n.v.t.
Westveen	nee						n.v.t.
Meijegraslanden	nee						n.v.t.
Plassen- en moerasgebied	ja	n.v.t.	goed	goed	goed	goed	goed
Schraallanden langs de Meije	nee						n.v.t.

1.3.4 Zwarte stern

De zwarte stern is een vrij schaarse broedvogel die leeft in ondiepe moerassengebieden en wateren. De aantallen zwarte stern in Nederland nemen nog altijd af. De vogel leeft tijdens het broedseizoen bij zoet water en bouwt zijn nest op drijvende waterplanten zoals krabbenscheer, of op speciale uitgelegde nestvlotjes. In de Nieuwkoopse Plassen broedt de soort voornamelijk op deze nestvlotjes. De vogels zoeken voedsel tot op vele kilometers van het nest: in ondiepe moerassen, en boven sloten met een rijke oeverbegroeiing en kruidenrijke hooilanden. De soort is zeer gevoelig voor verstoring en veranderingen van het leefgebied.

Huidige toestand

In de Nieuwkoopse Plassen en De Haeck is het oppervlak drijvende waterplanten gering; het natuurlijke broedgebied van de zwarte stern ontbreekt. Daarom worden jaarlijks ongeveer 100 nestvlotjes voor de zwarte stern uitgelegd. Hier broeden ongeveer 62 broedparen. Overige geschikte onderdelen van het leefgebied (voornamelijk foerageergebieden) liggen verspreid door het hele plassengebied. Het is overigens niet zeker wat het aantal broedparen van de zwarte stern beperkt: het aantal nestmogelijkheden, het oppervlak nabijgelegen en geschikt foerageergebied of allebei.

Kwaliteitsbeoordeling

In tabel B2-1.21 is de beoordeling van de kwaliteit van het leefgebied van de zwarte stern in de huidige situatie in de Nieuwkoopse Plassen en De Haeck samengevat. Het natuurlijke broedgebied van de zwarte stern ontbreekt. Dit wordt gecompenseerd door het uitleggen van broedvlotjes. Hierdoor ontbreekt echter wel een belangrijke

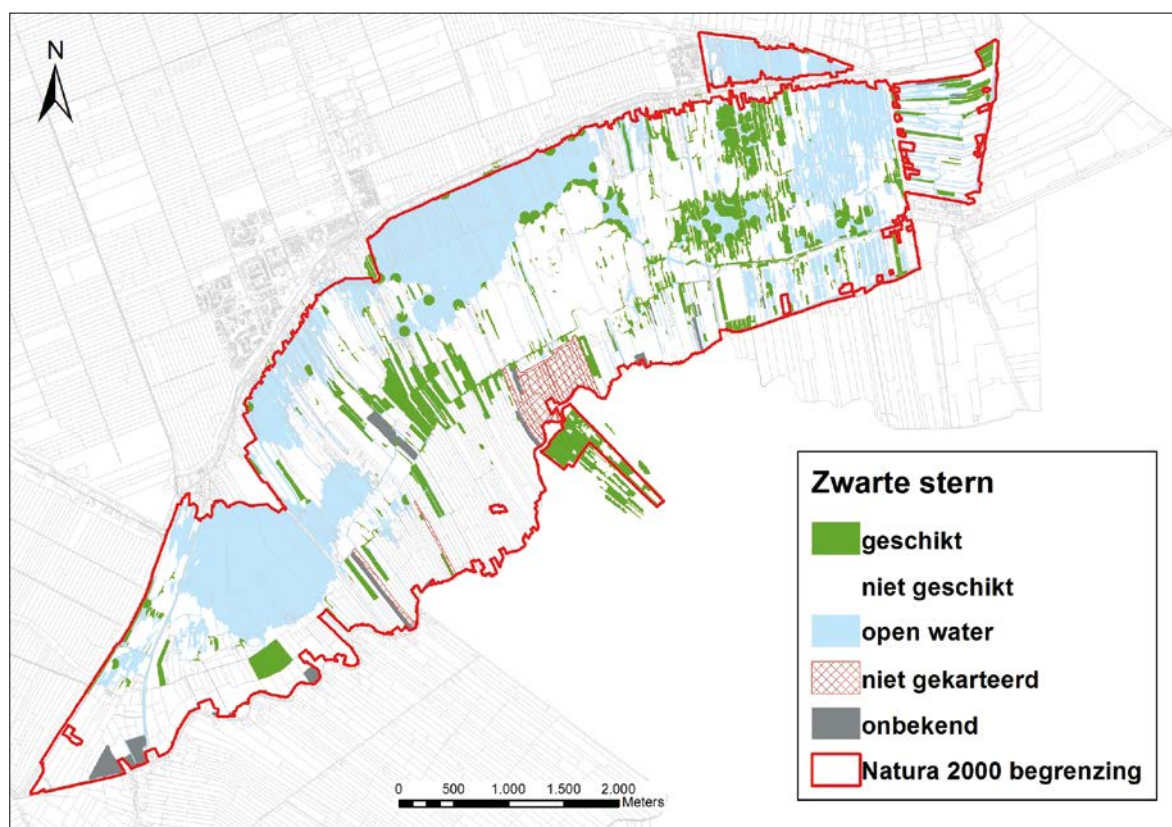
component in het leefgebied. Aan de overige ecologische randvoorwaarden wordt voldaan.

Ambitie tot 2033

De instandhoudingsdoelstelling voor de zwarte stern is uitbreiding van de omvang en/of verbetering van de kwaliteit van het leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 115 paren. De provincie Zuid-Holland heeft daarvoor de volgende langetermijndoelstellingen (tot 2033) uitgewerkt:

- *Uitbreiding nestplaatsen*
De verwachte uitbreiding van de waterplanten krabbenscheer en fonteinkruiden biedt de zwarte stern op de langere termijn meer nestmogelijkheden. Vergroten van het aantal broedparen op de korte termijn is mogelijk door meer nestvlotjes bij te plaatsen. Bijvoorbeeld in het noorden van het plassengebied, dichtbij het belangrijke foerageergebied de Groene Jonker (ligt buiten de Natura 2000-grenzen).
- *Verbeteren kwaliteit foerageergebied*
De kwaliteit van het foerageergebied van de zwarte stern heeft baat bij de verbetering van de waterkwaliteit. Een betere waterkwaliteit betekent namelijk een groter voedselaanbod voor de broedvogel. Graven van petgaten en het afplaggen van grond levert ook aanvullend foerageergebied op. Als de Meijegraslanden in de toekomst worden ingericht als deel van de Ecologische Hoofdstructuur, dan gaat de kwaliteit van het foerageergebied er ook op vooruit (dankzij het ontstaan van bloemrijk grasland).

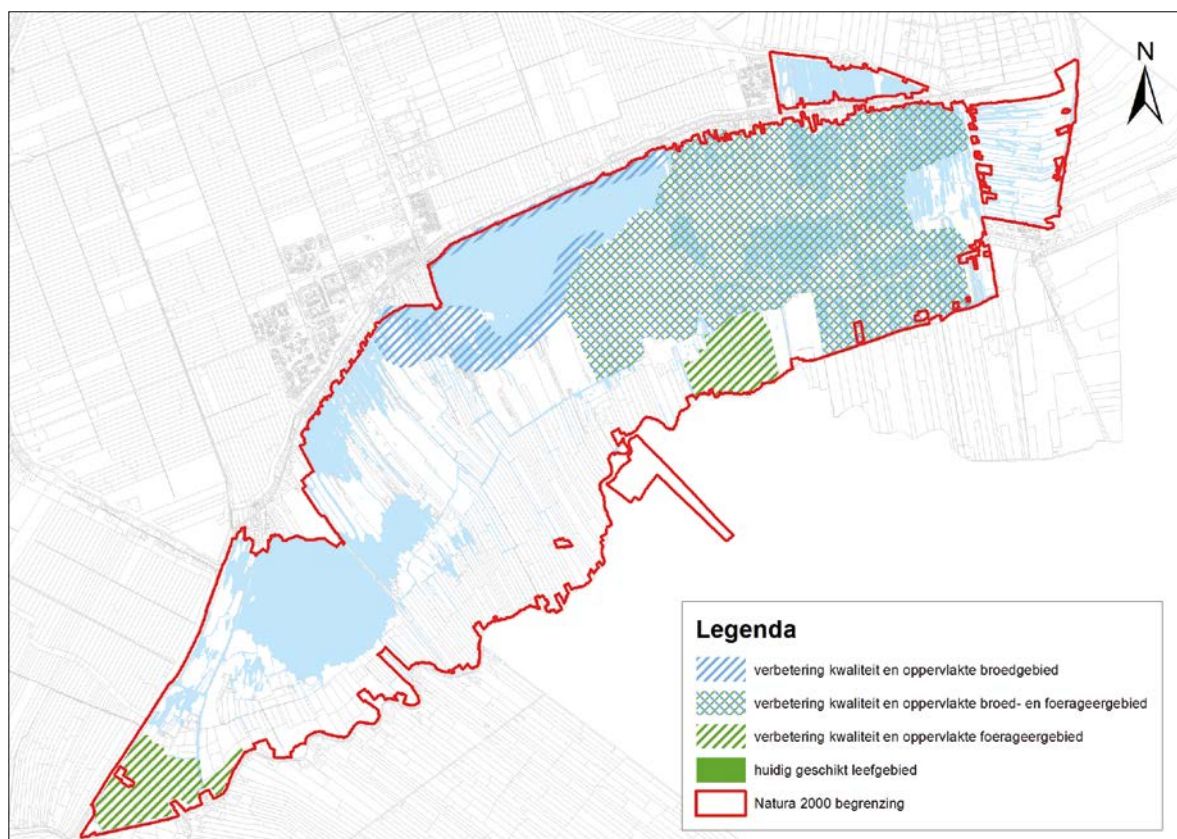
Figuur B2-1.27. Potentieel geschikt leefgebied voor de zwarte stern. Bron: RoyalHaskoningDHV (2013)

Tabel B2-1.21. Beoordeling huidige kwaliteit leefgebied zwarte stern o.b.v. deskundigenoordeel

Deelgebied	Relevant voor soort in huidige situatie	Kwaliteitsaspect					Totaal
		Leefgebied	Broedgebied		Rust- en foerageergebied		
		Compleet- heid m.b.t. moerastypen	Ecologische randvoor- waarde	Abiotiek	Ecologische randvoor- waarde	Abiotiek	
De Haeck	nee						
Westveen	nee						
Meijegraslanden	nee						
Plassen- en moerasgebied	ja	slecht (maar broedvlotjes)	goed (broedvlotjes)	goed (H3150)	goed	goed (H3150)	Matig tot goed
Schraallanden langs de Meije	nee						n.v.t.

Figuur B2-1.28. Contouren waarbinnen mogelijkheden liggen voor verbetering en uitbreiding van het leefgebied van de zwarte stern. Bron: RoyalHaskoningDHV (2013)

1.3.5 Snor

De snor is een bedreigde moerasvogel die nestelt in oud riet bij meren en moerassen. Hij heeft zijn naam te danken aan zijn snorrende zanggeluid. Na jaren van achteruitgang lijkt het aantal broedparen in Nederland weer toe te nemen. Als broed- en foerageergebied heeft de snor de voorkeur voor overjarig rietland. De vogels maakt zijn nest in dichte begroeiing, tussen gebroken rietstengels, lisdodde, grote zeggen en gagel.

Huidige toestand

Bekend is dat de soort in 2009 in (relatief) grote aantallen voorkwam in de Nieuwkoopse Plassen en De Haeck. Opvallend genoeg ontbreekt het in het plassengebied aan overjarig rietland, het optimale broed- en foerageergebied voor de snor. Dit hangt samen met het huidige peilbeheer (vast peil). In de praktijk maakt de snor echter ook gebruik van andere vegetatietypen om te broeden, zoals jong struweel of hakhout.

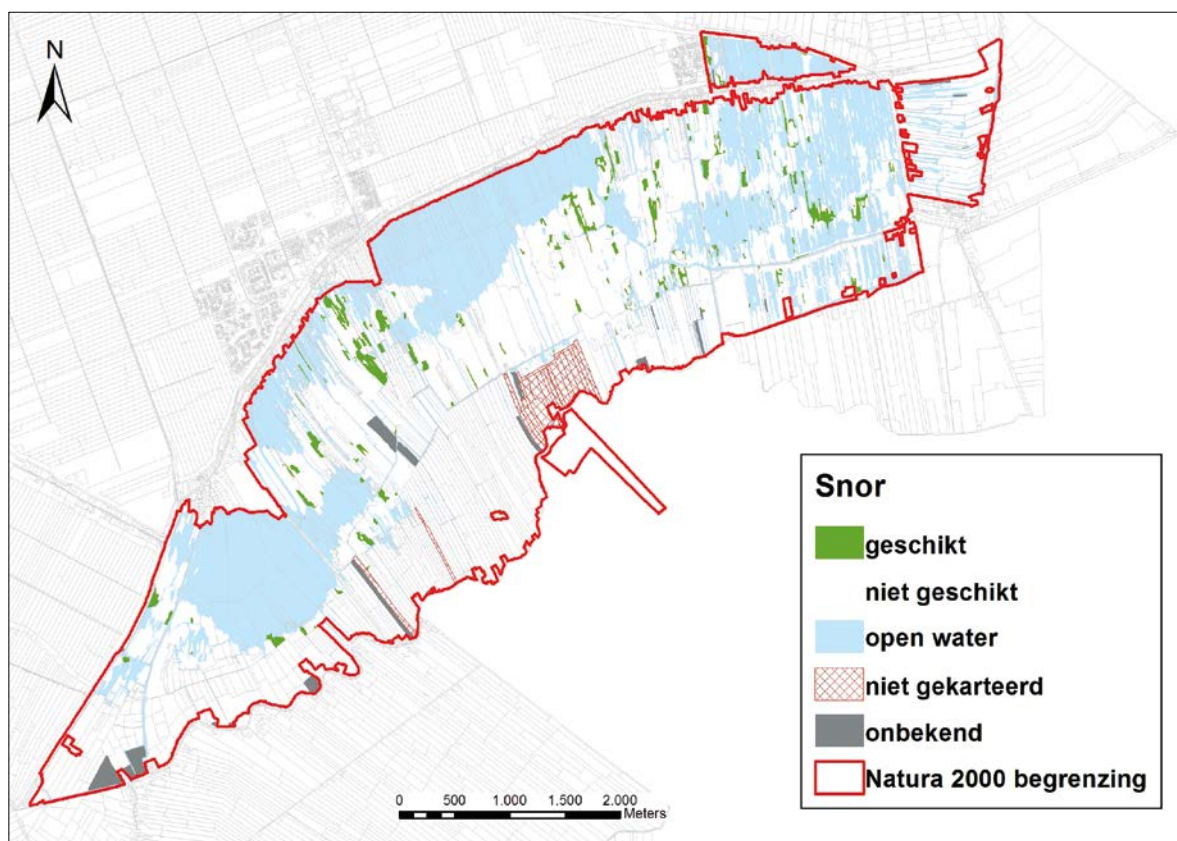
Kwaliteitsbeoordeling

In tabel B2-1.22 is de beoordeling van de kwaliteit van het leefgebied van de snor in de huidige situatie in de Nieuwkoopse Plassen en De Haeck samengevat. In Nieuwkoopse Plassen en De Haeck ontbreekt het aan overjarig rietland als broed- en foerageergebied voor de snor. Dit hangt samen met het huidige peilbeheer (vast peil). In de praktijk maakt de snor echter ook gebruik van andere vegetatietypen om te broeden, wat het relatief hoge huidige aantal verklaart.

Ambitie tot 2033

De instandhoudingsdoelstelling voor de snor is behoud van de omvang en de kwaliteit van het leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 25 paren. Dit is mogelijk zonder dat daar aanvullende maatregelen voor nodig zijn. Dankzij de ontwikkeling van moeras (bijvoorbeeld door het graven van petgaten) kan het leefgebied van de snor zich verder uitbreiden.

Figuur B2-1.29. Potentieel geschikt leefgebied voor de snor. Bron: RoyalHaskoningDHV (2013)

Tabel B2-1.22. Beoordeling huidige kwaliteit leefgebied snor op basis van deskundigenoordeel

Deelgebied	Relevant voor soort in huidige situatie	Kwaliteitsaspect					Totaal
		Leefgebied	Broedgebied		Rust- en foerageergebied		
		Compleet- heid m.b.t. moerastypen	Ecologische randvoor- waarde	Abiotiek	Ecologische randvoor- waarde	Abiotiek	
De Haeck	ja	matig, cruciale moerastypen ontbreken (overjarig riet)	slecht, overjarig riet ontbreekt	matig (vast peil)	zie broed- gebied	matig	
Westveen	nee						n.v.t.
Meijegraslanden	nee						n.v.t.
Plassen- en moerasgebied	ja	matig, cruciale moerastypen ontbreken (overjarig riet)	slecht, overjarig riet ontbreekt	matig (vast peil)	zie broed- gebied	matig	
Schraallanden langs de Meije	nee						n.v.t.

1.3.6 Rietzanger

De rietzanger is een trekvogel die de winter doorbrengt in Afrika en 's zomers in Europa te vinden is. De rietzanger leeft in overjarige rietkragen, rietlanden en kruidenrijke ruigten. De vogel is vooral in Midden- en Zuid-Nederland in aantal afgenomen; in het westen en noorden van ons land komt de vogel nog relatief vaak voor. Het leefgebied van de rietzanger is niet gevoelig voor te hoge voedselrijkdom.

Huidige toestand

In de Nieuwkoopse Plassen en De Haeck komt de vogelsoort in grote aantallen voor. De rietzanger blijkt niet alleen te broeden op de plekken die zijn voorkeur hebben (zoals overjarig riet), maar ook op minder voor de hand liggende plaatsen, zoals gemaaid riet. Het potentiële leefgebied voor de rietzanger in de Nieuwkoopse Plassen en De Haeck is dus groot.

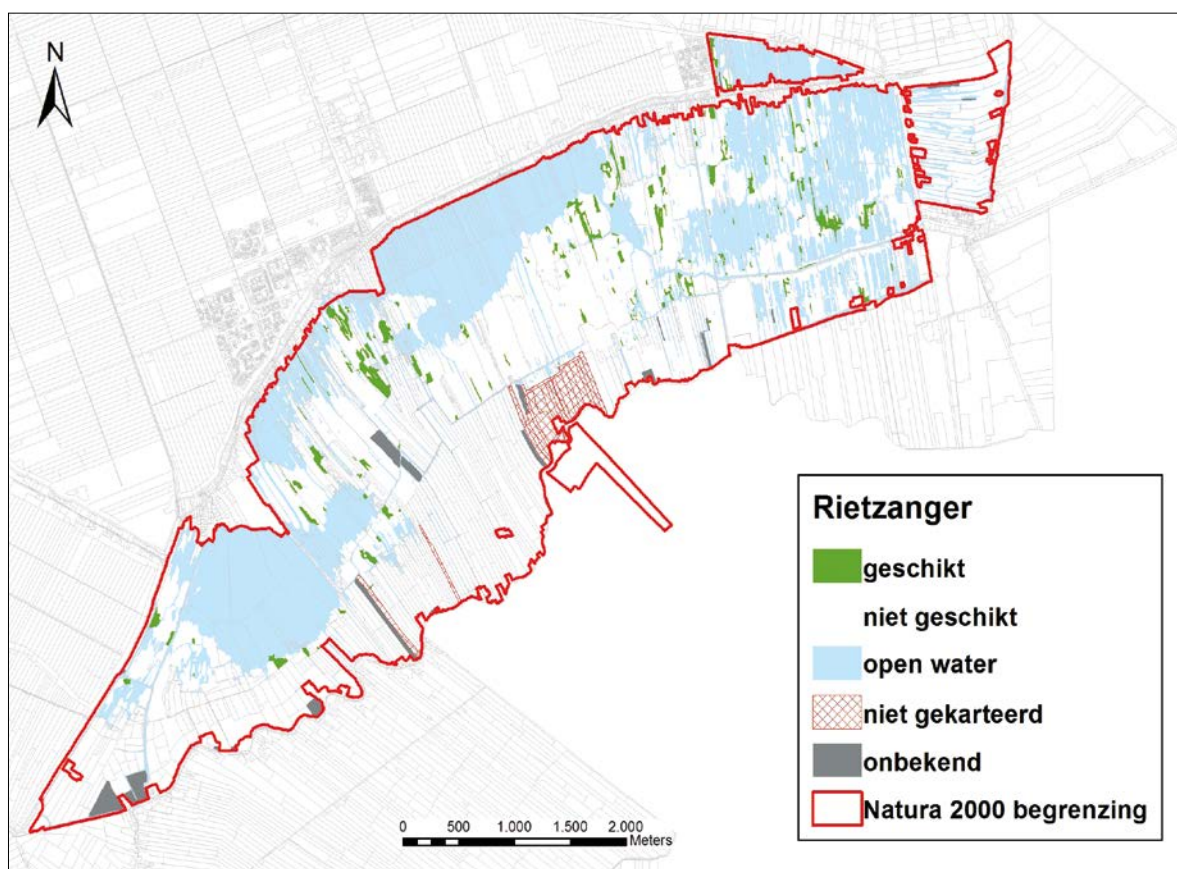
Kwaliteitsbeoordeling

In tabel B2-1.23 is de beoordeling van de kwaliteit van het leefgebied van de rietzanger in de huidige situatie in de Nieuwkoopse Plassen en De Haeck samengevat. In de praktijk blijkt de rietzanger minder kritisch te zijn ten aanzien van het broedbiotoop dan op basis van literatuur mag worden verwacht, wat blijkt uit het aantal broedpaar dat wordt aangetroffen.

Ambitie tot 2033

De instandhoudingsdoelstelling voor de rietzanger is behoud van de omvang en de kwaliteit van het leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 680 paren. Dit is mogelijk zonder dat daar aanvullende maatregelen voor nodig zijn. Het huidige aantal broedparen is op dit moment zelfs hoger dan de instandhoudingsdoelstelling. Dankzij de ontwikkeling van moeras (bijvoorbeeld door het graven van petgaten) kan het leefgebied van de rietzanger zich nog verder uitbreiden.

Figuur B2-1.30. Geschikt leefgebied voor de rietzanger. Bron: RoyalHaskoningDHV (2013)

Tabel B2-1.23. Beoordeling huidige kwaliteit leefgebied rietzanger op basis van deskundigenoordeel

Deelgebied	Relevant voor soort in huidige situatie	Kwaliteitsaspect					Totaal
		Leefgebied	Broedgebied		Rust- en foerageergebied		
		Compleet- heid m.b.t. moerastypen	Ecologische randvoor- waarde	Abiotiek	Ecologische randvoor- waarde	Abiotiek	
De Haeck	ja	matig, geschikt leefgebied ontbreekt	slecht, overjarig riet ontbreekt	slecht	zie broed- gebied	matig	
Westveen	nee						n.v.t.
Meijegraslanden	nee						n.v.t.
Plassen- en moerasgebied	ja	goed	Goed al ontbreekt overjarig riet	slecht	zie broed- gebied	goed	
Schraallanden langs de Meije	nee						n.v.t.

1.4 Niet-broedvogels

1.4.1 Grote zilverreiger

De grote zilverreiger is een bedreigde vogelsoort die de Nieuwkoopse Plassen en De Haeck vooral gebruikt als rustgebied en om voedsel te vinden. Grote zilverreigers pleisteren in ondiepe wateren, sloten en moerassen. De vogelsoort is erg schuw en laat zich snel verjagen bij nadering van mensen. Zijn rustplaatsen liggen veelal afgelegen, vaak in moeilijk toegankelijke of voor publiek afgesloten terreinen.

Huidige toestand

In de Nieuwkoopse Plassen en De Haeck verblijven vermoedelijk zo'n 60 tot 75 grote zilverreigers. De vogels rusten in bomen en gebruiken vooral de moerassige delen van het plassengebied om te foerageren. De Nieuwkoopse Plassen en De Haeck zijn in potentie een geschikt rust- foerageergebied voor de vogelsoort. Wel ontbreekt het in delen van het plassengebied aan voldoende rust, zodat

slechts een deel van de Nieuwkoopse Plassen en De Haeck echt geschikt is.

Kwaliteitsbeoordeling

In tabel B2-1.24 is de beoordeling van de kwaliteit van het leefgebied van de grote zilverreiger in de huidige situatie in de Nieuwkoopse Plassen en De Haeck samengevat. Nieuwkoopse Plassen en De Haeck vormen in potentie een geschikt rust-foerageergebied voor de grote zilverreiger. Omdat vooral rust een cruciale factor is, is slechts een deel van het gebied echt geschikt.

Ambitie tot 2033

De instandhoudingsdoelstelling voor de grote zilverreiger is behoud van de omvang en de kwaliteit van het leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 60 vogels (seizoensmaximum). Dit is mogelijk zonder dat daar aanvullende maatregelen voor nodig zijn. Wel is het garanderen van rust de belangrijkste voorwaarde voor behoud van de soort.

Tabel B2-1.24. Beoordeling huidige kwaliteit leefgebied grote zilverreiger op basis van deskundigenoordeel

Deelgebied	Relevant voor soort in huidige situatie	Kwaliteitsaspect		Totaal
		Rust- en foerageergebied		
		Ecologische randvoorwaarde	Abiotiek	
De Haeck	nee			n.v.t.
Westveen	ja	matig, deels geschikt i.v.m. rust	goed	matig
Meijegraslanden	ja	matig, deels geschikt i.v.m. rust	goed	matig
Plassen- en moerasgebied	ja	matig, deels geschikt i.v.m. rust	goed	matig
Schraallanden langs de Meije	nee			n.v.t.

Tabel B2-1.25. Beoordeling huidige kwaliteit leefgebied kolgans op basis van deskundigenoordeel

Deelgebied	Relevant voor soort in huidige situatie	Kwaliteitsaspect		Totaal
		Rust- en foerageergebied		
		Ecologische randvoorwaarde	Abiotiek	
De Haeck	nee			n.v.t.
Westveen	nee			n.v.t.
Meijegraslanden	ja	goed	goed	goed
Plassen- en moerasgebied	ja	goed	goed	goed
Schraallanden langs de Meije	nee			n.v.t.

1.4.2 Kolgans

De kolgans is een trekvogel die in grote getalen in Nederland overwintert. De vogelsoort heeft een voorkeur voor open landschappen in agrarisch gebied. De kolgans gebruikt de grote plassen als slaapgebied. De soort is gevoelig voor verstoring van de rust, bijvoorbeeld door landbouwwerkzaamheden, gebruik van een geweer, vliegverkeer of recreatie.

Huidige toestand

In de winter gebruiken duizenden kolganzen Nieuwkoopse Plassen en De Haeck als slaappleaats. Het plassegebied is een geschikt rust- en foerageergebied voor kolgans. De vogelsoort gebruikt de grote plassen om te rusten en de (agrarische) graslanden om te foerageren.

Kwaliteitsbeoordeling

In tabel B2-1.25 is de beoordeling van de kwaliteit van het leefgebied van de kolgans in de huidige situatie in de Nieuwkoopse Plassen en De Haeck samengevat. Op basis van de habitateisen vormen Nieuwkoopse Plassen en De Haeck geschikt foerageer- en rustgebied voor kolganzen. De grote plassen vormen geschikt rustgebied en de (agrarische) graslanden binnen en buiten het Natura 2000-gebied vormen geschikt foerageergebied.

Ambitie tot 2033

De instandhoudingsdoelstelling voor de kolgans is behoud van de omvang en de kwaliteit van het leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 3.000 vogels (seizoensmaximum). Dit is mogelijk zonder dat daar aanvullende maatregelen voor nodig zijn. Wel is het garanderen van rust de belangrijkste voorwaarde voor de slaappleaatsfunctie van het gebied.

1.4.3 Smient

De smient is een trekvogel die in groten getale in Nederland overwintert. De vogels verblijven in natte gebieden, zoals grasland bij vaarten, plassen en meren. Smienten komen in grote aantallen in Nieuwkoopse Plassen en De Haeck voor waar ze de plassen en ruimere watergangen gebruiken om te slapen. Voor een deel foerageren ze in de Meijegraslanden. De belangrijkste knelpunten voor de smient zijn het verdrogen van vochtige graslanden, verstoring en watervervuiling.

Huidige toestand

Smienten komen in grote aantallen in Nieuwkoopse Plassen en De Haeck voor. Ze gebruiken de plassen en ruimere watergangen om te slapen. Voor een deel foerageren ze in de Meijegraslanden.

Kwaliteitsbeoordeling

In tabel B2-1.26 is de beoordeling van de kwaliteit van het leefgebied van de smient in de huidige situatie in de Nieuwkoopse Plassen en De Haeck samengevat. Vanwege de vele watergangen en aanwezigheid van agrarische graslanden in en rondom het gebied vormt Nieuwkoopse Plassen en De Haeck een geschikt gebied voor overwinterende smienten. De plassen zijn geschikt als rustgebied, en de agrarische graslanden binnen en buiten het Natura 2000-gebied vormen geschikt foerageergebied.

Ambitie tot 2033

De instandhoudingsdoelstelling voor de smient is behoud van de omvang en de kwaliteit van het leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 3.500 vogels (seizoensmaximum). Dit is mogelijk zonder dat daar aanvullende maatregelen voor nodig zijn. Wel is het garanderen van rust de belangrijkste voorwaarde voor de slaappleaatsfunctie van het gebied.

Tabel B2-1.26. Beoordeling huidige kwaliteit leefgebied smient op basis van deskundigenoordeel

Deelgebied	Relevant voor soort in huidige situatie	Kwaliteitsaspect		Totaal
		Rust- en foerageergebied		
		Ecologische randvoorwaarde	Abiotiek	
De Haeck	nee			n.v.t.
Westveen	nee			n.v.t.
Meijegraslanden	ja	goed	goed	goed
Plassen- en moerasgebied	ja	goed	goed	goed
Schraallanden langs de Meije	nee			n.v.t.

1.4.4 Krakeend

De krakeend is een vogelsoort die weer in grote aantallen in Nederland voorkomt. De eend, die in Nederland overwintert, heeft een voorkeur voor ondiepe, voedselrijke en zoete smalle wateren. De krakeend zoekt zijn voedsel in water waarin kranswieren en andere waterplanten groeien, bij voorkeur langs oevers. Krakeenden zijn vrij snel verstoord door watersporters; voldoende rust in de overwinteringsgebieden is essentieel.

Huidige toestand

In de Nieuwkoopse Plassen en De Haeck komt de krakeend weer in grote aantallen voor. De eend gebruikt het gebied om in te foerageren en te rusten. De Nieuwkoopse Plassen en de Haeck vormen in principe een geschikt foerageergebied voor de eendensoort. In de plassen is voldoende voedselrijk, zoet water met waterplanten en algen beschikbaar.

Kwaliteitsbeoordeling

In tabel B2-1.27 is de beoordeling van de kwaliteit van het leefgebied van de krakeend in de huidige situatie in de Nieuwkoopse Plassen en De Haeck samengevat. Nieuwkoopse Plassen en de Haeck vormt in principe een geschikt foerageergebied voor krakeenden. In de plassen is voldoende voedselrijk, zoet water met waterplanten en algen beschikbaar.

Ambitie tot 2033

De instandhoudingsdoelstelling voor de krakeend is behoud van de omvang en de kwaliteit van het leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 90 vogels. Dit is mogelijk zonder dat daar aanvullende maatregelen voor nodig zijn. De verbetering van waterkwaliteit en de daarmee samenhangende verwachte toename van kranswieren heeft naar verwachting een positief effect op de aantallen krakeenden. Het graven van petgaten (en het daarin ontstaan van kranswieren) zorgt naar verwachting voor een groei van het foerageergebied.

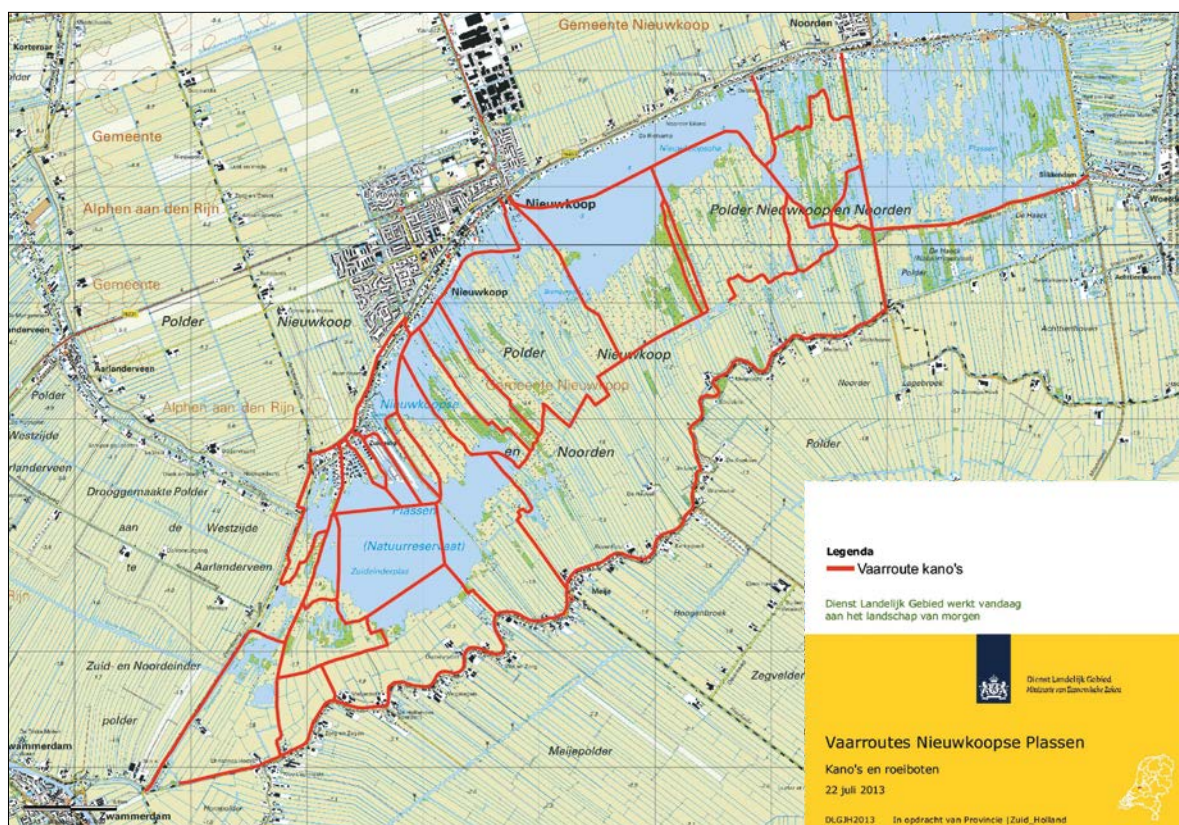
Tabel B2-1.27. Beoordeling huidige kwaliteit leefgebied krakeend op basis van deskundigenoordeel

Deelgebied	Relevant voor soort in huidige situatie	Kwaliteitsaspect		Totaal
		Rust- en foerageergebied		
		Ecologische randvoorwaarde	Abiotiek	
De Haeck	nee			n.v.t.
Westveen	nee			n.v.t.
Meijegraslanden	nee			n.v.t.
Plassen- en moerasgebied	ja	goed	goed	goed
Schraallanden langs de Meije	nee			n.v.t.

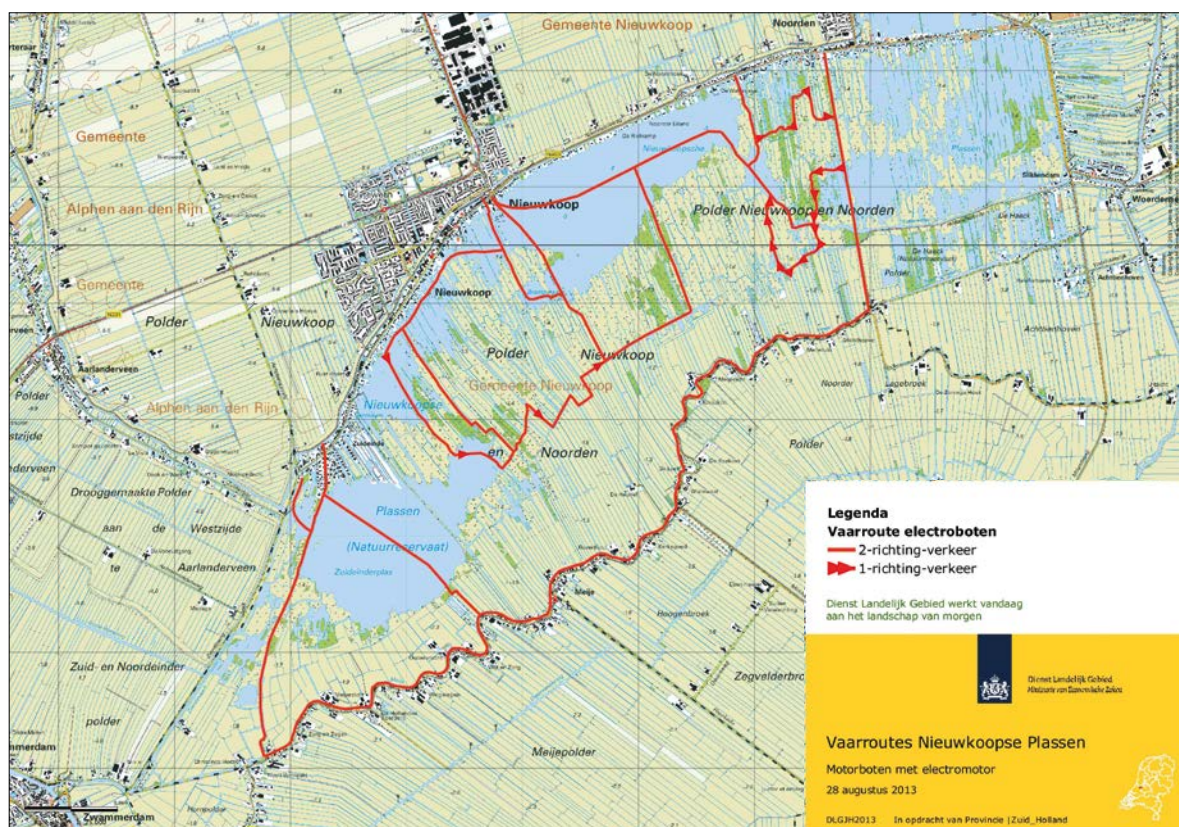
Bijlage B3-1

Overzicht vaarroutes Nieuwkoopse Plassen

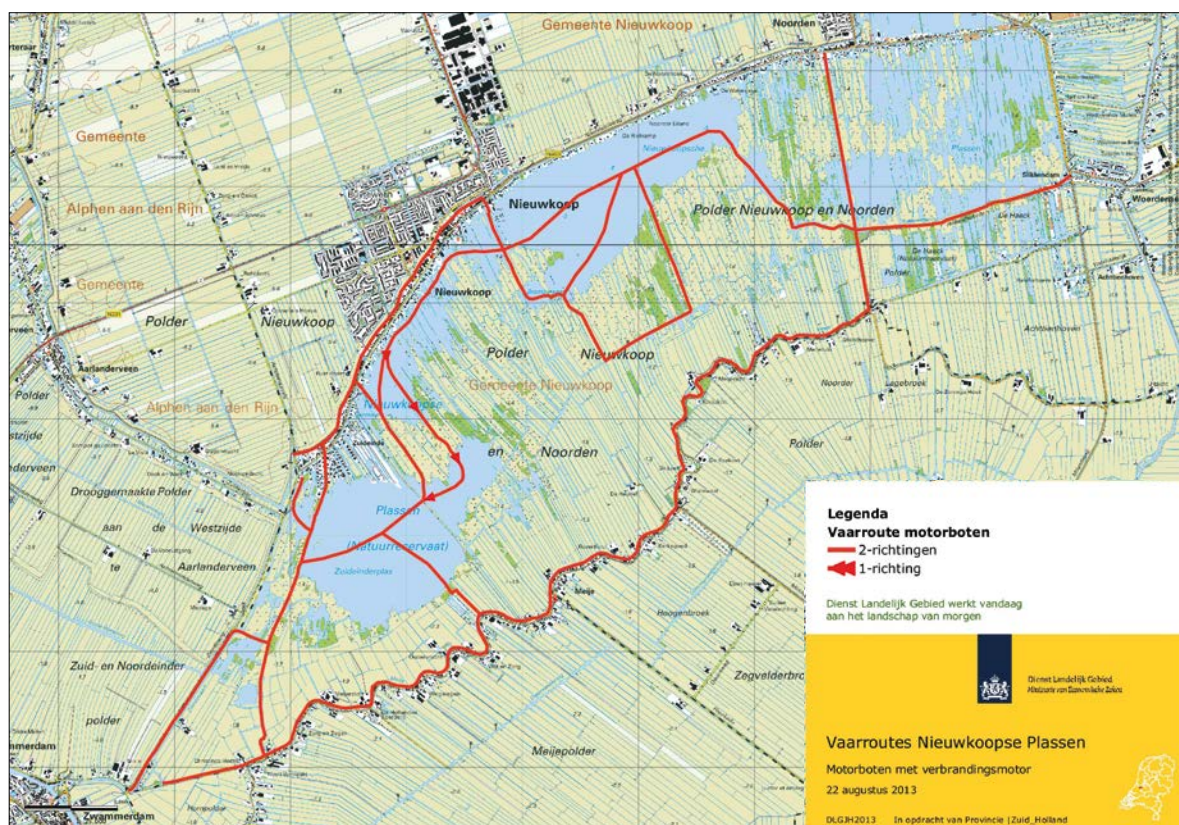
Figuur B3-1.1. Vaarroutes kano's en roeiboten

Figuur B3-1.2. Vaarroutes motorboten met electromotor

Figuur B3-1.3. Vaarroutes motorboten

Bijlage B6-1

Monitoringprogramma 2015-2021

Tabel B6-1.1. Monitoring ten behoeve van de habitattypen en hun kwaliteitsparameters

Instandhoudings-doelstelling	Te monitoren parameter(s)	Opgevangen in bestaand meetnet?	Aanvullende monitoring of aanpassingen noodzakelijk?	Bron financiering
Kranswierwateren (20 ha.)	Vegetatietypen, structuur en functie, abiotiek	vegetatiekartering beheerders	Vegetatiekartering 1x per 12 jaar Monitoring abiotiek (waterkwaliteit)	SNL
	Flora vegetatieopnamen	vegetatiemeetnet PZH	1x per 3 jaar	PZH
	Flora (typische soorten: kranswieren)	vegetatiekartering beheerders	Florakartering 1x per 6 jaar	SNL
Meren met Krabbenscheer (95.7 ha.)	Vegetatietypen, structuur en functie, abiotiek	vegetatiekartering beheerders	Vegetatiekartering 1x per 12 jaar Monitoring waterkwaliteit	SNL
	Flora vegetatieopnamen	vegetatiemeetnet PZH	1x per 3 jaar	PZH
	Flora (typische soorten: o.a. Krabbenscheer, fonteinkruiden)	vegetatiekartering beheerders	Florakartering 1x per 6 jaar	SNL
	Fauna (typische soorten: o.a. Glassnijder, groot blaasjeskruid, snoek, Hydroptila pulchricornis, Ceanis lactea (haft) Bdellocephala punctata (platworm)	monitoring beheerders (broedvogels) KRW-meetnet (veenplassen); PZH (kleine slootjes)	Uitbreiding KRW-meetnet vissen, kokerjuffers, haft, platworm (1 x per 3 jaar); Typische soorten 1x per 3 jaar	PZH / WS
Vochtige heide (17.4 ha.)	Vegetatietypen, structuur en functie	vegetatiekartering beheerders	Vegetatiekartering 1x per 12 jaar	SNL
	Flora vegetatieopnamen	vegetatiemeetnet PZH	1x per 3 jaar	PZH
	Flora (typische soort: Ronde zonnedaauw)	vegetatiekartering beheerders	Florakartering 1x per 6 jaar	SNL
Blauwgrasland (15.3 ha.)	Vegetatietypen, structuur en functie	vegetatiekartering beheerders	Vegetatiekartering 1x per 12 jaar	SNL
	Flora vegetatieopnamen	vegetatiemeetnet PZH	1x per 3 jaar	PZH
	Flora (typische soorten: o.a. Blauwe knoop, Blauwe zegge, Spaanse ruiter)	vegetatiekartering beheerders	Florakartering 1x per 6 jaar	SNL
	Fauna (typische soorten: Zilveren maan, Watersnip)	broedvogelmonitoring en dagvlindertelling beheerders	Faunakartering 1x per 3 jaar	SNL

Tabel B6-1.1. Monitoring ten behoeve van de habitattypen en hun kwaliteitsparameters (vervolg)

Instandhoudings-doelstelling	Te monitoren parameter(s)	Opgevangen in bestaand meetnet?	Aanvullende monitoring of aanpassingen noodzakelijk?	Bron financiering
Ruigten en zomen (moerasspirea) (18.5 ha.) en (harig wilgenroosje) (0.6 ha.)	Vegetatietypen, structuur en functie	vegetatiekartering beheerders	Vegetatiekartering 1x per 12 jaar	SNL
	Flora vegetatieopnamen	vegetatiemeetnet PZH	1x per 3 jaar	PZH
	Flora (typische soorten: o.a. Moerasspirea, Moeraswolfsmelk, Poelruit)	vegetatiekartering beheerders	Florakartering 1x per 6 jaar	SNL
	Fauna (typische soorten, Bosrietzanger, Dwergmuis, Waterspitsmuis)	deels in broedvogelkartering beheerders; zoogdieren liften mee met noordse woelmuis (NM)	Faunakartering 1x per 3 jaar	NM
Trilvenen (1.2 ha.)	Vegetatietypen, structuur en functie	vegetatiekartering beheerders	Vegetatiekartering 1x per 12 jaar	SNL
	Flora vegetatieopnamen	vegetatiemeetnet PZH	1x per 3 jaar	PZH
	Flora (typische soorten: o.a. Ronde zegge, Veenmosorchis)	vegetatiekartering beheerders	Florakartering 1x per 6 jaar	SNL
	Fauna (typische soort: Anabolia brevipennis)	nee	Faunakartering 1x per 3 jaar	WS
Veenmosrietland (167.7 ha.)	Vegetatietypen, structuur en functie	vegetatiekartering beheerders	Vegetatiekartering 1x per 12 jaar	SNL
	Flora vegetatieopnamen	vegetatiemeetnet PZH	1x per 3 jaar	PZH
	Flora (typische soorten: o.a. Kamvaren, Ronde zonnedaauw)	vegetatiekartering beheerders	Florakartering 1x per 6 jaar	SNL
	Fauna (typische soorten: o.a. Anabolia brevipennis; Limnephilus incisus, Hydroptila pulchricornis, Ceanis lactea (haft) Bdellocephala punctata (platworm)		Faunakartering 1x per 3 jaar	WS
Galigaanmoeras (0.2 ha.)	Vegetatietypen, structuur en functie	vegetatiekartering beheerders	Vegetatiekartering 1x per 12 jaar	SNL
	Flora vegetatieopnamen	vegetatiemeetnet PZH	1x per 3 jaar	PZH
	Fauna (typische soorten: Blauwborst)	broedvogelkartering beheerders	Faunakartering 1x per 3 jaar	SNL
Hoogveenbos (28.8 ha.)	Vegetatietypen, structuur en functie	vegetatiekartering beheerders	Vegetatiekartering 1x per 12 jaar	SNL
	Flora vegetatieopnamen	vegetatiemeetnet PZH	1x per 3 jaar	PZH
	Flora (typische soorten: geen)	geen	geen	geen
	Fauna (typische soorten: Matkop, Houtsnip)	broedvogelkartering beheerders	Faunakartering 1x per 3 jaar	SNL
Groenknolorchis	Flora	vegetatiekartering beheerders	Florakartering 1x per 6 jaar	SNL
	Ecologische vereisten (o.a. constant hoge waterstand, dynamisch milieu)	nee	Ecologische vereisten	PZH

Tabel B6-1.1. Monitoring ten behoeve van de habitattypen en hun kwaliteitsparameters (vervolg)

Instandhoudings-doelstelling	Te monitoren parameter(s)	Opgevangen in bestaand meetnet?	Aanvullende monitoring of aanpassingen noodzakelijk?	Bron financiering
Bittervoorn	Fauna	KRW-meetnet (plassen) PZH (kleine slootjes)	Faunakartering 1x per 3 jaar	WS/PZH
	Ecologische vereisten (o.a. rijke onderwaterbegroeiing, helder water)	Nee	Ecologische vereisten	PZH *
Kleine modderkruiper	Fauna	KRW-meetnet (plassen) PZH (kleine slootjes)	Faunakartering 1x per 3 jaar	WS/PZH
	Ecologische vereisten (o.a. stilstaand of langzaam stromend water, niet zuurstofarm)	Nee	Ecologische vereisten	PZH *
Gestreepte waterroofkever	Fauna	Nee	Faunakartering 1x per 3 jaar	PZH
	Ecologische vereisten (o.a. spaarzame onderwatervegetatie en rijk begroeide oevervegetatie, natuurlijk peilbeheer)	Nee	Ecologische vereisten	PZH *
Zeggekorfslak	Fauna	Nee	Faunakartering 1x per 3 jaar	PZH
	Ecologische vereisten (o.a. geschikt peilbeheer, invloed kalkrijk water, niet of gefaseerd maaien oevervegetatie)	Nee	Ecologische vereisten	PZH *
Platte schijfhoren	Fauna	Nee	Faunakartering 1x per 3 jaar	PZH
	Ecologische vereisten (o.a. rijke onderwaterbegroeiing, helder water)	Nee	Ecologische vereisten	PZH *
Meervleermuis	Fauna	Nee	Faunakartering 1x per 3 jaar	PZH
	Ecologische vereisten (o.a. waterrijk landschap, goede waterkwaliteit)	Nee	Ecologische vereisten	PZH *
Noordse woelmuis	Fauna	Nee	Faunakartering 1x per 3 jaar	NM
	Ecologische vereisten (o.a. natte vegetaties)	Nee	Ecologische vereisten	PZH *
Roerdomp	Ecologische vereisten (o.a. rust, inundatieriet, helder water)	Nee	Ecologische vereisten	PZH *
	Vogeltellingen	broedvogelkartering beheerders	Faunakartering 1x per 3 jaar	SNL
Purperreiger	Ecologische vereisten (o.a. rust, ondiep helder water)	Nee	Ecologische vereisten (op basis van enquête)	PZH *
	Vogeltellingen	broedvogelkartering beheerders BMP kolonievogels SOVON	Jaarlijks of min. 1x per 3 jaar	SNL
Zwartkopmeeuw	Ecologische vereisten (o.a. kaal, open broedgebied, voedselrijk grasland)	Nee	Ecologische vereisten	PZH *
	Vogeltellingen	broedvogelkartering beheerders BMP kolonievogels SOVON jaarlijkse kolonietelling	Jaarlijks of min. 1x per 3 jaar	SNL

Tabel B6-1.1. Monitoring ten behoeve van de habitattypen en hun kwaliteitsparameters (vervolg)

Instandhoudings-doelstelling	Te monitoren parameter(s)	Opgevangen in bestaand meetnet?	Aanvullende monitoring of aanpassingen noodzakelijk?	Bron financiering
Zwarte stern	Ecologische vereisten (o.a. rust, Krabbenscheer, voldoende voedselaanbod)	Nee	Ecologische vereisten	PZH *
	Vogeltellingen	broedvogelkartering beheerders BMP kolonievogels SOVON	Jaarlijks	SNL
Rietzanger	Ecologische vereisten (o.a. rust, rietlanden)	Nee	Ecologische vereisten	PZH *
	Vogeltellingen	broedvogelkartering beheerders	Faunakartering 1x per 3 jaar	SNL
Snor	Ecologische vereisten (o.a. rust, overjarig riet, ondiep water)	Nee	Ecologische vereisten	PZH *
	Vogeltellingen	broedvogelkartering beheerders	Faunakartering 1x per 3 jaar	SNL
Grote zilverreiger	Ecologische vereisten (o.a. bomen, struweel, riet en ondiep water, rust)	Nee	Ecologische vereisten	PZH *
	Vogeltellingen	vogeltellingen SOVON	Jaarlijks	PZH
Krakeend	Ecologische vereisten (o.a. rust, ondiep, voedselrijk, zoet water)	Nee	Ecologische vereisten	PZH *
	Vogeltellingen	vogeltellingen SOVON	Jaarlijks	PZH
Kolgans	Ecologische vereisten (o.a. rust, voedselrijk grasland)	Nee	Ecologische vereisten	PZH *
	Vogeltellingen	vogeltellingen SOVON	Jaarlijks	PZH
Smient	Ecologische vereisten (o.a. rust, voedselrijk grasland)	Nee	Ecologische vereisten	PZH *
	Vogeltellingen	vogeltellingen SOVON	Jaarlijks	PZH

* PZH is initiatiefnemer om door middel van enquêtes inzicht te krijgen in de toestand van de ecologische vereisten per soort.

Tabel B6-1.2. Typische soorten die buiten de SNL-opgave vallen en vanuit Natura 2000 moeten worden gemonitord

Habitattypen	Soorten	Wordt meegenomen bij monitoring i.h.k.v.
Kranswierwateren	Breekbaar kransblad	Subsidieregeling Natuur en Landschap
	Buigzaam glanswier	
	Doorschijnend glanswier	
Blauwgrasland	Blauwe zegge	
Meren met krabbenscheer	Glanzig fonteinkruid	Kaderrichtlijn Water (hoogheemraadschap)
	Groot blaasjeskruid	
	Haft (<i>Ceanis lactea</i>)	
	Kokerjuffer (<i>Hydroptila pulchricornis</i>)	
	Platworm (<i>Bdellocephala punctata</i>)	
Ruigten en zomen	Moerasspirea	Subsidieregeling Natuur en Landschap
	Bosrietzanger	
	Waterspitsmuis	Natuuronderzoek (Natuurmonumenten)
	Dwergmuis	
Veenmosrietland	Kokerjuffer (<i>Anabolia brevipennis</i>)	Kaderrichtlijn Water (hoogheemraadschap)
	Kokerjuffer (<i>Limnephilus incisus</i>)	

